

سال اول، پیش شماره صفر، زمستان ۱۳۹۳

فصلنامه کادراس

مرکز تحقیقات، رهیافت ها و مطالعات بین المللی مواد مخدر

center for Universal Drug Researches Approaches & Studies (CUDRAS)

CUDRAS

هم اندیشی جهانی راه برتر

موضوع: پژوهش های راهبردی مواد مخدر

شروع انتشار: زمستان ۱۳۹۳

صاحب امتیاز: علیمراد خسرو آقائی

مدیر مسئول: محمود بغدادی

سر دبیر: دکتر فرنگیس بیات

مشاور و مدیر اجرایی: دکتر اسدالله افشار

هیئت تحریریه: علیمراد خسرو آقائی، دکتر حمید زارعی، دکتر فرنگیس بیات

دکتر اسدالله افشار، دکتر سید مجید مهاجرانی، دکتر مجید علائی

محل انتشار: تهران، خیابان سمیه، بعد از مفتح، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴ (انتشارات سفیر اردهال)

سایت اختصاصی: www.CUDRAS.ir

نشانی الکترونیکی: info@cudras.ir

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، خیابان شهیم، خیابان خسروانی، پلاک ۴، واحد ۲۴

تلفن: ۲۲۹۲۳۸۶۴

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آن) بدون مجوز کتبی از مؤسسه کادراس ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

سخن هیئت تحریریه	۳
برای آغاز	۵
گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۱۴	۸
نگاهی به گزارش UNODC در مورد وضعیت تولید تریاک در جنوب شرقی آسیا / دکتر حمید زارعی	۳۴
توزیع آنلاین مواد مخدر و "بازارهای رمزگذاری شده" / مترجم: دکتر سید مجید مهاجرانی	۳۹
افزایش چالش در بازارهای اینترنتی مواد مخدر / مترجم: دکتر حمید زارعی	۶۲
نگاهی به مفاد معاهده کشورهای اروپایی برای مقابله با قاچاق مواد مخدر / دکتر حمید زارعی	۷۷
افغانستان: بهشت جرائم سایبری/مخدري / دکتر فرنگیس بیات	۸۵
گزارشی از کنفرانس‌ها و نشست‌های داخلی و خارجی / دکتر مجید علائی	۹۵
فعالیت‌های موسسه	۱۱۵
معرفی رساله تحقیقاتی- دانشگاهی / دکتر فرنگیس بیات	۱۴۷
معرفی کتب فارسی / دکتر اسدالله افشار	۱۵۱

سخن هیئت تحریریه

**ای که با نامت جهان آغاز شد
دفتری کز نام تو زیور گرفت**

**دفتر ما هم به نامت باز شد
کار آن از چرخ بالاتر گرفت**

تلاش‌های فکری و تحقیقاتی بشر، بوجود آمدن تمدن صنعتی را در پی داشته و این پدیده با حرکت رو به رشد خود جهان را متحول ساخته، بنحوی که امروزه علم و فن‌آوری، جهان پهناور را به یک خانواده‌ای پرجمعیت به یکدیگر مرتبط نموده است. از دیگر سو موجب گردیده است که این مهم به صورت یک حرکت مثبت یا منفی در گوشه‌ای از جهان بر حرکت و سرنوشت دیگر ملت‌ها اثر گذارد. با توجه به این نکته افزایش روز افزون نیازهای انسان مانند، نیاز به کشف پدیده‌ها و رابطه علت و معلولی آنها، نیاز به رشته‌های گوناگون علمی، نیاز به تشکیلات و سازمان‌های منظم و هزاران نیاز دیگر از این دست بیش از گذشته احساس می‌شود.

در میان همه این نیازها، نیاز به شناخت و پژوهش پیرامون شیوه‌های مدیریت در زمینه تحقیقات، رهیافت‌ها و مطالعات بین‌المللی از اولویت خاصی برخوردار است؛ زیرا با نقشی که مدیران جامعه در (تبدیل منابع انسانی به سرمایه‌های

انسانی)، تقویت مکارم اخلاقی و ابعاد مختلف رشد در دانش جامعه دارند، ضرورت پرداختن به این مهم هر چه بیشتر احساس و عیان می‌گردد. مطالعه، تحقیق و رسیدن به راه برتر از ارکان اصلی سازمان و جامعه است. بدین ترتیب پژوهش‌های علمی و تحقیقاتی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. زیرا بازخورد ارائه راه کار مناسب از شناخت پدیده‌های اجتماعی به کل جامعه منتقل می‌گردد.

یافته‌های جهانی در رابطه با جرایم سازمان یافته برایین باورند که شناخت ناهنجاری‌های اجتماعی و ارائه طریق مناسب در برخورد با آن تأثیر گذار است و در حقیقت هیچ نظام سیاسی نمی‌تواند بدون مطالعه و تحقیق پیرامون پدیده‌های اجتماعی در پیشبرد اهداف و آرمان‌های تجلی یافته خود از موفقیت نسبی برخوردار باشد مگر با ارجحیت بخشیدن به کارهای مطالعاتی، تحقیقاتی و رهیافت‌ها.

در حال حاضر مدیریت نظام اجتماعی در دنیا به طور فزاینده‌ای پیچیده و مشکل شده است. جهان، علوم و دانش‌های مختلف همگی درگیر پیچیدگی‌های بی‌سابقه‌ای شده‌اند. به دنبال آن و در نهایت رفتارهای اجتماعی هم دچار پیچیدگی‌هایی است و البته نیازمند درک مدیران جامعه از این پیچیدگی‌ها، برای رشد فراگیران امروز و آینده سازان فردا و تحقق انتظارات بزرگ ملی شناخت این پیچیدگی‌ها ضروری است. زیرا رسالت به بار نشستن اهداف، پرورش آرمان‌ها و نظام ارزشی جامعه، فرهنگ کشور، توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی همه در گرو شناخت پدیده‌ها است. در

نتیجه، استقرار و تقویت مراکزی مانند، مرکز تحقیقات، رهیافت‌ها و مطالعات بین‌المللی مواد مخدر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو گزارش فصلی، هم اندیشی جهانی راه برتر افتخار دارد، به منظور ارائه تازه‌ترین نظریه‌ها و یافته‌های بین‌المللی در حوزه مواد مخدر و هم چنین در جهت تبادل و نشر افکار و اندیشه‌های بدیع، از اندیشمندان، اساتید، صاحب نظران، دانش پژوهان و مراکز آموزشی و آموزشگاهی بهره مند و مقالات آنان را به منظور چاپ در نشریه منتشر تا در جهت رشد و شکوفایی ایران عزیز قدمی موثر بردارد.

برای آغاز

منطقه‌ای / فرمانطقه‌ای در مواجهه با مسئله مواد مخدر به ویژه در منطقه غرب آسیا (سیاست مقابله یا ترویج اصلاحات؟)، کمرنگ بودن تحلیل‌هایی که تهدیدات سطوح بعدی (جرائم سازمان یافته، تشکیلات کارتلی / مافیایی) را مستقیماً در پیوند با معضل مواد مخدر مورد شناسایی قرار دهد از مواردی هستند که تمرکز بر ابعاد بین‌المللی مواد مخدر را ضروری می‌کنند.

موارد ذکر شده نشان می‌دهد که اگرچه تا به امروز فشار ویران‌گر جهانی شدن پدیده مواد مخدر کمتر دیده شده، اما از این‌پس تبدیل به ضرورت حیاتی برای سیاست‌گذاری‌ها و الگوسازی‌های مقابله‌ای یا مواجهه‌ای شده است. دیگر نمی‌توان انکار کرد که افزایش و تغییر الگوی مصرف در دورترین جغرافیای ممکن به منطقه ماهیچ‌گونه تأثیری بر وضعیت منطقه نمی‌گذارد و متقابلاً تحولات منطقه ما دیگر نقاط جهان را متأثر نخواهد کرد. توجه به «وابستگی‌های متقابل» این بار در میدان مواد مخدر منشأ تحولات پر قدرتی است که محدود نمودن نماندن به مقیاس ملی از جمله الزامات آن است.

نکته‌ی دیگری که باید بعد از طرح

پرسش درباره‌ی مواد مخدر همواره می‌تواند گشایشگر جنبه‌های جدید در ایران و نه لزوماً بی‌سابقه‌ای در سطح بین‌المللی باشد. غالباً بررسی‌ها و پژوهش‌هایی که در ایران در مورد مواد مخدر صورت می‌گیرد نگاهی آسیب‌شناسانه دارد و بر بررسی و واکاوی وضعیت آن در سطوح کاهش عرضه، کاهش تقاضا و مسائل مرتبط با کاهش آسیب تأکید می‌کند. کمتر تحلیلی با نگاه بین‌المللی و به ویژه با رویکردی مقایسه‌ای انجام پذیرفته است. در چنین فضایی در خصوص شناخت جهانی از معضل مواد مخدر، کمبودهای برجسته‌ای رخ می‌نماید.

فقدان نگاه بین‌المللی به جریان‌های مواد مخدر، مبهم بودن الگوهای منطقه‌ای عرضه و تقاضا، ناشناخته بودن مسئله مواد مخدر به عنوان بخشی از دستور کارهای امنیتی کشورهای تأثیرگذار بر نظام بین‌الملل، ابهام در وضعیت سیاست‌گذاری‌های امنیتی و به دنبال آن ابهام در سیاست‌های مواد مخدری، عدم شفافیت استراتژی‌های ملی کشورهای همسایه در مواجهه با مصالحه با مواد مخدر، تداخل‌های ملی در تعیین استراتژی‌های

فقدان‌های کلی و جاری در حوزه مواد مخدر به آن اشاره کرد، ضرورت اتخاذ نگاهی بلندمدت به مواد مخدر است. در واقع دیدگاهی که با در نظر داشتن چشم‌اندازهای آتی و با مطالعه‌ی وضعیت کنونی موفق به طرح گفتمانی شود که منتهی به الگوسازی و مدل‌سازی گردد.

با توجه به آن‌چه بیان شد در آستانه‌ی یکی از مهم‌ترین نشست‌های جهانی در مورد مواد مخدر UNGASS 2016، می‌توان گفت ایران از تسلط کافی و دقیقی بر روندهای حاکم بر بازنگری‌های جهانی در رژیم منع‌گرایانه‌ی کنونی برخوردار است.

سنجش وضعیت ایران با این رویکرد نسبت به تحولات پیشرو و گروه بازیگرانی که پیش‌برندگان اصلی این تغییرات هستند، برای مسیریابی‌های بعدی بسیار مهم است. در این میان بازیگران دانشگاهی مثل مدرسه اقتصاد لندن و بازیگران سیاسی مثل سیاستمداران آمریکای لاتین و شخصیت‌های بین‌المللی نظیر دبیرکل‌های پیشین سازمان ملل و ناتو [کوفی عنان و خاویر سولانا] از رهبران شناخته شده‌ای هستند که از هم اکنون در سطح بین‌المللی در جبهه اصلاح رژیم منع‌گرایانه مقابله با مواد مخدر قرار گرفته‌اند.

اتخاذ رویکردی آینده‌نگرانه در مطالعات مواد مخدر از آن جهت ضرورت دارد که این روزها در بیشتر گزارش‌های بین‌المللی گستره‌ی تحلیل‌ها غالباً محدود به وضعیت کنونی مانده است. اما، با اتکا به رویکرد آینده‌نگرانه، پژوهش در مواد مخدر دیگر معطوف و راضی به شناخت و ارائه وضعیت

فعلی نمی‌تواند باشد. پژوهشگر تلاش می‌کند در چشم‌اندازی بلندمدت تعاملات حاکم بر مواد مخدر و کنش و واکنش‌های وابسته به آن را مورد شناسایی قرار دهد. وضعیت ناامنی‌های سیاسی در منطقه ما و تأثیر آن بر جریان‌های قاچاق مواد مخدر در کشورهای همسایه، نگاه امنیتی همسایگان به این ناامنی‌ها، تأثیرپذیری نظام‌های سیاسی و مناقشات ارضی از جمله مسائلی است که در درازمدت باید در متن پژوهش‌های مواد مخدر با دیدگاهی بین‌المللی دیده شود.

در این راستا وضعیت منطقه غرب آسیا، دشواری‌های افغانستان، بی‌ثباتی‌های شرق مدیترانه در کشورهای عرب و وضعیت نه‌چندان روشن آینده در آسیای مرکزی، همه و همه ضرورت اتخاذ دیدگاهی بلندمدت و جهان‌شمول در مورد مسئله مواد مخدر را نمایان می‌کند.

با چنین نگاهی کادراس^۱ (مرکز تحقیقات، رهیافت‌ها و مطالعات بین‌المللی مواد مخدر هم/اندیشی جهانی راه برتر) کار خود را با تأکیدی ویژه بر شناخت بین‌المللی از وضعیت مواد مخدر آغاز کرده است. شماره‌ی حاضر به عنوان نسخه‌ای آزمایشی در قالب فصلنامه، تلاش‌های دوره‌ای پژوهش‌گران این مرکز را ارائه خواهد نمود. مقصود این است که مرکز کادراس به عنوان بانی و مروج رویکردی بین‌المللی به این مسئله، مختصات «پروبلماتیک» مواد مخدر را تبیین نماید.

در این شماره، گزارش جهانی ۲۰۱۴ مواد مخدر بررسی شده است. بررسی که

1- CUDRAS

حاوی انتقادهای و نکته‌های دیده نشده UNODC بطور خاص در مورد شرایط منطقه و کشور ماست. مقاله «وضعیت تولید تریاک در جنوب شرقی آسیا» نگاهی روندشناسانه دارد. به این معنی که تاکید را بر شناسایی جریان‌های تولید، قاچاق و مصرف آن مورد قرار داده است. گزارش‌هایی نیز با نگاه امنیتی از مهمترین نشست‌های ملی (کنفرانس جهان علیه خشونت و افراطی‌گری) و بین‌المللی (کنفرانس امنیت مونیخ) و گفت و گوهای امنیتی هرات ارائه شده است.

بازارهای اینترنتی مواد مخدر و پیچیدگی‌های حاکم بر آن که در میان مباحث مناقشه برانگیز کاهش عرضه در سال‌های گذشته بوده است، در این شماره مورد توجه بوده است. در عین حال چنین

مفهومی در مورد افغانستان نیز به پرسش گذاشته شده است. در کنار واکاوی دشواری معضل مواد مخدر در افغانستان، این شماره به چارچوب‌های حقوقی و معاهدات جاری در کنترل مواد مخدر در میان کشورهای اروپایی هم نیم نگاهی داشته است. معرفی آثار مرتبط با پژوهش‌های مواد مخدر (کتاب و رساله دانشگاهی) از دیگر انتخاب‌های خواندنی این شماره است.

مرکز هم‌اندیشی جهانی راه برتر با استقبال از طرح ایده‌های جدید و نوشته‌های مستقل - سازمانی بارویکرد بین‌المللی به «مسئله - دشواره» مواد مخدر از نویسندگان و پژوهش‌گران برای همراهی در شماره‌های آتی دعوت می‌کند. به این منظور پست الکترونیکی مرکز میزبان نوشته‌های شما خواهد بود.

گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۱۴

سال قبل از پرسش حداقل یکبار مواد مخدر مرتبط با گروه حشیش، تریاک، کوکائین، محرک‌های نوع آمفتامین (ATS) را استفاده کرده‌اند. مصرف تریاک و حشیش از سال ۲۰۰۹ سیر نسبی صعودی داشته است، در حالی که کوکائین، آمفتامین به جز «اکستازی» ثابت و حتی تا حدودی سیر نزولی داشته است. البته همکاری آژانس با سازمان‌های بزرگ سلامت جهانی به این معنا نیست که مواد مخدر وجه امنیتی اش را از دست داده است، بلکه بیشتر به این معناست که موضوع سلامت عمومی به ویژه سلامت جوانان به یکی از شاخص‌های معنادار امنیت ملی تبدیل شده است.

آژانس مواد مخدر و جرائم سازمان ملل آخرین گزارش جهانی خود را از وضعیت مواد مخدر در ۲۰ می ۲۰۱۴ منتشر کرد. این گزارش شامل ۱۲۸ صفحه و دو بخش کلی است. این گزارش در مقدمه کلی خود بیان می‌کند که موفقیت آمیز بودن تلاش‌ها مستلزم اتخاذ رویکردی همگرا، جامع، متوازن، همکاری جویانه [به طور همزمان] در مقابل «عرضه» و «تقاضا» است. در این گزارش رویکرد و تاکید خاصی بر سلامت عمومی، اقدامات پیشگیرانه، درمان، بازپروری اجتماعی و ادغام اجتماعی وجود دارد. گزارش ژوئن ۲۰۱۴ UNODC اولین گزارشی است که برآوردهای مشترک سازمان بهداشت جهانی، برنامه مشترک HIV/AIDS (UNAIDS) و بانک جهانی را در خصوص تعداد افرادی که مواد مخدر تزریقی مصرف می‌کنند و گروه‌هایی که با اعتیاد به مواد مخدر آلوده به ایدز هستند، منتشر می‌کند. این شکل از همکاری بین سازمانی بی سابقه و نشان دهنده دیدگاه‌های جدید در این نهاد بین‌المللی است.

این گزارش درآمارهای کلی نشان می‌دهد که در سطح جهان ۲۴۳ میلیون (متوسط ۱۶۲-۳۲۴ میلیون) برابر با ۵,۲ درصد جمعیت ۶۴-۱۵ در

گزارش آژانس را باید در سه محور دید:

۱- آخرین آمارها و تحلیل از بازارهای غیرقانونی مواد مخدر (استفاده از مواد، بحث سلامت اجتماعی، روندهای منطقه‌ای، تمرکز بر سه مخدر تریاک، کوکائین و حشیش [مشتقات گیاهی])

۲- مواد مخدر نوع آمفتامین و روان گردان‌های جدید

۳- گزارش کنترل پیش سازهای شیمیایی. گزارش توضیح می‌دهد که مواد مخدر از هر نوعی، مشتقات گیاهی یا ترکیبی نیازمند مواد شیمیایی برای مراحل ساخت یا فرآوری است. از این رو دامنه مبارزه دیگر نمی‌تواند صرفاً به مواد مخدر سنتی و حتی صنعتی محدود شود. کنترل دسترسی و نظارت بر پروتکل‌های دسترسی به پیش سازهای شیمیایی بخش مهمی از مبارزه با مواد مخدر خواهد بود. از این رو گزارش یادآوری می‌کند که تجارت قانونی و در دسترس بودن اینگونه مواد پیش ساز شیمیایی باعث رشد قابل ملاحظه‌ای در گسترش مواد مخدر ترکیبی شده است. موادی که دیگر با رویکرهای سنتی مثل امحا مزارع قابل کنترل نیست.

آژانس تاکید می‌کند که کنترل پیش سازها تاثیر محسوسی بر کاهش تبدیل‌های انحرافی این مواد برای ساخت مواد مخدر ترکیبی داشته است. کنترل پیش سازها کلید استراتژی «کنترل عرضه در حوزه مواد مخدر ترکیبی» است. تلاش برای جلوگیری از تبدیل‌های انحرافی مواد شیمیایی که کاربردهای چندگانه صنعتی و تجاری دارند از جمله مواردی است که در سطح بین‌المللی باید به صورت متوازن

پیش برود. آژانس مبارزه با جرائم و مواد مخدر سازمان ملل اطلاعات خود در زمینه «عرضه» را جامع ولی در حوزه «تقاضا» را دارای محدودیت‌های نسبی عنوان می‌کند. با این حال از مجموع این دو داده، شیوع استفاده از مواد مخدر نسبتاً و بطور کلی «باثبات» توصیف شده است.

مسائل جدید در مبارزه با مواد مخدر

پدیده «موادمخدرچندتایی یا چندمخدری»^۱ به موضوعی اشاره دارد که فرد به طور همزمان یا متناوب مواد مخدر مختلفی را مصرف می‌کند. مسئله «چند مخدری» یکی از دغدغه‌های اصلی بخش سلامت عمومی است و چشم اندازه‌های نگران کننده‌ای برای کنترل مواد مخدر دارد. سرعت تغییر مصرف، به ویژه با ظهور مواد مخدر ترکیبی که در فاصله ای کوتاه و با فرمول‌های جدید به بازار می‌آیند، کنترل «عرضه» و مسئله «تقاضا» را دچار مشکلات جدی می‌کند. مسئله ساده گرفتن مواد مخدر سبک و بی خطر دانستن این مواد مثل مثل «حشیش»، با هشدارهایی همراه است. در مورد افزایش قابل توجه تعداد کسانی که به دنبال درمان اعتیاد به حشیش هستند، مسئله گسترش استفاده از این مخدر را در سراسر جهان با سوال‌های جدی روبرو می‌کند. گزارش باز هم بر دریافت مسئولان سلامت عمومی اشاره می‌کند که اعتیاد به حشیش را بی خطر و سبک می‌شمارند. این وضعیت در مناطقی مثل آمریکا، اروپا و اقیانوسیه ملموس تر از سایر نقاط است. با توجه به

1- Multi Drug

چنین وضعیتی، قانونی شدن استفاده از حشیش و گسترده تر شدن شمول استفاده از آن و محدود نمودن به بحث کاربردهای دارویی از دیگر چالش‌های مطرح در این زمینه است.

سه الگوی کلی «موادمخدر چندگانه» وجود دارد:

اول، چندین نوع مواد مخدر با هم مصرف می‌شود تا تاثیر تکمیلی یا سنگینی داشته باشد. این الگو برای مصرف کنندگان حشیش، کوکائین و کسانی که احتمالاً این مواد را در کنار الکل مصرف می‌کنند، دیده می‌شود. ترکیب دیگر میان هروئین و بنزودیازپین، الکل یا دیگر مواد ترکیبی مشتق از تریاک (اوپیوئیدهای مصنوعی) مثل متادون، اکسیکودون و غیره است و یا مصرف ترکیبی کوکائین به همراه محرک‌ها.

دوم، استفاده از مواد برای خنثی کردن تاثیر سایر مواد. مثل ترکیب کوکائین و هروئین (سپیدبال) یا کوکائین با سایر اوپیوئیدهای مصنوعی. و در مورد آخر، زمانی که یک مواد با ماده دیگری جایگزین می‌شود چرا که احتمالاً یا قیمت و یا دسترسی آن دچار تغییراتی شده است.

در موارد عمومی هروئین با اکسیکودون و یا دزومورفین و سایر اوپیوئیدهای مصنوعی جایگزین می‌شود و یا اینکه «اکستازی» با مفدرن یا دیگر مواد روانگردان. در مطالعات مختلف، گستردگی پدیده «چندمخدری» مورد شناسایی و تایید قرار گرفته است. در مطالعه سال ۲۰۰۶ در اروپا شصت درصد از مصرف

کنندگان کوکائین درگیر مصرف «چندگانه» بوده اند. در جنوب شرق آمریکا نیز ۴۸,۷٪ از مراجعه کنندگان به مراکز درمان اعتیاد، درگیر مصرف همزمان الکل، کوکائین، و مواد مشتق از حشیش بوده اند. مسمومیت، مصرف بیش از اندازه (اور دوز) و مرگ مهمترین چالش‌های زندگی مصرف کنندگان «چندمخدری» است.

نگاه این گزارش آژانس به مسئله سلامت عمومی باعث شده است تا در نقاط مختلف جهان بر ارتباط میان مواد مخدر و سلامت عمومی اشاراتی شود. شیوع مخاطره آمیز ایدز و هپاتیت در بین مصرف کنندگان تزریقی در شرق و جنوب شرق اروپا (۴,۶ برابر بیشتر از میانگین جهانی) مورد توجه جدی آژانس است. وضعیت شیوع ایدز در میان معتادان تزریقی در دو منطقه آسیای جنوب غربی/شرقی (۲۸,۸ درصد) و اروپای جنوب شرقی (۲۳ درصد) بسیار هشدارآمیز است.

کشنده‌ترین مواد مخدر

تریاک و مواد شبه افیونی (اوپیوئیدها) همچنان در صدر لیست کشنده ترین مواد مخدر قرار دارند. یعنی بیشترین مرگ مرتبط با مواد مخدر تحت تاثیر این گروه از مواد مخدر گزارش شده است. برای سومین سال پیاپی افغانستان بیشترین تولید کننده تریاک اعلام شده است. در مورد حوزه مثلث طلایی نیز میانمار شاهد افزایش سطح زیر کشت بوده است، افزایش کشتی که کمتر مورد توجه گزارشگران سازمان‌های بین‌المللی حتی به شکل مقایسه‌ای با دهه‌های قبل بوده است.

اهمیت این مسیر با توجه به عواملی مثل اعمال کنترل‌های مرزی و مبارزه شدید در مسیر ترانزیتی [بدون ذکر نام ایران] و کاهش تقاضا در اروپا برای هروئین در مجموع دارای اهمیت قبلی نیست و با دوران اوج عرضه هروئین در این مسیر یعنی سال‌های ۲۰۰۰ قابل مقایسه نیست.

مسیر جنوبی - دریایی

این مسیر در حال گسترش در خاورمیانه و خاور نزدیک به سمت افریقا است. مسیر جنوبی عمدتاً راه خود را از طریق پاکستان باز کرده است. مسیر جنوبی مسیر آبی است.^۲ کرانه آبی پاکستان با دریای عربی در حدود ۱۰۵۰ کیلومتر است. اسکله‌های بندری در بلوچستان مثل ابراهیم حیدری، مالیر، کاکاپیر، کاتی بندر، شاه بندر، دام و پشوکان و جیوانی^۳ و سواحل مکران از جمله محل‌های قاچاق هروئین هستند. «خورها» نیز در سواحل پاکستان از مبادی ورود و خروج کالا هستند: سومیانی، کند کایر، آگور، کپار، سربندر، گنز، بندری و دشت از جمله این خورها هستند. این خورها به طور خاص مورد استفاده قاچاق چیان از پاکستان به ایران، امارات متحده عربی و حاشیه خلیج فارس هستند. این مسیر درمقابل، مسیر قاچاق بنزین از ایران و لیکور از امارات متحده عربی به پاکستان نیز هست. در کنار مبادی غیر رسمی بنادر و لنگرگاه‌های رسمی پاکستان مثل گوادر، کراچی، پورت قاسم از نقاط اصلی قاچاق

تولید هروئین نیز به سطوح بسیار بالای سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ بازگشته است. در مجموع کشت مواد مخدر غیر قانونی در سال ۲۰۱۳ به ۲۶۹۷۲۰ هکتار رسیده است که بالاترین میزان گزارش شده بعد از ۱۹۹۸ است.

افغانستان موضوعی جهانی

شواهد محکمی وجود دارد که نشان می‌دهد هروئین افغانستان به دنبال بازارهای جدید در آسیای جنوب شرقی و اقیانوسیه است. پیشتر هروئین در این منطقه تحت تاثیر بازار تولید و ترانزیتی بود که از میانمار هدایت می‌شد. اما افول جایگاه «مثلث طلایی» در تامین مواد مخدر آسیای جنوب شرقی باعث ظهور مسیرهای جدید از غرب آسیا به سمت این مناطق و ترانزیت آن به سمت اقیانوسیه شده است. در تحلیل‌های مستقلی که در مورد روند قاچاق مواد مخدر با مقایسه میان دو منطقه خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی صورت گرفته است، در مورد اهمیت و توان تولید تریاک افغانستان یا میانمار دهه‌های پیش مقایسه می‌شود.^۱

مسیرهای قاچاق: بالکان / مسیر

دریایی

مسیر بالکان «مسیر غربی»

مسیر سنتی بالکان در این گزارش همچنان یکی از مسیرهای مورد توجه برای بازار پرسود اروپای مرکزی و غربی است. اما

2- https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Opiate_Trafficking_and_Trade_Agreements_english_web.pdf

۳- همان.

1- A Comparative Analysis of Drug-Trafficking Trends in the Middle East/Central Asia and East/Southeast Asia , Benjamin M. Weyman , file:///C:/Users/researcher2/Downloads/27.pdf

نشان داد در فاصله دو تا پنج سال درآمد حاصل از فروش مواد روانگردان جدید در این سایت ۱,۲ میلیارد دلار بوده است. وب سایت هایی همانند the general store و the armory از جمله وب سایت های جدید هستند. در گزارش جاری، نشانه های از راه اندازی سایت های مشابه برای فروش حشیش با خلوص بالا، هروئین، متیلندیوکسی (methylenedioxy) و متامفتامین MDMA و کوکائین گزارش شده است. در نهایت گسترش مواد روانگردان جدید همچنان چالش جدی است. چرا که تعداد چنین موادی در دسامبر ۲۰۱۳، در حدود ۳۴۸ مورد شناسایی قرار گرفته است در حالی که در سال ۲۰۱۲ در حدود ۲۵۱ ماده بوده است. این در حالی است که مواد روانگردان تحت کنترل در سطح بین المللی ۲۳۴ ماده است.

مواد مخدر ترکیبی - افزایش پیش سازها

کنترل پیش سازهای شیمیائی، کاهش عرضه مواد مخدر

جهانی شدن تجارت مواد شیمیائی باعث آسانتر شدن انحراف مواد شیمیائی از مصارف قانونی به مصرف غیر قانونی شده است. ۱۵ درصد از انیدرید اسید منحرف شده، که در تولید هروئین مورد استفاده قرار می گیرد، و ۱۵ درصد از پتاسیم پرمنگنات مورد استفاده در تولید کوکائین بین سال های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۲ کشف شده اند. در طول این سال ها، کشفیات پیش سازهای آمفتامین و متامفتامین دو برابر دیگر کشفیات مواد

مواد مخدر به مقاصد مختلف در سراسر دنیا هستند. در یکی از گزارش های تخصصی سازمان ملل در مورد تجارت در آسیای جنوب غربی، چابهار به عنوان مسیر اصلی قاچاق تریاک به هند شناخته شده است.^۱

اینترنت و مواد جدید روانگردان

گزارش ۲۰۱۴ با مورد توجه قرار دادن خرید و فروش اینترنتی مواد مخدر، هشدار می دهد که توان جامعه بین المللی برای شناسایی و کنترل چنین داد و ستدهای پنهانی چندان قابل اطمینان نیست. اینترنت همچنان ابزاری برای قاچاق مواد مخدر و تجارت غیر قانونی آن در حوزه پیش سازهای شیمیائی است. «شبکه سیاه» روز بروز در حال گسترده تر شدن است. کنترل های دولتی بر آن بسیار ناتوان و شناسایی گردانندگان آن دشوار است. استفاده از پروکسی وب برای اتصال به یک شبکه Tor3 که کاربر را به محل دیگری در شبکه منتقل می کند، بصورتی که دیگر آی پی آدرس کاربر قابل شناسایی نباشد امکان امنی را برای برای ناشناس ماندن کاربران و فعالیت های خرید و فروش مواد مخدر برای آنها فراهم می کند. استفاده از پول اعتباری «بیت کوین» هم در تسهیل و گسترده تر شدن این تجارت و ناتوان ماندن پلیس از شناسایی گردانندگان این شبکه بسیار دخیل بوده است. نمی توان رقم دقیق تجارت بالقوه شبکه سیاه را تخمین زد اما انهدام شبکه «سیلک رود» در امریکا

1- AOTP/Paris Pact, Online Seizure Database, http://heroin2011.dbroca.uz/map_ids

مخدر بوده است. کاهش در مصرف موادی همچون ال اس دی و اکستازی در سال‌های اخیر را شاید بتوان مدیون پیشرفت‌ها در کنترل پیش سازها دانست. این کنترل‌ها قیمت مواد شیمیائی منحرف شده را بالا می‌برد و در نتیجه باعث افزایش قیمت تولید مواد می‌شود. افزایش قیمتی که چندان صرفه اقتصادی و بازاری برای عرضه ندارد. در افغانستان، قیمت انیدرید اسید از ۸ دلار آمریکا به ازای هر لیتر به ۴۳۰ دلار آمریکا در سال ۲۰۱۱ رسید، در حالی که قیمت آن در بازارهای قانونی جهان ۵۰/۱ دلار آمریکا به ازای هر لیتر است.

به نظر می‌رسد چندین عامل در گسترش مواد مخدر ترکیبی در بعضی مناطق نقش مهمی داشته است. کنترل موفقیت آمیز مواد مخدر سنتی و ناکارآمد بودن قاچاق آن در بعضی مسیرها مثل مسیر غربی از افغانستان، افول مسیر بالکان. گسترش استفاده از آمفتامین‌ها نیز دلایل خاص خود را داشته است. استفاده از این دست مواد شکل قبیح مواد مخدر سنتی را ندارد و عمدتاً به شکل قرص و تحت عنوان دارو استفاده می‌شود و نیازمند وسایل دخانی خاصی نیست. اگر چه نمی‌توان از اشکال تزریقی آن چشم پوشی کرد. اما در مجموع افزایش حجم تولید جهانی، صنعتی تر شدن بعضی مناطق و پاگرفتن صنایع شیمیایی در نقاطی که در حال گذار توسعه اقتصادی هستند، زمینه‌های مناسبی را در کنار افزایش درآمد و ظهور طبقه متوسط برای استفاده راحت تر از مواد محرک نوع آمفتامین فراهم کرده است. به ویژه اینکه رشد دو دهه اخیر در سطح جهانی عمدتاً در آسیا متمرکز بوده

است، کشورهای منطقه آسیای شرقی و جنوب شرقی و چین دارای چنین زمینه‌های آماده ای برای میزبانی تولید و مصرف مواد مخدر ترکیبی بوده‌اند. توسعه صنعتی به ویژه صنایع شیمیایی امکان تبدیل‌های انحرافی پیش سازها را نیز بیشتر کرده است. کنترل پیش سازها نیز واکنش‌های مختلفی در برداشته است. این واکنش‌ها گاه با تغییر مواد برای تغییر فرمول‌ها و گاه با تغییر مسیر تامین این پیش سازها روبرو بوده است. چالش آتی نظام کنترل مواد مخدر در سطح جهانی بیشتر به بخش مواد مخدر ترکیبی معطوف خواهد بود. در این بین ترکیبات دوگانه صنعتی/گیاهی همانند مواد مخدری که از مشتقات حشیش و آمفتامین‌ها تولید می‌شود نیز قابل توجه هستند.

استراتژی‌های جایگزین گردانندگان لابراتوارها

گزارش به مجموعه استراتژی‌هایی اشاره می‌کند که گردانندگان لابراتوارهای تولید کننده مواد مخدر ترکیبی از آنها بهره می‌جویند:

- استفاده از راه‌های پیچیده‌تر دستیابی به پیش سازهای شیمیایی
- استفاده از کشورهای ترانزیتی که سیستم کنترل ضعیفی دارند
- تکیه به سازمان جرائم سازمان یافته که بطور خاص به تامین پیش‌سازها اقدام می‌کنند.
- تاسیس کارخانه‌های صوری برای واردات مواد پیش ساز
- تبدیل‌های انحرافی در سطح ملی و قاچاق مواد پیش ساز به مقاصد بعدی برای

دور زدن کنترل و تلاش‌های مقابله با قاچاق مواد پیش ساز

- استفاده از اینترنت

- استفاده از پیش سازهای دارویی به طور خاص «افدرین» و «پسوافدرین»

- ظهور پیش سازهای شیمیایی طبقه بندی نشده مثل پیش سازهایی که به راحتی می‌توانند به پیش سازهای مورد نیاز برای تولید مواد مخدر دیگری دگردیسی پیدا کنند.

- یکی دیگر از راه‌های لابراتوارها تولید مواد روانگردان جدید این است که مواد شیمیایی تولید کنند که تحت کنترل بین‌المللی قرار ندارند.

با توجه به گزارش‌های تخصصی پیشین سازمان ملل در مورد مواد روانگردان جدید^۱ (NPS)، پرمصرف‌ترین این مواد، گروه «کتامین»ها در کنار مواد مشتق ترکیبی با حشیش، در مقام بعدی «پیپرازین»ها و در رده بعدی حشیش و آخرین گروه از مواد روان‌گردان جدید «فنتیل‌آمین» بوده است. همه گروه‌های مواد روانگردان جدید در همه مناطق جغرافیایی دیده می‌شود، به استثناء قاره آفریقا که «کاتینون» و «فنتیل‌آمین» اصلاً گزارش نشده است. این می‌تواند به ضعف داده‌های موجود در آفریقا برگردد.

دسته‌بندی تقاضای درمانی برای رفع اعتیاد

با توجه به تعدد مراجعین برای درمان اعتیاد در گروه‌های مختلف مواد مخدر،

می‌توان دسته‌بندی‌هایی را بطور کلی مطرح کرد. می‌توان با توجه به درخواست‌های درمانی گروه مضرت‌ترین مواد مخدر برای سلامتی را در هر منطقه شاخص بندی کرد. حشیش در آفریقا، امریکای و اقیانوسیه. (با وجودی که حشیش یکی از بی‌ضررت‌ترین مواد مخدر تلقی می‌شود، تعداد کسانی که برای درمان اعتیاد به حشیش در اروپای غربی و مرکزی در فاصله ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲ مراجعه کرده‌اند از ۱۹ درصد به ۲۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. در اروپای شرقی و جنوب شرق اروپا از ۸ درصد به ۱۵ درصد و در کارائیب و امریکای لاتین از ۲۴ درصد به ۴۰ درصد و در اقیانوسیه از ۳۰ درصد به ۴۶ درصد افزایش داشته است.

درمان برای اعتیاد به مشتقات مصنوعی تریاک (اوپیوئیدها) در اروپای شرقی و جنوب شرق این قاره و در آسیا رو به افزایش گزارش شده است. درمان کوکائین همچنان در امریکا به ویژه امریکای لاتین و کارائیب غالب است. در آسیا و اقیانوسیه تقاضاهای درمانی برای رفع اعتیاد آفتامین‌ها قابل توجه است. بطور کلی با توجه به آمار کلی جهانی از هر شش نفر یک نفر دارای مشکل اعتیاد هر سال درمان رفع وابستگی به اعتیاد دریافت می‌کند. این آمار در مناطق مختلف شکاف‌های مختلفی را نشان می‌دهد از هر ۱۸ معتاد در آفریقا یک نفر (عمدتاً برای درمان وابستگی به حشیش)، در اروپای غربی و مرکزی از هر پنج نفر، در اقیانوسیه از هر چهار نفر در امریکای شمالی از هر سه نفر یک نفر درمان قطع وابستگی به اعتیاد دریافت

1- The challenge of new psychoactive substances, 2013
http://www.pnsd.msssi.gob.es/novedades/pdf/UNODC_Nuevasustanciaspsicoactivas_2013.pdf

گرایش‌های منطقه‌ای در مصرف مواد مخدر

ایالات متحده، اقیانوسیه و برخی از کشورهای آسیائی و اروپائی شاهد تغییر مصرف بین هروئین و مواد شبه افیونی داروئی بوده‌اند. روندی که به طور عمده به دلیل قیمت‌های پائین و در دسترس بودن مواد به وجود آمده است؛ اما در حالی که مصرف کنندگان مواد شبه افیونی داروئی در ایالات متحده از شبه افیونی‌های داروئی به هروئین روی می‌آورند، مصرف کنندگان در برخی از کشورهای اروپائی روانگردان‌های شبه افیونی را جایگزین هروئین می‌کنند.^۲ به دلیل کاهش تولید کوکائین از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲، دسترسی جهانی به این ماده کم شده است. با وجود این که به نظر می‌رسد مصرف و قاچاق کوکائین در آمریکای جنوبی در حال افزایش است، آفریقا شاهد ظهور مصرف کوکائین به دلیل افزایش میزان قاچاق از این قاره بوده است، در حالی که بعضی از کشورهای آسیائی نسبت به مصرف کوکائین آسیب‌پذیر شده‌اند. مصرف حشیش به نظر می‌رسد در جهان پائین باشد، اما تصور این که این ماده خطر کمتری بر سلامت دارد، مصرف آن را در آمریکای شمالی بیشتر کرده است. اگرچه تحلیل اثرات چارچوب‌های نظارتی جدید برای قانونی کردن مصرف تفریحی حشیش در بعضی از ایالات آمریکا و اوروگوئه تحت شرایط خاص، زود است، افراد بیشتری به

می‌کند. در ایران این آمار سالانه، بیش از نیم میلیون معتاد است.^۱

مرگ‌های مرتبط با مواد مخدر / ایدز

اوردوز اولین دلیل همه مرگ و میرهای گزارش شده در ارتباط با مواد مخدر است. مشتقات ترکیبی تریاک (هروئین، مصرف غیر پزشکی اُپیوئیدهای تجویزی و داروئی) اولین گروه از مواد مخدر است که بیشترین مرگ در ارتباط با آنها گزارش شده است. «پدیده مواد مخدر چندقانونی» نیز در رتبه بندی بعدی مرگ‌های گزارش شده در ارتباط با مواد مخدر بوده است. به ویژه ترکیبات بنزودیازپین به همراه مصرف الکل. برای مقابله با اوردوز اُپیوئیدها سازمان بهداشت جهانی «نالوکسان» را برای مقابله و برگرداندن فوری تاثیرات اوردوز «اُپیوئید»ها تجویز کرده است. داروئی که هیچ اثر جانبی از آن گزارش نشده است. معتادان تزریقی گروه دیگری از معتادانی هستند که در گزارش اخیر سازمان ملل به آنها به واسطه ریسک بالای انتقال ویروس ایدز و هپاتیت B و C اشاره شده است. گزارش تاکید می‌کند که تعداد مبتلایان به ایدز در میان مصرف‌کنندگان تزریقی همچنان بالاست و چالش جدی برای سلامت عمومی جوامع است. در سال ۲۰۱۰ در حدود ۱۹۸۰۰۰۰ هزار سال زندگی در ارتباط با تزریق آلوده و مرگ زودرس در نتیجه ابتلا به ایدز و ۴۹۴۰۰۰ هزار سال زندگی در ارتباط با ویروس هپاتیت C گزارش شده است.

2- <http://www.unodc.org/islamicrepublicofiran/fa/global-drug-use-prevalence-stable-says-unodc-world-drug-report-2014.html>

1- <http://fararu.com/fa/news>

دنبال درمان اختلالات مربوط به حشیش در بیشتر مناطق جهان از جمله آمریکای شمالی هستند.

کشفیات متامفتامین بین سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ در جهان بیشتر از دو برابر شده است. تولید متامفتامین یک بار دیگر در آمریکای شمالی افزایش یافته است و بر تعداد آزمایشگاه‌های تولید متامفتامین در ایالات متحده و مکزیک افزوده شده است. نیمی از ۱۴۴ تن محرک‌های نوع آمفتامین که در جهان کشف می‌شود، در آمریکای شمالی و یک چهارم این مقدار در آسیای شرقی و جنوب شرقی کشف می‌شود. تعداد مواد روانگردان جدید کنترل نشده در بازار جهانی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بیشتر از دو برابر افزایش داشته است و به ۳۴۸ رسیده است. با توجه آمارهای منطقه ای که از افزایش کشت حشیش در مناطق مختلف ارائه شده است، پیش‌بینی می‌شود که حشیش در سال‌های آتی سهم به مراتب مهمتری از سایر مواد مخدر رایج در بازار پیدا کند. این تفاوت‌های منطقه‌ای می‌گوید که آسیا و اروپا همچنان درگیر تبعات استفاده از تریاک و مشتقات ترکیبی /شیمیایی تریاک هستند، در حالیکه در قاره امریکا مسئله کوکائین موضوع غالب است.

آفریقا

در مورد آفریقا معمولا آمار موثقی وجود ندارد. مصرف حشیش به ویژه در آفریقای غربی و مرکزی ۱۲,۴ درصد (۳,۸ درصد بالاتر) از میانگین جهانی مصرف حشیش است. در مجموع مصرف مواد مخدر در آفریقا به استثنای کوکائین بالاتر از مصرف متوسط جهانی است. حشیش

پرطرفدارترین ماده در آفریقا است. کوکائین در رده بعدی و در بعضی گزارش‌ها از ترکیب کراک، کوکائین و حشیش نام برده شده است. مصرف آمفتامین‌ها در سطح پایین قرار دارد اما در آینده می‌تواند شکل قابل توجهی به خود بگیرد. اگر میزان مراجعه به مراکز ترک اعتیاد را نیز شاخصی از گروه بندی معتادان بگیریم، حشیش بیشترین مصرف کننده را در این قاره به خود اختصاص می‌دهد. بعد از معتادان به حشیش معتادان «موادمخدرچندگانه» در آفریقا سهم مهمی را در آینده به خود اختصاص خواهند داد.

امریکا

به استثنا مصرف تریاک، مصرف همه انواع مواد مخدر در امریکا اعم از حشیش، اوپیوئیدها، کوکائین، آمفتامین و اکستازی بالاتر از میانگین جهانی است.

امریکای شمالی

مصرف حشیش با توجه به تصویر ارائه شده در مورد کم خطر بودن این ماده مخدر افزایش پیدا کرده است. در میان جمعیت بالای دوازده سال مصرف مواد مخدر از ۱۴,۹ در ۲۰۱۱ به ۱۶,۰ در سال ۲۰۱۲ رسیده است. مصرف حشیش از ۱۱,۵ درصد به ۱۲,۱ درصد و مصرف داروهای روان درمانی به ویژه اوپیوئیدهای تجویزی از ۵,۷ به ۶,۴ بعد از ۲۰۱۱ افزایش پیدا کرده است. مصرف کوکائین افزایش ناچیزی داشته است و تقریبا در میان جمعیت جوان افول نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۲ مصرف کنندگان مواد مخدر اغلب در اواخر سال‌های دهه دوم و یا

بیست سالگی خود بوده اند. استفاده رو به گسترش از مسکن‌ها (اوپیوئیدهای تجویزی) باز نشانگر روند افزایشی درمان اعتیاد وابسته به تریاک بیش از هروئین است که از پذیرش درمانی کوکائین و متامفتامین نیز پیش افتاده است. تعداد مرگ و میر ناشی از اوردوز مسکن‌های تجویزی همچنان در حال افزایش است (به ویژه در میان زنان). مرگ‌های اوردوزی مرتبط با سوءمصرف هروئین همچنان گزارش می‌شود. ارتباط میان مصرف غیر قانونی و مصرف مشتقات مصنوعی تجویزی تریاک را باید مدنظر داشت.

آسیا

در آسیا نیز آمارها چندان دقیق نیست اما مصرف مواد مخدر احتمالاً پایین‌تر از میانگین جهانی است. حشیش پرمصرف‌ترین و نرخ شیوع آن در حدود ۱,۹ درصد در میان جمعیت ۱۵-۶۴ سال است. پس از آن آمفتامین‌ها ۰,۷ درصد و اکستازی ۰,۴ درصد، مشتقات تریاک ۰,۳۵ و کوکائین ۰,۰۵ درصد است. اما گزارش‌های حاکی از این است که مصرف آمفتامین در شرق و جنوب شرق آسیا روند افزایشی دارد. ضبط و کشف متامفتامین‌ها بصورت قرص و اشکال کریستالی به بالاترین رکورد خود در سال ۲۰۱۲ رسیده است. مصرف اکستازی تا حدود افول کرده است. در حالی مواد روانگردان جدید در حال افزایش است. در گزارش‌های مختلف در این حوزه دیده شده است که مصرف آمفتامین هم افزایش پیدا کرده است و هم متنوع شده است و از سال ۲۰۰۹ آمفتامین‌ها در میان سه گروه پر مصرف مواد مخدر در این حوزه قرار داشته است. قرص‌های متامفتامین در کشورهایی

مثل کامبوج، جمهوری دموکراتیک مردمی لائو، میانمار، تایلند و ویتنام متداول است. در حالی که متامفتامین کریستال اولین مخدر مورد استفاده در برونئی، کامبوج، اندونزی، ژاپن و فیلیپین و جمهوری کره است. اخیراً ظهور مجدد اکستازی بعد از سال‌ها افول دیده شده است. بازار مواد روانگردان جدید رو به گسترش است. کتامین از دیرباز در منطقه حضور داشته است. کراتوم به عنوان محرک سنتی در مالزی، میانمار و تایلند رواج داشته است. مواد ترکیبی مشتق از حشیش از چین، اندونزی، ژاپن و جمهوری کره سنگاپور گزارش شده است. در چین گزارش‌های کارشناسی ارزیابی‌های با ثباتی از مصرف حشیش، کوکائین، آرام بخش‌ها و مسکن‌ها دارند. با این حال تعداد معتادان رسمی همچنان در حال افزایش است. مصرف مخدرهای مشتق از تریاک و مواد مخدر ترکیبی همچنان بالاتر از مصرف هروئین بوده است. مصرف متامفتامین در چین بسیار صعودی بوده است.

روند صنعتی شدن چین زمینه ساز دسترسی بیشتر به مواد پیش ساز شیمیایی و بالاتر رفتن امکان انحراف تبدیل مواد را فراهم کرده است. در آخرین تلاش برای تصویب قوانین دسترسی به مواد پیش ساز در ژوئن ۲۰۱۳ دادگاه عالی این کشور قوانینی را در ارتباط با «افدرا» منبع طبیعی پیش ساز آمفتامین «افدرین» تصویب کرده است. افدرین مهمترین ماده پیش سازی است که در چین و آسیای جنوب شرقی برای ساخت آمفتامین‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. طبق قوانین جدید

تریاک و ترکیبات شیمیایی آن هستند. با وجود گرایش کلی در مصرف بالای حشیش در کشورهایی که سابقا سنت طولانی در مصرف این ماده داشتند نوعی تنزل دیده می‌شود. مسئله مهم دیگر ظهور حشیش با خلوص بالا در اشکال مختلف و به ویژه اشکال ترکیبی آن است که در منطقه جنوب اروپا قابل توجه بوده است.

ارتباطات و مراودات مرزی با شما افریقا به ویژه کشور مراکش و مسئله مهاجرت غیرقانونی و گسترده جوانان مغربی به اروپای غربی می‌تواند یکی از عوامل توضیح دهنده گسترش حشیش در اروپای غربی باشد. در سال‌های اخیر گفته می‌شده است که مراکش تقریبا نیمی از کل حشیش جهان را در رشته ارتفاعات «ریف» تولید می‌کند.^۲ پیرآرنو شوی در تحقیق گسترده خود بیان می‌کند که گسترش کشت و تولید حشیش در مراکش ریشه در تقاضاهای فزاینده مصرف کنندگان غرب اروپا دارد و خود تبدیل به یکی از بنیان‌های اقتصادی این کشور شده است. در گزارش بر بالابودن مصرف کوکائین در این منطقه هم تاکید شده است. مصرف هروئین نیز بالاست و سایر مواد شبه افیونی مثل بوپرنورفین، فنتانیل و متادون در بازار سیاه موجود است و هروئین اخیرا با فنتانیل و بوپرنورفین در بعضی کشورها جایگزین شده است. اما مصرف هروئین در مجموع در اروپای غربی و مرکزی در حال افول است.

می‌توان با مقایسه دو منطقه اروپای غربی

در چین هر نوع کاشت و فروش مرتبط با تولید مواد مخدر بر پایه مشتقات «افدرا» جز جرائم مواد مخدر تلقی خواهد شد.^۱ بازار آمفتامین‌ها در آسیای جنوبی نیز حجم قابل توجهی دارد. در این منطقه نیز دسترسی به پیش سازها تولید آمفتامین‌هایی مثل «افدرین» و «پسوافدرین» را بشدت افزایش داده است. در گزارش‌هایی از چین ظهور مواد مخدر جدید متامفتامین‌ها و کتامین‌ها که بر پایه هروئین ساخته می‌شود در قسمت‌هایی از این کشور گزارش می‌شود. تبدیل داروهای که بر پایه افدرین و گیاه افدرا ساخته می‌شوند نیز در میان این گزارش‌ها به چشم می‌خورد.

در گزارش ۲۰۱۴ سازمان ملل به نرخ شیوع مصرف مشتقات تریاک در سه کشور ایران، پاکستان و افغانستان اشاره می‌شود که بالاتر از همه آمارها در سطح جهان قرار دارد.

اروپا

در گزارش ۲۰۱۴ در حوزه اروپا نیز حشیش همچنان اولین مواد مخدر پرمصرف (۲۴ میلیون نفر) است. کوکائین در رتبه بعدی قرار دارد. تریاک و شبه افیونی‌ها (اوپیوئیدها) با میانگین جهانی برابری می‌کند. آمفتامین‌ها به استثنا اکستازی تا حدودی کمتر از متوسط جهانی است. الگوی مصرف نشان می‌دهد که اروپای مرکزی و غربی بیشتر حشیش و کوکائین و اروپای شرقی و جنوب شرق اروپا بیشتر متمایل به مصرف مشتقات

2- <http://geopium.org/276/morocco-said-to-produce-nearly-half-of-the-worlds-hashish-supply>

1- Global Smart 2013, September

و مرکزی و شرق و جنوب شرق اروپا به این نتیجه رسید که هر چه الگوی مصرف تریاک و مشتقات ترکیبی (اوپیوئیدها) کاهش پیدا کند، شیوه تزریقی نیز محدود می‌شود و این احتمال ابتلا و گسترش بیماری‌هایی مثل ایدز و هپاتیت را کم می‌کند. کاهش ابتلا به ایدز و هپاتیت در میان مصرف‌کنندگان اروپای غربی متأثر از تغییر مواد و افول شیوه تزریقی مشتقات ترکیبی تریاک (اوپیوئیدها) بوده است. در صورتی که به تناسب، اروپای شرقی با افزایش مصرف اوپیوئیدها آنهم به شکل تزریقی شاهد افزایش مبتلایان به بیماری‌هایی ویروسی است. کاهش مصرف اوپیوئیدها می‌تواند به طور غیر مستقیم بر کاهش بیماری‌های ویروسی همانند ایدز و هپاتیت در اروپای شرقی وابسته باشد. چرا که عمده الگوی مصرف اوپیوئیدها در این منطقه تزریقی است.

طبق داده‌های گزارش در اروپا ما همچنان شاهد مصرف آمفتامین به ویژه اکستازی هستیم. گزارش‌هایی نیز از آمفتامین‌های تزریقی وجود دارد. با این حال در مناطقی از اروپا مصرف آمفتامین رشدی نشان نمی‌دهد. اما این نگرانی وجود دارد که آمفتامین با متامفتامین‌ها جایگزین شده باشد چرا که دسترسی به متامفتامین‌ها در بعضی بازارها با سهولت بیشتری همراه است.

در مورد اروپای شرقی باید گفت الگوی تحلیل مصرف مواد مخدر در اروپا کاملاً به دو نیمه شرقی و غربی تقسیم می‌شود. هر چه در اروپای غربی مصرف مشتقات تریاک و اوپیوئیدها کم است در اروپای شرقی این مصرف قابل توجه است. مسئله دوم تزریقی

بودن الگوی مصرف است. در عین حال مصرف‌کنندگان آلوده به ایدز تنها با منطقه شرق و جنوب شرق آسیا قابل مقایسه هستند. بلاروس و اوکراین از جمله مصرف‌کنندگان قابل توجه مشتقات ترکیبی تریاک هستند. شیوع هروئین دراوکرین نیز گزارش‌های قابل توجهی دارد. گسترده بودن شیوع این گونه مواد می‌تواند در ارتباط با قاچاق مشتقات تریاک و هروئین از روسیه فهمیده شود. نزدیکی و مراودات تجاری این کشورها نیز از دیگر عوامل فهم همه گیر بودن مصرف مشتقات تریاک در اروپای شرقی و اقمار شوروی سابق است. اتحادیه گمرکی روسیه با بلاروس و قزاقستان^۱ موجب بالارفتن حجم تجارت میان دو حوزه جغرافیایی آسیای مرکزی و شرق اروپا شده است و در خلال همین افزایش حجم تجاری قاچاق مواد مخدر تسهیل، متنوع و البته پنهانی‌تر اتفاق می‌افتد. در این میان روسیه یکی از کشورهای است که یکی از بالاترین مصارف جهانی هروئین را دارد. در همسایگی روسیه مصارف ترکیبی حاوی مشتقات ارزان‌تر و ناخالص‌تر از هروئین بسیار رواج دارد. در کشورهای روسیه و شرق اروپا آمفتامین، مشتقات ترکیبی حشیش و شبه افیون‌ها روبه گسترش است. الگوی مصرف تزریقی می‌تواند ارتباط مستقیمی با وضعیت حمایت‌های اجتماعی، رشد کند اقتصادی و فقدان نهادهای حمایتگر اجتماعی داشته باشد.

1- Eurasian Economic Union

اقیانوسیه

اطلاعات مربوط به حوزه اقیانوسیه فقط محدود به استرالیا و نیوزلند است. در این منطقه نیز مصرف حشیش و اویپوئیدهای ترکیبی همچنان بالاست. در استرالیا گزارش‌هایی مبنی بر مصرف بالای حشیش، کوکائین، مواد توهمز، حلال و مواد استنشاقی مخدر و افول نسبی اکستازی، روبرو بوده است. مواد روانگردان جدید نیز در بازار غیرقانونی مواد مخدر رواج دارد. در نیوزلند مصرف هروئین، اویپوئیدهای تجویزی/دارویی و محرک‌ها و مشتقات ترکیبی حشیش رو به افزایش بوده است. متنوع شدن مخدرهای جدید به ویژه داروهای ترکیبی که تحت نام اکستازی رواج دارد و البته مواد مخدر ترکیبی که به نام «تحقیقات شیمیایی» معروف شده است.

تأثیر اقتصاد بر الگوهای مصرف مواد

در کشورهایی که بیشتر دچار بحران اقتصادی بوده‌اند، تقاضا برای هروئین کاهش پیدا کرده است و مصرف کنندگان سابق به مصرف ترکیبات ارزان، ناخالص و جدیدی روی می‌آورند که تنها قادر به پاسخگویی به وابستگی آنها باشد. به همین دلیل در صورت نبود هروئین (عدم دسترسی یا عدم توانایی مالی برای خرید) مصرف کنندگان به ترکیبات ارزان حشیش و متامفتامین روی می‌آورند. به طور مثال آمار قابل توجهی از تغییر الگوی مصرف در رومانی ارائه شده است. ۹۷ درصد مصرف‌کنندگان تزریقی هروئین در سال ۲۰۰۹ در سال ۲۰۱۲ در مصاحبه اعلام

کرده‌اند که آمفتامین تزریقی (بیشتر کاتینون ترکیبی) استفاده می‌کنند. در یونان و با توجه به بحران اقتصادی فراگیر در این کشور رواج ماده محرک و ارزان به نام «شیشه» گزارش شده است. ماده‌ای که از ترکیب افدرین، اسید هیدروکلرویک، اتانول و باتری خودرو درست می‌شود. بحران‌های اقتصادی/اجتماعی سال‌های اخیر در سراسر دنیا می‌رود که پدیده «موادمخدر چندگانه» را تشدید و به عنوان راه فراری عدم دستیابی به مواد مخدر مطلوب تشدید کند. در گزارش اخیر سازمان ملل تأثیرات بحران اقتصادی صرفاً در اروپا مورد بررسی قرار گرفته است.

از مجموع گزارش‌های سازمان ملل می‌توان گفت، اول اینکه الگوی مصرف به سمت مصرف مواد پر خطر با ریسک بالا افزایش پیدا کرده است. (می‌توان گفت قیمت مواد مخدر ترکیبی و اثرگذاری تخدیری آنها بر پایه پیش سازهای شیمیایی ارزان و در دسترس غیر قابل مقایسه با مواد مخدر سنتی است که هزینه‌های تولید و قاچاق فراوانی دارند.) دوم اینکه در میزان ارائه خدمات «کاهش آسیب» تنزل به وجود آمده است. افزایش احتمال رفتار پر خطر تزریقی که به تبع آن گسترش ایدز و هپاتیت سی از پیامدهای آن هستند، تقریباً غیر قابل انکار است.

خشخاش: چشم انداز کلی کشت و تولید

کاشت و تولید حشیش همچنان گسترده و تولید شیره آن همچنان در دست چند کشور در افریقای شمالی خاورمیانه آسیای جنوب غربی محدود مانده است. کاشت

افزایش ۳۶ درصدی کشت بوده‌ایم که عمده این کشت در هلمند و قندهار بوده است. در گزارش امسال متدولوژی جمع آوری اطلاعات مبتنی بر عکس‌های ماهواره‌ای با ووضوح بالا و بررسی‌های هوایی با هلیکوپتر بوده است.

ضبط و کشف هروئین در سطح جهان

کشف هروئین و مورفین غیرقانونی تا ۲۰ درصد در سال ۲۰۱۲ کاهش داشته است. بیشترین کاهش ضبط مربوط به مشتقات خشخاش در آسیای جنوب غربی و اروپای مرکزی و غربی بوده است. افزایش قابل ملاحظه‌ای در ضبط هروئین در اروپای شرقی و جنوب شرق این قاره گزارش شده است. مقادیر ضبط شده در ترکیه بسیار قابل توجه بوده است. ضبط هروئین در استرالیا نیوزلند و آسیای جنوبی (هند/ پاکستان) قابل توجه بوده است. در مورد منطقه امریکای شمالی کشفیات مکزیک تا میزان ۵۸ درصد کاهش پیدا کرده است اما در امریکا نسبت به سال ۲۰۱۱ در سال ۲۰۱۲ شاهد افزایش آن هستیم. در کل کشفیات هروئین در امریکای شمالی ثابت مانده است.

مصرف مشتقات ترکیبی تریاک

مصرف اویپوئیدها (مشتقات ترکیبی شیمیایی تریاک) و هروئین در سطح جهان در بین ۲۸,۶ تا ۳۸ میلیون نفر رواج داشته است. مشتقات تریاک در سراسر جهان افزایش داشته است اما افزایش اصلی در ایالات متحده امریکا دیده شده است. آمار دقیقی از آسیا و آفریقا وجود ندارد اما نظر کارشناسان بر این است که مصرف این

حشیش در افغانستان محدود اما استفاده از آن در سطح جهانی رو به گسترش است، به ویژه افزایش مصرف آن در اروپای غربی و مرکزی. برداشت از بی خطر بودن حشیش استفاده از آن را بیشتر رواج داده است. در کنار این واقعیت که مصرف‌کنندگان از حشیش هم به دنبال درمان اعتیاد خود هستند. به یقین نمی‌توان گفت اما شاید پیامدهای کمتر مخرب حشیش در مقایسه با سایر مواد مخدر اعم از سنتی و ترکیبی این باور را در بین سیاست‌گذاران مواد مخدر به وجود آورده است که «نوعی» آزادسازی کشت حشیش به مراتب کم هزینه‌تر از مواد مخدر ترکیبی با فرمولاسیون‌های پیچیده است. حتی گزارش آژانس هم تلویحاً با چنین رویکردی نوشته شده است. گزارش می‌آورد: «مالیات بر درآمد از فروش حشیش می‌تواند به عنوان درآمدهای عمومی مورد توجه قرار بگیرد. با این حال، درآمدهای مورد انتظار از فروش حشیش باید به شیوه‌ای محتاطانه در مقابل هزینه‌های پیشگیری و سلامت مورد توجه قرار بگیرد.»

کشت: سطح زیر کشت خشخاش در سال ۲۰۱۳، به عدد ۲۹۶۷۲۰ هکتار رسیده است که بالاترین آمار موجود بعد از ۱۹۹۸ است. افغانستان در تولید تریاک تنها نبوده است و در میانمار نیز در همین فاصله زمانی شاهد افزایش سطح زیر کشت خشخاش بوده ایم. کشتی که کمتر از افغانستان هم به آن توجه می‌شود و هم در رسانه‌ها از آن یاد می‌شود. در سال ۲۰۱۳ در افغانستان نسبت به سال ۲۰۱۲ شاهد

افغانستان این تولید را جبران و حتی سطح تولید آن را به طور غیر قابل مقایسه‌ای در تاریخ تولید تریاک افزایش داده است.

ارزیابی‌های بلند مدت از تولید تریاک

به رغم پیچیدگی‌هایی که در مورد شاخص‌های عرضه در چشم انداز بلند مدتی که سازمان ملل از سال ۱۹۹۱ آن را ترسیم کرده است، وجود دارد شاهد چند عامل باثبات هستیم. در اوایل دهه ۱۹۹۰ آسیای جنوب شرقی مرکز عمده کشت بود اما در دهه اخیر این غرب آسیا (آسیای جنوب غربی) یعنی افغانستان کانون جدید تولید خشخاش است. در میانه سالهای ۲۰۰۵ کاشت نسبی خشخاش قابل مشاهده بود که به میزان سال‌های ۱۹۹۱ رسیده بود.

این گردش مرکز کاشت و تولید خشخاش و تریاک از آسیای جنوب شرق به آسیای غربی عملاً تغییری در عرضه این مواد به لحاظ کاهش یا نوسان قابل مشاهده ایجاد نکرده است. بلکه مسیرهای ترانزیتی و اشکال جدیدی از تجارت آن را به وجود آورده است. گاهی نوسان‌هایی در جریان عرضه اتفاق افتاده است اما در مجموع می‌توان گفت که روند عرضه مواد مخدر با تقاضا برای آن همپوشانی دارد. حتی با توجه به رشد جمعیت جهانی کارشناسان انتظار افزایش مصرف کنندگان را دارند، اما اگر روند عرضه را با توجه با میزان کشفیات (مواد تولید شده مصرف نشده) مورد توجه قرار دهیم، روند عرضه با تقاضا تقریباً هماهنگ است.

دست مواد در آسیا و آفریقا هم روند افزایشی داشته باشد. با این حال مصرف این گروه مواد در آسیای جنوب غربی و جنوب شرق و شرقی اروپا بالاتر از متوسط جهانی است.

برای تحلیل تریاک و مشتقات آن باید گفت که تحلیل آن درگیر پیچیدگی‌های خاصی خواهد بود. تولید آن تنها محدود به کشورهای خاصی است و برخلاف کاشت و تولید حبشیش که معمولاً مسیرهای کوتاه را برای پاسخگویی به بازار مصرف انتخاب می‌کند، کاشت و تولید خشخاش در مسیرهای جغرافیایی و مناطق جغرافیایی با فواصل طولانی از هم جابجا می‌شود. در مقایسه با کاشت حبشیش یا کوکا، کاشت خشخاش مناطق وسیعی را به خود اختصاص داده است. پراکندگی جغرافیایی در کشت خشخاش مبارزه و کنترل آن را بسیار دشوارتر کرده است. در واقع قاعده تمرکز تولید و همجواری تولید در مورد حبشیش در مورد خشخاش و البته کوکا صدق نمی‌کند و این مبارزه با قاچاق آن را دشوارتر می‌کند. هر روز مسیرهای جدید راه‌اندازی می‌شود و چرخش‌های جدید در مسیر تجارت آن شکل می‌گیرد. اما آسیای غربی، آسیای جنوب شرقی و امریکای لاتین سه مرکز عمده گسترده اما پراکنده تولید تریاک است و به دلیل پراکندگی در تولید این ماده طبیعی است که مصرف آن در سطح جهانی همچنان بالا و تا حدودی ثابت باقی مانده باشد. در واقع حتی غیبت یک مرکز و یا کاهش تولید یک مرکز تاثیر چندانی در کاهش تولید و مصرف جهانی آن نخواهد داشت. با افول تولید میانمار

روندهای اخیر

در مجموع برای درک بهتر و درست‌تر از روندهای جهانی عرضه و تقاضای مواد مخدر نباید تغییرات یا نوسان‌ها کوتاه مدت را چندان مورد توجه قرار داد. چرا که ممکن است مثلاً افزایش ضبط و کشف را در یک نقطه با میزان تقاضا به طور مستقیم بهم متصل کنیم و شاید نتیجه‌ای که حاصل شود، کنترل تقاضا باشد. اما در این میان چرخش‌های مصرف‌کنندگان و تطبیق‌سازی‌هایی که با توجه به دسترسی به مواد شکل می‌گیرد، روند تقاضا را بهتر توضیح می‌دهد. بنابراین کشف و ضبط مواد همیشه نمی‌تواند میزان و نوع تقاضا را مشخص کند. پدیده «چندمخدری» یکی از شاخص‌هایی است که معمولاً تصویر کلی کنترل و ضبط مواد با ایده کنترل مصرف را دچار خدشه می‌کند.

در گزارش اخیر به طور خاص به این نکته اشاره شده است که شواهد محکمی در تغییر روندهای جریان قاچاق هروئین بیرون از افغانستان و از افغانستان به وجود آمده است. سابق بر این بازارهای اروپایی مقاصد قطعی هروئین افغانستان بوده اند اما امروز بدون توجه به بازار قانونی و غیر قانونی اویپوئیدها و حتی مشتقات تریاک و کنش و واکنش‌هایی که میان این گروه مواد وجود دارد، نمی‌توان تولید هروئین افغانستان و مقصد آن را به تنهایی تحلیل کرد. تغییر در مقاصد هروئین افغانستان هم به واسطه کنترل شدید مسیر غربی از ایران، ترکیه و بالکان به سمت اروپای غربی در سال‌های اخیر اتفاق افتاده است و هم به واسطه کاهش تقاضا برای مصرف

هروئین در این بازارهای سنتی بوده است. البته گزارش از تاکید بر این نکته هم نمی‌ماند که کاهش جریان قاچاق در مسیر بالکان با کاهش تقاضا در اروپا شاید بسیار اتفاقی بوده باشد. در واقع ظهور مسیرهای جدید ترانزیت هروئین تولیدی در افغانستان را باید در کنار ظهور مسیرهای جدید مثل مسیرهای خاور نزدیک، خاورمیانه (پاکستان، حوزه خلیج فارس، شرق مدیترانه، شمال آفریقا و نهایتاً اروپای غربی)، پاکستان (سواحل مکران، سواحل غربی هند، سریلانکا، مالزی) دید. به همین دلیل شواهد بسیاری وجود دارد که نشان می‌دهد اهمیت و جایگاه پاکستان در توسعه مسیر جدید جنوبی/دریایی در قاچاق هروئین افغانستان به شرق مدیترانه، آسیای جنوب شرقی و حتی چین بسیار بالاست. قاچاق هروئین از پاکستان به چین نیز قابل توجه بوده است. این روند در آمارهای جدید قابل اثبات نیست اما حجم هروئین ضبط شده با منشا آسیای جنوب غربی در چین در حال افزایش است و می‌توان در آینده به روند افزایشی آن اطمینان پیدا کرد. ضبط هروئین با منشا پاکستان در مالزی و اندونزی نیز از سال ۲۰۰۶ به بعد فزونی گرفته است. در صورتی که تا پیش از این میانمار منشا اصلی تامین هروئین مالزی بوده است. همکاری گروه‌های قاچاقچی پاکستانی با گروه‌هایی از غرب آفریقا و مافیای مالزی در قاچاق هروئین، متامفتامین و کوکائین نشانگر تحولات جدیدی در این منطقه و مسیرهای جدیدی است که قاچاقچیان به شکل فرامنطقه‌ای و خارج از مسیرهای

معمول طولی دنبال می‌کنند. میزان افزایش یافته کشف و ضبط مواد مخدر در حاشیه اقیانوس هند نشان می‌دهد که مسیر آبی جنوبی (پاکستان) در آینده مسیر ترانزیتی بسیار مهم‌تری خواهد شد. در این منطقه در ادامه مسیر جنوبی هند نیز نقش مهمی در قاچاق مواد مخدر به اروپا و البته آسیای جنوب شرقی بازی می‌کند.

مقامات هندی از کشف مزارع خشخاش گزارش‌هایی داده‌اند. در هند انحراف در کشت خشخاش بصورت غیر قانونی هم وجود دارد که برای تولید ماده‌ای بکار می‌رود به نام «شکر قهوه‌ای» که هروئینی با کیفیت بسیار پایین است.

در واقع اگر تا پیش از این ایران و ترکیه دو مسیر اصلی ترانزیت مواد مخدر افغانستان بوده‌اند، ظهور مسیرهای جدید شمالی (آسیای مرکزی) و جنوبی (پاکستان) تا میزان زیادی جای این دو مسیر ترانزیتی را پوشش داده است. به واسطه نبود اطلاعات کافی و دقیق در مورد میزان ضبط و کشف مواد مخدر در افریقا نقش کناره‌های شرقی قاره افریقا در دریافت مواد مخدر از مسیر جنوبی (پاکستان) چندان روشن نیست. ترانزیت مواد مخدر تولیدی افغانستان از سواحل مکران می‌تواند تا افریقا ادامه تجاری داشته باشد. تانزانیا به عنوان هاب هروئین در شرق افریقا میزبان قاچاقچیان پاکستانی است.^۱ به همین دلیل نیز در گزارش آمده است سابق براین تا سال ۲۰۱۲ از

کشورهای شرق افریقا در میان مناطقی که معمولاً به عنوان منشا هروئین وارد شده به اروپا شناخته می‌شدند نامی برده نمی‌شد. اما در سال‌های اخیر به واسطه توسعه مسیر جنوبی و افول مسیر بالکان، این منطقه نیز در کنار سایر مناطق جغرافیایی مثل خاور نزدیک، خاورمیانه، آسیای جنوب غربی و اروپای جنوب شرقی نام برده می‌شود. در کنار تانزانیا، کنیا، اتیوپی و اوگاندا نیز از جمله کشورهای ترانزیت بوده‌اند. پاکستان با توجه به تحولاتی که گفته شد، دومین منشا مهم هروئین و البته همچنان بعد از ترکیه است. و بعد از آن کنیا قرار دارد. با این حال نباید فراموش کرد که از اهمیت مسیر ترانزیتی ترکیه هر روز کاسته می‌شود. مسیرهای هوایی قاچاق از پاکستان بسیار قابل توجه بوده است. در سال ۲۰۱۲ قاچاق هوایی از پاکستان به سمت بریتانیا، عربستان و عمان و بنگلادش قابل توجه بوده است. اما میزان چنین قاچاقی بسیار محدود است و نمی‌توان مطمئن بود که این میزان قاچاق تا چه اندازه کلیت جریان قاچاق هروئین را متاثر می‌کند. کشف هروئین در مسیر دریایی توسط پاکستان بسیار محدود بوده است و تنها در مسیرهای افریقای مرکزی و غربی وجود داشته است. از دیگر بازارهای بدون افول هروئین اروپای شرقی و روسیه است. که مسیر عمده تامین آن از طریق آسیای مرکزی بوده است. در داخل روسیه ضبط هروئین تا سال ۲۰۰۴ بسیار بالا گزارش می‌شد اما بعد از این تاریخ افول جدی در

1- <http://www.ibtimes.com/east-african-connection-tanzania-holds-iranians-pakistanis-huge-heroin-bust-1553510>

کشفیات به وجود آمده است. اما پویش‌های بازار اوپیوئیدها در روسیه توضیح دهنده وضعیت روسیه است. در کنار هروئین ضبط دزومورفین که جایگزینی برای هروئین است، بخش مهمی از تقاضا برای مواد مخدر در روسیه را پاسخ می‌دهد. دزومورفین به راحتی از ترکیبات داروهای تجویزی گرفته می‌شود. ضبط این دست مواد در روسیه پایین است و در مقایسه با مقادیر ضبط شده هروئین جدا ناچیز است. البته الگوی آماده‌سازی هروئین‌های ترکیبی در روسیه برپایه دزومورفین به گونه‌ای است که در محل‌های کوچک و بدون نیاز به جابجایی مقادیر زیاد به مرحله استفاده می‌رسد. در نتیجه نیاز به قاچاق آن در مقادیر زیاد وجود ندارد. (شاید بتوان گفت این گونه مواد پایه در همه جا یافت می‌شود و دسترسی به آن آنها را از حالت مواد قاچاقی در آورده است و به همین دلیل کشفیات قابل توجهی از آن گزارش نمی‌شود).

افریقای جنوبی بازار عمده هروئین در افریقا است که عمدتاً از طریق آسیای جنوب غربی/خاورمیانه و از طریق افریقای شرقی به این نقطه می‌رسد. در حوزه اقیانوسیه مصرف تریاک و مشتقات آن پایین و اوپیوئیدها چهار برابر متوسط جهانی است. هروئین‌های کشف شده در استرالیا عمدتاً از آسیای جنوب غربی بوده است. هروئین‌های کشف شده در آمریکای شمالی (در ایالات متحده آمریکا عمدتاً از مکزیک است) هروئین در بازار کانادا عمدتاً از

آسیای جنوب غربی (هند و پاکستان) بوده است. کشف مقادیر هروئین در کانادا در شهرهای مختلف نشان دهنده بازار مصرف این ماده و احتمالاً قاچاق آن به آمریکا از طریق کاناداست. آمریکا در گزارش هایش اشاره‌ای به جریان قاچاق هروئین از کانادا نکرده است، اما هند و ایالات متحده آمریکا از قاچاق هروئین از مسیر هند به آمریکا تاکید دارند. مقادیری از هروئین تولید شده از کشت غیرقانونی خشخاش در کلمبیا و مکزیک هم به ایالات متحده قاچاق می‌شود. در مجموع آمریکای جنوبی، آمریکای مرکزی و حوزه کارائیب در حدود ۳ درصد کشف جهانی هروئین را گزارش داده اند.

مرز میان آمریکا و مکزیک ۳۱۴۵ کیلومتر است. مناطق شهری، کویر و رودخانه «ریوگرانده» بخش‌های مختلف این مرز هستند. این مرز با ثبت ۳۵۰ میلیون عبور قانونی پر ترددترین مرز دنیا شناخته می‌شود. در عین حال تراکم شدید ترانزیتی در این مرز امکان و فرصت قاچاق را بیشتر می‌کند. حتی بسیاری دره «ریوگرانده» را پاشنه آشیل ژئوپولیتیکی آمریکا در مقابل جریان‌های قاچاق انسان و مواد مخدر از آمریکای مرکزی می‌دانند. حتی گفته می‌شود که کارتل‌های مواد مخدر با راندن گروه‌های بزرگ جمعیت غیرقانونی عملاً از آنها برای قاچاق مواد مخدر به داخل مرزهای آمریکا استفاده می‌کنند.^۱

1- <http://latino.foxnews.com/latino/news/2014/07/03/cartels-exploit-immigration-crisis-to-smuggle-more-drugs-across-border/>

حشیش: چشم انداز کلی کشت و تولید

کاشت: ویژگی مهم کاشت حشیش پراکنده بودن آن است. اینکه این گیاه در مقیاس‌های بزرگ تا کشت شخصی و در محیط‌های بسته وجود دارد. کشت گیاه حشیش تقریباً در همه کشورها وجود دارد. اما تولید آن به صورت شیره تنها به چند کشور در آسیای جنوب غربی و شمال افریقا محدود می‌شود. افغانستان در سال ۲۰۱۲ در حدود ۱۰۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت حشیش داشته است. کشف: در میان کشورهای مختلف آمریکا، ایتالیا و اوکراین گزارش‌های مبنی بر امحا مزارع وسیع داشته‌اند. کشت حشیش به استثنا دو منطقه اروپا و کارائیب در مابقی مناطق جهان کاهش نشان می‌دهد. برخلاف کاهش کشت جهانی حشیش، تولید شیره این گیاه افزایش نشان می‌دهد به ویژه در افغانستان، الجزایر و تا حدودی مراکش. کشف حشیش همچنان در مناطق مختلف گزارش می‌شود اما علیرغم ضبط مقادیر مختلف آن خرده فروشی این ماده مخدر در آمریکا اروپای غربی و رمکی و جنوب و شرق اروپا همچنان وجود دارد. قیمت مناسب، دسترسی آسان و البته مفهوم ذهنی غیر مخاطره‌آمیز بودن مصرف حشیش از زمینه‌های گسترش مصرف آن در مناطق مختلف است.

بازار: تقریباً دو سوم کشورهای که گزارش مواد مخدر تهیه می‌کنند اعلام می‌کنند که حشیش اولین ماده مخدر مصرفی در کشورهای شان است. همواره از

بی خطر بودن و «سبک» بودن حشیش به عنوان ماده مخدر قابل قبول ادعاهایی مطرح می‌شود. با توجه به گزارش منتشر شده توسط دانشگاهی در می‌سی‌سی‌پی، تتراهیدروکانابینول (THC) در مزارع حشیشی که در آمریکا امحا شده است از ۸,۷ در سال ۲۰۰۷ به ۱۱,۹ در سال ۲۰۱۱ رسیده است و با بالاتر رفتن میزان خلوص وابستگی به این مواد افزایش پیدا کرده است. مسئله اختلال ناشی از مصرف حشیش در این تحقیقات بسیار جدی مطرح شده است. البته مسئله وابستگی به حشیش تنها محدود به آمریکا نمی‌شود گزارش‌هایی نیز از سوی مصرف‌کنندگان حشیش مشتاق به ترک اعتیاد آن در افریقا و بزریل وجود دارد.

افزایش در عرضه گیاه حشیش در اروپای جنوب شرقی و آسیای مرکزی

گفته شد که کشف جهانی گیاه حشیش کاهش پیدا کرده است با این حال بازارهای جدیدی نیز در حال ظهور است: اروپای مرکزی، غربی و شرقی و آسیای مرکزی از جمله مناطقی هستند که مصرف‌کنندگان قیمت‌های بالایی را برای دسترسی به گیاه حشیش نسبت به متوسط جهانی می‌پردازند. ترکیه گران‌ترین کشور برای تهیه حشیش است. کشف شیره حشیش در آمریکا و اروپا کاهش و در آسیا و افریقا افزایش داشته است.

آفتامین: تولید، قاچاق و مصرف

کشفیات متامفتامین بین سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ در جهان بیشتر از دو برابر

شده است. تولید متامفتامین یک بار دیگر در آمریکای شمالی افزایش یافته است و بر تعداد آزمایشگاه‌های تولید متامفتامین در ایالات متحده و مکزیک افزوده شده است. نیمی از ۱۴۴ تن محرک‌های نوع آمفتامین که در جهان کشف می‌شود، در آمریکای شمالی و یک چهارم این مقدار در آسیای شرقی و جنوب شرقی کشف می‌شود. تعداد مواد روانگردان جدید کنترل نشده در بازار جهانی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بیشتر از دو برابر افزایش داشته است و به ۳۴۸ رسیده است. بیش از نیمی از کشف و ضبط این دست مواد در آمریکای شمالی گزارش شده است و یک چهارم آن در آسیای شرق و جنوب شرق آسیا بوده است. مقادیر بزرگی از آمفتامین همچنان در خاورمیانه در اردن، عربستان سعودی و سوریه ضبط شده است.

آسیای مرکزی و جنوب غربی از بازارهای جدید هستند که گزارش‌هایی نیز از ضبط متامفتامین در سطح پایین داشته‌اند. آسیای جنوب غربی خود تولید کننده بزرگی از متامفتامین به مقصد آسیای شرقی و جنوب شرقی است. گزارش‌هایی نیز از تولید گروه آمفتامین در افریقای غربی و مرکزی وجود دارد.

در گزارش‌های پیشین سازمان ملل (۲۰۱۲) از افزایش قابل ملاحظه تولید، ترانزیت و مصرف آمفتامین به خصوص «کپتگون» که بیشتر به صورت دارویی مورد استفاده قرار می‌گرفته است، خبر می‌دهد. این دارویی است که با ترکیب جدید یکی از مخدرهای مورد استفاده

شورشیان در سوریه بوده است.^۱ روترز از تولید مصرف گسترده و البته تقلبی این دارو خبر می‌دهد. ناامنی‌های گسترده باعث رواج بیشتر و تولید این ماده در سوریه و سرریز شدن آن به سایر مناطق مثل حاشیه خلیج فارس و اردن و عراق بوده است. کویت، امارات و عربستان سعودی از مصرف کنندگان اصلی «کپتگون» در منطقه حتی پیش از بروز جنگ در سوریه بوده‌اند.^۲ این دست مواد معمولاً از راه آبی در لبنان به خلیج فارس می‌رسد. موقعیت سوریه، لبنان، بلغارستان، لیبی و ایران به گونه‌ای است که آنها را برای مسیرهای تجارت مواد مخدر ایده آل می‌کند. ناامنی و ضعف حکومت مرکزی در سوریه و در همین اواخر در عراق باعث شده است تا «هاب» آمفتامین در خاورمیانه هر روز شکل جدی‌تری به خود بگیرد.

در عین حال نباید تجربه آمریکای لاتین در شکل گرفتن کارتل‌های مواد مخدر در پی بروز هر جنگ داخلی را از بین برد. فروپاشی نظام اجتماعی و جنگ داخلی کنترل‌های حداقلی دولت را در قلمرو سیاسی‌اش از بین می‌برد و در نتیجه دولت از ایفای نقش اصلی‌اش یعنی برقراری امنیت باز می‌ماند. در تجربه آمریکای لاتین دیدیم که این کارتل‌های مواد مخدر بودند که به شکل بازیگر رقیب دولت برای برقراری امنیت وارد صحنه شدند. خاورمیانه این روزها نیز شاهد تکرار تجربه گذشته آمریکای لاتین است. گروه‌های

1- <http://www.reuters.com/article/2014/01/12/us-syria-crisis-drugs-insight-idUSBREA0B04H20140112>

2- <http://www.haaretz.com/news/middle-east/1.568110>

روند بازارهای آفتماین

باید گفت متنوع شدن حیطه تجارت این مواد مهمترین ویژگی آن است. متامفتماین نزدیک به ۸۰ درصد از آفتماین‌ها را تشکیل می‌دهد. امریکای شمالی، آسیای شرق و جنوب شرقی، مکزیک و البته ایران، چین و تایلند از مراکز عمده کشف آفتماین‌ها هستند. امریکا کشف بیش از نیمی از این دست مواد را در مرزهای مشترک اش با مکزیک اعلام کرده است. قاچاق متامفتماین روند فزونی جهانی دارد به گونه ای که در غرب و مرکزافریقا و اقیانوسیه نیز شاهد رشد قاچاق این دست مواد هستیم. در آسیای مرکزی و قفقاز جنوبی نیز گزارش هایی مبنی بر کشف مقادیر آفتماین داشته ایم. آسیای جنوب غربی نیز که به طور سنتی مرکز تولید و قاچاق تریاک و مشتقات آن است نیز با کشف مقادیر قابل توجه متامفتماین در پاکستان به نقاط حساس کشف این مواد تبدیل شده است.

چرا کشف متامفتماین در آسیای مرکزی و آسیای جنوب غربی مهم است؟

آسیای مرکزی با توجه به میزان کشف آفتماین ۲۵۳ کیلوگرم (۱۸۳ کیلو گرم تنها در قزاقستان) از بازارهای در حال ظهور آفتماین است. برای اولین بار تاجیکستان در این منطقه از کشف محموله آفتماین خبرداد. محموله ای که از ایران به مقصد مالزی بارگیری شده بود. پاکستان با طرح پیمایش ملی اعلام کرد در حدود ۱۹۰۰۰ مصرف کننده آفتماین دارد. ظهور چنین بازارهایی در آسیای جنوب غربی که

تروریستی خاورمیانه‌ای نیز با ادعای برقراری امنیت تدریجاً سازماندهی بیشتری پیدا خواهند کرد و با حفظ ساختار کارتلی «تروریسم مخدری» تدریجاً جای دولت‌ها را خواهند گرفت. پیوندهایی که کارتل‌های مواد مخدر در خاورمیانه با گروه‌های مافیایی آسیای مرکزی و روسیه شکل خواهند داد، مبارزه با مواد مخدر در خاورمیانه را دیگر تنها محدود به افغانستان و مسیرهای سنتی ترانزیت نخواهد کرد. در واقع مبارزه با مواد مخدر در این منطقه نمی‌تواند تنها محدود به انسداد مسیر برای کاهش عرضه باشد.

تولید/کشف: برآورد دقیق تولید جهانی آفتماین‌ها عملاً غیرممکن است. با توجه به تعداد آزمایشگاه‌های جمع آوری شده که تعداد آن ۱۲۵۷۱ در سال ۲۰۱۱ به ۱۴۳۲۲ در سال ۲۰۱۲ افزایش پیدا کرده است، می‌توان گفت تولید این ماده مخدر مصنوعی در حال افزایش است. امریکا، روسیه و مکزیک از جمله کشورهایی بوده‌اند که گزارش‌های متعددی در مورد انهدام آزمایشگاه‌ها داشته‌اند. در فاصله ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ کشف متامفتماین‌ها چهار برابر شده است. نیمی از آفتماین‌ها در امریکای شمالی و یک چهارم آن در شرق و جنوب شرق آسیا و مقادیر قابل توجهی در خاورمیانه به طور خاص اردن، عربستان سعودی و سوریه کشف و ضبط شده است. بعد از ۲۰۱۱ اکستازی مجدداً در میان کشفیات دیده شده است. مقادیر قابل توجهی از اکستازی در شرق و آسیای جنوب شرقی و بعد از آن در اروپای جنوب شرقی، اروپای مرکزی و غربی گزارش شده است.

قابل توجه بوده است. کشفیات هند و ایران در زمینه افدرین (۶تن و ۳,۸ تن) قابل توجه است.

به طور سنتی تحت سیطره مواد مخدر خشخاش پایه هستند تقریباً غیر قابل پیش‌بینی بوده است. در این منطقه میزان کشف افدرین و پیش سازهای متامفتامین

اعتمادی وجود ندارد. اما می‌توان با توجه به شواهدی از احتمال رو به فزونی بازار آمفتامین‌ها در آسیای غربی، خاورمیانه و البته آسیای جنوب شرقی به ویژه با توجه به میزان کشف مقادیر مختلف این مواد و وضعیت پیش سازها در این منطقه به تصویری رسید که خبر از سیر صعودی به داشتن بازارهای این منطقه به آمفتامین‌ها دارد.

وضعیت خاورمیانه و اقبال آمفتامین:

بحران‌های متعدد سیاسی، جنگ داخلی و نابسامانی و فروپاشی نظام اجتماعی سیاسی به طور خاص در سوریه باعث شده است که گزارش گران‌میدانی مختلف یکی از دلایل ادامه جنگ در سوریه را استفاده شورشیان از آمفتامین و تجارت آن برای تامین هزینه‌های جنگ اعلام کنند. سابق بر این نیز در جنگ داخلی لبنان از نقش مواد مخدر و تجارت آن در سرپا نگهداشتن هزینه‌های جنگ بسیار گفته شده بود. «کپتگون» آمفتامینی است که این روزها به راحتی در سراسر سوریه خرید و فروش

آمفتامین‌ها در بازار مصرف خاورمیانه و آسیای جنوب غربی غلبه بلامنازع دارد. عربستان، اردن و سوریه به ترتیب بیشترین کشف این مواد را گزارش کرده اند. در ترکیه ظهور مجدد مصرف اکستازی و متامفتامین قابل توجه است. مخدر ترکیبی «بن سایی» (فنازپام) در ترکیه تا آنجایی به حالت اپیدمیک در آمده است که نمایندگان مجلس ترکیه با طرح سوال از وزیر کشور در مورد انفعال در مقابل گسترش این پدیده اعلام نارضایتی کردند.^۱ قاچاق آمفتامین‌ها هم از ترکیه می‌تواند مسیرهای جدیدی را برای قاچاق این دست مواد شکل دهد.

در حالی که اروپای غربی و مرکزی کاهش آمفتامین را نشان می‌دهد در امریکای شمالی مصرف آمفتامین‌ها رو به افزایش است. در مورد میزان دقیق مصرف آمفتامین‌ها در آسیا و آفریقا آماری قابل

1-https://www.todayszaman.com/turkish-press-review_bonsai-on-parliaments-agenda_351383.html

مواد روان گردان جدید

مصرف مواد روانگردان جدید تقریباً در سراسر جهان به صورت پدیده‌ای جهانی درآمده است. مهمترین مقادیر کشف شده این دست مواد در فاصله جولای ۲۰۱۲ تا دسامبر ۲۰۱۳ و مربوط به اروپا، آسیا و افریقا بوده است. تعداد این دست مواد در فاصله ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ دوبرابر شده است و تا دسامبر ۲۰۱۳ تعداد کل آن در دنیا به ۳۴۸ مورد رسیده است.

تجارت بین‌المللی مواد شیمیایی

مواد روانگردان جدید را باید در ارتباط مستقیم با دسترسی و تنوع مواد شیمیایی دانست. در واقع یکی از زمینه‌های تولید، گسترش قاچاق مواد روانگردان جدید امکانی است که این پیش‌سازهای شیمیایی به تولید کنندگان مواد روان گردان می‌دهد. ازسوی دیگر گزارش ۲۰۱۴ سازمان ملل با تاکید بر رشد تولیدات شیمیایی جهان می‌گوید که تولید جهانی صنایع شیمیایی در ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۰۰، ۳۳ درصد و تا سال ۲۰۱۰ در حدود ۴۳ درصد رشد داشته است. قابل پیش‌بینی است که هر چند امکان صنعتی شدن بیشتر باشد، امکان دسترسی به پیش‌سازهای شیمیایی هم بیشتر می‌شود و دسترسی بیشتر به پیش‌سازها می‌تواند امکان انحراف تبدیل مواد را هم بیشتر کند. سازمان ملل تاکید می‌کند که صنایع شیمیایی یکی از پیشروترین صنایع و یکی از صنایع دارای رشد و سرعت بالا در عرصه جهانی شدن است. اما نباید فراموش کرد که با جهانی شدن اقتصادی شاهد کاهش

می‌شود و کشورهای حاشیه خلیج فارس نیز همواره گزارش‌هایی را از ضبط این دست مواد ارائه می‌دهند. استفاده از آمفتامین‌ها همیشه در جنگ‌ها رواج داشته است. عموماً استفاده از این دست مواد راحت‌تر، بدون نیاز به وسایل الزامات تدخینی و بسیار سرپایی است و دوم اینکه قبح مواد مخدر تدخینی را هم ندارد. در نتیجه افراد بدون احساس تاذیبی خاصی آن را همانند دارو و ضروری استفاده می‌کنند. در حاشیه خلیج فارس رواج کپتگون می‌تواند هم در ارتباط با شرایط نابسامان منطقه در سوریه، لبنان و عراق و ظهور بازارهای جدید مصرف در این منطقه توضیح داده شود و هم بدلیل اینکه استفاده از آمفتامین‌ها وجوه قابل شناسایی اعتیاد را می‌پوشاند. سیستم‌های مقابله‌ای و نظارتی در منطقه در مبارزه با مواد مخدر عمدتاً معطوف به شناسایی مواد مخدر سنتی و مسیرهای قاچاق مواد مخدر خشخاش پایه هستند. گروه آمفتامین‌ها از جمله چالش‌های جدید مقامات امنیتی در این منطقه است. کنترل شدید مواد مخدر سنتی به ویژه در مرزهای غربی افغانستان، افول مسیر بالکان در تامین و عرضه مواد مخدر سنتی هم می‌تواند از زمینه‌هایی باشد که به ظهور آمفتامین‌ها به عنوان مواد مخدری که در مقادیر کم، حالت‌های خلسه‌آور شدیدی در مقایسه با مواد مخدر سنتی ایجاد می‌کند، کمک کرده باشد. خطر قاچاق مواد مخدر سنتی و ریسک‌های بالای قاچاق آن یکی دیگر از زمینه‌های اقبال به آمفتامین هاست.

عوارض گمرکی هستیم و این موضوع به دسترسی‌های آسان‌تر، ارزان‌تر و سریع‌تر به مواد پیش ساز کمک می‌کند. البته الزاماً تولید کنندگان مواد پیش سازها مصرف کنندگان آن نیستند. مسئله انحراف در تبدیل مواد یکی از مسائلی است که در جریان قاچاق پیش سازها باید مورد توجه قرار گیرد. تولیدکنندگان این مواد در هر نقطه می‌توانند به طور بالقوه تبدیل به بخشی از چرخه انحراف مواد و تولید مواد مخدر بشوند.

واکنش جامعه بین‌المللی

کنترل پیش سازها ایده‌ای بود که از دهه ۱۹۳۰ مطرح شد اما تا دهه ۱۹۸۰ برای اعمال یک سیستم نظارت کارآمد بر پیش سازها زمان به درازا کشید. استفاده از آنیدرید استیک: یکی از پیش سازهایی که در ارتباط مستقیم با تولید هروئین است، آنیدرید اسید است. مواد دیگر مثل methaqualone یا در تبدیل phenylacetic acid به P-2-P نقش دارد. ترکیب هروئین معروف به diacetylmorphine گام اول استیلاسون واکنش مورفین است که از آنیدرید استیک استفاده می‌شود. تجارت بین‌المللی پیش سازها: بزرگترین صادرکننده‌ها آمریکا، مکزیک، بلژیک و هلند هستند. بر مبنای معیار صادرات خالص هیچ گزارشی مبنی بر واردات قانونی این پیش ساز به منطقه آسیای جنوب غربی وجود نداشته است مگر مقادیر بسیار ناچیز. واردات قانونی نیز در افغانستان ثبت نشده است و به عبارت دیگر هیچ تجارتی در افغانستان جریان ندارد.

واردات قانونی پاکستان نیز از ۱۴۹ کیلوگرم در ۲۰۰۸ به ۱۴ کیلوگرم در ۲۰۱۲ رسیده است. این میزان بسیار پایین‌تر از مقداری است که صنایع هروئین افغانستان به آن نیاز دارد. هیچ صادرات آنیدرید اسید نه از سوی ایران و نه از سوی دیگر همسایگان افغانستان ثبت نشده است (به استثنا چین). اما در عین حال نمی‌توان منکر تولید هروئین به شکل مخفیانه و کشف آنیدریداستیک در غرب آسیا (به ویژه در افغانستان) شد. این نشان می‌دهد که اغلب آنیدرید استیک ریشه در انحراف تبدیل‌هایی دارد که در خارج از منطقه ساخته شده‌اند. قاچاق آنیدرید اسید: مقادیر قابل توجهی از این ماده در آسیای غربی کشف شده است که عمدتاً در افغانستان بوده است. در حدود ۵۰۰-۳۰۰ لائبراتور تولید هروئین در افغانستان وجود دارد که بین ۳۸۰ تا ۴۰۰ تن هروئین تولید می‌کنند.^۱ طبق گزارش «تجارت جهانی تریاک افغانستان»^۲ تنها ۰,۰۲ درصد از تجارت قانونی این ماده به کار تولید در صنایع هروئین سازی افغانستان می‌آید. نباید فراموش کرد که آنیدرید اسید تنها در فرآوری تریاک برای تبدیل آن به هروئین-مورفین کارایی ندارد بلکه در تولید آمفتامین، متاکوالون، خمیر کوکا و کوکائین هم بکار می‌رود.^۳ بنابراین قاچاق

1- https://www.cimicweb.org/cmo/afg/Documents/Governance/Afghanistan_Regional_Opiates_Dilemma.pdf

2- http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Global_Afghan_Opium_Trade_2011-web.pdf

3- https://www.cimicweb.org/cmo/afg/Documents/Governance/Afghanistan_Regional_Opiates_Dilemma.pdf

ذکری به میان می‌آمد، شاهد کاهش کشف و ضبط این ماده است. دلیل آن افول اهمیت اروپا به عنوان منشا اولیه آنیدرید اسید است.

نتیجه گیری کلی

اگر برپایه گزارش اخیر بخواهیم نتیجه گیری در مورد وضعیت مواد مخدر داشته باشیم، باید بیش از هر چیز از «تغییر کلی الگوهای مصرف» و به دنبال آن «ظهور روندهای جدید در جهان مواد مخدر» صحبت کرد. به طور کلی الگوی مصرف مواد از مخدرها (تریاک، هروئین و مورفین) و محرکها (کوکائین و کراک) به سوی مواد روانگردان (اکستازی و انواع متامفتامین‌ها) در حال چرخش است. در این میان باید بر حشیش و ترکیبات جدیدی که از ترکیب آن با مواد روان گردان جدید در حال ظهور است، دقت کرد. این موضوع ریشه در دو اتفاق مهم دارد:

اول اینکه، رشد کاشت و کشف حشیش و البته مواد مخدر ترکیبی به ویژه مواد روانگردان جدید شیمیایی پایه به شیوه‌ای توقف ناپذیری در حال افزایش است. سیاست‌های پراکنده در بعضی کشورها مبنی بر قانونی کردن استفاده از حشیش تفریحی، به برداشتهایی که استفاده از این مخدر را کم خطر و سبک تلقی می‌کند، دامن زده است و این امر استفاده از حشیش را تدریجاً ترویج می‌دهد و آن را از دسته مخدرها مبری می‌کند.

دوم آنکه، از سوی دیگر ما شاهد رشد مواد مخدر ترکیبی و روان گردان‌ها جدید هستیم. حشیش و ماری جوانا به دلیل سبک بودن بسیار مورد اقبال هستند و از

آنیدرید اسید به افغانستان که عمدتاً از ایران- پاکستان صورت می‌گیرد، دارای مقاصد چندگانه است. در گزارش «تریاک افغانستان: تنگنایی منطقه‌ای»^۱ اشاره شده است که ایران و پاکستان تولیدکننده این ماده و پاکستان محل توقیف نزدیک به ۷۰ درصد محموله‌های قاچاق آنیدرید اسید است. در معابر مختلفی در مرزهای پاکستان قاچاق این ماده گزارش شده است. حتی ایستگاه بازرسی مثل «خونجه راب» محل ورود آنیدرید اسیدی است که به گفته محلی‌ها با برچسب‌های دیگری از ایستگاه عبور داده می‌شوند.^۲ ویژگی خاص قاچاق آنیدرید اسید این است که این محموله‌ها عمدتاً در بندرگاه‌ها و از طریق دریایی قاچاق و جابجا می‌شوند. در گزارشی که گفته شد، مسیر ورود این قاچاق به ایران مرزهای غربی یعنی عراق و ترکیه و البته بنادر جنوبی ایران عنوان شده است.

در گزارش ۲۰۱۴ سازمان ملل ایران، پاکستان، عراق، چین و ازبکستان کشورهای عنوان شده‌اند که به واسطه تجارت داخلی یا بین‌المللی این ماده دسترسی به آن در این کشورها آسان است. مقادیر قابل توجه کشف شده در ایران و پاکستان نشان می‌دهد که قاچاق دریایی در این دو مسیر بسیار قابل توجه است. ترکیه که معمولاً به عنوان کشوری ترانزیتی در کشف آنیدرید اسید از آن

1- https://www.cimicweb.org/cmo/afg/Documents/Governance/Afghanistan_Regional_Opiates_Dilemma.pdf

2- http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Global_Afghan_Opium_Trade_2011-web.pdf

سوی دیگر برای بالاتر بردن اثر تخدیری مواد روانگردان جدید می‌توانند گزینه بسیار احتمالی برای ترکیب شدن با حشیش طبیعی باشند. ترکیب این دو گروه همانطور که در این گزارش هم در بعضی نقاط به آن اشاره شده است، گروه حشیش/ ماری جوانا ترکیبی (Niceguy, K2, Spice,) را می‌سازد. (Kronic, blackmamba)

به ویژه با توجه به ارزان بودن نسبی هر دو گروه و مسئله دسترسی آسان به آن، برداشت رایج در مورد سبک و بی‌خطر بودن حشیش، این گروه را به گونه‌ای با هم ترکیب می‌کند که باید در شناسایی روندهای آتی مصرف در سال‌های آتی مورد توجه قرار گیرد. در عین حال این موضوع نشان می‌دهد که پدیده «چند مواد مخدري» یکی از چالش‌های مقابله با مواد مخدر در چشم انداز پیشرو در سیاست‌های مقابله با مواد مخدر است.

در مورد گزارش ۲۰۱۴ و موقعیت کشورمان باید ملاحظات ویژه ای را مدنظر داشت. گزارش چند نکته قابل تامل در سطح برنامه‌های ملی ایران دارد. گزارش در قسمت هایی با بررسی بحران اقتصادی بر ضربه خوردن برنامه‌های کاهش آسیب به ویژه در اروپای شرقی - جنوبی به وضعیت وخامت بار کاهش بودجه‌ای این برنامه و تاثیر آن در سلامت عمومی اشاره می‌کند. این در حالی است که در چند سال گذشته بحث تحریم‌های اقتصادی بر ایران، باعث کاهش کمک‌ها و حتی متوقف ماندن برنامه‌های پیشین کاهش آسیب که با کمک شرکای بین‌المللی عملی می‌شدند، داشته است.

در چنین وضعیتی گزارش از بیان وضعیتی که جمعیت نیازمند دریافت

کمک‌های بین‌المللی تحت تحریم قرار می‌گیرند، سرباز می‌زند. کوچکترین اشاره‌ای به تضعیف برنامه‌های کاهش آسیب ملی در ایران نمی‌شود و این در حالی است که ایران در سال‌های گذشته الگوی اجرای یکی از گسترده ترین و فراگیر ترین برنامه‌های کاهش آسیب در منطقه بوده است. بررسی تاثیر تحریم بر تضعیف برنامه‌های کاهش آسیب یکی از نقاط فراموش شده در گزارش امسال است. نکته قابل تامل، ارتقا دادن مفاهیم و برنامه‌های مرتبط با کاهش آسیب در گزارش ۲۰۱۴ را شاید به نوعی بتوان در ارتباط با فراگیر شدن سیاست اصلاحات^۱ در افق ۲۰۱۶ دید. اجلاسی که می‌توان از هم اکنون پیش بینی کرد تحت غلبه صدهای خواستار اصلاحات به قصد به حاشیه راندن چارچوب‌های منع گرایانه و مبارزه پیشین با مواد مخدر خواهد بود. گزارش‌های UNODC به عنوان یکی از آژانس‌های وابسته به ملل متحد از این به بعد زمینه ساز اجلاسی است که در سپتامبر ۲۰۱۶ سرآغاز تغییرات احتمالا کنوانسیون و سیاست‌گذاری‌های کلان به نفع هواداران اصلاحات در سیاست‌گذاری مواد مخدر خواهد بود.

نگاهی به گزارش UNODC در مورد وضعیت تولید تریاک در جنوب شرقی آسیا

دکتر حمید زارعی

توجه داشت که در طول دهه‌های قبلی، منطقه مثلث طلایی تامین کننده اصلی بازارهای افیون و مشتقات آن در ایالات متحده، شمال شرقی آسیا و اروپا بوده است. در همین زمینه، افزایش تولید و قاچاق مواد مخدر در این منطقه باعث گردیده تا بر میزان فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته افزوده گردد و توسعه و امنیت کشورهای منطقه مورد تهدید قرار گیرد.

از سوی دیگر نیز باید به این نکته توجه داشت که این افزایش در کشت و تولید تریاک در منطقه مثلث طلایی هم زمان با افزایش قابل توجه کشت و تولید تریاک در افغانستان اتفاق افتاده است. به این ترتیب سه فرض را می‌توان مطرح نمود:

نخست آنکه هم افغانستان و هم منطقه مثلث طلایی هر دو تامین کننده بازارهای مصرف داخل منطقه هستند. این فرض به این دلیل مطرح می‌گردد که بنا بر آمارهای ارائه شده از سوی مراکز تحقیقاتی و مطالعاتی اروپایی و همچنین گزارش‌های

در دسامبر ۲۰۱۴، دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد اقدام به انتشار گزارش از وضعیت کشت و تولید تریاک در منطقه جنوب شرقی آسیا نمود. در اینجا نکات مهم و بخشهای مختلف گزارش مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد: مشکل تولید تریاک در منطقه جنوب شرقی آسیا به قرن نوزدهم باز می‌گردد. بیست سال پیش منطقه مثلث طلایی شامل کشورهای برمه، لائوس و تایلند، بزرگترین و عمده‌ترین منطقه تولید تریاک در جهان به شمار می‌آمد. اقدامات قابل توجه در دهه ۱۹۹۰ و همچنین از سال ۲۰۰۰ به بعد باعث گردید تا از میزان کشت و حجم تولید تریاک و مشتقات آن در این منطقه کاسته شود. اما بررسی‌های صورت گرفته در چند سال اخیر نشان‌دهنده آن است که بر میزان و حجم کشت و تولید تریاک و مشتقات آن در منطقه مثلث طلایی افزوده شده و این افزایش بیشتر به دلیل افزایش تقاضا در منطقه صورت گرفته است. هر چند که باید به این نکته نیز

سازمان ملل متحد از میزان مصرف هروئین در این دو منطقه کاسته گردیده و یا روندی ثابت را تجربه کرده است.

فرض دوم آن است که بازارهای جدیدی برای مصرف مواد مخدر تولید شده در افغانستان و مثلث طلایی به وجود آمده اند که می‌تواند مربوط به بازارهای چین و هند و همچنین بازارهای مصرف در روسیه و آفریقا باشند.

فرض سوم نیز می‌تواند به این شکل مطرح شود که بازارهای مصرف در اروپا، آفریقا، روسیه، چین، هند و آسیای مرکزی و جنوب غربی آسیا از طریق افغانستان و مثلث طلایی تامین می‌گردند و جریان تولید و قاچاق با درک نیاز بازار مبادرت به افزایش تولید در منطقه مثلث طلایی کرده است.

هر چند که سازمان همکاری اقتصادی و توسعه OECD در گزارش خود اعلام کرده است که رشد منطقه جنوب شرقی آسیا به دوران قبل از رکود رسیده و بالغ بر ۶٪ می‌گردد اما رقم قابل توجه سود ناشی از قاچاق مواد مخدر و جرائم سازمان یافته که سالیانه تا ۹۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود عاملی برای تشدید گروه‌های جرائم سازمان یافته در این منطقه است. سازمان ملل متحد میزان زمینهای زیر

کشت خشخاش در دو کشور لائوس و برمه را در سال ۲۰۱۴ تا ۶۳۰۰۰ هکتار تخمین زده است. در سال ۲۰۱۳ میزان زمینهای زیر کشت خشخاش در این دو کشور ۶۱۷۰۰ تن تخمین زده شده بوده است و بنابراین اندکی افزایش در سطح زیر کشت خشخاش در سال ۲۰۱۴ مشاهده می‌گردد. نکته‌ای که باید در اینجا به آن توجه نمود آن است که هر چند میزان زمینهای زیر کشت خشخاش در افغانستان در سالهای ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به میزان قابل توجهی افزایش یافته (۲۰۹۰۰۰ هکتار در سال ۲۰۱۳ و ۲۲۴۰۰۰ در سال ۲۰۱۴) اما میزان استحصال تریاک از هر هکتار در افغانستان هنوز هم بین ۲۶/۵ تا ۲۸/۵ نوسان می‌نماید. اما میزان استحصال تریاک در مثلث طلایی بالای ۴۰ کیلوگرم در هر هکتار می‌باشد و بنابراین می‌توان گفت با در نظر گرفتن تولید در سطح زیر کشت، مثلث طلایی کمی بیش از ۱۵۰۰۰۰ هکتار زمین را در مقایسه با افغانستان به زیر کشت برده است. در این باره تحلیل گران و برخی از مسئولین امریکایی و غربی بر این باورند که علت افزایش سطح زیر کشت خشخاش در افغانستان به علت کاهش میزان استحصال تریاک از هر هکتار و برای جبران این نقصان صورت گرفته است.

دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، میزان تولید تریاک در هر دو کشور برمه و لائوس را در سال ۲۰۱۴ تا ۷۶۲ تن اعلام کرده و در ادامه چنین نتیجه گرفته است که این میزان تریاک تولید شده برای تولید ۷۶ تن هروئین کافی می‌باشد.

اعتماد و تعداد مصرف کنندگان نکرده‌اند و بنابراین تخمین‌های صورت گرفته با محدودیت مواجه بوده‌اند. این تخمین‌ها بر اساس تعداد معتادینی هستند که در مراکز دولتی ثبت شده‌اند.

براساس قیمت متوسط هروئین در جنوب شرقی آسیا، تجارت تریاک و مشتقات آن و هروئین بیش از ۱۶/۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ بوده است. این میزان از حجم پول و بزرگی آن به معنای تضعیف شدن هر چه بیشتر نقش قانون و ایجاد موانع جدی بر سر برنامه دولت‌های منطقه برای توسعه و ارائه خدمات عمومی است.

همچنین پیش‌بینی شده است که با توجه به کاهش محدودیت‌های تجاری و رفت و آمدها و ایجاد تسهیلات حمل و نقل در طول مرزها، تهدید تجارت مواد مخدر در نفوذ به این شبکه‌های حمل و نقل بیش از پیش گردد.

همچنین به این موضوع اشاره شده است که افزایش تقاضا باعث افزایش میزان تولید تریاک در منطقه جنوب شرقی آسیا گردیده است. در این زمینه سازمان ملل متحد بر این باور است که در طی نیم دهه گذشته، منطقه جنوب شرقی آسیا با افزایش تقاضای هروئین مواجه بوده و به همین دلیل بر میزان تولید و عرضه آن افزوده گردیده است.

چین هم اینک با ۷۰٪ کل تعداد معتادین به هروئین در آسیا، بزرگ‌ترین بازار هروئین در جهان است. در بین سالهای ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۳ بیش از نیم میلیون نفر بر تعداد معتادان به هروئین در چین افزوده گردیده بوده است. با این افزایش تعداد معتادان به هروئین در چین به رقم ۱/۳ میلیون نفر رسیده است.

در سال ۲۰۱۴، افزایش مصرف هروئین در کشورهای لائوس، سنگاپور و تایلند گزارش شده است. هروئین همچنان نگرانی اول در مصرف مواد مخدر در مالزی، برمه، سنگاپور و ویتنام به شمار می‌رود.

در کشورهای استرالیا، اندونزی، برمه و سنگاپور، مصرف کنندگان هروئین، مشکلات زیادی را برای این کشورها ایجاد کرده‌اند.

همراه با افزایش جمعیت در منطقه شرق و جنوب شرقی آسیا، تعداد مصرف کنندگان تریاک و مشتقات آن در این مناطق در سال ۲۰۱۴ به رقم بیش از ۳/۳ میلیون نفر رسیده است.

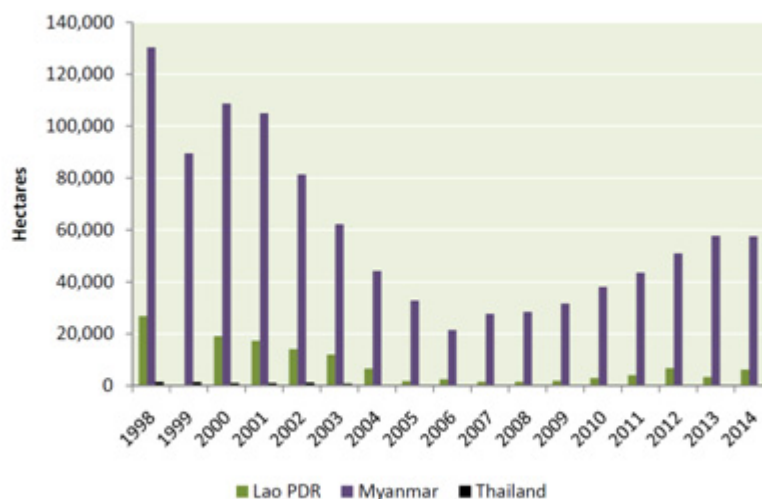
گزارش به این موضوع تاکید دارد که بیشتر کشورهای این مناطق، مبادرت به انجام تحقیقات میدانی در مورد میزان

تعداد معتادان به مشتقات تریاک در برخی از کشورهای منطقه شرق و جنوب شرقی آسیا

نام کشور	تعداد معتادان به مشتقات تریاک	نرخ شیوع	سال تخمین
چین	۱۹۳۰۰۰۰	۰/۱۹	۲۰۱۲
ویتنام	۳۴۲۸۰۶	۰/۵۳	۲۰۱۱
برمه	۲۹۳۵۸۳	۰/۸۰	۲۰۱۰
مالزی	۱۸۷۷۷۱	۰/۹۴	۲۰۰۹
اندونزی	۱۷۴۶۵۲	۰/۱۱	۲۰۱۰

در منطقه جنوب شرقی آسیا، دو سوم افیون از کشورهای برمه و لائوس قاچاق می‌شوند و یک سوم مابقی نیز مربوط به افغانستان است. جدول ذیل نشان‌دهنده تغییرات در سطح زیر کشت خشخاش در بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۴ در منطقه مثلث طلایی است.

Figure 1: Opium poppy cultivation in Southeast Asia, 1998-2014 (Hectares)

Source: Lao PDR/Myanmar: National monitoring systems supported by UNODC; Thailand: Thai Office of the

نشاندهنده آن است که برمه همچنان در میان کشورهای مثلث طلایی بالاترین میزان سطح زیر کشت و تولید تریاک را داشته است. ضمن آنکه با توجه به تفاوت در میزان استحصال تریاک از هر هکتار، لائوس از میزان استحصال بالاتری نسبت به برمه برخوردار بوده است. از ۶ کیلوگرم در هکتار به ۱۴/۷ در لائوس و از ۱۵ کیلوگرم به ۱۱/۷ کیلوگرم در برمه (این

همانگونه که ملاحظه می‌گردد؛ بیشترین میزان سطح زیر کشت خشخاش در مثلث طلایی مربوط به سال ۱۹۹۸ است که رقم ۱۴۰۰۰۰ هکتار را نشان می‌دهد.

در سال ۲۰۰۶ برمه در مثلث طلایی، پایین‌ترین میزان سطح زیر کشت خشخاش را داشته و بعد از آن سیر صعودی آغاز و در سال ۲۰۱۴ به ۵۷۶۰۰ هکتار رسیده است. همچنین جدول

در حالی است که میزان استحصال تریاک در هر هکتار در افغانستان بین اعداد ۲۶/۵ تا ۲۸/۵ هکتار در نوسان بوده است. بنابراین هنوز هم میزان استحصال تریاک در هکتار در افغانستان در سطح جهانی از سایر کشورهای تولیدکننده تریاک بالاتر است.

ضمن آنکه با توجه به میزان بارندگی در مثلث طلایی در مقایسه با میزان بارندگی در افغانستان و افزایش میزان استحصال در لائوس می‌توان انتظار داشت که مقدار استحصال در آینده در این منطقه با تداوم سیر نزولی میزان استحصال تریاک در افغانستان، به یکدیگر نزدیک شوند.

در مقیاس کلی و در سطح جهانی، میزان سطح زیر کشت خشخاش در سال ۲۰۱۴ نسبت به سال ۲۰۱۳ در کل کشورهای تولید کننده تا ۶ درصد افزایش داشته است.

از لحاظ اقتصاد تریاک و بازار مصرف در منطقه شرق و جنوب شرقی آسیا، می‌توان انتظار داشت که کشورهای تولید کننده عمده افغانستان و برمه رقابت بیشتری را برای تولید بیشتر تریاک داشته باشند و برمه این روند را از سال ۲۰۰۹ آغاز کرده است.

گمشده در راه ابریشم: توزیع آنلاین مواد مخدر و "بازارهای رمزگذاری شده"^۱

نویسنده: جیمز مارتین

مترجم: دکتر سید مجید مهاجرانی

چکیده:

وب سایت راه/ابریشم، مورد مطالعاتی جذابی در مورد این که چگونه تکنولوژی و ارتباطات آنلاین جرایم را متحول کرده‌اند فراهم کرده است. این مقاله در پی آن است که جایگاه جرایمی را که از طریق این سایت واقع شده‌اند را در ادبیات موجود جرایم سایبری نشان داده و سپس مفهوم جرم شناسانه جدیدی را- بازارهای رمزگذاری شده- برای تمییز گونه‌های مختلف این نسل جدید از بازارهای غیرقانونی آنلاین معرفی کند. بازارهای رمزگذاری شده، را می‌توان به صورت وب سایت‌هایی تعریف کرده که برای حفظ گمنامی و ناشناسی کاربران‌شان از رمزگذاری‌های پیشرفته استفاده می‌کنند. این مقاله، پیامدهایی را که سایت راه ابریشم بر مصرف کنندگان مواد مخدر و مجریان قانون داشته و همچنین تغییرات احتمالی در شبکه‌های توزیع مواد مخدر که در نتیجه استمرار

فعالیت و گسترش سهم سایه راه ابریشم و دیگر بازارهای رمزگذاری شده در بازارهای جهانی تجارت مواد مخدر به وقوع خواهند پیوست را تحلیل می‌کند. در نهایت، به این موضوع می‌پردازد، اگر چه حضور سایت راه ابریشم جایگزین کمتر خشنی را نسبت به شیوه‌های متعارف توزیع مواد مخدر فراهم کرده است اما ریسک حاصل از گسترش سریع بازارهای رمزگذاری شده هنوز ناشناخته باقی مانده و نیاز به مطالعات بیشتر دارد.

کلیدواژه‌ها: جرایم سایبری، بازارهای رمزگذاری شده، شبکه‌های توزیع مواد مخدر، راه ابریشم(وب سایت)، جنگ علیه مواد مخدر

مقدمه

این مقاله به مساله رشد مستمر سایت راه ابریشم، وب سایتی که فروش مواد مخدر را تسهیل کرده و روی شبکه تور^۱، بخش رمزگذاری شده اینترنت که به عنوان "شبکه تاریک"^۲ فعالیت می کند خواهد پرداخت. این مقاله دو هدف را دنبال میکند: نخست جایگاه جرایم مرتبط با سایت راه ابریشم را در حوزه جرایم سایبری مشخص نماید. بخش سابقه در این مقاله به ابعاد تجربی این سایت پرداخته و چارچوب عملیاتی و رشد آماری اخیر آن را توصیف می کند.^۳ در ادامه با ارجاع به سایت راه ابریشم و فعالیت دیگر بازارهای غیرقانونی آنلاین^۴ (OIM)، گونه شناسی موجود جرایم سایبری تحلیل خواهد شد. در حال حاضر به نظر می رسد گونه شناسی های موجود جرایم سایبری نمی تواند به کفایت پیچیدگی های سایت جاده ابریشم و دیگر اشکال جدید معاملات غیرقانونی آنلاین را نشان دهد. چرا که گونه شناسی های موجود، جرایم سایبری را به عنوان یک فعل مجزا و واحد و نه ارتکاب تعداد زیادی از جرایم مرتبط با یک هدف مشترک در نظر می گیرند. ماهیت چند مرحله ای توزیع آنلاین مواد مخدر در سایت راه ابریشم، که شامل ارتکاب جرایم آنلاین و آفلاین می شود، اینگونه برداشتها را به چالش کشیده است. در ادامه، محدودیت های گونه شناسی جرایم سایبری به دقت مورد آزمون قرار گرفته و مفهوم جرم شناسانه جدیدی - بازارهای رمزگذاری شده - پیشنهاد می شود. دومین هدف این مقاله، مطالعه پیامدهای فوری و بلندمدت توسعه سایت راه ابریشم است. پژوهشگر با مراجعه به صفحات فروشندگان در این سایت خدماتی را که در این سایت ارائه می شود نشان می دهد. این موضوعات به روشن کردن نقش دوگانه ارتباطات آنلاین در حفظ سطح بالایی از رضایت مشتریان و تضمین کیفیت، همچنین در گسترش استراتژیهای ضد منع و تکنیک های قاچاق کمک می کند. سپس با رجوع به شیوهای معمول توزیع مواد مخدر شیوه عملیات سایت راه ابریشم تحلیل می شود. با در نظر داشتن تحقیقات جرم شناسانه موجود در مورد ترکیب شبکه های توزیع مواد مخدر، تغییر در روابط بین توزیع کنندگان، مصرف کنندگان، و مجریان قانون/سازمان های ممنوع کننده بررسی خواهد شد. نظریه اصلی این مقاله آن است که تغییرات همراه با توزیع آنلاین مواد مخدر، تحت فشار بیشتر قرار گرفتن استراتژیهای پرهزینه و ناکارآمد ممنوعیت و شکل گیری شبکه های جدید و کارا تر توزیع میان تولیدکنندگان مواد مخدر و مصرف کنندگان، علائم یک تغییر پارادایم بالقوه در جنگ علیه مواد مخدر را نشان می دهند.

۱- تور (The Onion Router)، یک ابزار ارتباطی با سرعت بارگذاری کم و شبکه محور با هدف حفظ ناشناسی کاربر است (Dingledine et al., 2004:1) که با همکاری اطلاعات نظامی آمریکا توسعه یافته و در سال ۲۰۰۴ آغاز به کار کرده است. برای اطلاعات بیشتر نگاه کنید به (Dingledine et al., 2004)

2- Dark net

۳- برای مباحث دقیقتر نگاه کنید به: (Christin, 2012)

4- Online illicit marketplaces (OIMs)

نمایی از سایت راه ابریشم (مترجم)

ممنوعیت مواد مخدر بودند، شد.^۱ از آن زمان، بالاترین سطوح مقامات نگرانی خود را نسبت به فعالیت این سایت ابراز کرده اند، کنگره آمریکا این سایت را به عنوان «گستاخانه‌ترین تلاش برای فروش آنلاین مواد که ما شاهد آن بوده‌ایم» توصیف کرده است (Hammersly, 2012: 56). اخیراً محققان دانشگاهی به این سایت علاقه نشان داده‌اند و تعدادی از مقاله در مورد جنبه‌های مختلف این سایت منتشر شده است (نگاه کنید به: Barratt, 2012; Barratt et al., 2013; Christin, 2012; Van Hout and Bingham, 2013 گزارش‌ها در مورد سایت راه ابریشم و در پی آن محکوم کردن این سایت توسط

پیشینه

ایجاد و توسعه بازارهای غیرقانونی آنلاین (OIM) پدیده‌ای جدید است. سایت راه ابریشم به عنوان احتمالاً بزرگترین و قطعاً یکی از پیچیده‌ترین نمونه‌های این نسل از وب سایت‌ها، فعالیت خود را از سال ۲۰۱۱ آغاز کرده است (Christin, 2012: 3). پس از افشاگری یک وبلاگ نیویورکی به نام Gawker توجه رسانه‌ها به سایت راه ابریشم جلب شد (Chen, 2011). موجی از مقالات که در مورد خطرات ناشی از این گونه مبتکرانه معاملات غیرقانونی ابراز نگرانی می‌کردند، سبب ابراز غافلگیری و هشدارهایی از جانب مجریان قانون، که خود هنوز درگیر مبارزه برای حفظ

۱- برای مثال نگاه کنید به: (Pauli, 2012), (Ormsby, 2012), (Moses, 2012).

مقامات و مجریان قانون (e.g. AFP, 2012) تاثیر منفی چندانی بر عملکرد آن نداشته است. عدم موفقیت در بستن این سایت از یک سو سبب جری تر شدن کاربران موجود و جدید آن شده و از سوی دیگر منجر افزایش معاملات غیرقانونی آنلاین گردیده است.

وجه تمایز سایت راه ابریشم با شیوه‌های متعارف معاملات غیرقانونی، تسهیل این فعالیت‌ها از طریق اینترنت است. فروشندگان و خریداران از سیستم‌های پیشرفته رمزگذاری دیجیتال برای ورود به سایت استفاده می‌کنند. سپس آنها به خرید و فروش همه انواع قانونی، کنترل شده و ممنوع مواد مخدر می‌پردازند. این سایت توسط یک مدیر ثالث مدیریت می‌شود که درصدی از هر فروش به او اختصاص می‌یابد. تراکنشهای مالی نیز با استفاده از بیت کوین^۱، پول الکترونیکی رمزگذاری شده، انجام می‌شود (Nakamoto, 2008)، و محصولات خریداری شده مستقیماً توسط فروشنده به آدرس خریدار پست می‌شود. فروشندگان، خریداران و تسهیل‌گران هرگز نیازی به بر ملا کردن هویت حقیقی خود نداشته و نیازی به ملاقات‌های رو در رو یا حضور در یک کشور ندارند. این امر کاربران این سایت را از مزیت عمده‌ای مانند کاهش احتمال وقوع خشونت مرتبط با مبادلات غیرقانونی حضوری برخوردار می‌کند.

۱- Bitcoin، نوعی سیستم پرداخت غیرمتمرکز است که از نظر کاربر به مثابه پول نقد اینترنتی است. این پول الکترونیکی تحت نظارت هیچ سازمانی یا نهادی نبوده و به دلیل امنیت نسبتاً بالا و استفاده از رمزگذاریهای پیچیده به حفظ حریم شخصی کاربران خود کمک می‌کند.

هنگام دریافت کالای خریداری شده، خریدار، میزان رضایت خود را با اعطای یک یا چند ستاره از ۵ ستاره اعلام کرده و نظر خود را اعلام می‌کند. از این طریق، اطلاعات مهمی چون کیفیت کالای دریافت شده و میزان قابل اعتماد بودن عرضه کننده را در اختیار دیگران خریداران که قصد انجام خریدهای مشابه دارند قرار می‌دهد (Christin, 2012). وجود این وجوه کاربرپسند و همچنین راحتی و امنیت نسبی مبادلات انجام شده توسط سایت راه ابریشم سبب شده است که مفسران، این سایت را مستقیماً با بازارهای اینترنتی قانونی مقایسه کرده و آن را «ای بی مواد مخدر» بنامند (Ormsby, 2012; Pauli, 2012). در حال حاضر، ظاهراً مقیاس اندک مبادلات غیرقانونی آنلاین خصوصاً در مقایسه با مقیاس گسترده شیوه‌های متعارف توزیع مواد مخدر کمتر سبب نگرانی شده و هشدار دهنده است. برای مثال در سال ۲۰۰۵، دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل، حجم سالانه تجارت مواد مخدر در آمریکا را حدود ۳۰۰ میلیارد دلار برآورد کرده است (UNODC, 2005). تخمینی که اگر چه قابل اعتماد نیست اما با این حال، نمونه‌ای از آمارهایی است که سیاست‌گذاران و مجریان قانون با آن مواجه هستند. در مقایسه، توزیع جهانی مواد مخدری که از طریق سایت راه ابریشم تسهیل شده است در سال حدود ۲۳ میلیون دلار تخمین زده می‌شود (Christin, 2012: 1). اگر چه این رقم، رقم بزرگی است اما قطعاً بخش کوچکی از بازار کلی مواد مخدر را تشکیل می‌دهد. با

کامپیوتری‌آور^۲ و «جرائم کامپیوترمحور^۳» یا «جرائم کامپیوتربنیان^۴» را در جرائم سایبری به خوبی تبیین کرده‌اند. جرائم «کامپیوتری‌آور» به جرائمی اطلاق می‌شود که مستقل از دنیای مجازی و به صورت آفلاین نیز وجود داشته‌اند اما اکنون از طریق استفاده از کامپیوترها ارتکاب این جرائم تسهیل یا تقویت شده است، اما دسته دوم جرائم که به آنها اشاره شد، نه تنها منحصر به استفاده کامپیوتر بوده بلکه تماماً وابسته به استفاده از اینترنت و تکنولوژی‌های مرتبط با آن هستند. برای مثال از جرائم سنتی که به صورت جرائم سایبری کامپیوتری‌آور مجدداً ابداع شده‌اند و اتفاق می‌افتند می‌توان به افترا^۵، جعل و تقلب^۶ و سرقت اشاره کرد. از سوی دیگر، در جرائم سایبری کامپیوترمحور، لزوماً تکنولوژی‌های آنلاین استفاده می‌شود. از مثال‌های این دسته از جرائم می‌توان به هک‌های کامپیوتری، ایجاد بدافزارها (ویروس‌ها، کرم‌ها و تروجان و ...) و ربایش کامپیوترها و استفاده از کامپیوترهای آلوده اشاره کرد (Jewkes and Yar, 2010).

با توجه به این که OIMها مانند سایت راه ابریشم شیوه‌های ارتکاب جرائمی (مانند فروش و توزیع مواد غیرقانونی) را تسهیل می‌کنند که به عصر پیش از اینترنت باز می‌گردد، به نظر منطقی می‌رسد که این اقدامات را در زمره گروه جرائم سایبری کامپیوتری‌آور و نه جرائم کامپیوترمحور در

این حال، مساله مهم در بلند مدت، روند صعودی مربوط به این سایت است: بر اساس مطالعه کربستین، تعداد فروشندگان فهرست شده در سایت طی ده ماهه بین نوامبر ۲۰۱۱ تا آگوست ۲۰۱۲، دو برابر شده و از ۲۲۰ به ۵۵۰ رسیده است (2012: 10)، و ارزش مجموع معاملات عمومی انجام شده در این سایت طی تنها شش ماه ۳۸ درصد افزایش یافته است (2012: 17). چنانچه این سایت رشد فعلی گردش مالی خود را حفظ کند، به نظر می‌رسد که تا پایان سال ۲۰۱۳ حجم معاملات انجام شده از طریق سایت راه ابریشم، به ۶۰ میلیون دلار خواهد رسید. این روندها نشان می‌دهند که اگر چه در حال حاضر بخش اندکی از معاملات مواد مخدر از طریق سایت راه ابریشم انجام می‌شود اما لزوماً در طولانی مدت وضع به این صورت باقی نخواهد ماند.

مفهوم پردازی – جاده ابریشم به عنوان جرم سایبری

با توجه به این که شبکه‌های توزیع مواد مخدر سایت راه ابریشم از طریق اینترنت تسهیل شده‌اند، نقطه آغازین منطقی برای مفهوم پردازی در این خصوص حوزه جرایم سایبری است. اگر چه جرایم سایبری حوزه نسبتاً جدید در جرم‌شناسی محسوب می‌شود، اما محققان متفاوت، گونه‌های مختلفی از گونه‌شناسی برای تحلیل جرایم مرتبط با کامپیوتر ارائه کرده‌اند. برای مثال، یار و جوکس^۱ (2010: 3) دو گانه «جرائم

2- Computer-assisted
3- Computer focused
4- Computer-oriented
5- defamation
6- fraud

1- Jewkes and Yar

نظر بگیریم. با این حال، بررسی دقیق‌تر این طبقه بندی، دسته بندی جرائم سایبری را به دو دسته کامپیوتر محور و کامپیوتری‌اور متزلزل می‌کند. یکی از دلایل این امر، استفاده سایت راه ابریشم از یک فرآیند چند مرحله‌ای است که شامل گستره وسیعی از جرائم نوین و متعارف می‌شود که به میزان متفاوت به تکنولوژی کامپیوتری وابسته هستند. به صورت خاص، تراکنش‌ها در راه ابریشم به شدت وابسته به گمنامی هستند که به واسطه تکنولوژی‌های رمزگذاری پیشرفته تامین می‌شود، همچنین این تکنولوژی‌ها ظرفیت دسترسی همزمان فروشندگان به تعداد بیشماری از کاربران را به صورت آنلاین فراهم آورده است. این وابستگی به اینترنت و کامپیوتر، نشان می‌دهد که این وجوه سایت راه ابریشم، بیشتر دارای خصوصیات جرائم کامپیوتر محور است تا جرائم کامپیوتر ی‌اور. مراحل اولیه بسیار پیچیده و رمزگذاری شده تبادلات آنلاین به شدت با دیگر مراحل فرایند متفاوت هستند. پس از آن که سفارش‌ها از طریق راه ابریشم تسهیل و نهایی شد، در توزیع و جابه‌جایی مواد غیرقانونی از هیچ تکنولوژی کامپیوتری استفاده نمی‌شود؛ مواد و کالاها به سادگی بسته‌بندی شده و از طریق سیستم سنتی پست حمل می‌شوند. به کارگیری رویکرد تکنولوژی پائین به این معنی است که برخی از جرائم اصلی مرتبط با این سایت (مانند جابه‌جایی مواد مخدر بین کشورها) اصلاً در زمره جرائم سایبری قرار نمی‌گیرند. بلکه گونه‌ای از جرائم هستند که ماهیتاً تفاوتی با دیگر گونه‌های

متعارف قاچاق ندارند.

وال (۲۰۰۷) به کمبودهای طبقه بندی جرائم کامپیوری‌اور و کامپیوتر محور اشاره کرده و در عوض انجام «آزمون تغییر شکل»^۱ را پیشنهاد می‌دهد، که مطابق آن جرائم مرتبط با کامپیوتر براساس میزان اختلاط آنها با شبکه‌های آنلاین سنجیده می‌شوند. وال (34: 2007)، در توصیف هدف آزمون تغییر شکل و ارتباط حیاتی بین شبکه‌ها و جرائم سایبری می‌نویسد:

از آنجا که خصوصیت معرف جرائم سایبری استفاده از تکنولوژی‌های شبکه‌ای است، آزمون یک جرم سایبری می‌باید بر این نکته تمرکز کند که چنانچه تکنولوژی‌های شبکه‌ای از معادله حذف شوند، چه چیزی از آن باقی می‌ماند... تغییر شکل‌هایی که بر معماری دیجیتال موقعیت‌های مجرمانه موثرند عبارتند از ... رشد شبکه سازی از طریق ادغام تکنولوژی‌ها، اهمیت جابه‌جایی و دلالتی اطلاعات... و جهانی شدن. این تغییر شکل‌ها به سادگی محصول تکنولوژی نیستند... بلکه آنها بر اهمیت فرآیندهای گسترده‌تر تاکید کرده و نقاط عطف و کاربردی را فراهم می‌کنند.

آزمون تغییر شکل وال، جرائم سایبری را به چند نسل تقسیم می‌کند که دو نسل از آنها با سایت راه ابریشم مرتبط هستند. نسل اول جرائم سایبری، آن دسته از جرائم هستند که ارتکاب آنها از طریق کامپیوترهای فعال در شبکه‌های مخفی یا بسته تسهیل می‌شوند. برای مثال: حمله به

1- Transformation test

بانک و استفاده از یک کامپیوتر برای غیرفعال کردن سیستم هشدار داخلی از جمله جرایم این نسل است؛ در ارتکاب این جرم، مزاحمت یا تداخلی برای هیچ شبکه خارجی ایجاد نشده است. نسل اول جرائم سایبری مشابه جرائم کامپیوتر یاور هستند چرا که مستقل از شبکه‌های گسترده وجود دارند؛ چنانچه جرم را با حفظ فرض حذف دخالت کامپیوترها و شبکه‌ها تغییر شکل دهیم، اقدامات مجرمانه از طریق ابزارهای دیگر وجود خواهند داشت. (Wall, 2007: 45)

نسل دوم جرائم سایبری، برخلاف نسل قبل، شامل سوء استفاده از فرصتهای گسترده غیرقانونی است که شبکه‌های جهانی اطلاعات فراهم می‌آورند. اگر فرضاً با حذف کامپیوترها و شبکه‌های آنلاین مرتبط با آنها تغییر شکل ایجاد کنیم، نسل دوم جرایم با میزان ارتکاب کمتری به وجود خواهند داشت. (Wall, 2007: 46-47)

یکی از مثال‌های جرائم سایبری نسل دوم، توزیع تصاویر ممنوعه از طریق اینترنت است. مجرمانی که تصاویر پورنوگرافیک کودکان را به صورت آنلاین به اشتراک می‌گذارند ممکن است همچنان به تبادل این عکس‌ها به صورت آفلاین و شخصی به احتمال کمتر ادامه دهند؛ بنابراین، ارتکاب این گونه از جرایم تا حد زیادی به وجود شبکه‌های گسترده که تنها از استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی شبکه‌ای و کامپیوتری قابل دسترس است؛ وابسته می‌باشد.

عملیات سایت راه ابریشم عموماً ذیل نسل دوم این طبقه‌بندی قرار می‌گیرند. چنانچه به صورت فرضی حضور شبکه‌های

آنلاین را حذف کنیم، بی شک توزیع مواد غیرقانونی همچنان به طرق دیگر ادامه خواهد داشت. حتی با این گونه شناسی پیچیده‌تر جرایم سایبری، باز در مفهوم پردازی در خصوص فعالیت‌های OIM ها با مشکل مواجه می‌شویم. OIM ها، همچنین با استفاده از طبقه‌بندی دوگانه جرائم کامپیوتری‌اور و کامپیوترمحور یار و جوکس (۲۰۱۰) در کاملاً یک دسته قرار نمی‌گیرند. در طبقه بندی OIM ها به عنوان جرائم سایبری نسل اول، باید اشاره کرد، فروش و توزیع مواد قاچاق در طول تاریخ تا به امروز همیشه بدون استفاده از کامپیوترها و تکنولوژی شبکه‌ای مرتبط با آن صورت گرفته است. این موضوع نشان می‌دهد که اقدامات مرتبط با OIM ها از نسل اول جرائم سایبری هستند. وال (Wall, 2007: 45) به صورت خاص نظر خود را بیان کرده و اشاره کرده است که اقدامات آنلاین فروشندگان مواد مخدر خصوصیات نسل اول را دارد.

با این حال، این نکته مهم که خرید و توزیع آنلاین^۱ کالاهای قاچاق، ماهیتاً به شبکه‌های کامپیوتری وابسته هستند شایان توجه است. بدون ارتباطات آنلاین برای تسهیل این روند، شبکه‌های توزیع قاچاق که سایت راه ابریشم یکی از آنهاست وجود نداشتند. در عوض، توزیع فراملی مواد مخدر، همانطور که در عصر پیشا اینترنت معمول بود از طریق شبکه‌های پیچیده جنایتکاران با تکیه بر چندین لایه، واردکنندگان، عمده فروشان و فروشندگان خیابانی انجام می‌شد (Pearson and

۱- تأکید از خود نویسنده

می‌کنند و مبادله در آن انجام می‌شود؛ تصور کرد. از آنجا که ممکن است مبادلات قانونی نیز از طریق چنین تالارهای گفتگویی انجام شود، لزوماً نمی‌توان آن را مکانی برای ارتکاب جرائم سایبری دانست. با این حال، لزوم و ترجیح کاربران برای مخفی نگهداشتن هویت خود به گستره وسیعی از انگیزه‌ها اشاره می‌کند که می‌تواند قصد ارتکاب جرم یکی از مهمترین آنها باشد (دیگر انگیزه‌های ممکن است براندازی سیاسی یا التزام به حریم خصوصی باشد). اتکا به تکنولوژی‌های رمزگذاری بازارهای رمزگذاری شده را از دیگر گونه‌های OIMها، برای مثال سایت‌هایی که بر شیوه بازاریابی اسپمی^۲ برای فروش مواد قاچاق از مکانهای متمرکز می‌کند، متمایز می‌کند. نمونه‌های ایده‌آل بازار رمزگذاری شده، ممکن است دارای این خصوصیات مشترک باشند:

- تکیه بر شبکه TOR
- استفاده از رمزنگارها برای مخفی کردن هویت
- استفاده سیستم سنتی پست برای ارسال کالا
- میزبانی (هاستینگ) و مدیریت طرف ثالث
- شبکه‌های مبادلاتی غیرمتمرکز
- استفاده از پول الکترونیکی رمزگذاری شده (مثل بیت کوین)
- راه ابریشم نمونه اصلی بازارهای رمزگذاری شده است، اما تنها نمونه این بازارها نیست. جستجوی مختصری از طریق hidden wikipedia یکی دیگر از سایت‌هایی

(Hobbs, 2001; Ruggerio, 2000). معاملات قاچاقی که از طریق سایت راه ابریشم صورت گرفته‌اند، اگر چه ظاهراً جرایم متعارف خرید و جابه‌جایی کالای قاچاق را در بر می‌گیرند، بر شبکه‌های توزیع آنلاین تکیه می‌کنند که ماهیتاً با شیوه‌های سنتی و آفلاین معامله متفاوت است. همانطور که عملیات جهانی سایت‌های eBay و Amazon با بازارهای محلی تفاوت بسیار دارد؛ عملیات سایت راه ابریشم نیز با شیوه سنتی توزیع کنندگان و فروشندگان خیابانی مواد مخدر تفاوت دارد. این تفاوت به خوبی در گونه شناسی موجود جرایم سایبری نشان داده نمی‌شود و این امر نیاز به مفهوم پردازی برای تسلط بر وجوه مختلف ذاتی راه ابریشم و دیگر OIMهای مشابه را نشان می‌دهد.

بازارهای قاچاق آنلاین و بازارهای رمزگذاری شده

با توجه به محدودیت‌هایی که مفهوم پردازی در خصوص راه ابریشم به عنوان یک جرم سایبری دارد، به نظر می‌رسد در نظر گرفتن آن به عنوان گونه‌ای خاص از OIMها، بازارهای رمزگذاری شده، مفید باشد. بازار رمزگذاری شده، اصطلاحی غیررسمی است که ریشه در تالارهای گفتگوی هکرها دارد. هدف از این بخش ارائه تعریفی اندیشمندانه برای کاربردهای دانشگاهی و عمومی است. یک بازار رمزگذاری شده را می‌توان به صورت یک تالار گفتگو^۱ که در آن کالا و خدمات بین طرفینی که از رمزگذاری دیجیتال برای مخفی نگه داشتن هویت خود استفاده

2- Spam-marketing

1- forum

موجود در وب تاریک که تنها از طریق شبکه TOR قابل دسترسی است، بیش از ۱۰۰ لینک از بازارهای رمزگذاری شده که خدمات و کالاهای قاچاقی مانند: اطلاعات کارتهای اعتباری سرقت شده، مدارک جعلی هویت، مقالات دانشگاهی، خدمات هک و کرک، پولشویی، پورنوگرافی اطفال، اسلحه و مهمات غیرقانونی و حتی قاتل اجاره‌ای را ارائه می‌دهند. در حالی که بررسی هر یک از این سایتها فراتر از مجال این مقاله است، این امر مسلم است که راه ابریشم تنها گوشه‌ای از بدنه در حال تکثیر بازارهای رمزگذاری شده است، که نیاز برای پژوهش بیشتر در این حوزه نوین از اقدامات مجرمانه را نشان می‌دهد.

چالش‌های اجرای قانون

تا به امروز، مسئولین موفقیت اندکی در جلوگیری از گسترش سریع فروشندگان و خریداران مستقر در راه ابریشم داشته‌اند (Christin, 2012). در واقع استمرار این رشد بیشتر نشان دهنده شکست مجریان قانون به دلیل رشد حجم مواد قاچاقی است که از طریق این سایت هدایت می‌شوند. بخشی از این شکست، به دلیل چالش‌های پیچیده تاکتیکی و استراتژیک است که کارآگاهان و دادستان‌های مسئول مبارزه با توزیع آنلاین مواد مخدر با آنها مواجه هستند. این بخش به بررسی چالش‌های فوری که راه ابریشم به مجریان قانون تحمیل کرده و همچنین به برخی از پیامدهای طولانی مدت استراتژیک آن بر ممنوعیت داخلی مواد می‌پردازد.

رمزگذاری آنلاین و TOR

برای دستگاه‌های مجری قانون که به

دنبال تحقیق در مورد جرایم ارتكابی از طریق راه ابریشم هستند، فوری‌ترین مشکل، مساله کشف جرم است. همه فعالیت‌های انجام شده به واسطه این سایت به منظور پنهان کردن هویت کاربران از طریق TOR صورت گرفته است. این امر بدین معنی است که بازرسانی که این سایت را رصد می‌کنند تنها در صورتی که موفق به شکستن کدهای استفاده توسط راه ابریشم شوند می‌توانند هویت خریدار و فروشنده و مکانی که مواد قاچاق به آنجا ارسال می‌شود را تشخیص دهند. طبق نظر کارشناسان امنیتی و تحلیل‌گران مستقل، کاربران راه ابریشم دلیل خوبی برای اطمینان از به چالش نکشیده شدن گمنامی خود توسط مجریان قانون دارند. مکدونالد معتقد است که نیروهای انتظامی در حال حاضر، شانس شکستن رمزهای موجود و مورد استفاده راه ابریشم و دیگر بازارهای رمزگذاری شده که در شبکه TOR فعال هستند را ندارند (McDonald cited in Ormsby, 2012) و مقامات به ده‌ها هزار سال، اگر نه میلیون سال، برای شکستن این الگوریتم‌ها زمان نیاز دارند (McDonald cited in Duffy, 2012). این چشم اندازه‌ها به دشواری رمزشکنی^۱ ارتباطات رمزگذاری شده سایت راه ابریشم اشاره دارند.

درحالی که ارتباط بین کاربران راه ابریشم تا حد زیادی غیرقابل نفوذ به نظر می‌رسد، شاید پول الکترونیکی انتخابی این سایت به آن اندازه امن نباشد. بیت کوین همانند پول‌های فیزیکی دیگر عمل می‌کند؛ ارزش شناور دارد، به آن معنا که

1- crack

در مورد مقادیر زیاد بیت کوین، اتخاذ کنند.

بازرسی‌های پستی و ارتباطات بین خریدار و فروشنده

با توجه به رمزگذاری پیشرفته بیت کوین و TOR که به گمنام ماندن خریداران در سایت راه ابریشم کمک می‌کند، فرصت بعدی مجریان قانون برای کشف جرم هنگامی است که کالای قاچاق وارد شبکه پستی شده و از طریق آن جا به جا می‌شود. اگر چه با بازرسی فیزیکی مرسولات پستی احتمال کشف جرم بیشتر از رصد کردن آنلاین است، اتخاذ این استراتژی با مشکلات بسیاری روبروست. نخست، افزایش سریع حجم مبادلات جهانی به معنای افزایش عمده‌ای در تعداد کالاهایی است که توسط پست به صورت بین‌المللی جا به جا می‌شوند. برای مثال در استرالیا، در فاصله ۲۰۱۰-۲۰۱۱ حدود ۴۵ میلیون بسته پستی به صورت بین‌المللی فرستاده و دریافت شده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵۶ درصد افزایش داشته (Greenblat, 2011) و بخش اعظم آن را خریدهای قانونی اینترنتی تشکیل می‌دهد. بازرسی حتی بخش کوچکی از این حجم بزرگ مرسولات پستی، بار سنگینی بر دوش گمرک قرار می‌دهد. بنابراین گمرکات برای پیدا کردن این سوزن در میان انبار کاه، منابع محدودشان را بر مرسولات پستی که بسیار مشکوک هستند متمرکز می‌کنند.

با تکنیک‌های پیشرفته و پیچیده مخفی کردن و جاسازی فروشندگان در سایت راه

ارزش بیت کوین (درمقایسه با دیگر پول‌ها مانند دلار آمریکا و یوان چین) بر اساس تقاضا برای آن تغییر می‌کند. خرید بیت کوین می‌بایست از طریق فروشندگان قانونی و معتبر بیت کوین صورت پذیرد. در حالی که مبادله بیت کوین با محصولات خریداری شده در سایت راه ابریشم، رمزگذاری شده است، تراکنش‌های مربوط به تبدیل آن به پول‌های واقعی یا برعکس، الزاماً در مدارک مالی از خود اثری به جا می‌گذارد. وجود این اثر به معنای توانایی نهادهای مجری قانون، در رصد کردن خریداران و فروشندگان بیت کوین است. اما این توانایی از این حد فراتر نرفته و نمی‌توان مراحل بعد از تبدیل پول را پیگیری کرد (Blain, 2013).

برای کاربران سایت راه ابریشم، خصوصاً خریداران حجم کم مواد، احتمال در معرض دید مجریان قانون قرار گرفتن در هنگام خرید بیت کوین، ریسک بزرگی محسوب نمی‌شود. در وهله نخست، در معرض رصد بودن لزوماً به معنای آن نیست که چنین نظارتی وجود دارد، مقامات مسئول ممکن است آگاهی، منابع یا تمایل به درگیر شدن در رصد چنین تراکنش‌های مالی را نداشته باشند. همچنین، مصارف قانونی بیت کوین در حال افزایش است (Blain, 2013)، که این خود بدین معناست که صرفاً از خرید پول الکترونیک نمی‌توان نیت مجرمانه را استنباط کرد. با این حال، با وجود احتمال رصد تراکنش‌های پول الکترونیک، به نظر می‌رسد کاربران اقدامات دفاعی ساده‌ای مانند خودداری از گفتگوهای شک برانگیز

کشف شدن گردیده و در نتیجه میزان کمتری مواد هنگام جابه‌جایی مواد صادره می‌شود.^۱

تالارهای گفتگو در سایت راه ابریشم، همکاری بین کاربران در توسعه و به روزرسانی دائمی دانش جمعی در مورد بهترین شیوه‌های مقابله با مجریان قانون را تسهیل می‌کنند. علاوه بر این، ارائه چنین اطلاعات ذی‌قیمتی، سیستم رضایت سنجی و پروفایل هر یکی از محصولات سایت راه ابریشم، مزیتی سیستماتیک را برای فروشندگانی که از شیوه‌های کارآمد جاسازی استفاده می‌کنند؛ فراهم می‌آورد. پروفایل هر فروشنده، جایگاه او را در میان همه فروشندگان سایت و آمارهای مرتبط مانند تعداد تراکنش‌های موفق او و تعداد ستاره‌هایی را که از خریداران دریافت کرده است نشان می‌دهد. نرخ‌های بالاتر رضایتمندی در کاربران با دریافت سفارش چگونه که انتظار می‌رفته رابطه دارد. به عبارت دیگر فروشندگانی که از مهارت لازم برای جاسازی و یا «غیر قابل ردیابی»^۲ کردن برخوردار نباشند توسط مشتریان ناراضی مشخص می‌شوند. در این مکانیزم بازار آزاد، فروشندگان لایق‌تر با افزایش تجارت خود پاداش گرفته و در نتیجه تکنیک‌های جاسازی گسترش می‌یابند.

صفحات رضایت مشتریان و تالارهای بحث آنها در سایت راه ابریشم، کیفیت

ابریشم، بازرسی محدود آن دسته از مرسولاتی که به شدت مشکوک هستند نیز به سادگی امکان‌پذیر نیست و بسیار پیچیده است. تالارهای گفتگوی سایت، توصیه‌های دقیقی در مورد چگونگی جلوگیری از جلب توجه مامورین پست و گمرک ارائه می‌کنند. (برای مباحث بیشتر در مورد تالارهای گفتگوی مواد مخدر نگاه کنید به: Barratt et al., 2013; Van Hout & Schneider, 2003; Bingham, 2103). این راهنمایی‌ها شامل توصیه‌های برای فروشندگان جهت بسته‌بندی خلاء محصولات و استفاده از پاکت‌های چایی با ظاهر تجاری و اداری می‌شود (Christin, 2012: 12). همچنین به خریداران توصیه می‌شود به جای ثبت سفارش در کشورهایی مانند هلند و کلمبیا که موارد قاچاق مواد مخدر از طریق آنها زیاد است و به این لحاظ در جهان شهرت دارند، ثبت سفارش در کشورهایی مانند کانادا و آمریکا که دارای استانداردهای مبادلات تجاری و شبکه‌های تجارت خصوصی بوده و دارای معروفیت بین‌المللی هستند؛ صورت گیرد. مبادلات در حجم‌های پائین از طریق سایت راه ابریشم، تلاش‌ها برای شکست دادن مجریان قانون را تقویت می‌کند (Christin, 2012: 12). محدود کردن حجم خرید به این معنی است که یک بسته استاندارد مواد مخدر مانند: یک گرم کوکائین یا بسته ۱۰ تایی اکستاسی به راحتی و بدون جلب سوء ظن و شک در پاکت‌های پستی قابل بسته‌بندی هستند. این امر خود باعث پیچیده شدن کار ماموران گمرک شده و کاهش ریسک

۱. معمولاً، بازرسی پست بین‌المللی فقط مربوط به مبادلاتی که در مرزهای کشورها انجام می‌شود، اما بسیاری موارد ارسال مواد از طریق سایت راه ابریشم، برای مصرف داخلی بود، و مرسولاتی که از طریق پست داخلی جا به جا می‌شوند، چندان مورد بازرسی ماموران گمرک یا پلیس قرار نمی‌گیرند.

2- Stealth

خدمات ارائه شده فروشنندگان و استانداردهای بالایی انتظارات خریدارانی که به معنای واقعی امکان ارتباط با هزاران فروشنده رقیب در عرض چند کلیک دارند را نشان می‌دهد. به نظرات مطرح شده برای یک فروشنده در شکل شماره ۱، که می‌تواند به عنوان نمونه‌ای از فروشنندگان رده بالای سایت راه ابریشم در نظر گرفته شود، نگاه کنید.

همانطور که نظرات در شکل شماره ۱ نشان می‌دهد، نه تنها بازخوردها برای فروشنندگان عمده‌تر و قابل اعتمادتر عموماً مثبت بوده، بلکه با آخرین تراکنش‌های آنها گاه تنها چند ساعت بعد از اتمام مبادله، به سرعت به روز رسانی شده است. این مکالمات دائمی و به روز تنها برای خریداران که نسبت به تغییرات قیمت و کیفیت مواد مخدر حساس هستند مهم نیست، این مکالمات همچنین واکنش‌های در لحظه و سریع نسبت به توسعه شیوه‌های اعمال قانون را نیز تسهیل می‌کند. این مکالمات، به فروشنندگان کمک می‌کند تا با پیشرفت تکنیک‌های بازرسی مأموران پلیس و گمرک که منجر به مصادره بیشتر مواد می‌شود به سرعت تطبیق پیدا کنند.

نمره	نظر	تازگی
۵ از ۵	ارسال سریع، جنس عالی، جاسازی مناسب، وزن حدود ۹۹۱ میلی‌گرم که میزان قابل قبولی از خطا در وزن کشی را دارد.	۱ روز
۵ از ۵	بعد از تست/مزه کردن به روز خواهد شد، با این همه نظرات مثبت دلیلی برای شک وجود ندارد	۱ روز
۵ از ۵	ارسال سریع، بسته بندی عالی	۱ روز
۵ از ۵	بسته بندی غیرقابل ردیابی، دقیق، با بوی شیرین بیان و بسیار خالص	۱ روز
۵ از ۵	خدمات در حد + الف، ارتباطات و ارسال عالی، اگر کیفیت محصولی چیزی کمتر از عالی باشد به روز رسانی خواهد شد.	۱ روز
۵ از ۵	خدمات و ارسال عالی! خیلی متشکرم. آره!!! از این فروشنده بخرید!! این کتامین خیلی با حاله، بسته بندی/جاسازی خود ۵ از ۵ بود، الف+++ حتی اگر بسته رو باز هم می‌کردند، احتمال خیلی کمی داشته که کسی بخواد به محتویاتش دست بزنه.	۱ روز
۵ از ۵	اصل محتوای بسته... ۵/۵!! خیلی خفنه! بزرگترین کریستال‌هایی که تا حالا توی یک بسته فشرده دیدم. دیروز کوچکتر تکه اش رو له کردم و حس عالی داشت. نمی‌تونم برای تجربه مصرف این جنس خالص صبر کنم. فروشنده به شدت توصیه می‌شود!!	۲ روز
۵ از ۵	سر وقت برای تعطیلات آخر هفته کاش می‌تونستم ۶ از ۵ بدم. فروشنده از هر فروشگاه‌ی بهتر عمل کرد.	۲ روز
۵ از ۵	سریعا به سوالاتم جواب داد، ظرف ۲۴ ساعت ارسال کرد، ۳ روز بعد از خرید، سفارش به دستم رسید. جاسازی عالی! جنس همانطور که گفته بودند بود، جنس یک تکه به دستم رسید دوباره سفارش خواهم داد.	۲ روز

شکل شماره ۱: صفحه نظرات از سایت راه ابریشم (دسترسی در ۲۳ نوامبر ۲۰۱۳)

به استرالیا خودداری کرده و برخی دیگر به تجارت خود ادامه داند. نکته جالب توجه، تغییراتی است که فروشندگان در مورد «مفاد و شرایط» خرید برای خریداران استرالیایی اعمال کردند. نمونه این واکنش را می‌توان در مورد یکی از فروشندگان رده بالای MDMA (اکستاسی) که این روزرسانی را در صفحه فروشندگان قرار داده و در شکل شماره ۲ به آن اشاره شده است مشاهده کرد.

در مورد یکی از مثال‌ها در بیان اهمیت بازخورد کاربران در سایت راه ابریشم می‌توان به عدم موفقیت در حال افزایش در دریافت سفارشات در استرالیا اشاره کرد. کاربران در واکنش به این موضوع در صفحات بحث سایت نارضایتی خود را ابراز کردند و مطمئن شدند که شیوه سختگیرانه‌تر بازرسی بین‌المللی توسط گمرک استرالیا اعمال شده است. این امر با واکنش‌های متفاوتی در میان فروشندگان مواجه شد. برخی به صورت کلی از فروش

۲۲/۱۱/۲۰۱۲: هشدار مهم صرفا برای خریداران استرالیایی!

متوجه شده‌ایم که در طی هفته گذشته تعداد بیشتری از بسته‌های ارسالی ما به استرالیا به دست خریداران نمی‌رسد، لذا ما در مورد شیوه ارسال به استرالیا تجدیدنظر می‌کنیم. همه کاربران سایت راه ابریشم از پیچیدگی‌های اضافه ارسال از اروپا به استرالیا آگاه هستند. هیچ یک از نیروهای مرزی اینقدر در مورد بازرسی مرسولات پستی وسواس به خرج نمی‌دهد. اگر چه ما نتایج خوبی داشته‌ایم اما به نظر می‌رسد که کنترل‌های بیشتری در راه هستند و در نتیجه آنها (خریداران استرالیایی) بازخوردهای آتشی برای ما در تالار گفتگو ارسال می‌کنند، در جالی که آنها آگاهند که سفارش آنها برایشان بیشتر خطر آفرین است. ما نمی‌توانیم اجازه دهیم که این امر موجب ایراد خسارت به ما در طولانی مدت نیز بشود...

ما باید در مورد این که چه کار باید انجام دهیم، فکر کنیم و برای خریداران استرالیایی راه حلی بیابیم...

سیاست عادی بازپرداخت مبلغ:

سفارشات تا ۱۵۰۰ دلار: ۵۰٪ بازپرداخت یا ۱۰۰٪ ارسال مجدد

سفارشات بالای ۱۵۰۰ دلار، شیوه ارسال بدون نیاز به امضا و غیرپیگیری: ۳۰٪ بازپرداخت

سفارشات بالای ۱۵۰۰ دلار، شیوه ارسال نیازمند امضا و قابل پیگیری: ۵۰٪ بازپرداخت

سیاست بازپرداخت استرالیا:

این سیاست مخصوص مشتریان استرالیایی است. استرالیا کشوری است که ارسال به آنجا به سختی انجام می‌شود و شما به عنوان خریدار باید به یاد داشته باشید هنگام سفارش احتمال شکست در ارسال برای شما بیش از دیگر کشورهای جهان است. هنگام سفارش شما شرایط زیر را می‌پذیرید:

• عدم ارسال مجدد

• ۳۰٪ بازپرداخت

شکل شماره ۲: صفحه یک فروشنده از سایت راه ابریشم (دسترسی در ۲۵ نوامبر ۲۰۱۳)

کند که مشتریانی که از این کشورها اقدام به خرید می‌کنند باید عدم موفقیت در دریافت سفارشات خود را نیز در نظر بگیرند. به خریداران احتمالی به سرعت در مورد افزایش ریسک، تغییرات در زمان ارسال و شیوه بازپرداخت پول برای محصولات که هنوز دریافت نشده اطلاع رسانی شده است. این گونه پاسخگویی به فروشندگان در سایت راه ابریشم در محافظت از وجهه و سودآوری فعالیت‌هایشان کمک کرده و آنها را از

تطبيق پذیری این فروشنده با تحولات شیوه‌های اعمال قانون، و همچنین حساسیت به ملاحظات خریدار، نقش محوری وجهه و شهرت کاربر را در عملیات سایت راه ابریشم نشان می‌دهد. نگرانی نسبت بازخوردهای آتشی^۱ (مانند بازخوردهای خصمانه در تالارهای عمومی) از جانب مشتریان مایوس استرالیایی سبب شده است تا این فروشنده تغییراتی را در استراتژی صادرات خود ایجاد کرده و بیان

1- Flaming

برخورداری مشتریان از حداکثر اطلاعات برای تصمیم گیری در خصوص خریدهای آینده‌شان و توانایی مدیریت تغییرات سطح ریسک ناشی از اعمال مجریان قانون مطمئن می‌سازد.

چالش‌های پس از ارسال

به نظر می‌رسد که ارتباطات آنلاین برقرار شده در سایت راه ابریشم نقش عمده‌ای در کارآمدی جاسازی و کیفیت سفارشات داشته است. علاوه بر این، ارتباطات آنلاین به مشتریان نیز اطلاعات حیاتی را در خصوص بهترین شیوه‌های فرار از چنگ قانون در صورت کشف و مصادره مواد ارائه می‌دهد. چنانچه مجریان قانون موفق به کشف محموله ای از مواد ممنوعه شوند، با مشکلات بزرگی در خصوص دستیابی به شواهد کافی برای تعقیب قانونی مواجه هستند. در تالارهای گفتگو و صفحات پرسش و پاسخ فروشندگان، به خریدارانی که از سایت راه ابریشم استفاده می‌کنند توصیه شده است که از اسامی مستعار استفاده کرده و مواد خریداری شده را به آدرسی به غیر از محل سکونت خود ارسال کنند (به عنوان مثال خانه‌ها یا محلهای تجاری خالی، آدرس همسایه، یا صندوق‌های پستی غیرواقعی). گیرنده می‌تواند در زمان مناسب نسبت به جمع آوری مواد ارسالی به آدرس غلط اقدام نماید. بدون داشتن اطلاعات در مورد تراکنش‌های غیرقانونی آنلاین، مقاماتی که یک مرسوله قاچاق را با نام و آدرس غلط مصادره کرده‌اند؛ قادر به شناسایی دریافت کنندگان و ارسال کنندگان نیستند.

در چنین شرایطی، پلیس ممکن است برای تأیید هویت خریدار دست به اقدامات اضافی دیگر بزند. این اقدامات می‌تواند شامل تحت نظر قرار دادن آدرس گیرنده شود؛ دوربین‌ها می‌توانند مخفیانه محل تبادل را رصد کنند، حتی ممکن است امکان نصب دوربین‌ها در داخل آدرس گیرنده وجود داشته که در نتیجه، تصویر مظنونین را در هنگام بازکردن بسته مواد و بارزسی محتوای بسته ضبط کنند. با این تصاویر، امکان دستیابی به مدارک کافی برای ایراد اتهام و محکومیت بیشتر می‌شود. با این حال باید توجه داشت که توازنی بین سود و هزینه انجام چنین عملیات تهاجمی و هزینه بری وجود ندارد. همانطور که پیشتر اشاره شد، بیشتر خریدهای انجام شده از طریق سایت راه ابریشم خریدهایی با حجم نسبتاً کم بوده است. به عبارت دیگر، حجم مواردی که بیشتر خریداران دریافت می‌کنند نسبتاً کم بوده و (بسته به قوانین کشورها) منجر به ایراد درجات کمتر اتهام داشتن مواد به جای حمل به قصد فروش می‌شود.

زمانی که خریداران را بتوان به ارائه شواهدی در مورد هویت تأمین کننده آنها مجبور کرد، صرف منابع محدود پلیس در خصوص جرایم سطح پائین ممکن است ساده تر شود. با این حال، برخلاف مبادلات معمول بین افراد، در معاملات صورت گرفته از طریق سایت راه ابریشم، چنین اطلاعاتی در هیچ سطحی برای خریداران در دسترس نیست. آنها تنها به اطلاعات بسیار محدود (و از نظر آنها مرتبط‌ترین اطلاعات لازم) از فروشنده دسترسی دارند

که از آن جمله می‌توان به اسم رمز فروشنده، نوع و قیمت مواد موجود، کشورهایی که امکان ارسال مواد به آنها وجود دارد، نظرات و درجه بندی رضایت مشتریان اشاره نمود. از آنجا که خریداران به اطلاعات بیشتری در مورد هویت فروشندگان دسترسی ندارند، هر تعقیب قضایی موفقی به یک بن بست منتهی می‌شود: مانند محکومیت مصرف کننده نهایی بدون امکان پیگیری لینک‌های جدی در زنجیره عرضه.

چالش‌های بلندمدت

استفاده از سایت راه ابریشم قطعاً بی‌خطر نیست. فروشندگان و خریداران ممکن است تنبل یا ناراضی بوده و نتوانند مواد را به خوبی مخفی کرده یا از ناشناس بودن آنلاین خود محافظت کنند؛ آنها ممکن است برای فروش موادی که از طریق آنلاین خریده‌اند، درگیر شیوه‌های خطرناک معامله شوند؛ یا ممکن است بدشانس بوده به صورت تصادفی تحت بازرسی شدید قرار گیرند. بنابراین افرادی که از سایت استفاده می‌کنند، نسبت به دستگاه‌های اعمال قانونی که از منابع بهتر و عزم بیشتری برای محکومیت مجرمین برخوردارند آسیب پذیر هستند. اگر چه، چالش‌های پیچیده استفاده از این سایت مانع مجریان قانون در تعقیب و محکومیت جرمی که از طریق در این سایت رخ داده، نمی‌شود، اما آنها در اعمال ممنوعیت مواد مخدر، در طولانی مدت با مشکلات عمده‌ای مواجه خواهند شد. تخصیص منابع یکی از مشکلات استراتژیک آنها است. پلیس و گمرک، مانند

هر سازمان دیگر، باید در مورد تخصیص منابع موجود که منجر به حداکثر نتیجه شود تصمیم‌گیری کنند. بنابراین، در سطح داخلی عملیات مبارزه با مواد مخدر به صورت سنتی یا در سطح بالا، متوجه واردکنندگان و توزیع کنندگانی که در سطوح میانی زنجیره تامین قرار دارند بوده یا در سطوح پائین‌تر، فروشندگان خیابانی و مصرف کنندگان نهایی را در نقاط آلوده به مواد مخدر مورد هدف قرار دهند (Benavie, 2009). هیچ یک از این دو استراتژی بر شبکه‌های توزیع سایت راه ابریشم، که براساس ارتباط مستقیم تولیدکنندگان/کشت کنندگان مواد مخدر با مصرف کنندگان بوده، تاثیر عمده‌ای نداشته است. این شبکه‌های جدید، با عبور از واردکنندگان سنتی مواد مخدر و همچنین فروشندگان سطوح میانی و پائینی سبب شده‌اند تا آنها (حداقل از دید، کاربران سایت راه ابریشم) دیگر هدف پلیس نباشند. به جای حلقه‌های میانی زنجیره تأمین، پلیس تنها می‌تواند مصرف کنندگان نهایی را هدف قرار دهد که سفارش آنها در حال جابه‌جایی کشف و مصادره شده است. مصرف کنندگان نهایی که از طریق سایت راه ابریشم اقدام به خرید مواد مخدر می‌کنند، نسبت به عملیات متداول مبارزه با مواد مخدر مانند حملات به نقاط آلوده مواد از آسیب پذیری کمتری برخوردار هستند، چرا که سفارشات کاربران سایت راه ابریشم، مستقیماً به آدرس محل سکونت آنها (یا آدرس جایگزین دیگر) ارسال می‌شود. به عبارت دیگر نیازی به مناطقی که توسط پلیس در ارتباط با مواد مخدر شناسایی

شوند وجود ندارد.

برخلاف ادعاهای موجود، رژیم‌های ممنوعیت مواد موجود بیشتر متوجه مصرف کننده نهایی است. به عنوان مثال در آمریکا، بیش از ۸۰٪ بازداشت‌های مرتبط با مواد مخدر، به اتهام داشتن مواد و نه قاچاق، فروش یا تولید مواد مخدر بوده است (FBI, 2013). با این حال دلایل سمبلیک مهمی برای لزوم تعقیب تامین کنندگان رده بالاتر وجود دارد. بازداشت چنین گروه‌هایی فرصت‌های سمبلیک و روابط عمومی را برای پلیس فراهم می‌کند. همانطور که در رسانه‌ها نشان داده می‌شود، معمولاً دستگیری‌های بزرگ منجر به برگزاری کنفرانس‌های مطبوعاتی، با نمایش میزی مملو از مواد و اسلحه‌های مصادره شده (و ترجیحاً همراه با چند گانگستر خشمگین خارجی با بدنهای خالکوبی شده) همراه است. این تصویر کلیشه‌ای- مقدار زیادی مواد مخدر و اسلحه، و نشانه‌های انسانی فساد/تهدید خارجی- معیار و نمونه‌ای از تبلیغات جنگ علیه مواد مخدر است (Boyd, 2008).

تصاویری که مواد مخدر را با خشونت و جرائم سازمان یافته مرتبط می‌کند برای حفظ حمایت عمومی از ممنوعیت مواد مخدر نقش حیاتی دارند، این امر در شهرت آنها بازتاب یافته و توسط پلیس استفاده می‌شود. متأسفانه برای کسانی که به حفظ این ارتباط تصویری بین مواد، خشونت و جرائم سازمان یافته اهمیت قائل می‌شوند، در مورد عملیات سایت راه ابریشم امکان برقراری چنین ارتباطی وجود ندارد. فروشندگان آنلاینی که به صورت آنلاین با

روی باز با مشتریان خود ارتباط برقرار می‌کنند، و حتی از مانورهای بازاریابی مانند تخفیف‌های ویژه کریسمس و هالوین استفاده می‌کنند به شدت با نمونه‌های جالفتاده موادفروش با افراد خشن روانی و قاتلان خونسرد بسیار متفاوتند (نگاه کنید به: Boyd, 2008; Cohen, 2006). همچنین بازنمایی‌هایی که از معتادان ناامید یا دیوانه به شدت با تصویر عادی و کسل کننده خریداران آنلاین و کاربران تالارهای گفتگویی که در مورد تأخیرهای جزیی در دریافت سفارش‌هایشان ابراز نارضایتی می‌کنند متفاوت است. این نبود هیجان و درام است که کارآیی تبلیغات خشن ضد مواد مخدر را تهدید می‌کند. بدون محموله‌های بزرگ مواد مخدر، اسلحه، گانگسترها و منازعات بر سر مناطق فعالیت، عناصر اصلی جنگ علیه مواد مخدر، از برخی از مهمترین نمادهای خود محروم شده‌اند (Boyd, 2008).

تأثیرات بالقوه بر شبکه‌های توزیع مواد

تحقیقات معاصر به غلبه شبکه‌های توزیع مواد مخدر مختلف اشاره و تأکید کرده‌اند. از کوکائین کلمبیایی (Kenney, 2007) تا متامفتامین‌های استرالیایی (Bright et al., 2012)، و تا هروئین در نیویورک (Natarjan, 2006) توجه بسیاری از محققان را به این امر که اکنون، شبکه‌های غیرمتمرکز، بخش عمده‌ای بازارهای مواد مخدر را تأمین می‌کنند جلب کرده است (همچنین نگاه کنید به: Dorn et al., 1992; Heber, 2009; Malm and Bichler, 2011; Moreselli, 2009; Moreselli and Petit, 2007; Natarajan and Hough, 2000). که این امر با مدل‌های

پیشین توزیع مواد، که در آنها فرض بر این بود (گاه به صورت اشتباه) که گروه‌های جنایتکار متمرکز با ساختار هرمی این نقش اساسی را بازی می‌کنند، متباین است. شبکه‌های توزیع تجاری، خصوصاً آن دسته که بر مواد قاچاق متمرکز شده‌اند، پویا و بسیار متغیرند و تعیین ترکیب آنها فراتر از یک سطح مفهومی به دلایل مختلف پیچیده است. این دلایل می‌توانند شامل: محصولات متفاوت و الگوهای مصرف مرتبط با هر ماده مخدر؛ زمان محدودی که هر شرکت کننده در ارتباط با شبکه قرار دارد؛ و به صورت عمومی ماهیت پنهان بازارهای مواد مخدر، بازارهایی که در آن حتی افرادی که به شدت در آنها درگیر هستند از تعداد یا ماهیت دیگر توزیع کنندگان و رای محدود ارتباطات نزدیکشان آگاه نیستند، باشند (Pearson and Hobbs, 2001).

علی رغم پیچیدگی‌ها و تغییرپذیری‌های ذاتی شبکه‌های توزیع مواد مخدر، هنوز می‌توان برخی وجوه مشترک در بین آنها را تشخیص داد. در سطح پایه، همه شبکه‌ها از نقاط به هم متصل تشکیل شده‌اند. این نقاط الزاماً شامل فروشندگان و مصرف‌کنندگانی هستند که معمولاً از طریق طیفی از واسطه‌ها با هم مرتبط می‌باشند. در سطح بسیار پایه‌ای، به عنوان مثال در مورد کاشت خانگی مواد مخدر (خشخاش یا ماریجوانا) و ایجاد آزمایشگاه‌های مخفی تولید مواد توسط کاربران برای تولید مواد مخدر برای مصارف شخصی و دوستانشان، شبکه‌های توزیع ساده و کوچکند. در این مثالها، کل شبکه توزیع ممکن است شامل تعداد اندکی از افراد شود. این وضعیت ممکن است، به

دلیل آنکه شبکه‌های توزیع می‌توانند گسترده و پیچیده بوده و شامل چندین لایه داخلی و تولیدکنندگان بین‌المللی، قاچاقچیان، دلالان، عمده فروشان و خرده فروشان خیابانی باشد، به وجود آید. در این شبکه‌های گسترده و غیرمتمرکز، هر نقطه ممکن است بدون تاثیرگذاری بر تمامیت سیستم، ایجاد شده و از بین بروند. اگر یک نقطه - به عنوان مثال به دلیل بازداشت یا به دست گروه رقیب - حذف شود، توزیع از طریق دیگر نقاط وابسته انجام خواهد شد. انعطاف‌پذیری ذاتی این سیستم‌های شبکه‌ای، خصوصیت بقای آنها را شرح داده و تداوم فعالیت شبکه‌های مواد مخدر علیرغم حذف فروشندگان، قاچاقچیان یا هر نقطه دیگر که بخشی از سیستم توزیع باشد را توضیح می‌دهد (Bright et al., 2012; Malm and Bichler, 2011; Morselli and Petit, 2007).

با این حال، برخورداری از مزایای توزیع شبکه‌ای و غیرمتمرکز، بدون هزینه‌های سنگین امکان‌پذیر نیست. شبکه‌های پیچیده که شامل تعداد زیادی نقاط واسطه‌ای هستند به نوعی دچار ناکارآمدی هستند که بر قیمت و خلوص مواد توزیع شده تاثیر می‌گذارد. چرا که شبکه‌های تجاری توزیع، بر مشوق‌های مالی برای جبران هزینه‌های مشارکت هر نقطه متکی هستند. این مشوق‌های مالی را می‌توان از طریق وضع کردن افزایش جزئی قیمت در هر مبادله که به صورت سود هر نقطه تعریف می‌شود به دست آورد. هر چه تعداد نقاط شبکه توزیع بیشتر باشد، قیمت‌های خرده فروشی مواد نیز بیشتر خواهد بود. این رفتار، علت افزایش قیمت در سطح خرده فروشی در خیابان‌ها را نسبت به قیمت

آنچه که در خیابان عرضه می‌شود هستند. مطالعه کریستین (۲۰۱۲) این وضعیت را در مورد رضایت بالای مصرف کنندگان نسبت به خلوص و قیمت مواد خریداری شده از طریق آنلاین نشان می‌دهد.

البته نباید بیش از حد بر تغییر شکل بالقوه توزیع مستقیم آنلاین تأکید کرد. یکی از مهمترین محدودیت‌های این شیوه برای تسهیل ارتباط بین خریدار و فروشنده، نیاز به زیرساخت‌های ارتباطی کافی است. در مناطقی که یک یا هر دو طرف شبکه توزیع قادر به برقرار ارتباط آنلاین نباشند، وجود نقاط واسطه‌ای همچنان ضروری خواهد بود. برای مثال، کشت کنندگان کوکا در آمریکای لاتین یا کشاورزان افغان که به برداشت تریاک مشغول هستند ممکن است دسترسی کافی به تکنولوژی‌های اینترنتی، شبکه‌های امن پستی لازم برای معامله از طریق سایت راه ابریشم نداشته و تنها از طریق واسطه‌ها بتوانند به شبکه‌های توزیع متصل شوند. این امر نشان می‌دهد که ارتباطات آنلاین و تکنولوژی‌های بازارهای رمزگذاری شده، هنوز توانایی حذف کامل نقاط واسطه‌ای در بازارهای مختلف مواد مخدر جهان را ندارند. تحقیقات بیشتر در مورد واکنش بازارهای مختلف مواد به تغییرات تکنولوژی در این حوزه باید انجام شود.

در حال حاضر، توزیع آنلاین مواد، بخش کوچکی از تجارت جهانی مواد مخدر را شکل می‌دهد اما سهم این بخش با روندی ثابت در حال افزایش است (Christin, 2012).

در حالی که این سهم رو به گسترش است، بازارهای مختلف مواد مخدر، شیوه‌های متفاوتی را اتخاذ می‌کنند. با این حال فارغ از ترکیب این بازارها، ارتباطات آنلاین و

همان مقدار در مرحله قاچاق یا عمده فروشی توضیح می‌دهد (Pearson and Hobbs, 2001). جایگزین افزایش قیمت مواد، ناخالص کردن یا «زدن» از مواد است. این اقدام شامل رقیق کردن مواد با مواد ارزانتر به منظور افزایش حجم مواد با قیمت ثابت یا قیمتی بیشتر است. ناخالص کردن مواد، موقعیت سودآور دیگری را نیز برای نقاط توزیع کننده ایجاد می‌کند و چگونگی کاهش خلوص مواد از مرحله تولید تا مرحله توزیع را توضیح می‌دهد.

در این چارچوب، اهمیت سایت راه ابریشم زمانی مشخص می‌شود که ظرفیت آن را در ایجاد حلقه‌های توزیع مستقیم بین تولیدکنندگان و مصرف کنندگان در نظر بگیریم. در یک مدل توزیع مستقیم، لزومی برای دخالت قاچاقچیان، دلالان، عمده فروشان و خرده فروشان خیابانی یا دیگر نقاط واسط وجود ندارد. مواد مستقیماً از طرف تولید کننده برای مصرف کننده (داخلی و بین‌المللی) پست می‌شود. این دو تنها با چند کلیک می‌توانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. برخلاف دیگر شیوه‌های توزیع (برای مثال نگاه کنید به: Dron et al., 1992) لزومی برای تماس دیگری بین طرفین وجود ندارد. این آسانی ارتباط در این شبکه‌های توزیع، پیامدهای عمده‌ای خصوصاً برای نقاط واسطه‌ای که ممکن است ارتباطشان با کل سیستم قطع شود در پی دارد. از سوی دیگر، نتایج توزیع مستقیم برای مصرف کنندگان سودآورتر است. کاهش تعداد نقاط درگیر در این نوع مبادلات به معنای کم شدن الزام ناخالصی مواد است. به عبارت دیگر مصرف کنندگان، قادر به تهیه مواد با کیفیت بهتر و با قیمت کمتر نسبت به

تکنولوژی‌های بازارهای رمزگذاری شده، با افزایش ارتباط مستقیم بین خریداران و فروشندگان، پتانسیل عمده‌ای برای کاهش اندازه و پیچیدگی شبکه‌های توزیع مواد مخدر دارند. این تحولات، نشان می‌دهد، هنگامی که مجریان قانون با چالش‌های جدی ناشی از شکل‌گیری سایت راه ابریشم و دیگر بازارهای رمزگذاری شده، مواجه هستند، بازندگان اصلی رشد توزیع آنلاین قاچاقچیان مواد مخدر، فروشندگان خیابانی و دیگر نقاط واسطه‌ای که خود را در یک سیستم کارآمدتر و کمتر پیچیده مبادلات مواد مخدر اضافی می‌بینند؛ هستند.

نتیجه‌گیری

قراردادن تحولات سایت راه ابریشم، در چارچوب چالش‌هایی که این سایت به مجریان قانون و ممنوعیت مواد مخدر تحمیل می‌کند و سوسه انگیز به نظر می‌رسد. اما سایت راه ابریشم، تنها یک نمونه از چگونگی تاثیر تکنولوژی‌های آنلاین بر تغییر شکل اقتصادهای قانونی و غیرقانونی است. همانطور که فروشندگان آنلاین، بازارهای سنتی و معمولی جهانی و ملی را تغییر دادند، سایت راه ابریشم نیز، پتانسیلی را برای ایجاد چنین تغییراتی در شبکه‌های سنتی توزیع مواد مخدر دارد. پیامدهای طولانی مدت این تغییرات عواقب مهمی برای صنعت مواد مخدر در پی خواهد داشت. ارتباطات مستقیم بیشتر بین فروشندگان و مصرف کنندگان مواد مخدر، ممکن است منجر به محدودیت شدید دخالت قاچاقچیان مواد مخدر و گروه‌های تبهکاری خیابانی در سطح ملی و جهانی توزیع مواد مخدر شود. بنابراین تکنولوژی بازارهای رمزگذاری شده – که سایت راه

ابریشم بزرگترین مبحث آن است – یکی از بهترین موقعیتهای کاهش خشونت مرتبط با تجارت مواد مخدر (و همچنین عرصه ارزان تر و با کیفیت بهتر مواد به مصرف کنندگان) می‌تواند باشد. مجریان قانون و مقامات دولتی باید این مزایا را برای جامعه، در هنگام تصمیم‌گیری برای واکنش به سایت راه ابریشم و دیگر بازارهای رمزگذاری شده‌ای که به صورت بالقوه توانایی تبدیل کردن یک صنعت گسترده جهانی را که در حال حاضر از سطح بالایی از خشونت و محکومیت رنج می‌برد؛ در نظر داشته باشند.

این مقاله مدعی است که فعالیت‌های سایت راه ابریشم ممکن است به عنوان یک شیوه جایگزین کمتر آسیب‌رسان به جای شیوه‌های متداول تجارت مواد مخدر مدنظر قرار گیرد. با این حال، ظهور بازارهای رمزگذاری شده، به صورت کلی تصویر مبهمی را ارائه می‌دهد. هنگامی که توان بالقوه سایت راه ابریشم در کمینه کردن خشونت مرتبط با توزیع مواد مخدر با گسترش فعالیت‌های سایت مشخص می‌شود، یافتن چنین مزایایی برای جامعه در دیگر بازارهای رمزگذاری شده که به تجارت دیگر محصولات و خدمات غیرقانونی مانند کارت‌های اعتباری غیرقانونی، پورنوگرافی کودکان و قراردادهای قتل می‌پردازند غیرممکن به نظر می‌رسد. تهدید ناشی از گسترش سریع این گونه سایت‌ها هنوز معلوم نیست. بنابراین تحقیق بیشتر درخصوص بازارهای رمزگذاری شده، و تاباندن نور به زوایای تاریک‌بخش تاریک وب از مهمترین اولویت‌های جرم‌شناسان است.

References

- Australian Federal Police (AFP) (2012) AFP and Customs warn users of Silk Road. AFP web-site, available at: <http://www.afp.gov.au/media-centre/news/afp/2012/july/afp-and-Customs-warn-users-of-silk-road.aspx> (accessed 20 February 2013).
- Barratt M (2012) Letters to the editor: 'Silk Road: Ebay for drugs'. *Addiction* 107: 683–684.
- Barratt M, Lenton S and Allen M (2013) Internet content regulation, public drug websites and the growth in hidden internet services. *Drugs: Education, Prevention and Policy* 20(3): 195–202.
- Benavie A (2009) *Drugs: America's Holy War*. New York: Routledge.
- Blain L (2013) 300 million dollars out of thin air. Gizmag website, available at: <http://www.gizmag.com/bitcoin-creation-value-overview/26325/> (accessed 3 March 2013).
- Boyd S (2008) *Hooked: Drug War Films in Britain, Canada and the United States*. New York: Routledge.
- Bright D, Hughes C and Chalmers J (2012) Illuminating dark networks: A social network analysis of an Australian drug trafficking syndicate. *Crime, Law and Social Change* 57: 151–176.
- Chen A (2011) The underground website where you can buy any drug imaginable. *Gawker*, available at: <http://gawker.com/5805928/the-underground-website-where-you-can-buy-any-drug-imaginable> (accessed 9 September 2011).
- Christin N (2012) Travelling the *Silk Road*: A measurement analysis of a large anonymous online marketplace. Working Paper, Carnegie Mellon.
- Cohen M (2006) Jim Crow's drug war: Race, Coca Cola, and the Southern origins of drug prohibition. *Southern Cultures* 12(3): 55–79.
- Dingledine R, Mathewson N and Syverson P (2004) *Tor: The Second-Generation Onion Router*. Washington, DC: US Naval Research Lab.
- Dorn N, Murji K and South N (1992) *Traffick: Drug Markets and Law Enforcement*. London: Routledge.
- Duffy C (2012) Dealers shed light on dark internet's drug trade. ABC News website, available at: <http://www.abc.net.au/news/2012-12-05/dark-internet-linked-to-drug-seizure-spike/4410872> (accessed 12 September 2013).

- Edwards A and Levi M (2008) Researching the organisation of serious crimes. *Criminology and Criminal Justice* 8: 363–388.
- Federal Bureau of Investigation (FBI) (2013) Crime in the United States: 2011. FBI website, available at: <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/2011/crime-in-the-u.s.-2011/persons-arrested/persons-arrested> (accessed 1 February 2013).
- Greenblat E (2011) Post unpacks parcel boom, but it's a mixed bag. *The Age*, available at: <http://www.theage.com.au/national/post-unpacks-parcel-boom-but-its-a-mixed-bag-20110919-1khzh.html> (accessed 5 December 2012).
- Hammersly B (2012) *64 Things You Need to Know Now for Then: How to Face the Digital Future without Fear*. Google eBook.
- Heber A (2009) The networks of drug offenders. *Trends in Organised Crime* 12: 1–20.
- Jewkes Y and Yar M (2010) The internet, cybercrime and the challenges of the twenty-first century. In: Jewkes Y and Yar M (eds) *Handbook of Internet Crime*. Devon: Willan Publishing.
- Kenney M (2007) The architecture of drug trafficking: Network forms of organisation in the Colombian cocaine trade. *Global Crime* 8(3): 233–259.
- Malm A and Bichler G (2011) Networks of collaborating criminals: Assessing the structural vulnerability of drug markets. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 48: 271–297.
- Morselli C (2009) *Inside Criminal Networks*. New York: Springer.
- Morselli C and Petit K (2007) Law-enforcement disruption of a drug importation network. *Global Crime* 8(2): 109–130.
- Moses A (2012) 'Dark net' drug deals boom on cyber *Silk Road*. *Sydney Morning Herald*, available at: <http://www.smh.com.au/technology/technology-news/dark-net-drug-deals-boom-on-cyber-silk-road-20120809-23wdj.html#ixzz2680dVGK5> (accessed 11 September 2012).
- Nakamoto S (2008) Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system. Bitcoin website, available at: <http://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (accessed 20 February 2013).
- Natarajan M (2006) Understanding the structure of a large heroin distribution network: A quantitative analysis of qualitative data. *Journal of Quantitative Criminology* 22: 171–192.
- Natarajan M and Hough J (2000) *Illegal Drug Markets: From Research to Prevention Policy*. New York: Criminal Justice Press.

- Ormsby E (2012) The drug's in the mail. *The Age*, available at: <http://www.theage.com.au/victoria/the-drugs-in-the-mail-20120426-1xnth.html> (accessed 12 September 2012).
- Pauli D (2012) Aussie coppers bedevilled by online contraband networks. *SC Magazine*, available at: <http://www.scmagazine.com.au/Tools/Print.aspx?CIID=314984> (accessed 11 September 2012).
- Pearson G and Hobbs D (2001) *Middle Market Drug Distribution*. Home Office Research Study no. 224. London: Home Office.
- Ruggerio V (2000) *Crime and Markets: Essays in Anti-Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Schneider J (2003) Hiding in plain sight: An exploration of the illegal(?) activities of a drugs news- group. *Howard Journal of Criminal Justice* 42(4): 374–389.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2005) *World Drugs Report*. Vienna: UNODC.
- Van Hout M and Bingham T (2013) Silk Road, the virtual drug marketplace: A single case study of user experiences. *International Journal of Drug Policy*, available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.drugpo.2013.01.005>.
- Wall D (2007) *Cybercrime: The Transformation of Crime in the Information Age*. Cambridge: Polity Press.

افزایش چالش در بازارهای اینترنتی مواد مخدر

مترجم: دکتر حمید زارعی

تهیه شده در دانشگاه سوان سی

دسترسی‌های اینترنتی، تحولات تکنولوژیکی و افزونی پیچیدگی‌های رسانه‌ای تشدید شده است.

روش و ابزار پیچیده استفاده می‌کنند، هر روز محیط استفاده امن تر و مناسب تر از قبل گردیده و امنیت آن بیش از پیش تامین می‌گردد به نحویکه آنها در انجام معاملات خود هر روز بیش از روز دیگر احساس ایمنی می‌نمایند. این موضوع در مورد کاهش خطرات مربوط به اعمال زور، خشونت، دستگیری و موارد دیگر مطرح است. در واقع نه فروشنده و نه خریدار در معرض این تهدیدات در هنگام معامله نیستند.

چکیده: در سال‌های اخیر یک رشد قابل توجه در فروش انواع مختلف مواد مخدر در بازارهای سیاه اینترنتی اتفاق افتاده است. این افزایش به دنبال گسترش

چالش مواد مخدر در اینترنت

فروش اینترنتی مواد مخدر به ویژه در مرحله خرده فروشی به صورت گسترده مطرح است. این وضعیت نه تنها خطر و تهدیدی برای نیروهای مقابله‌ای به حساب می‌آید بلکه سیستم بین‌المللی کنترل مواد مخدر سازمان ملل متحد و ساختارهای قانونی را نیز تهدید می‌کند به نحوی که موجب ایجاد وقفه و مناع جدی در انجام عملیات توسط سازمان‌های عمل کننده می‌گردد.

برای فروشندگان و خریدارانی که از این

هر چند که اقدامات نیروهای مقابله‌ای در برخورد با این سایت‌های اینترنتی از طریق کنترل محیطی، هک کردن و دیگر شکل‌های ردیابی و رهگیری ممکن است در مورد یک سایت مشخص موفقیت‌آمیز باشد اما باید این نکته را نیز مد نظر قرار داد که این اقدامات موجب ایجاد سایت‌های مشابه و تعدد و تنوع آنها در تعداد و عملکرد گردیده و انگیزه را برای یافتن راه‌های بیشتر و بهتر ابتکاری در بین فروشندگان مواد تشدید می‌نماید.

با توجه به نقصان آگاهی و دانش در مورد ظرفیت فنی، محدودیت‌های قانونی و هماهنگی ضعیف نیروهای مقابله‌ای در سطح بین‌المللی، اقدامات مقابله با بازار سیاه اینترنتی مواد باید در اولویت اقدامات دستگاه‌های عمل‌کننده نظیر برخورد آنها با جرائم سایبری تروریسم و قاچاق اسلحه قرار گیرد.

در نشست آتی ویژه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد مواد مخدر در سال ۲۰۱۶ UNGASS فرصت مناسبی برای طرح موضوع و لحاظ نمودن این چنین موضوعاتی در کنوانسیون‌های مبارزه با مواد مخدر و روانگردان سازمان ملل متحد ایجاد می‌نماید. در واقع می‌توان گفت که جرائم سایبری مواد مخدر یکی از چالش‌های اصلی در قرن ۲۱ برای کشورها و کلاً برای جامعه جهانی است.

مروری بر محتوای گزارش

یکی از مهمترین نکات مورد توجه در گزارش تهیه شده، تاکید بر لزوم اصلاح و

بازبینی در کنوانسیون‌های مبارزه با مواد مخدر و روانگردان سازمان ملل متحد است. در این مورد به این موضوع تاکید شده است که همراه و هم‌زمان با پیشرفت‌ها در عرصه‌های مختلف فن‌آوری از جمله تحول در زمینه‌های ارتباطی الکترونیک، روندهای جهانی شدن و پدیدار شدن انواع گروه‌های جرائم سازمان یافته، روشهای سنتی مبارزه با این گونه جرائم و تکیه بر کنوانسیون‌های قدیمی که بر اساس وضعیت آن زمان (قرن ۲۰) تهیه و تدوین شده‌اند دیگر پاسخگو و حل‌کننده مشکلات، چالش‌ها و مسائل حال حاضر جهان نیستند. در این زمینه باید به این نکته اشاره شود که هم اینک و در جریان مباحث مربوط به برگزاری ۲۰۱۶ UNGASS موضوع تجدید نظر در محتوای کنوانسیون‌های سه‌گانه موجود در مبارزه با مواد مخدر و پیش ساز در قالب مباحث ساختارهای دولتی و غیر دولتی مطرح می‌باشد و در یک طیف، طرفداران تغییر و طرفداران حفظ وضع موجود قرار گرفته‌اند که البته به نظر می‌رسد؛ گروه طرفدار این تغییر در محتوای کنوانسیون‌ها به لحاظ تعداد بیشتر از گروه‌های طرفداران حفظ وضع موجود باشند. از جمله استدالات طرفداران تغییر می‌توان به همین موضوع فوق درباره تغییر در روندهای مختلف در جهان در ارتباط با مواد مخدر و جرائم مرتبط با آن اشاره نمود. یکی از پیچیده‌ترین روش‌ها در خرید و فروش اینترنتی موادمخدر، پرداخت پول با استفاده از کدگذاری و رمزهای ارزهای رایج Crypto – Currencies می‌باشد.

پیچیدگی‌های قاچاق و توزیع مواد مخدر از طریق ابزار سایبری جلوگیری نماید.

افزایش معاملات غیر قانونی مواد از طریق اینترنت

اولین بار، خرید و فروش اینترنتی مواد از نوع ماری جوانا بین دانشجویان دانشگاه‌های استنفورد و ماساچوست آمریکا در سال ۲۰۰۵ اتفاق افتاد. از آن زمان با استفاده از این وسائل، محیط برای عرضه و مصرف مواد مخدر ایمن تر گردید.

دسترسی به کامپیوترهای شخصی و اینترنت به صورت وسیع در سطح جهانی موجب شد تا تجارت بین‌المللی مواد مخدر وارد مرحله تازه‌ای گردد. در دهه ۱۹۹۰ این تغییرات به ویژه با حوادث سیاسی از جمله فروپاشی دیوار برلین و گسترش روند جهانی شدن با سرعت بیشتری حادث گردیدند. در این زمان، یعنی در دهه ۱۹۹۰، جهان، شاهد تحول شگرف در صنعت شیمی بود. به دنبال این تحولات سریع در صنعت تولید مواد صنعتی و شیمیایی بر گسترش تولید و مصرف مواد صنعتی در اروپای غربی، آمریکای شمالی و استرالیا افزوده گردید و هروئین و کوکائین به صورت سریع تری تولید و با استفاده از وسائل پیشرفته و به کارگیری شیوه‌های قاچاق به صورت بارزتری از مبداء آسیای جنوب غربی و آمریکای جنوبی به بازارهای مصرف در مناطق مختلف جهان حمل گردیدند.

یکی از تاثیرات اینترنت در بازار تولید، قاچاق، عرضه و مصرف مواد مخدر در جهان، ناشناخته نگاه داشتن چرخه‌های

در بخش دیگری از گزارش به این موضوع اشاره شده است که با توجه به تنوع و تعدد شیوه‌های به کار گرفته شده در خرید و فروش اینترنتی مواد، به جای ظرفیت سازی در بخش سنتی و قدیمی نیروهای مقابله‌ای، باید بر ارتقاء کیفیت‌ها از راه شناخت و فهم شیوه‌های مورد استفاده در بازارهای سیاه اینترنتی مواد تاکید شود. در این زمینه به این نکته نیز اشاره گردیده است که این شیوه‌ها در بازار سیاه اینترنتی باعث شده تا از خشونت‌ها و درگیری‌های شبکه‌های قاچاق و توزیع مواد مخدر که بیشتر مربوط به تجارت از راه قدیمی و سنتی بوده کاسته شود.

در مورد لزوم تغییر در ساختارها و شکل‌های مبارزه با مواد مخدر، به این موضوع تاکید گردیده است که با توجه به وضعیت‌های جدید در قاچاق و توزیع مواد مخدر، لازم است تا نحوه کنترل و مبارزه با مواد مخدر نیز به صورت بارز و قابل توجهی تغییر یابد.

همانگونه که در گزارش وضعیت مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ منتشر شده توسط دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد UNODC اشاره گردیده، این امکان بالقوه در افزایش تولید، قاچاق و توزیع مواد مخدر از طریق بازار سیاه اینترنتی حتی در مورد مواد کنترل شده نیز به صورت جدی وجود دارد و در سال‌های آتی باید منتظر ایجاد این وضعیت باشیم.

تنها در صورت اتخاذ رویکردهای جدید برای مبارزه با این وضعیت است که می‌تواند از افزایش آسیب‌های ناشی از

اطلاعات تجاری آنها به سرقت رود. همچنین مشخصات افراد و نشانی‌های شخصی کاربران VPN نظیر مشخصات کارت‌های اعتباری و گذرنامه‌های آنها هک گردید و به سرقت رفت.

هم اینک خیلی از جعل‌های اینترنتی به نحوی انجام می‌شود که استفاده کنندگان اعم از سفارش دهنده و سفارش گیرنده همدیگر را نمی‌بینند. به طور مثال یک نفر مشخصات یک کارت اعتباری را می‌خرد و دیگری مشخصا و هویت جعلی برای دیگری درست می‌کند و یا نشانی غلطی بری سوء استفاده ایجاد می‌گردد. در تمامی این مراحل هیچکدام از اشخاص همدیگر را نمی‌بینند.

در سال ۲۰۰۲، بازارهای جعلی اینترنتی و بازارهای سیاه با استفاده از نرم افزار TOR بر پیچیدگی کار افزودند. با استفاده از این نرم افزار، شناسایی منبع اطلاعات و محل استفاده کننده مشکل و سخت می‌باشد. به همین دلیل، صدها هزار نفر در جهان داوطلب استفاده از این نرم افزار گردیدند. نرم افزار TOR منبع تبادل اطلاعات و ارتباطات را محرمانه نگاه می‌دارد. به همین دلیل شبکه‌های قاچاق نیز دست به کار استفاده گسترده از این نرم افزار برای انجام معاملات غیر قانونی شدند.

تولید تا توزیع و نیز مصرف و همچنین نامتمرکز کردن فضای تولید تا مصرف این مواد بوده است. این نکته در این جا حائز اهمیت است که با این کارکرد اینترنت، عملکرد نیروهای مقابله‌ای نیز تحت تاثیر قرار گرفته است.

درمورد ایجاد سایت‌های اینترنتی خرید و فروش مواد، شاید alt online newsgroup از قدیمی ترین این سایت‌ها باشد که در سال ۱۹۹۴ تاسیس گردید. در این سایت با آدرس alt.drug و alt.drugs نحوه کاشت و برداشت کانابیس و تولید مواد صنعتی دیگر تشریح و به تصویر درآمده بود. سایت دیگر در سال ۱۹۹۷ با عنوان hive راه اندازی گردید که در آن زمان تخمین زده شد گردش مالی این سایت از محل خرید و فروش اینترنتی مواد تا ۴ میلیون دلار در سال بوده باشد.

نرم افزار TOR و بازار سیاه اینترنتی

در اوائل دهه ۲۰۰۰ سایت‌های مختلف جرائم اینترنتی ایجاد شدند و در واقع می‌توان گفت که روند تعدد این گونه سایت‌های رو به افزایش گذارد.

شبکه VPN که مخفف شبکه خصوصی اینترنتی برای عبور از سدهای فیلترینگ تاسیس گردیده بود و مرکز آن در هنگ کنگ قرار داشت باعث گردید تا ۲۵۰۰ عضو این شبکه در ۷ کشور هک شوند و

Grams Alpha

mdma

Home Contact Markets Faq

About 1922 results for 'mdma' (0.1840 seconds)

Admin Message

Grams is in alpha mode, meaning we are just getting started. We would love your input on features to add or take away. Please don't be too harsh this is not a finished product

Advertise

Want to see your ad here? You can advertise your market, product, or service right here and get this ugly green thing out of here! We have no set prices, you can Contact Us to make an offer.

2 5 GRAMS BK MDMA BIG CRISTALS HIGHEST QUALITY EUROPE

silksroad6ownn0rft.onion/items/2-5-grams-bk-mdma-big-cristals-highest-quality-europe Silk Road 2
It surprise OUR MAIN PRODUCT IS NOT MDMA BK MDMA IS SYNTHESIZED And DONE FOR OUR LABORATORY EXCEPTIONAL QUALITY TOTALLY PURE AND ESPECIALLY NICE AND SWEET SMELL AS GOOD MDMA WE DO NOT CHEAT A CUSTOMER SELLING FAKE MDMA BK MDMA SELL AT A GLANCE THAT IS LIKE THE MDMA DO NOT BE FOOLED BY SELLERS SELLING COUNTERFEIT PRODUCTS ALWAYS CHOOSE QUALITY PRODUCTS CHOOSE CHEMICALS SPAIN
Vendor chemicals_spain Price \$0.29177400 Location Spain

5 GRAMS BK MDMA BIG CRISTALS HIGHEST QUALITY EUROPE

silksroad6ownn0rft.onion/items/5-grams-bk-mdma-big-cristals-highest-quality-europe Silk Road 2
It surprise OUR MAIN PRODUCT IS NOT MDMA BK MDMA IS SYNTHESIZED And DONE FOR OUR LABORATORY EXCEPTIONAL QUALITY TOTALLY PURE AND ESPECIALLY NICE AND SWEET SMELL AS GOOD MDMA WE DO NOT CHEAT A CUSTOMER SELLING FAKE MDMA BK MDMA SELL AT A GLANCE THAT IS LIKE THE MDMA DO NOT BE FOOLED BY SELLERS SELLING COUNTERFEIT PRODUCTS ALWAYS CHOOSE QUALITY PRODUCTS CHOOSE CHEMICALS SPAIN
Vendor chemicals_spain Price \$0.49600000 Location Spain

1 5 GRAMS BK MDMA BIG CRISTALS HIGHEST QUALITY EUROPE

silksroad6ownn0rft.onion/items/1-5-grams-bk-mdma-big-cristals-highest-quality-europe Silk Road 2
It surprise OUR MAIN PRODUCT IS NOT MDMA BK MDMA IS SYNTHESIZED And DONE FOR OUR LABORATORY EXCEPTIONAL QUALITY TOTALLY PURE AND ESPECIALLY NICE AND SWEET SMELL AS GOOD MDMA WE DO NOT CHEAT A CUSTOMER SELLING FAKE MDMA BK MDMA SELL AT A GLANCE THAT IS LIKE THE MDMA DO NOT BE FOOLED BY SELLERS SELLING COUNTERFEIT PRODUCTS ALWAYS CHOOSE QUALITY PRODUCTS CHOOSE CHEMICALS SPAIN
Vendor chemicals_spain Price \$0.19521300 Location Spain

تصویر سایت Grams

نگاهی به وضعیت مسیرها و بازارهای اعتیادآور در اروپا و سیاست‌های اتخاذ شده

اروپا به لحاظ جغرافیایی تحت تاثیر مناطق تولید افیون در جنوب غربی آسیا، کوکائین در آمریکای جنوبی و آفریقا به عنوان یکی از مناطق اصلی باراندازی و ترانزیت مواد مخدر به مقصد کشورهای این قاره بوده است. چهار نوع مواد عمده مطرح در بازارهای اروپا عبارتند از:

- هروئین،
- کوکائین،
- کانابیس،
- مواد صنعتی،

از سوی دیگر بر تنوع و تعدد مسیرهای قاچاق و ترانزیت مواد مخدر منتهی به این قاره افزوده شده است و با توجه به وضعیت اجتماعی و امنیتی در شرق و جنوب شرقی

این قاره در محدوده بالکان، قاجاق، توزیع و مصرف مواد اعتیادآور در ترکیبی از فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته باعث گردیده تا بر پیچیدگی این روند افزوده شود.

در این زمینه و با توجه به این وضعیت، مقامات اروپایی در طول سالهای اخیر سعی کرده اند تا با ارائه تازه ترین و جدید ترین برنامه‌ها در عرصه‌های مختلف، بازار مصرف را کنترل کرده و از حجم ارتباط و فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته با مواد مخدر و روانگردان بکاهند.

از سوی دیگر افزایش ناامنی در مناطق تاثیرگذار بر قاره اروپا موجبات نگرانی‌های امنیتی را در بین مسئولین اتحادیه اروپایی بیشتر و مضاعف نموده به طوریکه با تشدید این درگیرها بر اقدامات پیشگیرانه در جلوگیری از انتقال بحران به داخل قاره

افزوده گردیده است. در این باره می‌توان به وجود بحران در عراق و سوریه و ادامه ناآرامی‌ها در شمال آفریقا از جمله در لیبی اشاره کرد.

مهمترین تهدیدات امنیتی علاوه بر این حوادث منطقه ای مربوط به افزایش فعالیت‌های گروه‌های جرائم سازمان یافته در داخل و حاشیه اروپا است و همچنین وجود بازارهای غیر قانونی خرید و فروش اینترنتی مواد اعتیادآور، کنترل را دشوار کرده و دامنه جرائم سایبری را گسترش داده است.

اروپا در حال حاضر هم از بازارهای مصرف آفریقا، آسیا و آمریکای جنوبی تاثیر می‌گیرد و هم خود از تولید کنندگان مواد صنعتی، کانابیس و از تامین کنندگان و منابع اصلی مواد پیش ساز به کار گرفته شده در تولید هروئین است.

تهدید دیگر مربوط به طرح‌های جدید در تولید مواد اعتیادآور با استفاده از مواد شیمیایی بدون کنترل است که مواد به کار رفته در تولید پیش سازها را نیز شامل می‌گردند.

NPS یا همان مواد روانگردان جدید نیز از دیگر تهدیداتی هستند که قاره اروپا را به شدت تهدید می‌نمایند.

از سوی دیگر وضعیت بازار مواد اعتیادآور مختلف در حال تغییر می‌باشد. در مورد هروئین، وضعیت در حال تغییر است هر چند که این ماده مخدر هنوز از ویژگی عمده بودن در بازارهای مصرف اروپا برخوردار است اما ترکیبی از وضعیت اجرای برنامه‌های کاهش عرضه و تقاضا باعث گردیده تا در طولانی مدت، مصرف این

ماده مخدر در قاره در حال کاهش باشد. مواد محرک شامل کوکائین و مواد مصنوعی در حال گسترش هستند و این موضوعیت در مورد عرضه و تقاضای این مواد در قاره قابل مشاهده است در همین حال مصرف توام این مواد (مواد مصنوعی و کوکائین) در بین مصرف کنندگان و معتادان در قاره اروپا قابل دیده می‌شود و روند رو به افزایشی را تجربه می‌نماید. مصرف کتامین، مت‌آمفتامین، کاتینون و کانابینوئیدهای مصنوعی در قاره در حال افزایش گزارش شده است.

اطلاعات نظام‌مند و روان در مورد بازارهای غیر قانونی مواد مخدر و قاچاق آن هنوز در محدودیت هستند. کشفیات مواد مخدر اغلب به عنوان شاخص و علامت غیرمستقیم مرتبط با عرضه، مسیرهای قاچاق و دسترسی به مواد در نظر گرفته می‌شوند، لیکن آنها می‌توانند منعکس کننده اولویت‌های نیروهای مقابله‌ای، منابع و راهبردها و همچنین آسیب پذیری‌های قاچاقچیان و عملکردهای گزارش شده نیز به شمار آیند. داده‌ها و اطلاعات در مورد خلوص و یا قیمت مواد اغلب با محدودیت دسترسی، روایی و اعتبار مواجه هستند. این وضعیت فهم و درک شرایط را در مورد بازارهای مواد مخدر دشوار می‌نماید.

در مورد مکانیسم ابتکارات مرتبط با سیاست‌های اروپا در مقابله با مواد مخدر از جنبه‌ها و ابعاد گوناگون آن، اتحادیه اروپایی از یک سری ابزار برای ارائه یک پاسخ در مقابل تهدیدات بروز یافته مربوط به تولید و قاچاق مواد مخدر استفاده کرده است.

اتحادیه اروپایی در حال حاضر از منابع ذیل برای سازماندهی گروهی از اقدامات

برای مبارزه با مواد مخدر در تمامی جبهه گاه‌ها بهره می‌برد:

- استراتژی مبارزه با مواد مخدر اتحادیه اروپا برای سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۲ و برنامه‌های اقدام مربوط به آن
- استراتژی امنیتی خارجی اروپا
- استراتژی امنیتی داخلی اروپا
- برنامه استکهلم
- دو بسته مقابله ای اتحادیه اروپایی برای مقابله با مسیرهای هروئین و کوکائین
- برنامه مقابله با مواد صنعتی

اهم سیاست‌های اروپا در مقابله با جرائم سازمان یافته و جرائم شدید بین‌المللی

هدف اصلی مبارزه با مواد مخدر بر اساس یک مکانیسم متوازن در برگیرنده رویکردهای عرضه محور و تقاضا محور در داخل حوزه اروپایی، مرزهای خارجی اروپا و همکاری با شرکای بین‌المللی است. اقدامات می‌باید برای سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰ از طریق تجدید نظر در برنامه‌های مالی و اقتصادی در آینده تشدید گردیده و تقویت شوند.

در برنامه استکهلم، از شورای اروپای خواسته شد تا برنامه‌های مربوط به امنیت داخلی اروپا را ارائه نماید. متعاقباً در سال ۲۰۱۰ این برنامه‌ها از سوی شورای اروپایی ارائه شدند.

سیاست‌های چند وجهی برای توجه و برنامه‌ریزی در مورد تهدیدات مجرمانه عمده و مهم و تضمین همکاری میان نیروهای مقابله‌ای و اجرای قانون در میان کشورهای عضو تدوین گردیدند. این

سیاست‌ها در بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ تدوین و برای اجراء تا سال ۲۰۱۷ برنامه‌ریزی شدند.

چهار اقدام برای اجرای سیاست‌ها در نظر گرفته شدند که به شرح ذیل می‌باشند:

اقدام اول مربوط به توسعه برنامه‌های مربوط به ارزیابی تهدید فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته است. این ارزیابی نهایتاً می‌تواند در برنامه ریزی‌ها و تدوین سیاست‌های تصمیم گیرندگان و سیاست گذاران در سطح قاره مطرح گردیده و مورد استفاده قرار گیرند.

در اقدام دوم، اولویت‌های سیاست از طریق استراتژی‌های چند وجهی به مورد اجراء گذارده شده و در یک رهیافت چند رشته ای نسبت به تهدیدات واکنش لازم نشان داده می‌شوند.

در اقدام سوم چارچوب همکاری‌ها تعیین می‌گردند و در اقدام بعدی یا همان اقدام چهارم، ارزیابی فعالیت‌ها صورت می‌گیرد.

اولویت‌های مرتبط با مواد مخدر عبارتند از:
الف: تضعیف ظرفیت‌های گروه‌های جرائم سازمان یافته در غرب افریقا در مقابله با قاچاق کوکائین و هروئین به مقصد و در داخل اروپا،

ب: تقویت نقش کشورهای واقع در غرب بالکان به عنوان مکان‌های اصلی ترانزیت از جمله آلبانی با توجه به استفاده از این مکان‌ها و نواحی در استقرار گروه‌های جرائم سازمان یافته و محل اصلی لجستیک و تجهیز و تامین آنها،

ج: کاهش تولید و توزیع مواد صنعتی در داخل اروپا شامل مواد روانگردان جدید،

د: انهدام محموله‌هایی نظیر کوکائین، هروئین، کانابیس و دیگر کالاهای قاچاق نظیر سیگار و کالاهای مجعول، نگاهی به راهبرد مبارزه با مواد مخدر اتحادیه اروپایی در سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰

راهبرد اتحادیه اروپا در مبارزه با مواد مخدر برای سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰ بر اساس اولویت‌ها و نیازهای آن اتحادیه تهیه شده و فراهم آورنده یک چهارچوب سیاسی برای کار مشترک در میان اعضای اتحادیه اروپایی می‌باشد.

این راهبرد بر مبنای اصول اولیه حقوق بشر، برابری، دموکراسی و نقش قانون تنظیم گردیده است.

هدف اصلی این راهبرد، تامین سلامت و بهداشت جامعه و محافظت از آن در برابر تهدیدات و آسیب‌های ناشی از ابعاد و جنبه‌های مختلف پدیده منفی مواد مخدر است.

چارچوب قانونی این استراتژی بر مبنای اصول حقوق بین‌الملل، کنوانسیون‌های سازمان ملل و اعلامیه‌های جهانی مربوط به حقوق بشر است. تاکید استراتژی بر اصول مربوط به حقوق بشر در واقع ناشی از رویکرد جمعیت محور به جای توجه به رویکرد دولت محور می‌باشد. در واقع اتحادیه اروپا سعی دارد چه در داخل اتحادیه و چه در فرای مرزهای آن، توجه خود را متمرکز بر جمعیت و مردم نموده و لذا سیاست‌های آن نیز متوجه این رویکرد خواهد بود.

تاکید بر اصل حقوق بشر، چالشی گسترده را در بین برخی از کشورها به ویژه

کشورهایی که قانون اعدام را قویاً اجراء می‌نمایند؛ خواهد داشت. از جمله آثار ناشی از این تاکید می‌توان به چالش‌های پیش آمده در انتقاد اتحادیه اروپا نسبت به جمهوری اسلامی ایران در اعمال مجازات اعدام مرتکبین قاچاق مواد مخدر اشاره نمود.

این رویکرد ضمناً دست اتحادیه اروپایی را در تعقیب برنامه‌های مربوط به آزادسازی مصرف برخی از مواد مخدر باز خواهد گذارد.

تا سال ۲۰۲۰، اولویت‌ها و اقدامات در زمینه مواد مخدر از طریق این استراتژی تعیین، تنظیم و اجراء خواهند شد.

درحالی‌که استراتژی قبلی درون‌گرا و درون محور بوده است اما استراتژی آتی اتحادیه اروپایی در مبارزه با مواد مخدر به بعد جهانی آن توجه بیشتری کرده و لذا برون‌گرایی در آن بیشتر دیده شده است. در این زمینه می‌توان انتظار داشت که ابعاد فرا منطقه‌ای مداخلات اتحادیه اروپایی در مبارزه با مواد مخدر و نفوذ و حضور از این طریق در طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰ افزایش قابل ملاحظه ای پیدا نماید.

در این استراتژی به چند روند جدید و رو افزایش توجه گردیده است:

- استفاده چند وجهی از مواد دارویی شامل الکل و داروهای تحت کنترل تجویزی،
- افزایش مصرف روانگردان‌ها،
- افزایش مرگ‌های ناشی از مصرف مواد مخدر در کشورهای عضو اتحادیه اروپا،
- تغییرات در دینامیسم‌های بازارهای مواد مخدر، شامل تغییرات در مسیرهای قاچاق مواد مخدر، جرائم سازمان یافته فرامرزی،

در اهداف مطرح شده در استراتژی،

علاوه بر اینکه به اهمیت اجرای برنامه‌های مربوط به مقابله با عرضه و همچنین اجرای برنامه‌های کاهش تقاضا تاکید شده اما در دو جا و در دو هدف جداگانه به بسط و توسعه همکاری‌های بین‌المللی برای مبارزه با مواد مخدر تاکید شده و همچنین به امور تحقیقاتی و مطالعاتی در این بخش تاکید به عمل آمده است.

در واقع آنگونه که در استراتژی به آن اشاره گردیده است؛ دو حوزه اصلی برنامه‌ریزی مبارزه با مواد مخدر مرتبط با حوزه‌های مقابله با عرضه و همچنین کاهش تقاضا است که موضوعات هماهنگی، همکاری بین‌المللی و تحقیقات، نظارت و ارزیابی این دو حوزه را به لحاظ کارکردی و فعالیت به یکدیگر متصل می‌نماید.

همانگونه که ملاحظه می‌شود دو بخش هماهنگی و همکاری بین‌المللی و همچنین تحقیقات و ارزیابی نقاط اتصال میان برنامه‌ها می‌باشند که حاکی از توجه بیش از پیش و حتی بی‌سابقه اتحادیه اروپایی بر روی همکاری‌های بین‌المللی مبارزه با مواد مخدر می‌باشد.

حوزه کاهش تقاضا

کاهش تقاضا شامل طیفی از اقدامات متعادل و متقابل در اجرای برنامه‌های پیشگیرانه (محیطی، جهانی، انتخابی و مشخص شده) در هشدار پیش از وقوع (ابتلای به اعتیاد به مواد مخدر)، برنامه‌های کاهش خطر و آسیب، درمان، بازپروری، یکپارچه سازی اجتماعی و بازتوانی است.

در زمینه برنامه‌های کاهش تقاضا، هدف استراتژی مبارزه با مواد مخدر اتحادیه اروپایی برای سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰

کاهش قابل اندازه‌گیری مصرف مواد مخدر، به تاخیر انداختن سن ابتلاء، پیشگیری و کاهش معضلات و مشکلات ناشی از مصرف مواد مخدر، وابستگی به مواد مخدر و کاهش خطرات بهداشتی و اجتماعی ناشی از مصرف مواد مخدر از طریق اتخاذ رویکردی چند رشته ای و یکپارچه و از طریق توسعه و بهبود سیاست‌های بهداشتی، اجتماعی و قضایی می‌باشد.

بهبود دسترسی به برنامه‌های پیشگیرانه و افزایش عملیات آگاهی رسانی در نظر گرفته شده‌اند.

حوزه مقابله با عرضه

هدف اصلی اتحادیه اروپایی، در استراتژی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰ کاهش قابل توجه در دسترسی به مواد مخدر از طریق انهدام شبکه‌های قاچاق و گروه‌های جرائم سازمان یافته مرتبط با تولید و قاچاق مواد مخدر است.

نگاهی به سیاست‌ها و اقدامات اتحادیه اروپایی در افغانستان و برنامه‌های پیش رو

افغانستان برای اتحادیه اروپایی در طول دهه‌ها اخیر همواره دارای اهمیت بوده اما این اهمیت از زمان اشغال نیروهای ائتلاف به رهبری امریکا در آن کشور دارای ابعاد وسیع تر و گسترده‌تری گردیده است.

با توجه به اینکه افغانستان بزرگترین تولید کننده افیون در جهان محسوب می‌گردد و بازار طلایی مصرف افیون و مشتقات آن در اروپا است، لذا یکی از جنبه‌های اصلی برنامه‌های اتحادیه اروپا در افغانستان، توجه به موضوع مواد مخدر و نحوه مداخله در مبارزه با آن می‌باشد.

هر چند که اتحادیه اروپایی در داخل افغانستان و در حوزه‌های مختلف حضور داشته اما بارزترین وجه قالب حضور اتحادیه در افغانستان معطوف به امور بازسازی و ایجاد ظرفیت‌های امنیتی لازم با حداقل رسانیدن مداخله مستقیم و صرف نیرو بوده است.

ایجاد پیمان پاریس برای اثرگذاری بر قاچاق و حرکت محموله‌های مواد مخدر در منطقه به سمت بازارهای مصرف اتحادیه اروپایی، عدم مداخله ناتو در مبارزه مستقیم با مواد مخدر در ابعاد مختلف آن در افغانستان، توجه و تمرکز به انجام اقدامات مقابله‌ای در جلوگیری از ورود مواد مخدر به مرزهای اتحادیه اروپایی و تاکید بر تقویت ساختارهای همکاری منطقه‌ای و استفاده از ظرفیت‌های کشورهای منطقه برای مبارزه با مواد مخدر مرتبط با افغانستان، نتیجه سیاست‌های اتحادیه اروپا و نگاه به افغانستان از درون جغرافیای اتحادیه اروپایی است، ضمن آنکه در مبارزه با مواد مخدر منطبق با تحولات افغانستان اولویت برنامه‌ای اتحادیه اروپایی، تاکید بر مهار و بستن مرزها و ایجاد مناطق حائل برای کند کردن حرکت محموله‌های مواد مخدر از سمت افغانستان بوده است.

بنابراین سیاست‌های اتحادیه اروپایی در افغانستان در مبارزه با مواد مخدر را می‌توان به شرح ذیل ترسیم نمود:

- نگاه به افغانستان از درون اتحادیه،
- نگاه به درون اتحادیه در تقویت اقدامات به منظور جلوگیری از ورود مواد مخدر به اتحادیه اروپایی و در درجه دوم مقابله با ورود مواد مخدر به کل قاره اروپا،
- عدم مداخله در حوزه‌های مربوط به

- کشت مواد مخدر در افغانستان،
- تاکید بر تقویت ظرفیت‌های منطقه‌ای (کشورهای همسایه افغانستان) در مبارزه با مواد مخدر،
- تاثیر بر مسیرهای عبوری مواد مخدر از افغانستان از طریق ساختارهای همکاری به ویژه پیمان پاریس.

در این ارتباط، عدم شفافیت در راهبردهای چگونگی تعامل و رویکردهای دیپلماتیک در سطح منطقه‌ای و کشوری باعث تداوم این وضعیت و اتخاذ این سیاست‌ها از سوی اتحادیه اروپایی گردیده است.

نوع تعامل کشورهای منطقه نیز بر این روند اثر گذار بوده و به دلیل عدم وفاق و فقدان همگرایی منطقه‌ای نوعی عدم تعادل در مقابل وزنه اتحادیه اروپایی به عنوان یک مجموعه کنفدرال به وجود آورده است.

موضوعات مورد توجه اتحادیه در افغانستان

موضوعات دارای اولویت اول:

- بازسازی به ویژه مناطق روستایی،
در زمینه بازسازی مناطق روستایی، اروپا بر تقویت بخش کشاورزی تاکید گذارده است. مشارکت و مدیریت تیم‌های بازسازی استانی موسوم به PRT و ایجاد ارتباط عملکردی میان بخش‌های روستایی، ناحیه‌ای و استانی از جمله مواردی است که در این بخش از کار مورد توجه اتحادیه اروپایی قرار گرفته است.

- ایجاد حکومت و حکمرانی مناسب،

- امور بهداشتی، (منبع: استراتژی کمیسیون اروپا در افغانستان سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۳)

موضوعات در اولویت دوم:

- ظرفیت‌سازی منطقه‌ای،

- حمایت‌های اجتماعی،

- مین رویی،

<i><u>Focal / Non-Focal Sector</u></i>	<i><u>2007 -10</u></i>
Rural development	30%
Governance	40 %
Health	20 %
Social Protection	4-5%
Mine action	4-5 %
Regional cooperation	1-2 %

افغانستان PRT

- تعریف پروژه‌های دو جانبه و منطقه‌ای
- تقویت حضور منطقه‌ای به ویژه در منطقه آسیای مرکزی و قفقاز از طریق OSCE (سازمان امنیت و همکاری اروپا)
- در این زمینه اتحادیه اروپایی تمرکز خود را بر روی منطقه آسیای مرکزی و قفقاز گذارده و طرح‌های مختلف امنیتی و اقتصادی را در این منطقه ارائه و در حال اجراء داشته است. از آن جمله می‌توان به تقویت این فعالیت‌ها در قالب سازمان امنیت و همکاری اروپا اشاره نمود. فعالیت‌های اروپا در این زمینه در تاجیکستان در آسیای مرکزی و آذربایجان در منطقه قفقاز مثال زدنی است. شایان ذکر است که هم اینک اروپا برنامه‌های کمکی برای تقویت همکاری‌های مرزی میان افغانستان و پاکستان را افزایش داده و آنگونه که در تبیین سیاست‌های خارجی اتحادیه آمده، در این زمینه کمک‌ها در حال افزایش بوده اند (گزارش روابط خارجی اروپا ۲۰۱۲)

برنامه‌های اتحادیه در مورد مواد

مخدر در افغانستان

در مورد برنامه‌های اتحادیه اروپا برای

همانگونه که ملاحظه می‌شود؛ سهم هر یک از بخش‌ها مشخص شده و بالاترین میزان بودجه با ۴۰٪ به بخش حکومت اختصاص یافته است. بعد از این بخش به ترتیب توسعه روستایی با ۳۰٪ و بهداشت با ۲۰٪ قرار دارند. سهم حمایت‌های اجتماعی بین ۴ تا ۵٪ و سهم همکاری‌های منطقه‌ای بین ۱ تا ۲٪ تعیین گردیده که ناچیز می‌باشد. (منبع: گزارش پارلمان انگلیس در پاسخگویی به مفاد استراتژی اتحادیه اروپایی)

همانگونه که ملاحظه می‌گردد؛ رویکردهای اتحادیه اروپایی در افغانستان در چارچوب راهبرد ارائه شده مداخله نرم و تقویت نفوذ از طریق اجرای برنامه‌های نرم‌محور بوده است. در هر دو اولویت اعلام شده این رویکرد به چشم می‌خورد.

ساختارهای مورد نظر اروپا در ورود به

مبارزه با مواد مخدر در افغانستان و منطقه

- مشارکت در برنامه‌های سازمان ملل متحد

- مشارکت در چهارچوب اتحادیه اروپایی و ساختارهای مرتبط با آن
- مشارکت در تیم‌های بازسازی استانی

مبارزه با موادمخدر، مشارکت این اتحادیه با بانک جهانی و انگلیس به عنوان مسئول بین‌المللی در هماهنگی امور مربوط به مبارزه با مواد مخدر قابل توجه بوده است. در حالیکه اتحادیه اروپایی بر اولویت تهدید مواد مخدر افغانستان نسبت به ثبات و توسعه سیاسی آن کشور تاکید می‌کند اما میزان کمک‌ها و توجهات این اتحادیه در مقابله با بحران فزاینده کشت و تولید خشخاش در افغانستان بسیار ناچیز بوده و به هیچوجه با حجم مشکل مطابقت نداشته است. توجه اتحادیه به مسیر بالکان نیز متمرکز بر مهار و برخورد با جریان قاچاق و ترانزیت مواد مخدر از ترکیه به سمت اروپای شرقی قابل توجه بوده است.

از سوی دیگر، شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی حاکم بر کشورهای فقیر آسیای مرکزی به ویژه تاجیکستان و قرقیزستان، صحنه رقابت پر تنش را میان غرب از یکسو و مسکو و پکن از دیگر سو به وجود آورده است که توجه به حوزه مواد مخدر از آن جمله است، به این ترتیب، اروپا به مسیر منطقه آسیای مرکزی توجه نشان می‌دهد اما در مسیر بالکان اروپا ترجیح داده تا در کنترل مسیر بالکان تمرکز خود را بر روی ترکیه و اروپای شرقی معطوف نماید که این اقدامات در ترکیه باعث پخش و تنوع مسیرها به سمت عراق و حوزه قفقاز گردیده است.

به لحاظ جغرافیایی:

- تاثیر بر کشت

با توجه به اینکه سه چهارم جمعیت افغانستان وابسته به بخش کشاورزی هستند؛ اتحادیه اروپایی بر این باور است

که تقویت این بخش تاثیر زیادی در پیش روی افغانستان به سمت هدف یک اقتصاد قانونی خواهد داشت. ضمن آنکه مقامات اروپایی معتقدند که توجه به بخش کشاورزی در افغانستان باعث تاثیر گذاری بر روند کشت خشخاش خواهد شد و بدون اعمال خشونت زمینه کشت را از بین خواهد برد. البته همانگونه که قبلاً در تحلیل‌ها به آن اشاره شده است با توجه به اینکه تنها یک هفدهم زمین‌های کشاورزی افغانستان زیر کشت خشخاش قرار دارد؛ لذا صرف توجه به بخش کشاورزی در تاثیرگذاری بر روی کشت خشخاش ادعای درستی نیست زیرا علل کشت خشخاش در این منطقه کشاورزی محدود در افغانستان مربوط به زمینه‌های دیگری است.

ایجاد مسئولیت و ایفای تعهد در بخش‌های استانی و همچنین استان‌های محل کشت خشخاش و اولویت‌بندی برنامه‌های مقابله با کشت خشخاش توسط مقامات محلی افغانی از طریق مشارکت اتحادیه اروپایی در بخش مالی، فنی و مشورتی از مهمترین عناصر برنامه‌ای اتحادیه اروپایی در مقابله با کشت خشخاش در افغانستان با تاکید بر برنامه‌های توسعه ای می‌باشد. به این ترتیب اولویت‌های توسعه‌ای با تاکید بر تاثیر این برنامه‌های اولویت دار در کاهش کشت مواد مخدر در استان‌ها و مناطق یاد شده تعیین می‌گردند. تمرکز زدایی از برنامه‌های توسعه‌ای و تعیین اولویت‌ها بر اساس واقعیات استانی و منطقه ای از مورد توجه ترین شاخص‌ها در برنامه‌های اتحادیه اروپا در کاهش کشت خشخاش در افغانستان می‌باشد. برای مثال، ننگرهار استانی است که همواره با بالاترین

مقابله با کشاورزان کشت کننده مواد در تعقیب سیاست‌های مرتبط با احتراز و خودداری از درگیری مستقیم با مزارع زیر کشت مواد، می‌تواند منجر به طرح گسترده‌تر موضوع توسعه جایگزین گردد.

اتحادیه اروپا در توضیح برنامه‌های آن اتحادیه در راستای مبارزه با مواد مخدر در افغانستان حرکت دو سویه در حوزه برنامه‌های توسعه جایگزین از سویی و کمک به توسعه قضایی را بسیار موثر دانسته است.

رویکرد مشترک اتحادیه اروپایی و سازمان ملل EU&UN نیز در مورد برنامه توسعه جایگزین در نقاط مختلف جهان و اختلاف آن با رویکردهای امریکا در این زمینه قابل توجه بوده است. در حالیکه اتحادیه اروپایی و سازمان ملل متحد هر دو به جنبه نرم و منعطف اجرای برنامه‌های توسعه جایگزین در کاهش کشت مواد مخدر در مناطق مختلف جهان می‌نگرند، امریکا در طول سال‌های گذشته همواره دارای رویکرد امنیتی و برخورد سخت با مناطق زیر کشت کوکا و خشخاش بوده که نمونه‌های آن را می‌توان در طی دهه‌های گذشته در امریکای جنوبی و در کشورهای کلمبیا، پرو و بولیوی و همچنین در طول یک دهه گذشته در افغانستان مشاهده نمود. اما از سال ۲۰۰۹ و با تغییر حکومت از بوش به اوباما، رویکرد امریکا به رویکرد توسعه جایگزین اروپا و سازمان ملل متحد نزدیک‌تر شده است.

میزان کشت تریاک مواجهه بوده است. در این زمینه و در این استان، کمیسیون اروپایی اقدام به اجرای برنامه‌های توسعه ای برای تاثیرگذاری بر روند کشت تریاک در استان یاد شده نموده است. در بین سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۴ تا ۴۰ میلیون پوند برای توسعه برنامه‌های جایگزین در استان ننگرهار از سوی کمیسیون اروپایی تخصیص یافته بوده است. در بدخشان نیز کمیسیون اروپایی دارای برنامه‌های مشابهی بوده است که در سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۴ تا ۳۰ میلیون پوند از سوی کمیسیون اروپایی برای امور توسعه جایگزین در مقابله با کشت تریاک تخصیص یافته بوده است.

کمیسیون اروپایی ادعا می‌کند که برنامه‌های توسعه جایگزین آن برای این مناطق افغانستان موفقیت آمیز بوده و منجر به کاهش کشت تریاک گردیده بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گیری کرد که اروپا بهترین راه برای کنترل و مهار کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان را در اجرای برنامه‌های توسعه جایگزین می‌داند. در این زمینه باید به این نکته توجه داشت که در استدلال مخالف با این ادعای کمیسیون اروپایی می‌توان سه موضوع را مطرح کرد که عبارتند از:

- محدودیت‌های مکان‌های کشت،
- نوع اقتصاد سیاسی افغانستان،
- تاثیر عوامل خارج از منطقه کشت بر تداوم کشت در افغانستان،

ضمن آنکه باید به این نکته توجه داشت که روند تقویت مواضع مربوط به قانونی سازی مصرف مواد از جمله خشیش و طرح جدی‌تر استدلالات مربوط به خودداری از

اقدامات منطبق با فضای جغرافیایی منطقه

نقاط تمرکز:

پاکستان،

مسیر دریایی جنوبی،

مبداء افغانستان و پاکستان به سمت

افریقا،

آسیای مرکزی، (مسیر شمالی)

بالکان منهای ایران شامل:

• قفقاز،

• مسیر دریایی خزر،

• ترکیه،

• اروپای شرقی،

• تاثیر بر مسیرها

شاید بتوان گفت که یکی از مشخص‌ترین اقدامات اتحادیه اروپایی در تاثیرگذاری بر روند تولید و قاچاق مواد مخدر در مسیرها، ابتکار پیمان پاریس بوده است. هدف پیمان پاریس، ایجاد ممانعت حداکثری در حرکت محموله‌های مواد مخدر از مبداء افغانستان به سمت اروپا و کشورهای غربی است.

به لحاظ عملیاتی و اطلاعاتی، نقطه تمرکز فعلی این پیمان، تاثیر بر روند قاچاق در منطقه آسیای مرکزی و در ادامه آن ترکیه و اروپای شرقی می‌باشد. در این زمینه همکاری اروپا با روسیه در منطقه اوراسیا قابل توجه بوده است. هر چند که در مورد همکاری در مبارزه با مواد مخدر با توجه به طرز تلقی‌های متفاوت دو طرف، مکانیسم‌های مشخصی ارائه نگردیده است. به نظر می‌رسد، دو طرف (روسیه و اروپا) با رویکرد واحد در مورد تهدید مشترک فرامنطقه‌ای ناشی از مواد مخدر در پی

یافتن استفاده از ظرفیت‌های متقابل در مبارزه با مواد مخدر در اوراسیا و تاثیرگذاری بر مسیر شمالی باشند. این وضعیت همکاری غیر تخصصی، موجب ایجاد تشویق و انگیزه در بین کشورهای واقع در منطقه آسیای مرکزی می‌گردد.

در حال حاضر دو نقطه تمرکز جغرافیایی در کنترل مسیرها که توسط اتحادیه اروپا مورد توجه قرار دارد یکی مسیر شمالی و عبوری از منطقه آسیای مرکزی و قفقاز است و دیگری مسیر عبوری از مرز مشترک افغانستان و پاکستان می‌باشد. در این زمینه تمرکز اقدامات اروپا، امریکا و کانادا (طرح دویی) برای کنترل مناطق مرزی میان افغانستان و پاکستان قابل توجه بوده است. بنا بر گزارش‌های بررسی شده که قبلاً بخشی از مطالب آنها در دی ماه ارائه گردیدند؛ غرب توجه خود را بر روی منطقه مرزی مشترک میان افغانستان و پاکستان به ویژه در منطقه سرحد غربی و قبیله نشین فدرالی معطوف نموده تا بعد از خروج نیروهای ائتلاف از افغانستان در سال ۲۰۱۱ قبیله نشین فدرالی معطوف نموده تا بعد از خروج نیروهای ائتلاف از افغانستان در سال ۲۰۱۴، زمینه کنترلی مناسب‌تری را فراهم نمایند.

برخورد و رویکرد غرب در توجه به برنامه‌های توسعه‌ای در مناطق مشترک مرزی افغانستان و پاکستان و همچنین افغانستان و آسیای مرکزی تحت تاثیر مستقیم سیاست کاهش قاچاق مواد مخدر در مسیرهای خروجی افغانستان در مناطق یاد شده بوده است. بدیهی است توجه و تمرکز غرب و روسیه توأمأً به این مناطق

باعث افزایش فشار بر دیواره مرزی ایران با افغانستان و پاکستان و تاثیر بر افزایش ترافیک مواد مخدر از سمت ایران و در امتداد مسیر بالکان می‌گردد. این موضوعی است که اروپا به آن توجه داشته و تمرکز فعالیت اروپا بر ترکیه و تاثیر گذاری بر مسیر بالکان در بعد از مرزهای ترکیه با ایران می‌باشد که اقدامات اخیر صورت گرفته از سوی اتحادیه اروپایی موید این مطلب و تاییدی بر این گمانه می‌باشد.

در تأثیر بر مسیر، جنگ مسیر و مقابله با تهدید مسیرها، اروپا نمی‌تواند نگرانی خود را از وضعیت مسیر بالکان از مبداء ایران و در امتداد آن با خط طولی متصل شده به اروپای شرقی و فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته پنهان نماید. درواقع نقطه تأثیر واقعی مسیر بالکان بر وضعیت قاجاق و مصرف هروئین در اروپا ورودی این مسیر به منطقه شرق و جنوب شرق اروپا و تشدید فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته در مناطق یاد شده می‌باشد که می‌تواند به تدریج مشکلات امنیتی اتحادیه را کنترل منطقه‌ای افزایش دهد.

نگاهی به مفاد معاهده کشورهای اروپایی برای مقابله با قاچاق مواد مخدر و مختل کردن راه‌های قاچاق کوکائین و هروئین

دکتر حمید زارعی

در مرحله نخست این برنامه، تمرکز بر روی مسیرهای قاچاق هروئین و کوکائین می‌باشد. این برنامه نهایتاً به عنوان الگویی برای مبارزه با موادی همچون حشیش و مواد مخدر مصنوعی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. این رویکرد یکی از بخش‌های اساسی و مهم در راهبردهای مبارزه با مواد مخدر اتحادیه اروپا است که در سال ۲۰۰۵ منتشر شده است. در برنامه مبارزه با مواد مخدر اتحادیه اروپا برای سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲ موضوع ایجاد توازن جهانی در برخورد با کاهش عرضه و تقاضای مواد مخدر مورد لحاظ قرار گرفته است. در برنامه عملی استکهلم و راهبرد امنیت داخلی این اصل پذیرفته شده است. این یکی از کاربردهای برنامه عملی استکهلم و راهبرد امنیت داخلی اروپا است که به وسیله شورا پذیرفته شده است. اجرای این برنامه طبق قوانین اتحادیه اروپا و قوانین ملی و منطبق با اصول حفاظت اطلاعات صورت می‌گیرد.

چکیده: افزایش مصرف و قاچاق مواد مخدر در حال تبدیل شدن به یکی از مسائل نگران کننده برای همه کشورها و سازمان‌های اتحادیه اروپا می‌باشد. بیشتر نگرانی‌ها در مورد نظم و سلامت عمومی است.

بررسی وضعیت جهانی قاچاق مواد مخدر

شبکه‌های سازمان یافته و درگیر قاچاق مواد مخدر دارای ماهیتی فراملی می‌باشند. این شبکه‌ها و گروه‌های جرائم سازمان یافته دارای قدرت بالایی در تطبیق و شرایط سازگاری با اقدامات کشورهای عضو اتحادیه اروپایی داشته و این واکنش می‌تواند در سراسر اتحادیه اروپایی مطرح باشد.

اعضاء اتحادیه اروپا از قاچاق مواد مخدر به انحاء مختلف تحت تاثیر قرار داشته اند. تمامی آنها موافق با پیوستن به برنامه مقابله با قاچاق مواد مخدر می‌باشند. این برنامه بستگی به موقعیت جغرافیایی هر کشور و شدت تهدیدات نسبت به آن است.

اصول

معاهده کشورهای اروپایی برای مقابله با قاچاق مواد مخدر باید براساس اصول زیر باشد:

۱- تلاش جهت تقویت همکاری‌های سیاسی بین کشورهای عضو اتحادیه اروپا و سازمانهای وابسته به آن، به ویژه پلیس اروپا Europol و دادگستری اروپا Eurojust. هدف پیوستگی و هماهنگی فعالیت‌ها در داخل و خارج از اتحادیه اروپا در مقابله با قاچاق مواد مخدر است.

۲- باید بهترین استفاده ممکن از منابع مد نظر باشد و با ارائه خدمات تخصصی، شبکه عملیاتی مناسبی به وجود آید. در این زمینه ایجاد ساختارهای چند جانبه برای تبادل اطلاعات میان پلیس اروپا و دادگستری اروپا از اهمیت خاصی برخوردار است.

۳- وظائف و حوزه‌های کار باید دقیقاً مشخص شوند و به این ترتیب کشورهای عضو می‌توانند هماهنگی بیشتری را بین خود ایجاد نمایند. تبادل اطلاعات و تجربیات میان کشورهای عضو برای افزایش همکاری در مسیرهای کوکائین در غرب و مسیرهای هروئین در شرق می‌باید مورد ملاحظه قرار گرفته و به عنوان یک نکته اساسی در برنامه‌ها به آن توجه شود.

۴- باید با توجه به شرایط و نیاز و منابع موجود با کشورهای واقع در مسیر همکاری شود. در این زمینه ایجاد هماهنگی میان کشورهای عضو اتحادیه اروپایی با کشورها و سازمان‌های همکاری خارج از اتحادیه مانند UNODC و پلیس بین الملل می‌باید

مد نظر باشد. ایجاد هماهنگی میان ساختارهای بیرونی و درونی اتحادیه اروپا می‌تواند در تقویت همکاری‌ها و حصول به نتایج مناسب دارای تاثیر زیادی باشد. ایجاد محور مشترک همکاری میان درون و بیرون اروپا هم اینک در راهبرد مورد لحاظ واقع شده است.

۵- نیاز به ابتکارهای جدید با توجه به وضعیت جدید پیش آمده در مورد تغییر الگوهای مصرف حشیش و مواد مصنوعی در عین توجه ویژه به قاچاق هروئین و کوکائین در مرحله اول راهبرد احساس می‌شود. در صورت فقدان راهبرد مبتنی بر ابتکارهای نوین، کارکرد این راهبرد دچار اشکال شده و هدف نهایی تامین نخواهد گردید. حوزه‌های ابتکار می‌توانند موضوعاتی همچون مقابله موثر با قاچاق و انحراف مواد پیش‌ساز و شناسایی زمینه‌های همکاری منطقه ای را شامل شوند. ضمن آنکه بر افزایش همکاری با کشورهای جهان سوم برای افزایش تاثیر بر روند تولید و قاچاق مواد مخدر از سمت آن کشورها به مقصد کشورهای عضو اتحادیه اروپایی تاکید می‌گردد. ابتکارهای جدید در حوزه مقابله با مواد مصنوعی و حشیش در سال ۲۰۱۱ پیش بینی شده است تا مسیرها و مراکز توزیع بیش از پیش مهار گردند.

۶- هدف‌گیری درآمدهای قاچاقچیان و ضربه زدن به آنها از اولویتهای کاری است. اتحادیه اروپا باید از توسعه و پیشرفت ابزارهای لازم در کشورهای جهان سوم حمایت و پشتیبانی نماید.

۷- تهدید گروه‌های جرائم سازمان یافته

نسبت به جوامع مدنی کشورهای عضو اتحادیه اروپایی جدی است و لذا باید در مناطق تولید، مسیرهای عبور مواد و در جریان فعالیت شبکه‌های قاچاق و گروه‌های جرائم سازمان یافته، ضربه‌های شدیدی به آنها وارد گردد.

۸- باید کشورهای عضو را به همکاری نزدیک جهت افزایش کنترل‌ها بر خارج از مرزها با این دیدگاه که از قاچاق غیر قانونی مواد مخدر به داخل اتحادیه اروپا جلوگیری می‌شود، تشویق نماییم. افزایش کنترل در خارج از اتحادیه اروپا، راه موثری برای کاهش ورودی مواد مخدر به داخل می‌باشد.

تعهدات و اقدامات

سرانجام این معاهده اروپایی باید منوط به سه تعهد اصلی باشد:

ایجاد اختلال در گذرگاه‌های عبور کوکائین

- مراکز تبادل اطلاعات مستقر در مناطق غرب آفریقا در آکرا (غنا) و داکار (سنگال) باید به عنوان یک ابزار ویژه در مبارزه با قاچاق کوکائین و به عنوان بخشی از اقدام مشترکی که توسط کشورهای اروپایی و سازمان اتحادیه اروپا در سواحل آتلانتیک و مدیترانه اجرا می‌شود محسوب گردد:

- منابع و ظرفیت‌های آنها برای همکاری با یکدیگر باید تقویت شود (هدف برای سال ۲۰۱۰)

- وظایف آنها باید شامل تبادل اخبار بین متحدین، ارائه پیشنهادها، کارشناسی جهت تقویت فعالیت‌های تحقیقات محلی و پشتیبانی از کمک‌ها و همکاری‌های سیاسی به کشورهای ترانزیت در غرب

آفریقا باشد. (شروع از سپتامبر ۲۰۱۰)
- مراکز تبادل اطلاعات باید از طریق یک شبکه فناوری اطلاعات و کامپیوتری (ICT) مناسب با هریک از MAOC-N و CECLAD-M و پلیس اروپا Europol بین کشورهای عضو متصل باشند.

- شبکه تبادل اطلاعات امن پلیس اروپا Europol، (SIENA) باید توسط کشورهای عضو و در مراکز این مناطق به صورت پایانه SIENA مورد استفاده قرار بگیرد (شروع از ژانویه ۲۰۱۱)

- برای بهبود جریان اطلاعات، پلیس اروپا Europol باید با مراکز منطقه‌ای درون چهارچوب‌های کاربردی قانونی در ارتباط باشد. (شروع از ۲۰۱۰-۲۰۱۱)

- این مقدمات مد نظر دارد تا در آینده ای نزدیک مراکز تبادل اطلاعات منطقه‌ای را مورد ارزیابی قرار دهد.

- پلیس اروپا Europol باید به صورت گوناگون پشتیبانی‌های تحلیلی برای مشارکت کشورهای عضو در مراکز منطقه ای ارائه نماید.

- بر مبنای اولین تجزیه و تحلیل‌های مربوط به تهدیدات جرایم سازمان یافته- غرب آفریقا (OKTA-WA) در صورت نیاز به روز رسانی خواهد شد. تجزیه و تحلیل‌های راهبردی OKTA باید قابل دسترسی باشد و توسط هشدار تهدیدات کامل گردد.

- (OC-SCAN) (شروع سپتامبر ۲۰۱۰)
- موازی با آن تحلیل‌های عملیاتی نیز باید با استفاده از گروه‌های ویژه هدف در میان پرونده‌های تحلیلی موجود مثل AWF COLA ارائه شود (شروع: ژانویه ۲۰۱۱)

علاوه EU-LAC و ساز و کار هماهنگ و همکاری در مواد مخدر، باید مرجع این اقدامات باشد:

- اقدامات در مورد همکاری هایی که به وسیله اتحادیه اروپا و کمیسیون جهت آموزش برای مبارزه با قاچاق غیر قانونی مواد مخدر هدایت می شوند باید برای دوری جستن از دوباره کاری ها و برای پوشش دادن به شکاف های ممکن یکپارچه شوند (شروع: از ۲۰۱۱ تا حصول نتیجه)

- یک مکانیزم ویژه مشورتی و منعطف برای هماهنگ کردن فعالیت ها و کمک های فنی که به غرب آفریقا صورت می گیرد با مشارکت کمیسیون و طبق بیانیه منتشر شده توسط شورا در ۳۰ نوامبر ۲۰۰۹ ایجاد گردد. این اقدام باید با در نظر گرفتن کامل قوانین و آئین نامه های امکانات مالی اتحادیه اروپا اجرا شود.

- فعالیت ها و کمک فنی باید طبق نیازها و اولویت هایی که به وسیله کشورهای این مناطق مشخص می شود و در چهارچوب برنامه فعالیت های منطقه ای که توسط ECOWAS پذیرفته و به وسیله کمیسیون پشتیبانی می شود و به وسیله UNODC به اجرا در می آید باشند.

افزایش تلاشها برای جلوگیری از انحراف مواد پیش ساز برای تولید مواد مخدر غیر قانونی با همکاری کمیسیون باید مد نظر باشد.

مهارت ها و ظرفیت منابع از دیدگاه اطلاعات و اجرای رهگیری دریایی و عملیات مداخله هوایی باید بهبود یابند.

تبادل اطلاعات بین پلیس اروپا Europol و مامورین CSDP در غرب آفریقا (به ویژه EUSSR گینه ی بیسائو) باید با احتیاط به عنوان راهی برای انتقال و پشتیبانی از ظرفیت سازی در میان مقامات محلی مورد بررسی قرار گیرد.

مبارزه با مواد مخدر باید یکی از عوامل مهم ارتباطات خارجی بین اتحادیه اروپا و کشورهای کلیدی باقی بماند:

- در یک همبستگی و انسجام کامل با اتحادیه اروپا، دیگر سیاست های خارجی همکاری با کشورهای منبع (جنوب و مرکز آمریکا) و کشورهای گذرگاه مواد مخدر (غرب آفریقا) و همکار اصلی اتحادیه اروپا (مخصوصاً ایالات متحده آمریکا) نیز باید تقویت شوند و جنبه های قابل بهره برداری آنها باید توسعه داده شوند (شروع: ۲۰۱۰-۲۰۱۲)

- ارتباط منظم با ساختارهای مبادله اطلاعات بین المللی مثل JIATF در KEY WEST باید در میان چارچوب های کاربردی قانونی ایجاد گردد. (شروع از سپتامبر ۲۰۱۰)

هم زمان با افزایش همکاری های منطقه ای، تلاش های مشترک برای ارائه کمک های فنی به کشورهای منبع (آمریکا لاتین و کاراییب) و کشورهای گذرگاهی (غرب آفریقا) نیز تشدید و ساماندهی شود.

در این مورد فعالیت های راهبردی و هماهنگ برای بهبود همکاری در مبارزه با جنایات سازمان یافته ای که از غرب آفریقا سرچشمه می گیرند؛ شامل فعالیت های اسناد تنظیم شده ای که به وسیله شورا در (۲۲-۲۳ آوریل ۲۰۱۰) پذیرفته شده به

فهرستی از منابع و امکانات تامین بودجه به وسیله کشورهای عضو و اتحادیه اروپا باید تهیه و به طور منظم به روز رسانی گردد.

۱- ایجاد اختلال در گذرگاه‌های عبور هروئین

کشورهای عضو نگران قاچاق هروئین باید با توجه به انواع مختلف مسیرها و همکاری‌هایی که درگیر آن هستند رویکرد مشترکی را انتخاب نمایند. این رویکرد مشترک باید عمده‌تأ بر شبکه ارتباط ماموران کشورهای عضو و هیئت نمایندگی اتحادیه اروپا در منطقه بالکان و دیگر مناطق گذرگاه مواد مخدر متکی باشد و بر پایه تلاش‌های اتحادیه اروپا و کشورهای عضو اجرا شود:

- ظرفیت و ارتباط شبکه‌های موجود باید بررسی‌ها را برحسب نیازهای کاربردی انجام دهد (شروع از: ۲۰۱۱)

- شبکه‌ها باید با هم ادغام شوند و به دلیل ضرورت به وسیله ارسال ماموران ارتباطی اضافی به کشورهای جهان سوم که در گیر این موضوع هستند تکمیل گردند. (شروع از نیمه اول ۲۰۱۲)

- تبادل اطلاعات به وسیله ماموران ارتباطی کشورهای عضو اتحادیه اروپا باید به شدت تشویق شوند و نتایج بدست آمده از آن باید در سطح سازمان‌های اجرای قانون و مسئول به اشتراک گذاشته شود (شروع: از سپتامبر ۲۰۱۰ تا ژانویه ۲۰۱۱)

- این رویکرد باید شامل سازمان‌های همکار اجرای قوانین منطقه ای مانند SECI/SELEC در بخارست و CARICC

در آلمانی (قزاقستان) باشد (شروع: از سپتامبر ۲۰۱۱)

همکاری‌های عملی با کشورهای جهان سوم که درگیر قاچاق هروئین از مسیرهای بالکان و دریای سیاه هستند بعلاوه همکاری با کشورهای همسایه شرقی اروپا باید به هر اندازه که ممکن است تشدید گردد:

- کشورهایی که در مسیر بالکان قرار دارند باید به صورت الزامی در پروژه‌هایی که به وسیله پلیس اروپایی هدایت می‌شوند شرکت نمایند و در فراهم آوردن پرونده‌های تحلیلی Analysis Work Files (AWFs) در درون چهارچوب‌های عملی قانونی اقدام نمایند. (شروع از سپتامبر ۲۰۱۰)

- ارسال و استفاده از مواد شیمیایی تحت پوشش باید در وضعیت مناسبی و با همکاری کشورهای جهان سوم درگیر با این موضوع اجرا شود (شروع از ۲۰۱۱)

- باید با همکاری کشورهای جهان سوم که با این موضوع در ارتباط هستند شیوه‌های مخصوصی برای نظارت بر مسیرهای عبور هروئین در نظر گرفته شود (شروع: ۲۰۱۱-۲۰۱۲)

- هرکجا که امکان داشته و یا لازم باشد که تحقیقات مشترکاً اجرا شود باید با همراهی کشورهای جهان سوم مرتبط با این موضوع و اگر لازم باشد باید درون چهارچوب‌های همکاری دوجانبه با این کشورها اقدام لازم به عمل آید. (شروع از ۲۰۱۱-۲۰۱۲)

- ابتکارات باید به وسیله اتحادیه اروپا به مرحله اجراء در آید تا باعث افزایش

اطلاعات و دانش عملی و تجربی تبادلات بین کشورهای عضو و کشورهای درگیر در بالکان گردد. (شروع از نیمه دوم ۲۰۱۰)

همکاری‌ها نیز باید با همبستگی و هماهنگی کامل با سیاست خارجی و گسترش آن با بعضی از کشورهای جهان سوم که همکاری‌های آنها ضروری شمرده می‌شود و به ویژه با کشورهایی که نقش مهمی در تجارت مواد مخدر در منطقه تولید دارند، توسعه پیدا کند. (شروع: ۲۰۱۱-۲۰۱۲)

اقدامات و همکاری‌های فنی که با هدایت کشورهای عضو و کمیسیون اروپا با کشورهای جهان سوم درگیر قاچاق هروئین در بالکان صورت می‌گیرد؛ باید با هماهنگی بهتر جهت پرهیز از دوباره کاری‌ها و برای به اشتراک گذاشتن سرمایه‌گذاری‌های قطعی که توسط کشورهای عضو مورد موافقت قرار گرفته به اجرا در آید، این مسئله باید با در نظر گرفتن کامل قوانین و آئین‌نامه‌های امکانات مالی اتحادیه اروپا اجرا شود.

باید با همکاری کمیسیون یک مکانیزم ویژه مشورتی و منعطف برای هماهنگ کردن فعالیت‌ها و کمک‌های فنی به کشورهای جهان سوم که دخیل در این مسئله هستند ایجاد گردد. (شروع از سپتامبر ۲۰۱۰)، این مسئله باید با در نظر گرفتن کامل قوانین و آئین‌نامه‌های امکانات مالی اتحادیه اروپا اجرا شود.

با این رویکرد، برنامه‌ای متشکل از اقدامات مبتنی بر همکاری که به وسیله کمیسیون و کشورهای عضو هدایت می‌شود باید ایجاد گردد و در بین کشورهای عضو

که درگیر هستند توزیع شود. (شروع ۲۰۱۱ و به صورت منظم به روز شود)

- نتایج پروژه‌های در حال اجرای اروپایی باید بررسی شوند و همچنین پروژه‌های اروپایی باید پشتیبانی شوند و هرکدام در صورت لزوم ادامه یابند. (شروع: نیمه اول ۲۰۱۱ و به روز رسانی منظم)

نقش پلیس اروپا باید تقویت گردد و زمانی که ضروری است درون چهارچوب‌های عملی قانونی این اقدام گسترش یابد.

— همکاری بین پلیس اروپا و SELES/SECI ممکن است با ایجاد ظرفیت و در دسترس قرار دادن تحلیل‌ها و اعزام نماینده‌های پلیس اروپا به ستاد مرکزی SELES/SECI تقویت شود. (شروع سپتامبر ۲۰۱۱)

- پلیس اروپا باید برای کشورهای عضو درگیر شامل شبکه ارتباطی SELES/SECI و CARICC بر پایه OCTA پشتیبانی‌های تحلیلی ارائه کند (OC-SCAN)

- پلیس اروپا باید برای کشورهای عضو درگیر تجزیه و تحلیل‌های عملی در قالب شبکه ارتباطی SELES/SECI و CARICC با استفاده از گروه‌های هدف ویژه در پرونده‌های موجود تجزیه و تحلیل عملی در مورد هروئین ارائه نماید.

- تبادل اطلاعات بین پلیس اروپا و گروه امنیت مشترک و سیاست دفاعی (کوزوو و EUPMandEULEX) باید توسعه پیدا کند (شروع از ۲۰۱۱)

- شبکه کاربردی تبادل امن اطلاعات پلیس اروپا (SIENA) باید توسط کشورهای عضو در مناطق مرکزی در قالب یک پایانه

SIENA باید مورد استفاده قرار بگیرد (شروع ژانویه ۲۰۱۱)

— جلوگیری از انحراف مواد پیش‌ساز شیمیایی باید به یکی از اولویت‌های مشترک کشورهای عضو به ویژه آن دسته از کشورهایی که درگیر مبارزه با هروئین هستند تبدیل گردد.

— دعوت از کشورهای عضو برای پشتیبانی از اقدامات کمیسیون اروپا در تلاش‌هایش برای تقویت کنترل‌ها و برای بررسی نقاط ضعفی که در قانون اروپایی در مورد مواد پیش‌ساز وجود دارد و در گزارش ارزیابی کمیسیون اروپا منعکس گردیده می‌باید انجام شود.

— با همکاری کمیسیون تلاش‌ها برای جلوگیری از انحراف مواد پیش‌ساز برای تولید غیرقانونی مواد پیش‌ساز می‌باید تقویت شوند.

— ارزیابی‌های نظارتی ویژه باید درون چارچوب پروژه‌های COHESION و PRISM ادامه پیدا کنند (شروع ۲۰۱۰-۲۰۱۱)

— پروژه‌های در حال اجرای اروپایی مثل برنامه ISEC در اتحادیه اروپا باید پشتیبانی شوند و ادامه پیدا کنند. (شروع: ۲۰۱۲)

— همچنان بر اهمیت یک مبارزه کارآمد با قاچاق مواد مخدر با همکاری اعضاء اتحادیه اروپا و همچنین درون چارچوب سیاست توسعه ای اتحادیه اروپا تاکید می‌گردد.

۲- جلوگیری از ارتکاب جرم توسط افراد

ابزارهایی که کمک به تشخیص اقداماتی که در راستای جرم انجام می‌گیرند را تسهیل و تسريع می‌نمایند می‌باید تقویت شده و گسترش یابند.

— کشورهای عضو باید به برداشتن گام

هایی به سوی کاربردی کردن هرچه سریعتر سازمان‌های شناسایی کننده دارایی‌های ناشی از ارتکاب جرائم ادامه دهند. در این زمینه کار گروه مالی می‌باید تقویت شود. (متعاقب تصمیم 2007/845/JAI در دسامبر ۲۰۰۷، شروع اقدام از سپتامبر ۲۰۱۰)

— کشورهای عضو باید اجرای مراحل ضروری به منظور شناسایی کارآمدترین راه‌های تشخیص اقدامات مجرمانه را به عهده بگیرند. (شروع از سپتامبر ۲۰۱۰)

— در چهارچوب پلیس اروپا، همکاری برای بررسی موارد پول شویی و دیگر اقدامات پلیس کشورهای عضو که با مسئله پول شویی سروکار دارند می‌باید تقویت شوند و ارزش شبکه‌های ویژه غیر رسمی باید مورد بررسی قرار بگیرد. (شروع: از پایان ۲۰۱۰)

— سیستم اطلاعات پلیس اروپا (IS) تجزیه و تحلیل پرونده‌های کاری (e.g. Sustrans) باید مورد استفاده قرار بگیرد، تا اخبار و اطلاعات به ویژه در ارتباط با پولشویی و تبادلات مالی زیرزمینی متصل به قاچاق مواد مخدر و شناسایی دارایی‌های مجرمانه را بدست آورد. (شروع ۱ سپتامبر ۲۰۱۱)

— زمانی که توسط کشورهای عضو از Euro just درخواست کمک می‌شود باید کمک ارائه شود. این کمک‌ها می‌تواند در زمینه تسهیل در اجرای تصمیمات مرتبط با کشفیات و یا دارائی‌های مجرمانه ضبط شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپایی باشند.

— اتحادیه اروپا باید پشتیبانی‌های فنی به کشورهای جهان سوم که خواستار توسعه ابزارهای شناسایی، کشف و یا ضبط دارایی‌های مجرمانه و پذیرش قوانین ضروری برای کارآمد کردن این موارد

هستند، ارائه کند. برای این منظور باید ابتکارهای بین‌المللی موجود (مانند UNODC بانک جهانی و ابتکار STAR) را مورد شناسایی قرار گیرند. — کشورهای عضو باید برای استفاده از دارائی‌های ضبط شده ناشی از ارتکاب اعمال مجرمانه برای تقویت مبارزه با مواد مخدر در قالب بودجه تشویق شوند.

افغانستان؛ بهشت جرایم سایبری / مخدری

دکتر فرنگیس بیات

مخدر

چکیده

کلام اول

در پنجاه سال گذشته تعداد دولت‌های ضعیف و درگیر ناامنی و مخاصمات داخلی و بینا مرزی^۲ تقریباً با روندی صعودی افزایش یافته است. بسیاری از دانشمندان علم سیاست و اقتصاد برای ظهور این دولت‌های ضعیف و حاکمیت‌های متزلزل دلایل و زمینه‌های مختلفی را بررسی کرده‌اند. در هیچ تحلیلی نمی‌توان نقش اقتصاد بین‌المللی و رابطه این دولت‌ها با اقتصاد بین‌المللی را نادیده گرفت، یکی از مسائل مهم در این خصوص گسست کامل این دولت‌ها از اقتصاد بین‌الملل و یا تبدیل شدن این کشورها به مامنی برای سازمان‌های جنایتکار در نتیجه بدل شدن به منطقه آزاد اقتصادی جرائم سازمان یافته است. سرزمین‌های دولت‌های ورشکسته در واقع فضا یا پناهگاه امنی برای اقتصاد زیرزمینی و بازیگران آن یعنی سازمان‌های تبهکاری هستند. «ویلیام توماس» در مقاله تحقیقی خود اهمیت

روند فزاینده کاشت و تولید مواد مخدر در دهه گذشته در افغانستان ظاهراً سرباز ایستادن ندارد. نیروهای خارجی درصدد بودند که با حضور در افغانستان، دولتی مقتدر و حکومتی کارآمد را در این کشور مستقر کنند. به عنوان یکی از پیش‌نیازهای این امر، برنامه‌های توسعه‌ای در بخش ارتباطات انجام که در نتیجه آنها زیرساخت‌های ارتباطاتی این کشور محول گردید. اما در آستانه خروج نیروهای خارجی، وضعیت حکومت و زیرساخت‌ها و زیرساختی در افغانستان خود می‌تواند به دغدغه جدید دیگری برای مقامات افغان و کشورهای همسایه تبدیل شود. گسترش سازمان‌های جنایتکار مرتبط با پدیده «تروریسم مخدری»^۱ و ضعف حاکمیت و دولتی شکننده و زیرساخت‌های ارتباطاتی شکل گرفته می‌تواند تهدیدات جدیدی را این بار از حوزه سایبری برای دولت و جامعه افغانستان و منطقه به همراه بیاورد.

کلیدواژه: جرائم سازمان یافته، دولت ورشکسته، زیرساخت‌های ارتباطاتی، مواد

2- Cross-border conflicts

1- Narco-terrorism

«مزیت نسبی» اقتصاد جرائم سازمان یافته برای دولت‌های ورشکسته و مکانیسم تقویت سازمان جرائم سازمان یافته را در مورد افغانستان به تفصیل نشان داده است. تاثیر اقتصاد غیرقانونی بین‌المللی و مناقشات درونی دولت‌ها از جمله فاکتورهای مهم برای ظهور سازمان‌های جنایتکار در میان کشورهای جنگ زده هستند.

افغانستان در طول چهار دهه گذشته هیچ روز بدون خشونت و جنگی را به خود ندیده است. دولتی که درگیر جنگ داخلی، مداخله خارجی، ظهور افراطی‌گری و حضور نیروهای خارجی بوده است، عملاً پیش‌نیازهای سیاسی و اجتماعی سیاسی و اجتماعی لازم برای استقرار یک دولت با ثبات و منسجم را تا حد زیادی از دست داده است. اقتصاد مبتنی بر مواد مخدر نه بحرانی ملی که بحرانی جهانی است و در این میان ظهور و تقویت نیروهای شورشی ضد دولت و ضد حاکمیت مقتدر دولت مرکزی شکلی از جرائم سازمان یافته را ترویج داده‌اند که می‌توان گفت در افغانستان بسیار بی‌سابقه است. در غیاب یک دولت منسجم و یکپارچه که از اجرای وظایف سیاسی خود مثل برقراری امنیت، حفظ ثبات و تداوم کارایی در سیستم تولید، توزیع و مصرف/خدمات ناتوان است، عملاً اجرای نیازهای ضروری به دست سازمان‌های جنایتکار محول می‌شود. در واقع گروه‌های جنایتکار این وظایف را در ازای نشستن بر صندلی اقتدار دولت بر دوش می‌کشند و به جای دولت به ایفای نقش می‌پردازند.

شکست سیاسی این دولت‌ها از اجرای نقش «دولتی» خود در کنار شکست اقتصادی این کشورها وضعیت را وخیم تر نیز می‌کند. شکست اقتصادی به این معنا که این دولت‌ها با اقتصادهای ضعیف، فساد فزاینده، بیکاری، فقر گسترده، نبود ضمانت‌های بقا، مسئله سو تغذیه و ناامنی غذایی و به طور کلی در خطر بودن استراتژی‌های بقا جمعیتی باعث می‌شوند که سندیکاهای جنایتکار با مشارکت گروه‌های افراطی و شورشی به جای دولت تامین کننده نیاز گروه‌هایی از جمعیت این کشور شوند، یعنی بتوانند کالا، خدمات، شغل و حتی هویت شهروندان را در غیاب دولت تامین و تعریف کنند.

دولت‌های ورشکسته را با میزان بالای جرم و جنایت، فساد فزاینده، عدم توانایی در اعمال حاکمیت سیاسی/دولتی، بی‌ثباتی‌های فراگیر و ناآرامی باید شناخت. در گزارشی که توسط یک مرکز امریکایی منتشر شده بود^۱، بیست دولت در سراسر جهان همانند: عراق، سومالی، افغانستان، یمن، مالی و اخیراً جمهوری آفریقای مرکزی در زمره دولت‌های ضعیف و ورشکسته قرار گرفته بودند. این دولت‌ها مثل سودان یا افغانستان می‌توانند یکی از منابع عمده تهدید در سطح ملی، منطقه‌ای و البته بین‌المللی باشند یا اینکه مثل روندایکی از بزرگترین فجایع انسانی را در قوم کشی تاریخی در سطح ملی از خود بجای بگذارند. اما نکته مهم این است که تبعات منفی حاکمیت‌های شکننده تنها به مرزهای آنها محدود نمی‌ماند. حوزه

1- Fund For Peace

حاکمیت قانون به گفته «ویلیام تامسون» نوعی مزیت نسبی را برای گروه‌های تبهکار و سازمان‌های تبهکاری برای نضج گرفتن در قلمرو سرزمینی این دولت‌ها فراهم می‌کند. در چنین شرایطی بهره‌وری گروه‌ها و سازمان‌های تبهکار تروریستی (مثل نمونه متاخر «داعش») از شرایط ناامنی بسیار تسهیل می‌شود.^۴

بسیاری تجارت مواد مخدر غیر قانونی و یا الماس را در نتیجه استقرار دولت ورشکسته می‌دانند اما عکس آن نیز صادق است، اینکه سازمان جرائم سازمان یافته یکی از دلایل بروز دولت ورشکسته است. آشوب و فقدان حاکمیت قانون نه تنها نتیجه دولت ورشکسته که یکی از دلایل تداوم این دولتهاست و این نظریه که آشوب و عدم حاکمیت قانون برای سازمان‌های تبهکاری در چنین کشورهایی همانند «مزیت رقابتی» عمل می‌کنند، درست به نظر می‌آید. مزیت رقابتی که با اتکا به اقتصاد بین‌المللی غیر قانونی باعث شکل‌گیری سازمان‌های تبهکاری می‌شود و در طول زمان و با گسترش دامنه تهدید در سطح گسترده‌تر به شبکه‌های بهم متصل جنایی تبدیل می‌شود. رابرت

منطقه‌ای و حتی جهانی از بروز چنین تهدیداتی در امان نخواهد بود و از این رو می‌توان نتیجه گرفت که دولت‌های ورشکسته خود تهدیدی جهانی هستند.

دولت‌های ورشکسته، با از دست دادن کنترل بر بخشی از سرزمین خود تبدیل به پناهگاه‌های امنی برای افراطی‌ها، تروریست‌ها و سازمان‌های جنایتکار می‌شوند. بی دلیل نیست که سه کشور افغانستان، مالی و یمن به ترتیب از جمله امن‌ترین سرزمین‌ها برای شبکه‌های القاعده و سلفی در سراسر جهان هستند. شناسایی این تهدید از سوی اروپا تقریباً از یک دهه پیش موید اهمیت و پیچیدگی‌هایی است که حاکمیت‌های شکننده برای جامعه بین‌الملل به همراه داشته است. اروپا از سال ۲۰۰۳ چنین موجودیت‌هایی را جز تهدیدات درجه اول منطقه اتحادیه اروپا شناسایی کرده بود.^۱

دولت ورشکسته^۲

دولتی را «دولت ورشکسته» می‌گویند که در آن دولت مرکزی قادر به تامین حقوق مدنی، عدالت قضایی و در یک کلام قادر به تامین امنیت عمومی نباشد و از این رو کارایی خود را برای بخش‌های وسیعی از سرزمین‌اش از دست داده باشد.^۳ دولت ورشکسته دولتی است که نمی‌تواند برای جمعیت ساکن در مرزهای خود «کالاهای مثبت سیاسی» فراهم کند. آشوب و فقدان

1- <http://www.dw.de/failed-states-represent-a-global-challenge/a-16709334>

2- Failed State

3- Hung-En Sung, « State Failure, Economic Failure: Predatory Organized Crime: A comparative analysis », Journal of Research and Delinquency, Vol, 41 No.2, May 2004.

4- William Thomson, « Criminal Organizations, Competitive Advantage State Failure in Afghanistan », Journal of Small Wars, Jan 2012.

موفقیت اقتصاد جنایات سازمان یافته در افغانستان عمل می‌کند.

دسته‌بندی جرائم سازمان یافته در افغانستان

فعالیت‌های جرائم سازمان یافته در افغانستان به نظر می‌رسد در چند دسته قابل تفکیک باشند: الف) ترکیبی از جنگ سالاران و مقامات دولتی. ب) سازمان‌های کوچک جرائم سازمان یافته که در شکل محلی عمل می‌کنند و پ) گروه‌های قاچاق مواد مخدر که از کشورهای همسایه در افغانستان فعال هستند که معمولاً در ارتباط و حمایت سازمان‌های تبهکار اروپایی فعالیت می‌کنند. در عین حال جرائم سازمان یافته کوچکی که به منظور تامین تجهیزات و منابع مالی جنگ‌های قبیله‌ای رخ می‌دهند را نیز نباید از خاطر دور داشت.

تجارت مواد مخدر یا الماس در افریقا موجب شکل‌گیری شبکه‌های عمودی و سلسله‌مراتبی از جنایتکاران شده است که نقش اصلی در برهم زدن امنیت سرزمینی این کشورها دارند. اقدامی که عملاً راه را برای حیات بیشتر همین گروه‌ها فراهم می‌کند. این شبکه‌ها شکلی از فقدان حاکمیت سرزمینی در سراسر سرزمین یک کشور بشمار می‌آیند. در واقع ضعف حاکمیت فیزیکی می‌تواند زمینه‌ای برای گسترش سازمان‌ها و فعالیت‌هایی باشد که در غیاب نظارت پلیس و نیروهای امنیتی امکان رشد و نمو پیدا می‌کنند.

از این‌رو کم شدن حاکمیت و تضعیف ساختارهای امنیتی افغانستان و چندپارگی قدرت سیاسی (حتی پس از تشکیل دولت وحدت ملی غنی - عبدالله) در فردای ۲۰۱۴

روتبرگ^۱ معتقد است که خشونت‌ها و بی‌ثباتی‌های جنایتکارانه شاخصی از دولت ورشکسته است. اما در مورد افغانستان به نظر می‌رسد که فعالیت‌های جنایتکارانه در کنار فرآیند دولت ضعیف قرار دارد و همپای دولت زیست می‌کند و الزاماً از آن و موقعیت دولت تبعیت نمی‌کند.

این امر بدین معناست که فعالیت‌های مرتبط با مفهوم جرائم سازمان یافته مثل قاچاق یا تولید مواد مخدر و شورش و ناامنی در افغانستان مستقل از اینکه دولت چگونه عمل می‌کند، کار می‌کنند. همین موضوع کار را برای مقابله با این دست فعالیت‌های جنایتکارانه با تبعات ملی، منطقه‌ای و جهانی به مراتب سخت‌تر می‌کند. در کشوری که هم اکنون نزدیک به ۹۰ درصد تریاک جهان تولید می‌شود، قاچاق مواد مخدر تقریباً هفت برابر هر نقطه دیگری از دنیا دارای سود رقابتی است. در عین حال تامین ۸۵ درصد از هروئین و مورفین جهان نیز موید دیگری بر این موضوع است که ناامنی، آشوب، فقدان حاکمیت خود تشکیل دهنده مزیت رقابتی اقتصاد مخدری در افغانستان است.

اتفاقاً برعکس اقتصادهای سنتی که فقدان حاکمیت قانون مانع بزرگی بر سر راه رشد اقتصادی آنهاست، در افغانستان و در بستر اقتصاد مخدری، آشوب و نبود حاکمیت یکپارچه سرزمینی به نفع استقرار و تثبیت فعالیت‌های مخدری-تروریستی و چه بسا رونق آنها عمل می‌کند. در واقع آشوب و فقدان حاکمیت در راستای

1- Robert I. Rotberg, "The New Nature of Nation-State Failure", Washington Quarterly, no 3, (Summer 2002/2002) 86.

یکی از پایه‌های گسترش رشد جرائم سازمان یافته در افغانستان خواهد بود. باور به این امر که جرائم سازمان یافته تنها در میان کشورهای در حال توسعه می‌تواند رشد و گسترش پیدا کند ناصحیح به نظر می‌رسد. وجود خلاء امنیتی در کشورهایی مانند افغانستان که در آن مساله مواد مخدر و گروه‌های شورشی وجود دارد می‌تواند به طور بالفعل این کشورها را به پناهگاه برای رو محدود کردن شیوه و جغرافیای جرائم سازمان یافته، به صورت واقعی یا مجازی، به محل‌های خاص و شناخته شده، اشتباهی محاسباتی است.

«راه ابریشم» تجارت الکترونیک مواد مخدر

سیاست‌های مبارزه با مواد مخدر در دهه‌های گذشته هزینه‌های زیادی را به مردم و دولت‌های منطقه وارد آورده است. مشخص نیست ما در این مرحله و با توجه به معضل امنیتی افغانستان تا چه میزان در مقابل جرائم سازمان یافته آماده و موثر خواهیم بود. تجربه وب سایت «راه ابریشم» نشان داد که تا چه میزان دامنه معضل مواد مخدر می‌تواند به دنیای مجازی و بدون هیچ دشواری گسترش پیدا کند و راه خود را در میان مصرف کنندگان مواد مخدر باز کند. این وب سایت که آن را همسنگ سایت «آمازون» در مواد مخدر می‌دانستند، از طریق سرویس پنهان «TOR» عمل می‌کرد و به همین دلیل کاربران آن می‌توانستند در کمال گمنامی و بدون شناسایی به خرید و سفارش آن لاین مواد مخدر در هر نقطه از دنیا اقدام کنند. مبلغ واریزی نیز به صورت اعتباری

خریداری می‌شد که به «بیت کوین» یا پول الکترونیکی مشهور بود. این وب سایت در فوریه ۲۰۱۱ پس از شش ماه کار برای راه‌اندازی آن، افتتاح شد. با این حال، «راه ابریشم» را باید وب سایتی زیرزمینی دانست. این وب سایت در عین حال کالاها و خدمات دیگری نیز برای فروش داشت. سفارش‌های مواد مخدر با اندازه و قیمت‌های تعیین شده از هر نقطه از دنیا ثبت و در کنار کالا، مبدا ارسال آن نیز مشخص می‌شد. مثلاً «یک گرم ماری جوانا از آلمان» یا «یک گرم حشیش از هلند». نهایتاً «اف.بی.آی» در اکتبر ۲۰۱۳ موفق به از کار انداختن و دستگیری تاسیس کننده اصلی آن «راس ویلیام البریخت» شد. البته این وب سایت تنها نمونه منحصر بفرد این دست وب سایت‌ها نبوده و نخواهد بود. این روزها از جایگزینی وب سایت‌های دیگر به جای «راه ابریشم» اخبار پراکنده‌ای در دست است. اما چرا تجربه وب سایت «راه ابریشم» می‌تواند برای آینده کشور افغانستان درس‌های مهمی داشته باشد.

غیبت رویکرد سایبری به جرائم سازمان یافته در مورد افغانستان

معمولاً در اغلب تحلیل‌ها و نوشتارها در مورد آینده افغانستان بیش از هر چیز بر عنصر جغرافیا و مسائل ژئوپولیتیکی متاثر از آن تاکید می‌شود. این تاکیدات درست و مناسب است اما نباید افق چشم انداز بروز تهدیدات در افغانستان را محدود کند و ما را نسبت به خطرات مستقر شدن مراکز فرماندهی جرائم سازمان یافته در خاک افغانستان غافل کند.

فقدان حاکمیت موثر و احتمالاً رهاشدگی بخش‌هایی از سرزمین افغانستان تحت سیطره گروه‌هایی که به امید وجود خلا امنیتی در این کشور منتظر هر فرصتی برای ابراز وجود هستند، این امکان را به شکل بالقوه به آنها می‌دهد که از ضعف ساختاری و امکانات ارتباطاتی نسبتاً موجود برای سازماندهی شبکه‌های جنایتکارانه خود بهترین استفاده را ببرند. سایت «راه ابریشم» تنها به این دلیل که گرداننده اصلی آن بعد از مسدود شدن سایت دستگیر شد، متوقف شد؛ می‌توان تصور کرد که اگر گردانندگان اصلی این سایت‌ها محل امنی برای هدایت شبکه جنایتکارانه خود در اختیار داشته باشند و نیاز زیرساخت‌های ارتباطاتی آنها هم تامین شده باشد، افغانستان محل مناسبی در آینده برای جرائم سازمان یافته آن لاین خواهد بود.

تحولات ارتباطاتی در افغانستان

زیرساخت‌های ارتباطاتی در افغانستان در طول دهه گذشته به صورت قابل محلاظه‌ای رشد پیدا کرده است. تعداد شرکت‌های ارائه دهنده سرویس‌های اینترنت بیسیم در افغانستان از رشد فزاینده‌ای برخوردار بوده است. امضا قراردادهای بزرگ دولت افغانستان با شرکت‌های خارجی برای بهبود وضعیت زیرساخت‌های ارتباطاتی همانند قرارداد با شرکت زد.تی.ئی. چین در راستای افزایش دسترسی‌های عمومی و بیشتر به تلفن، تلویزیون، رادیو و البته اینترنت است. تا سال ۲۰۱۲ در حدود ۸۵ درصد از جمعیت افغان به یک وسیله ارتباطاتی دسترسی

داشته‌اند. حدوداً ۱۸ میلیون کاربر تلفن همراه در این کشور وجود دارد. «اتصالات» در سال ۲۰۱۳ اولین شرکتی است که سرویس‌های نسل چهارم تلفن همراه را در این کشور راه‌اندازی کرده است. پیش بینی می‌شود تا پایان سال ۲۰۱۵ نیمی از جمعیت افغانستان به اینترنت دسترسی پیدا کنند.^۱ هم اکنون ۴۶ ارائه دهنده سرویس‌های اینترنتی در افغانستان فعال هستند و سال ۲۰۰۹ شمار کاربران اینترنتی افغان به ۱ میلیون نفر رسیده بود.^۲

همانطور که قابل پیش بینی نیز بوده است، ضریب نفوذ اینترنت در افغانستان هر روز سرعت بیشتری به خود می‌گیرد. چنین گستره‌ای از سویی بسیار امیدوار کننده و از سویی نگرانی‌هایی را نیز به همراه دارد. وجود امکانات و زیر ساخت‌های ارتباطاتی برای توسعه ضروری است. به ویژه در مورد افغانستان که یکی از موانع توسعه‌ای آن را عدم ایجاد شبکه ارتباطاتی/مواصلاتی باید دانست. اما نکته هشدارآمیز برای افغانستان پس از ۲۰۱۴ از کنار هم گذاشتن دو عامل (۱) دولت ورشکسته و حاکمیت ضعیف و (۲) توسعه نسبی زیر ساخت‌های ارتباطاتی نمایان می‌شود که می‌تواند مورد سوءاستفاده سیستماتیک سازمان‌ها و شبکه‌های جرائم سازمان یافته قرار گیرد.

با توجه به ضعف نیروهای پلیسی و امنیتی در افغانستان در برقراری امنیت سرزمینی، توسعه پرشتاب زیرساخت‌های

1- <http://www.pajhwok.com/en/2012/09/22/govt-issues-third-3g-licence-roshan>
2- CIA - The World Factbook - Field Listing :: Internet users

ارتباطاتی نیز می‌تواند سرمنشا ناامنی‌های جدیدی به ویژه در حوزه سایبری در جامعه افغانستان باشد. گسترش زیرساخت‌های ارتباطاتی می‌تواند در میان مدت و تا آماده نشدن توان نیروهای پلیسی و امنیتی و به ویژه پلیس سایبری در افغانستان به گسترش فعالیت‌های جنایتکارانه دامن بزند. تغییرات نهادی جرائم سازمان یافته نیز در این مسیر تاثیرات خود را خواهد داشت.

با توجه به گسترده‌تر شدن امکان دسترسی‌ها به امکانات آن لاین، در یک بستر جرم خیز و با احتمال بروز نظام‌مند سازمان‌های تبهکار در چرخشی قابل توجه ساختار سازمانی آنها از سلسله مراتبی به ساختار شبکه‌ای و افقی تغییر خواهد یافت. اگر تنها همین ویژگی را بصورت بالقوه در مورد فعالیت‌های سازمان‌ها و گروه‌های تبهکاری در افغانستان مورد توجه قرار دهیم، خواهیم دید که ملاحظه برخورد با چنین شکل جدیدی از جرائم سازمان یافته بسیار پیچیده خواهد بود. چرا که سازمان‌های سلسله مراتبی به مراتب راحت‌تر از سازمان‌های افقی قابل شناسایی و برخورد هستند. اما شناسایی شبکه‌هایی که پلیس یا نیروهای امنیتی به لحاظ سرزمینی بر محل استقرار، فرماندهی و یا تشکیلات آنها دسترسی ندارد، می‌تواند تنها پرده‌ای از دشواری مبارزه با جرائم سایبری در افغانستان باشد.

نتیجه گیری

حضور نیروهای خارجی از سال ۲۰۰۱ با این رویکرد امنیتی توجیه شد که دولت‌های ضعیف و حتی جوامع بدون

دولت و حاکمیت در معنای مدرن آن و یا دولت‌های ورشکسته از این به بعد از جمله منابع اصلی ناامنی در جهان هستند. حمله نوامبر ۲۰۰۱ به افغانستان درصدد بود این منبع ناامنی را با استقرار دولتی قوی بر دو محور تجهیز و آموزش ارتش و توسعه زیرساخت‌ها به عنوان مقدمه توسعه بلند مدت جلو ببرد. در محور اول باید گفت استقرار دولت مدرن در افغانستان پس از سقوط طالبان و برگزاری انتخابات موفقیت آمیز رئیس جمهوری در این کشور تا حدودی به نتایج مطلوب نزدیک شده است. با این حال همچنان چالش جنگ سالاران و ناامنی مرتبط با طالبان بخش مهمی از پازل حل نشده امنیتی افغانستان است. در حوزه مواد مخدر همین موضوع باعث شده است کاشت و تولید مواد مخدر نه تنها سیر نزولی به خود نگیرد بلکه طبق آمارهای رسمی و میدانی افزایش‌های ۳۰ و ۴۰ درصدی را تجربه کند. افزایش کشت و تولید مواد مخدر در جنوب (کاشت) و در شمال (تولیدات لابراتواری) به شبکه گروه‌های تروریستی و جرائم سازمان یافته عمدتاً بیرون از مرزهای افغانستان پیوند خورده است. پدیده «تروریسم مخدری» مسئله‌ای است که در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی ناامنی داخلی افغانستان را به معضلی جهانی تبدیل می‌کند.

از سوی دیگر گسترش این شکل از اقتصاد مخدری و وابستگی خانوارهای بسیاری در این کشور به درآمدزایی آن که به نوعی تضمین کننده بقا حیاتی آنها نیز هست، کلیت افغانستان را از حرکت در مسیر توسعه و رسیدن به جامعه‌ای با ثبات

از نظر سیاسی باز می‌دارد. چندی پیش مقامات افغانستان هشدار داده بودند که دیری نخواهد پایید که افغانستان به دولتی مخدري^۱ تغییر ماهیت خواهد داد. این هشدار به این معناست که بخش‌های مهمی از نیروهایی که باید در خدمت به دولت باشند در خدمت به اقتصاد مخدر خواهند بود.

بخش اول بحث این مقاله مسئله دولت ضعیف و حاکمیت شکننده بود و اینکه دولت افغانستان در زمره چنین دولت‌هایی شناخته می‌شود. اما بخش دیگر مسئله این است که افغانستان در سال‌های گذشته از توسعه خوبی در زمینه زیرساخت‌های ارتباطی مانند تلفن موبایل، اینترنت، نفوذ شبکه‌های اجتماعی و سهولت در دسترسی به اینترنت برخوردار بوده است. از سویی توسعه زیر ساخت‌های ارتباطاتی ضامن توسعه و عامل ضروری آن است از سویی دیگر با توجه به وضعیت حاکمیت ضعیف و عدم توانایی نیروهای نظامی و پلیس و به ویژه پلیس سایبری در این کشور خروج نیروهای فعلی از افغانستان می‌تواند این کشور را تبدیل به پناهگاه امنی برای سلول‌های هدایت جرائم سازمان یافته و شبکه‌های آن لاین توزیع مواد مخدر همانند تجربه سایت «راه ابریشم» بکند.

در تجربه «راه ابریشم»، اف.بی.آی با تلاش بسیار بعد از دو سال موفق به از کارانداختن سایت و بازداشت گردانندگان اصلی آن شد. شیوه‌های پیچیده فرار سایبری برای سازماندهی فعالیت‌های جنایتکارانه‌ای مثل توزیع مواد مخدر آن

لاین، این هشدار جدی را مطرح می‌کند که تضعیف حاکمیت و فقدان نظارت‌های پلیسی قوی بر فضای سایبری و به یک معنا «وجود ناهمزمان»^۲ دولتی ورشکسته از سویی و توسعه زیر ساخت‌ها و دسترسی‌های آن لاین به سایت‌های مختلفی که می‌توانند کاربردهای جنایتکارانه پیدا کنند، با در نظر داشتن ضعف ساختاری نیروهای امنیتی و پلیس سایبری در افغانستان موضوعی هشدار دهنده است و می‌تواند مایه نگرانی‌های جدی باشد.

ارائه پیشنهاد

امنیت سایبری در افغانستان با توجه به دو وضعیت بررسی شده یعنی اول حاکمیت شکننده دولت و ضعف نیروهای امنیتی و دوم توسعه نسبی زیر ساخت‌های ارتباطاتی، موضوعی حساس و در کوتاه مدت نیازمند توجه جدی است. در این زمینه پلیس سایبری ایران می‌تواند با آموزش و انتقال تجربیات فنی و حرفه‌ای خود در مبارزه آن لاین با جرائم سازمان یافته به پلیس، دولت و جامعه افغانستان یاری برساند. سازمان‌های تبهکاری در افغانستان پس از خروج نیروهای نظامی خارجی فضاها را برای استقرار سازمان‌ها و شبکه‌های جرائم سازمان یافته با محوریت «تروریسم مخدري» پیدا خواهند کرد. نبود نظارت و یا مراقبت‌های امنیتی احتمالا می‌تواند این کشور را به پناهگاه امنی برای استقرار سلول‌های هدایت و فرماندهی آن لاین جرائم سایبری

2. Anachronic

1- Narco State

مخدري تبديل كند؛ آموزش و سازماندهي
واحد‌هاي پليس سايبري كه بتواند در
پيشگيري و مقابله با اين دست جرائم
كارآمد باشد، از جمله راهكارهايي است كه
براي افغانستان ۲۰۱۴ و پس از آن بايد
مورد توجه جدی قرار بگيرد.

References

- Hung-En Sung, « State Failure, Economic Failure: Predatory Organized Crime: A comparative analysis », Journal of Research and Delinquency, Vol, 41 No.2, May 2004.
- William Thomson, « Criminal Organizations, Competitive Advantage State Failure in Afghanistan », Journal of Small Wars, Jan 2012.
- Robert I. Rotberg, “The New Nature of Nation-State Failure”, Washington Quarterly, no 3, (Summer 2002/2002) 86.
- Wibke Hansen , The Failed States-Organized crimes-Terrorism Nexus, German Institute for International and Security Affairs, December 2011
- Responsible vendors, intelligent consumers: Silk Road, the online revolution in drug trading, Marie Claire Van Houta, Tim Bingham, International Journal of Drug Policy 25 (2014) 183–189
- William F. Wechsler, Combating Transnational Organized Crime, the Washington Institute for Near East policy, April 2012
- David Bewley-Taylor (2013) Drug Trafficking and Organized Crime in Afghanistan, The RUSI Journal, 158:6, 6-17
- Governance, corruption, and conflict, study guide series on peace and conflict: For Independent Learners and Classroom Instructors, United States Institute of Peace, Washington, D.C.
- <http://www.dw.de/failed-states-represent-a-global-challenge/a-16709334>
- <http://www.pajhwok.com/en/2012/09/22/govt-issues-third-3g-licence-roshan>
- CIA - The World Factbook - Field Listing. Internet users

گزارشی از کنفرانس‌ها و نشست‌های داخلی و خارجی

اجلاس جهان علیه خشونت و افراطی‌گری

World against Violence and Extremism

دکتر مجید علانی

تهران، ۱۸ و ۱۹ آذر ۱۳۹۳

پیشگفتار

توسط فعالین حقوق بشر و سازمان‌های مردم‌نهاد حامی حقوق بشر بلکه در قلب سیاستمداران و مقامات عالی‌رتبه‌ی کشورهای صاحب قدرت حس می‌گردد. تشکیل کمیته‌های فوری ضدتروریسم توسط سازمان ملل متحد، اتحادیه اروپا، اتحادیه عرب و کشورهای تأثیرگذار در سطح منطقه و جهان هم‌چون ایران، آلمان، فرانسه و آمریکا حاکی از ژرفای تهدید تروریسم است. اوباما رئیس‌جمهور ایالات متحده در ۱۰ سپتامبر ۲۰۱۴ در رابطه با ضرورت مبارزه با گروه‌های تروریستی به‌ویژه داعش اظهار کرد که هدف آمریکا تضعیف و نهایتاً انهدام این گروه از طریق راهبرد جامع ضدتروریستی است.

ایران نیز به نوبه‌ی خود تمهیداتی برای خشکاندن ریشه‌های تعصب و افراطی‌گری که متأسفانه در جامعه‌ی دین‌بروز پیدامی‌کند اندیشیده‌است. علاوه بر اقدامات مشترک نظامی با کشورهای عراق و سوریه در مقابله با پیشروی تروریست‌ها، در عرصه

آن‌چه در سال‌های اخیر، دنیا شاهد آن است تکثیر قارچ‌سان گروه‌های تندروی تکفیری و دگردیسی در ماهیت تهدیدات تروریستی است. پیداش گروه‌های افراطی از قبیل داعش نه‌تنها رعب و دهشت را به کشورهای منطقه تزریق کرده، بلکه ستون‌های معماری امنیت جهانی را که همه‌ی کشورهای پرقدرت تا چندی پیش بر استحکام آن صحه‌می‌گذاشتند متزلزل و سست ساخته‌است و سایه‌ی ناامنی را بر سر همه‌ی کشورها گسترانیده‌است. آن‌چه چهره‌ی این گروه‌ها را بیش از همه در اذهان دولت‌ها منفورساخته، ایدئولوژی و استراتژی غیرانسانی و هولناک آن‌ها در هدف قراردادن کودکان و زنان بی‌دفاع و کشتار دسته‌جمعی غیرنظامیان است. اکنون، خطر گروه‌هایی چون داعش در سوریه و عراق، القائده در پاکستان و افغانستان و بوکوحرام در نیجریه نه‌تنها

علیه خشونت و افراطی‌گری در روزهای هجدهم و نوزدهم آذرماه ۱۳۹۳ با حضور جمعی از مقامات عالی رتبه‌ی حاضر و پیشین کشورهای تأثیرگذار منطقه و جهان، نمایندگان مجالس، اساتید، محققین و نمایندگان جامعه مدنی بیش از ۵۰ کشور برگزار گردید.

مراسم افتتاحیه در سالن اجلاس سران و با خوشامدگویی دکتر محمدجواد ظریف، وزیر محترم امور خارجه جمهوری اسلامی ایران آغاز شد. پس از ایشان، دکتر زهرانی رئیس اجلاس و مدیر کل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی با بیان اینکه خود یکی از قربانیان خشونت بوده‌است و از جانب جمعیت انبوهی که قربانی بمب شیمیایی بوده‌اند این وظیفه را احساس کرده که چنین کنفرانسی را در سطح بین‌المللی برنامه‌ریزی و اجرا نماید به حاضرین خوش‌آمدگویی کرد.

سخنران نخست این مراسم دکتر حسن روحانی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران بود. ایشان پس از خوشامدگویی به حاضرین در سالن ابراز داشتند که طرح نخستین جهان‌عاری از خشونت و افراطی‌گری را در سخنرانی خود در شصت و هشتمین مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۲۵ سپتامبر سال ۲۰۱۳ ارائه نمودند. پس از استقبال جامعه بین‌المللی از این طرح و با صدور قطعنامه‌ای در مجمع عمومی این طرح ماهیتی جهانی به خود گرفت و از دبیر کل و اعضای سازمان خواسته شد تلاش‌های خود صورت گرفته خود در راستای این طرح را در سال ۲۰۱۵ طی گزارشی اعلام نمایند.

دیپلماتیک و فرهنگی نیز ایران وارد عمل شده‌است. یکی از تلاش‌های بنیادی صورت گرفته اقدام به تأسیس دبیرخانه‌ی دائمی کنفرانس بین‌المللی جهان علیه خشونت و افراطی‌گری است که می‌تواند نشست‌های فایده‌مند در سطح بین‌الملل برای طرح راهکارهای مبارزه با خشونت‌های سازمان‌یافته و همچنین ارائه‌ی اقدامات سالیانه‌ی کشورها در مبارزه با تروریسم و خشونت باشد.

در راستای جهانی‌سازی و عملیاتی‌کردن ایده‌ی مطرح‌شده توسط دکتر روحانی، رئیس‌جمهور ایران در مجمع عمومی سازمان ملل به تاریخ ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۳، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی^۱ وزارت امور خارجه به‌عنوان نهاد مروج اندیشه‌های انسانی اسلامی انقلاب در سطح بین‌الملل وارد عرصه گردید و مسئولیت برگزاری نخستین کنفرانس بین‌المللی جهان علیه خشونت و افراطی‌گری را برعهده گرفت. در برگزاری این کنفرانس بسیاری از مراکز سیاسی تحقیقاتی برجسته‌ی کشور از جمله مرکز ملی تحقیقات جهانی‌شدن، مرکز مطالعات استراتژیک، نهاد ریاست جمهوری و دانشگاه آزاد اسلامی قول همکاری دادند.

نخستین اجلاس بین‌المللی جهان علیه خشونت و افراطی‌گری

طبق برنامه اعلام شده توسط دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، نخستین اجلاس بین‌المللی جهان

1- Institute for Political & International Studies (IPIS)

همچون توسعه نیافتگی، فقر و بیکاری و نبود امید برای زندگی آتی را بستر ساز ظهور خشونت دانستند. در ابعاد بین‌المللی نیز آنچه از دید ایشان زمینه‌چین فرهنگ خشونت و گسترش ناامنی می‌شود ظلم و بی‌عدالتی برخی حکومت‌های قدرت‌طلب، نابرابری، استعمار و تقسیم کشورها به خودی و غیر خودی، نقض آزادی و حقوق بنیادین بشر و در نهایت انحصارطلبی‌های سیاسی و ژئوپولیتیک است.

ایشان گسترش و بروز خشونت را غروب انسانیت دانست و راه مبارزه با خشونت و افراطی‌گری را تقویت و بسط فرهنگ مدارای دینی و به رسمیت‌شناختن حقوق فرهنگی همه انسانها، گسترش فرهنگ گفتگو میان ملل به هدف برداشتن سوءبرداشتها، گسترش آموزش همگانی فرهنگ صلح و مدارا و ارتقا همکاریهای فرهنگی، اقتصادی و سیاسی دانستند.

ایشان در پایان ۱۰ پیشنهاد را برای مبارزه فوری با تروریسم در منطقه ارائه دادند که به ذکر مختصری از آنها می‌پردازیم:

۱. اعلام برائت کشورهای حامی تروریست و قطع حمایت‌های مالی و سیاسی
۲. کمکهای بین‌المللی در جهت بازسازی

ایشان معتقد است که از طریق روشن کردن بارقه‌های امید در دل مردم منطقه که درگیر خشونت و قربانی اصلی افراطی‌گری‌اند و با تکیه بر ایمان و سنت الهی می‌توان بر ترس و ناامیدی که زندگی انسانها را تهدید می‌کند غلبه کرد. تمامی کشورها باید بیشینه‌ی تعامل و همکاری را در مبارزه با خشونت به کار بگیرند. و این حاصل نمی‌شود مگر با همکاری رسانه‌ها، مراکز علمی و دانشگاهی در به دست دادن فهم و ادراکی صحیح از ریشه‌ها و علل ظهور خشونت.

از منظر ایشان، تنها چیزی که درگیری و اختلاف در نظام بین‌الملل به همراه دارد برهم‌زدن تعادل زندگی اجتماعی سیاسی شهروندان است و صلح و امنیت ایجاد نمی‌شود مگر در سایه‌ی همکاری‌های مؤثر اقتصادی که از آن جمله می‌توان به همکاری‌های کشورهای آسیایی و آمریکای لاتین اشاره کرد. وی خاطر نشان کرد که تنها در صورت تبادل نقطه نظرات، همکاری دولتهای منطقه و ایجاد ائتلاف می‌توان افراطی‌گری را به حاشیه راند و آرامش را به‌ارمغان آورد. وی افزود همکاری ارگانها و نهادهای مردمی دولتی منطقه‌ای می‌تواند در مدت کوتاهی جریانهای ضداسلامی چون داعش را که هزاران مردم بی‌دفاع را با اعمال وحشیانه خود بی‌خانمان و اسیر کردند به حاشیه راند و از بین برد. در این شرایط، هیچ نیازی به حضور بیگانگان و نفوذ آنها احساس نخواهد شد.

از دید رئیس‌جمهور ایران، تفکر غلط و افراطی تنها یکی از مسیرهای منتج به خشونت و افراطی است. ایشان عوامل دیگر

کشور افغانستان به ایراد سخترانی پرداختند. محور این بخش از جلسه خشوت و افراطی‌گری از منظر بین‌المللی بود.

پس از پایان جلسه عمومی کنفرانس، دیگر جلسات اجلاس در محل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی ادامه پیدا کرد. دو میزگرد به صورت موازی در دو سالن مجزا تشکیل شد. در یکی، میزگردی با محوریت افراطی‌گری از منظر و چشم‌انداز منطقه‌ای خاورمیانه برگزار گردید. سخنرانان عبارت بودند از آقایان ابراهیم جعفری، وزیر امور خارجه جمهوری عراق، ولید معلم، وزیر امور خارجه سوریه، عدنان منصور، وزیر امور خارجه پیشین لبنان، ژان ماریه گنو^۳، رئیس گروه بین‌المللی بحران، حبیب بن محمد الریامی، معاون وزیر خارجه عمان و صلاح زواوی سفیر فلسطین در تهران. مدیریت این جلسه را علی الدباغ سخنگوی سابق دولت عراق بر عهده داشت. همزمان نیز در سالن دیگر جلسه‌ای با موضوع تروریسم و جهانی‌شدن در حال برگزاری بود. از جمله سخنرانان این جلسه می‌توان به هادی خانیکی، استاد دانشگاه علامه طباطبایی، حسین جمعه، رئیس اتحادیه نویسندگان عرب از سوریه، دیوید گرومبولی^۴، هماهنگ کننده ضدتروریسم وزارت امور خارجه مجارستان، قطیبه الجبوری، وزیر محیط زیست عراق اشاره کرد. ریاست این میزگرد بر عهده‌ی علیرضا معیری، رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی‌شدن جمعوری اسلامی ایران بود. طبق برنامه‌ی کنفرانس، سخنرانی‌ها در

خسارتهای حاصل از اقدامات تروریستی
۳. تأسیس صندوق‌های ملی برای اشتغال‌زایی و بهبود وضعیت بیکاری
۴. اصلاح نظام آموزش پرورش و مدارس دینی برای جلوگیری از خوانش‌های غلط از دین
۵. همکاری بین‌المللی در جهت تبادل اطلاعات
۶. آگاه سازی افکار عمومی از طریق رسانه‌های ملی و بین‌المللی
۷. مقابله با تروریستها در جهت خنثی سازی اهدافشان در فضاهاى مجازى و شبکه‌های اجتماعى
۸. ایجاد سازو کارهای قوی نظارتی در مسیر ترانزیت تروریست‌ها برای قطع کردن راههای ارتباطی آنها
۹. ایجاد اصلاحات در سازمان ملل بویژه شورای امنیت و کاربرد حق وتو که گاهی باعث تشویق متجاوز و سرخوردگی قربانی میشود
۱۰. نامگذاری روز ۱۸ دسامبر به عنوان روز جهانی علیه خشونت و افراطی‌گری
پس از جلسه افتتاحیه، جلسه عمومی آغاز شد. در این جلسه که به مدیریت دکتر محمد نهاوندیان، رئیس دفتر رئیس جمهوری اسلامی ایران برگزار گردید آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین سیدعلی خمینی، آصف علی زرداری، رئیس جمهور پیشین پاکستان، شل ماگنه بوندویک^۱، نخست وزیر پیشین نروژ، دومینیک دو ویلپن^۲، نخست وزیر پیشین فرانسه و در پایان محمد محقق، معاون رئیس امور اجرایی

3- Jean-Marie Guhenno
4- David Gorombolyi

1- Kjell Magne Bondevik
2- Dominique de Villepin

کمکهای شایانی به سازمان ملل متحد کرده‌است. بیکن این‌که برخی از سیاستمداران آمریکایی ایران را محور شرارت خوانده‌اند خجالت‌آور توصیف کرد.

ورنر فاسلبنده^۴، وزیر دفاع سابق اتریش، فئودور لوکیانف^۵، رئیس شورای خطی مشی‌های سیاست خارجی و دفاعی روسیه، بودیمیر لونکار^۶، وزیر پیشین امور خارجه یوگوسلاوی سابق دیگر سخنرانان این میزگرد بودند. مدیریت این میزگرد برعهده هارولد کیندرمان^۷، رئیس شورای روابط خارجی آلمان بود. در سالن البرز نیز به‌طور همزمان، آشوت هواکیمیان معاون وزیر خارجه ارمنستان، عتیق الله آتیسمال، کفیل وزیر خارجه افغانستان، ترسیتا کینتوس دلس^۸، وزیر مشاور صلح فرایند فیلیپین، نظام‌الدین شمس‌الدین زاده زاهدی، معاون وزیر امور خارجه تاجیکستان، مارتین فلیشر^۹، نائب رئیس موسسه شرق-غرب بروکسل و وارون ساهنی، استاد دانشگاه جواهر لعل نهرو از هند با محوریت موضوع خشونت و افراطی‌گری از منظر منطقه‌ای آسیا به ایراد سخنرانی پرداختند. مدیر این میزگرد هنریک پربن سیسه^{۱۰}، عضو کمیته جایزه صلح نوبل بودند.

در پایان روز نخست این کنفرانس و پس از انتقال میهمانان به هتل محل اقامتشان، ضیافت شامی به میزبانی دکتر محمد جواد

جلسه موازی ۲ و در دو میزگرد به صورت همزمان در سالن ارس و البرز از سرگرفته‌شد. در سالن ارس که سخنرانی‌هایی با محوریت موضوع خشونت و افراطی‌گری از چشم‌انداز منطقه‌ای اروپا برگزارگردید، آغازگر این بخش جورجیوس یاکوو^۱، وزیر خارجه پیشین قبرس بود. از اهم صحبت‌های ایشان می‌توان به تمرکز بر گوناگونی‌های موجود در بدست‌دادن تعریفی جامع از افراطی‌گری اشاره کرد. وی با طرح پرسشی درباره‌ی چرایی پیوستن برخی نخبگان علمی به گروهی همچون داعش تصریح کرد گروه‌های نوظهور تروریستی با به‌خدمت گرفتن ابزار ترغیب دینی در جذب نیروی انسانی از نقاط مختلف دنیا، روز به‌روز در حال تهدیدآفرینی بیشتر هستند؛ این ابزار باید توسط نخبگان سیاسی امنیتی شناسایی و دلایل رشد این گروه‌ها تبیین گردد.

پس از یاکوو، نوبت به یان اوبرگ^۲، پژوهشگر بنیادفراملی تحقیقات صلح و آینده‌پژوهی سوئد رسید. وی در سخنرانی خود سعی در بدست دادن تعریفی دقیق از اقسام تروریسم و خشونت داشت. اوبرگ تروریسم را کنشی سیاسی با هدف ایجاد رعب دانست. از منظر وی، خشونت دارای اقسامی متفاوت از جمله خشونت ساختاری، فرهنگی، خشونت طبیعت و غیره است. سخنران بعدی ریچارد بیکن^۳، عضو پارلمان انگلستان بود. او با بیان اینکه ایده‌ی ایران‌هراسی یک عقیده کاملاً نادرست است، ایران را کشوری دانست که

4- Werner Fasslabend

5- Fyodor Lukyanov

6- Budimir Loncar

7- Herald Kindermann

8- Teresita Quintos Deles

9- Martin Fleischer

10- Henrik Preben Syse

1- Georgios Iacovou

2- Jan Oberg

3- Richard Bacon

ظریف وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران برگزار گردید.

سخنرانی‌های در روز دوم مورخ ۱۹ آذرماه از سرگرفته‌شد. در سالن البرز، آرنولد لوت‌هولد^۱، رئیس عملیات منطقه‌ی خاورمیانه و شمال آفریقا از مؤسسه دی‌کف (DCAF) سوئیس، محمد عبدالعزیز، رئیس دانشکده مطالعات دیپلماسی دانشگاه الجزایر، کریم عبدالفتاح، معاون وزیر امور خارجه مصر و عصام‌الدین علی عبدالله، مسئول هماهنگی ضدتروریسم وزارت کشور سودان سخنرانی‌های خود را با موضوع خشونت و افراطی‌گری از منظر منطقه‌ای آفریقا ارائه کردند. مدیر این جلسه توره اوتار وستبی^۲، شهردار صلح نروژ بود.

اهم سخنان آرنولد لوت‌هولد به تعریف خشونت در مقیاس وسیع‌تر اشاره داشت که از نقطه نظر وی به سوءاستفاده از قدرت توسط دولت‌ها اطلاق می‌گردد. لوت‌هولد به نقش نیروهای امنیتی و دولت در به وجودآوردن خشونت اشاره کرد و افراطی‌گری را تهدیدی برای امنیت هم در سطح جامعه و هم در سطح فرد دانست.

گزیده‌ای از سخنان محمد عبدالعزیز از الجزایر نیز به شرح ذیل است. او راهکارهایی را برای مبارزه با خشونت در منطقه آفریقا از جمله همکاری پیوسته دول آفریقایی، فراهم‌آوردن تسهیلات لجیستکی برای دولت‌های درگیر با گروه‌های تروریستی و محقق‌کردن خواسته‌های اجتماعی و اقتصادی مردم منطقه پیشنهاد کرد. عبدالعزیز اولویت

اصلی برای ریشه‌کن‌کردن افراطی‌گری را گفت‌وگو میان کشورها که منجر به تقویت مردم‌سالاری می‌گردد دانست. وی خاطر نشان کرد برای رسیدن به این مقصود، هیچ‌گونه نیازی به اقدامات مداخله‌جویانه کشورهای دیگر وجود ندارد.

عصام الدین علی عبدالله از کشور سودان در بخشی از سخنان خود به توافق‌های صورت گرفته در سطح منطقه برای مبارزه با افراطی‌گری از جمله کنوانسیون ۱۹۹۲ و ۱۹۹۸ اشاره کرد. وی از سیستم نظارتی شفاف دولتش بر موضوعات اقتصادی که منجر به مهار فعالیت‌های اقتصادی حامی گروه‌های تروریستی می‌شود خبر داد.

در سالن البرز، موضوع خشونت از چشم‌انداز منطقه‌ای آمریکا به بحث گذاشته‌شد. خوزه ویسنته آوالوس^۳، معاون اجرایی رئیس جمهور ونزوئلا، آغازگر سخن بود. پس از ایشان به ترتیب ساموئل سانتوس لویز^۴، وزیر امور خارجه جمهوری نیکاراگوئه، فلیکس کارلوس بیبر پونسه دلئون^۵، رئیس کمیته امور خارجه اوروگوئه، جیم اسلاتری^۶، عضو سابق کنگره ایالات متحده آمریکا و پرتو جینس پین‌هیرو دی‌کیروز^۷، عضو پارلمان فدرال برزیل به ایراد سخنرانی پرداختند. مدیریت این جلسه بر عهده‌ی تانیا میخائیلوا^۸، مدیر موسسه دیپلماتیک بلغارستان بود.

پس از پذیرایی، سخنرانی‌ها در دو جلسه‌ی دیگر و به‌صورت فشرده از سرگرفته

3- Jose Vicente Avalos

4- Samuel Santos Lopez

5- Flix Carlos Bieber Ponce de Leon

6- Jim Slattery

7- Proto-Genes Piheiro De Queiroz

8- Tanya Mikhailova

1- Arnold Luethold

2- Thore Ottar Vestby

شد. سالن البرز میزبان سخنرانی‌هایی پیرامون موضوع فرهنگ و دین و رابطه آنها با خشونت و افراطی‌گری بود. مدیر مرکز فقهی ائمه اطهار (ع)، آیت‌الله فاضل لنکرانی ریاست این نشست را برعهده داشت. سخنرانان این میزگرد عبارت بودند از کاردینال تئودور مک‌کاریک^۱ از ایالات متحده آمریکا، محمد شاهیم، وزیر امور اسلامی جمهوری مالدیو، صبا نقوی، سردبیر نشریه اوتلوک هند، محمد اسحاق مدنی، مولوی و استاد دانشگاه جمهوری اسلامی ایران و مارک دی سیلیاندر^۲ از موسسه تقریب اسلام و مسیحیت ایالات متحده آمریکا.

در سالن ارس نیز سخنرانی‌ها با محوریت موضوع فقر و بی‌سوادی و رابطه‌ی آن با خشونت و افراطی‌گری در حال انجام بود. سخنرانان این میزگرد عبارت بودند از استر کوئیش لاروش^۳، نماینده یونسکو در جمهوری اسلامی ایران، فتحی توزی، وزیر اسبق جوانان، ورزش، زنان و خانواده جمهوری تونس، فلاویوس کاباماریا^۴، مدیر دپارتمان اقتصادی موسسه سیاسی و اقتصادی خاورمیانه از رومانی و عبدالحمید دشتی، رئیس کمیته حقوق بشر پارلمان کویت. رئیس این نشست پائولو کوتا راموزیتو^۵، دبیر کل کنفرانس پاگواش در مورد علم و امور جهانی بود.

پس از صرف ناهار، نوبت به جلسه‌ی نهایی رسید. دستور کار این جلسه عبارت بود از

ارائه جمع‌بندی توسط رئیس کنفرانس مصطفی زهرانی و سخنرانی اختتامیه که ارائه‌دهنده آن محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه کشورمان بود.

وی در این سخنرانی خشونت منطقه‌ای را تهدیدی برای صلح و ثبات دانست و مبارزه با آن را وظیفه‌ای تمام کشورهای منطقه عنوان کرد. وی یادآور شد: خشونت کنونی ایدئولوژی و تکنولوژی را به هم پیوند داده است و ریشه‌های افراط و خشونت را باید ابتدا در اذهان جستجو کرد. وی اضافه کرد: اشتغال، سرکوب، نقض حقوق اولیه، سلطه و استعمار، فقر، عقب ماندگی و تحریم ریشه‌های عینی خشونت است. رئیس دستگاه دیپلماسی اضافه کرد: افراط و خشونت پدیده جدیدی نیست و به صور و اشکال مختلف در زندگی بشر وجود داشته؛ آنچه که در این خصوص جدید است قالب‌های نوینی از افراط و خشونت است که ایدئولوژی و تکنولوژی را به هم پیوند زده و از این طریق نسل و حرث را به تعبیر قرآن به نابودی می‌کشد. ظریف تصریح کرد: هیچ منطقه‌ای مانند منطقه ما یعنی خاورمیانه، شمال آفریقا و غرب آسیا در چند دهه گذشته هدف افراط و خشونت نبوده اما تجمیع و تمرکز خشونت و افراط در این منطقه پدیده ذاتی و ساختاری نیست بلکه عارضی است و قابل کنترل، مدیریت و ریشه‌کنی است.

وی خاطرنشان کرد: وظیفه‌ای که فراروی همه اعضای جامعه بین‌المللی به طور عام و بازیگران منطقه قرار دارد، مقابله با افراط و خشونت از طریق شناسایی آن به عنوان عامل اصلی تهدید صلح، آرامش و

1- Theodore Mc Carrick
2- Mark D. Siljander
3- Esther Kuisch-Laroche
4- Flavius Caba Maria
5- Paolo Cotta Ramusino

ثبات است. چنین مبارزه ای نیازمند درک دقیق از گوشه‌ها و عوامل شکل دهنده این پدیده خطرناک و تحول در ذهنیت‌ها در خصوص چگونگی آن و دگرگونی در سیاست‌گذاری است. ظریف بیان کرد: سابقه مناطقی که با پدیده‌های افراط و خشونت در دهه‌های معاصر رو به رو بوده اند نشان می‌دهد که همگی قابل ریشه کنی و یا لاقل قابل مدیریت هستند. وی امتیاز ویژه منطقه ما را مردم مسلمان دانست و تاکید کرد که روح اسلام ضد افراط، تفریط و خشونت است. رئیس دستگاه دیپلماسی خاطرنشان کرد: مردم این منطقه در پی عزت، شرف و صلح اند و با برنامه‌ریزی و هماهنگی مناسب میان دولت‌ها و جامعه مدنی می‌توان با بهره گیری از آموزه‌های دینی و سابقه تاریخی و فرهنگی زمینه‌های بروز و گسترش خشونت را در منطقه زدود.

وزیر امور خارجه بخش دیگر سخنان خود را به مدیریت افراط و خشونت در جامعه بین الملل اختصاص داد و گفت: خشونت و افراط بیماری واگیردار جهانی است. به خاطر آسیب‌پذیری جهانی که یکی از زوایای جهانی شدن است خشونت در یک منطقه بر دیگران اثر می‌گذارد. ظریف افزود: مدیریت افراط و خشونت در جامعه بین‌المللی باید با تغییر نگرش‌ها و اذهان دنبال شود. اسلام هراسی، شیعه هراسی و ایران هراسی اشکال گوناگون ذهنیت‌های خشونت‌گرا و افراطی و همزمان خشونت‌ساز و افراطی پرور است. وی تاکید کرد: در مقابل پذیرش واقعیت، باور عمیق و تاکید بر اشتراکات و سرنوشت مشترک

بشری ناگزیر از بازی برد - برد و پیوند امنیت همه با هم، شرایط مثبت ذهنی است که باید در تقویت آنها کوشید. وزیر امور خارجه با بیان اینکه نمی‌توان با ذهن‌های برتری طلب، سلطه طلب، زیاده خواه، حذف گرا و استکباری، خشونت و افراط را در روابط بین الملل مهار کرد افزود: همه افراد جامعه جهانی نه تنها به خاطر نوع دوستی بلکه حتی به دلیل صرف منافع شخصی و ملی خود ناگزیرند که بستر عملی افراط و خشونت یعنی عدم مردم سالاری، فقر و بیکاری را مهار و ریشه کن کنند. ظریف تصریح کرد: جمهوری اسلامی ایران میراث انقلاب اسلامی است که بزرگترین انقلاب در عصر حاضر است که بدون استفاده از اقدامات خشونت آمیز و با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی و با تکیه بر حضور گسترده مردم در صحنه و قدرت ناشی از باور و استقامت مردم به پیروزی رسید. وی راهکار ایران را در مبارزه با خشونت، عقلانیت دانست. وی با اشاره به طرح جهان علیه خشونت و افراط‌گری رئیس جمهوری در مجمع عمومی سازمان ملل، گفت: طرح ایشان نمایانگر دیدگاه ما در مورد مناسب ترین راه برخورد با این پدیده خطرناک یعنی توجه به ابعاد نرم‌افزای و همکاری منطقه‌ای است. ظریف در پایان عنوان کرد: دین هیچ ارتباطی با تندروی ندارد، اصولا افراط دینی قابل جمع در یک عبارت نیست، افراط با دین غیر قابل جمع است، دین یک پیام مبتنی بر یکسان‌سازی انسان‌هاست.

در پایان این اجلاس نیز بیانیه‌ای جهت ارتقا فرهنگ صلح و گفتگو میان ادیان و

جهت ارتقای صلح و دوستی میان جوامع مختلف.

- تاکید بر عملکرد رسانه به عنوان مکانیزمی برای جهانی سازی ایده احترام به تفاوت های فرهنگی، حق توسعه فرهنگی و گسترش حقوق بشر و ارزش ها. - تاکید بر اجرای موثر این طرح و استقبال از کنفرانس های پیش رو درباره جهان علیه خشونت و افراط گرایی.

تلاش برای مبارزه با افراطی گری منتشر شد که بخشی از مفاد آن به شرح زیر است:

- استقبال از پیشنهاد ارائه شده توسط حسن روحانی، رئیس جمهور ایران مبنی بر اعلام ۱۸ دسامبر در هر سال به عنوان روز جهانی مبارزه با خشونت و افراط گرایی از سوی سازمان ملل.

- اهمیت محکومیت عمومی همه انواع افراط گرایی و خشونت و تروریسم توسط همه دولت ها، رهبران دینی، سیاستمداران و برنامه ریزان.

- تاکید بر نیاز اتخاذ اقداماتی در جهت ریشه کن کردن فقر، بیکاری و توسعه نیافتگی به عنوان منابع مهم رشد افراط گرایی.

- فراخوان کشورهای که مرزهای شان برای انتقال گروه های افراط گرا و رادیکال استفاده می شود و اتخاذ گام های مهم برای کنترل موثر مرزهای شان با به کارگیری قوانین و معیارهای قانونی.

- درخواست از دبیرکل سازمان ملل برای مطرح کردن مبارزه با خشونت و افراط گرایی در مجمع عمومی در هفتادمین جلسه خود درباره اتخاذ راه های موثر از سوی سازمان ملل با مشارکت اعضای این سازمان برای مقابله با افراط گرایی.

- تاکید بر ایجاد و گسترش فرهنگ صلح از طریق گسترش روابط خارجه و برگزاری گفت وگوهای منظم میان رهبران همه ادیان.

- گسترش روابط خارجی میان روشنفکران، اندیشکده ها و هنرمندان در

کشورهای عربی موسوم به بهار عربی و مذاکرات مرتبط با خواسته‌های هسته‌ای ایران به عنوان کشوری تأثیرگذار در منطقه خاورمیانه موجب شده‌است که رهبرانی از این منطقه نیز به مونیخ دعوت شوند و تنوع موضوعات مطرح افزایش یابد. این روزها علاوه بر دیده‌شدن رهبران نظامی در هتل بایریشا هوف در قلب شهر مونیخ، نمایندگان از جامعه فعالان حقوق بشر، دوستداران و دلوایسان محیط زیست، سران سازمان‌های بین‌المللی و برندگان جایزه صلح نوبل به چشم می‌خورند.

فضای بسیار صمیمی در محل برگزاری این همایش و تعهد بسیاری از شرکت‌کنندگان به این مراسم شکوهمند سیاسی از جمله آمریکا از آغاز تا کنون سبب شده است که کمتر به ذهن کسی خطور کند که می‌توان سیاستمداران و سناتورهای از جناح‌های مخالف را با این فراوانی بتوان در فضای محدود هتل گرد هم آورد. با وجود اینکه جنگ سرد، که سال‌ها محور این کنفرانس بود، به دست فراموشی سپرده شده‌است، شخصیت و کار فوق‌عالی کلايست، که متأسفانه در سال ۲۰۱۳ درگذشت، سبب شده‌است این کنفرانس پس از چند دهه به قوت خود باقی بماند و همچنان با شور و حرارت زیادی برگزار گردد. با وجود مباحثی از جمله حاکمیت جهانی به طور عام و امنیت بین‌المللی به طور خاص که بیش از پیش از سیطره کنترل و مدیریت خارج شده‌اند

کنفرانس امنیت مونیخ از آغاز شکل‌گیری در سال ۱۹۶۳ با نام اجلاس بین‌المللی علوم نظامی (Internationale Wehrkunde-Begegnung) تا کنون به عنوان گردهم‌آیی مستقل برای سیاستگذاران، کارشناسان و متفکران بوده است و فضایی را مهیا ساخته که ایشان نظرات و استدلال‌های سازنده‌ی خود را در رابطه با موضوعات ضروری و حائز اهمیت حوزه امنیت ارائه دهند. تا آنجا که در سال ۲۰۱۳ بیشتر از ۶۰ وزیر دفاع و امور خارجه در این همایش شرکت کردند و ۱۱ تن از سران و رؤسای کشورها در میان شرکت‌کنندگان بودند. آیوو دالدر^۱، فرستاده ویژه آمریکا به ناتو در سال گذشته، این کنفرانس را به عنوان "مراسم اسکار سخت‌کوشان و زحمت‌کشان سیاست امنیت" دانست. هدف محوری این کنفرانس ایجاد گفت‌وگو و ترغیب همکاری‌ها در سطح بین‌الملل و نهایتاً بدست دادن راهکارهایی برای چالش‌های امروز و فردای امنیت است.

در طی سال‌های برگزاری کنفرانس با وجود اینکه هسته مرکزی مذاکرات و موضوعات، فراآتلانتیکی بوده، حلقه شرکت‌کنندگان وسیع و وسیع‌تر شده است؛ تا آنجا که شرکت‌کنندگان بسیاری به نمایندگی قدرت‌های نوظهور از جمله چین، هند و برزیل نیز دعوت شده‌اند. علاوه بر این، تحولات و ناآرامی‌های اخیر

1- Ivo Daalder

لزوم تداوم چنین کنفرانسی در دامنه وسیعتر از کشورهای فرا آتلانتیکی این روزها بیشتر حس می‌گردد.

آنچه منجر به تفاوت این کنفرانس با دیگر گردهم‌آیی‌ها می‌شود این نکته است که هدف ارائه و تولید نتیجه‌ای مستقیم از این کنفرانس نیست. ولفگانگ ایشینگر^۱ نویسنده کتاب *به سوی امنیت مشترک*، ۵۰ سال کنفرانس امنیت مونیخ اظهار می‌دارد از آنجایی که هدف این کنفرانس رسیدن به یک توافق مشترک بر سر یک اعلامیه نهایی نیست، شرکت‌کنندگان با آزادی کامل و بدون رعایت هرگونه پروتکل کنترل‌شده و از پیش تعیین‌شده می‌توانند صدا و دیدگاه‌های شخصی خود را به گوش دیگران برسانند. این امر، بدین معنی نیست که برون‌دادی از این هم‌اندیشی حاصل نمی‌گردد بلکه تأثیر معنادار مناظرات و گفتگوها را می‌توان در بسیاری از رخدادهای دیپلماتیک به وضوح مشاهده کرد.

این اجلاس از منظری دیگر، فرصتی را فرا روی تصمیم‌گیران ارشد سیاست می‌نهد که به تصمیم‌ها و در نهایت راه‌حل‌های کارآمدی برای برون‌رفت از بحران‌های موجود برسند. به عنوان مثال، بسیاری از تبادل نظرها و ژرف‌اندیشی‌های غیر رسمی شورای امنیت سازمان ملل متحد در رابطه با بحران سوریه در حضور وزرای کلیدی خارجه چندین کشور در صحن عمومی و یا پشت درهای بسته کنفرانس مونیخ در سال ۲۰۱۲ رقم خورد. علاوه بر این، گاه دیده شده برخی از اسناد دو جانبه نیز با

حضور سران و نمایندگان دو کشور در گوشه و کنار این کنفرانس مورد موافقت قرار می‌گیرند و امضا می‌شوند.

در پایان می‌توان گفت آنچه که منجر به استمرار و مانایی این کنفرانس در مدت این ۵ دهه شده است به نقل از وزیر دفاع وقت آمریکا چاک هیگل^۲ قابلیت تطبیق‌پذیری آن با تغییرات پیوسته دنیا و روزآمدی جهانی آن است. در سال‌های اخیر، کنفرانس مونیخ دیگر محدود به طرح موضوعاتی در رابطه با "امنیت سخت" از جمله بحران‌های منطقه‌ای، تکثیر هسته‌ای، توانمندی‌های نظامی اروپایی و بررسی موشکافانه دکترین نظامی کشورها و شمارش تعداد موشک‌های آنان نمی‌شود، بلکه موضوعاتی از قبیل امنیت سایبر، انرژی، چالش‌های زیست محیطی که امنیت مشترک را خطر می‌اندازند مجال طرح می‌یابند و با بیان این جمله که هدف بحث و گفتگو در مورد "بانک است و نه تانک" در سخنرانی افتتاحیه تعدیل ماهیت این کنفرانس از طریق جامع شدن موضوعات مطرح به صورت صریح اعلام می‌گردد.

1- Wolfgang Ischinger

2- Chuck Hagel

پنجاه و یکمین کنفرانس امنیت مونیخ

کنفرانس امسال امنیت مونیخ در روزهای جمعه، شنبه و یکشنبه مورخ ۶، ۷ و ۸ فوریه در هتل بایریشاهوف واقع در قلب مونیخ برگزار گردید. محورهای مورد بحث در این رویداد از جنگ آمیخته^۱ و نبرد اطلاعات گرفته تا به بحث گذاشتن موضوعاتی چون بحران اوکراین و امنیت اروپا، فاجعه آوارگان کشورهای سوریه و عراق، افراطی‌گری در منطقه خاورمیانه و حضور گروه تروریستی داعش، هرج و مرج و نظم جهانی رو به افول و عدم تمایل نگهبانان و بازیگران تأثیرگذار از جمله آمریکا برای وارد شدن به میدان را در برمی‌گرفت.

در روز نخست، یکی از سخنرانان کلیدی اورسولا فان درلین^۲ وزیر دفاع جمهوری فدرال آلمان بود. وی در رابطه با نقش راهبری آلمان به عنوان کشوری با تجربه به ایراد سخنرانی پرداخت. وی اظهار کرد با در نظر گرفتن تاریخ کشور آلمان بی‌تفاوتی در برابر بحران‌های بین‌المللی به لحاظ اخلاقی به طور قطع انتخاب آلمان نخواهد بود. وی آلمان را کشوری حامی حقوق همگانی انسان‌ها دانست. وی با بیان اینکه

باید از اتفاقات فجیع از جمله نسل‌کشی یزیدی‌ها درس گرفت، آمادگی آلمان را برای برعهده گرفتن مسئولیت بیشتر و وارد عرصه شدن اعلام کرد. وی در تبیین ماهیت همکاری بیشتر و برعهده گرفتن مسئولیت راهبری و فرهنگ سیاسی آلمان قرن ۲۱ خاطر نشان کرد این راهبری، راهبری از مرکز است. وی این راهبری را بهترین شکل ارائه قابلیت‌ها و منابع به شرکاء و متحدان دانست. وی اضافه کرد، زمان آن رسیده است که آلمان نقش بارز و پررنگ‌تری ایفا کند. وی راهبری از مرکز را کمک به دیگران برای برقراری امنیت در منطقه خود دانست.

در میزگرد نخست موضوع آماده‌سازی برای مقابله با جنگ آمیخته به بحث گذاشته شد. شاید پیش از سال ۲۰۱۴ این اصطلاح تنها در میان کارشناسان نظامی و استراتژیست‌ها به کار می‌رفت، اما بحران اوکراین شکل جدیدی از جنگ را به اروپا بازگرداند. بریدلاو^۳ معتقد است روسیه با بهره‌گیری از رویکردی آمیخته از ابزار مالی و انرژی و با به راه انداختن جنگ اطلاعاتی باعث برهم زدن تعادل اوکراین شرقی و منطقه کریمه شده‌است و نهایتاً اضافه کردن ابزار نظامی (فرستادن سربازان سبز

1- Hybrid war
2 Ursula von der Leyen

3- Philip M. Breedlove

کوچک) باعث تحریک و برهم زدن ثبات اوکراین گردیده است. برخلاف تأکید مسکو بر دیپلماسی غیرمداخله جویانه، آن چه در واقع اوکراین با آن درگیر است رویکردی ترکیبی و چندگانه از ابزار متداول و غیر متداول جنگ از قبیل جنگ اقتصادی، حملات سایبری، نیروهای نظامی منظم و نامنظم، نیروهای ویژه، حمایت از آشوب های محلی، دیپلماسی و جنگ اطلاعات و تبلیغات که روسیه بازیگردان آن است.

بخش دیگری از این کنفرانس، مرتبط با اهمیت دفاع از منظر اروپا بود. به منظور بهبود سطح امنیت شهروندان اروپایی و پایداری صلح و ثبات در منطقه اروپا و در سطح وسیع تر جهان نیاز به تدوین سیاست دفاع و امنیت مشترک مؤثر است. از آن جایی که محیط ژئوپولتیک و استراتژیک اروپا در حال تغییر تدریجی است، محدودیت بودجه دفاعی اروپا، رقابت پذیری صنعت دفاع و امنیت را بیش از پیش به خطر انداخته است. بخش عمده مباحث مطرح در این میزگرد به تغییر خط مشی های امنیتی دفاعی اروپا در قبال اتفاقات اروپای شرقی و تطابق مخارج و تدارکات دفاعی اروپا با این موضوع اختصاص یافت.

در میزگرد موازی دیگری که در دیگر سالن هتل برگزار شد موضوع ژئوپولتیک منطقه آسیا-اقیانوس آرام به بحث گذاشته شد. سخنرانی های خصمانه و تنش زا دوسویه میان چین و ژاپن در سال های اخیر به ویژه در رابطه با منطقه جنوب و شرق آب های چین حاکی از عمق تنش و

اختلافات ریشه ای میان این دو کشور است تا آن جا که در فوریه سال گذشته شینزو آبه، نخست وزیر کشور ژاپن، رابطه میان چین و ژاپن را مشابه رابطه بریتانیا و آلمان درست پیش از آغاز جنگ جهانی اول دانست. امروز با وجود اینکه رابطه این دو کشور در حال بهبود است، هنوز اما شرق و جنوب آب های چین شکننده است. از آن جایی که شرق دریای چین منطقه ای به لحاظ مسیرهای بازرگانی بسیار حائز اهمیت محسوب می شود و حدوداً یک سوم نفت خام جهانی در این منطقه واقع شده است، حساسیت این منطقه بیشتر به چشم می آید. هرچند گزینه ی نظامی در این منطقه نامحتمل می نماید، با مشخصه های ژئوپولتیک این ناحیه و نارضایتی های تاریخی میان دو کشور، منطقه را به یک بشکه ی مواد محترقه تبدیل کرده است که هرآن بیم آن می رود که منفجر شود.

میزگرد نهایی روز نخست به بحران آوارگان اختصاص پیدا کرد. بنابر گزارشات کمیسیون عالی ملل متحد برای آوارگان (UNHCR) از سال ۲۰۱۱ و در نتیجه جنگ در سوریه تعداد آوارگان و پناهندگان به صورت چشمگیر و خیره کننده ای افزایش یافته است تا آن جا که در پایان سال ۲۰۱۳ این آمار به بالاترین میزان خود از آغاز گردآوری اطلاعات مربوطه توسط سازمان ملل متحد یعنی ۵۰ میلیون نفر در دنیا رسیده است. این فاجعه، باری بس گران بر دوش کشورهای همسایه از جمله لبنان نهاده است. طبق آمار منتشر شده از کمیسیون نامبرده مورخ دهم دسامبر ۲۰۱۴، از ۲۰۷ هزار آواره ایی که قصد

عزیمت به کشورهای اروپایی را از مسیر دریای مدیترانه در سال ۲۰۱۴ داشته‌اند، ۳۴۰۰ نفر از بین رفته‌اند.

روز دوم کنفرانس با ارائه سخنرانی‌هایی در رابطه با راهکارهای تقویت سازمان ملل متحد از جانب اعضای گروه ریش سفیدان^۱ از سرگرفته شد. سخنرانان این بخش را چند تن از برندگان جایزه صلح نوبل و دبیران کل^۲ پیشین سازمان ملل متحد که عضویت گروه مستقل ریش سفیدان را نیز دارند از جمله کوفی عنان (ریاست گروه)، مرتی ایتی‌ساری^۳، گراسا میچل^۴، گرو هارلم برون‌تلند^۴ (معاون رئیس ریش سفیدان) تشکیل می‌دادند. پس از آن نوبت به نخستین میزگرد روز دوم رسید که به مضمون پنجاه و یکمین کنفرانس امنیت مونیخ یعنی نظم بین‌المللی در حال زوال در سال ۲۰۱۵ اختصاص یافت. به نقل از کوفی عنان "هیچ منطقه‌ای مانند خاورمیانه نمی‌تواند به بهترین شکل بازنمایی ایده کانونی کنفرانس ۲۰۱۵ باشد". کمتر شخصی گمان می‌کرد گروه تروریستی که خود را داعش (ISIS) می‌نامید و سال گذشته کنترل فلوجه و رمادی در عراق را به دست گرفت و همچنین اعتراضات میدان کیف در اوکراین که بنظر می‌رسید با یک اجماع صلح‌آمیز درونی و دموکراتیک حل شود، امروز تبدیل به دو بحران فاجعه‌آمیز در دنیا گردد و برچسب هرج و مرج و جهان بدون آرامش را بر این عصر زند. آن چه بر این نگرانی

می‌افزاید این واقعیت است که آیا جامعه بین‌المللی توان حمایت و برگرداندن عناصر نظم منطقه‌ای و بین‌المللی را خواهد داشت یا خیر. حال دیگر منطقه‌ای چون اروپا با شبکه‌ی درهم تنیده و در هم وابسته‌ای از قوانین و نهادهای جامع احساس خطر می‌کند. در این میان، شکست روابط روسیه با غرب نیز بر این آتش دامن زده‌است. جنگ سوریه که باعث آواره شدن هزاران نفر شده است، پیدایش و تشکیل حکومت به اصطلاح اسلامی، بحران در لیبی و یمن و فوران مجدد نزاع اسرائیل و فلسطین سایه رعب و تهدید را نه تنها در منطقه خاورمیانه بلکه همه‌ی دنیا انداخته‌است. شرایط منطقه آسیا-اقیانوسیه نیز با وجود اختلافات حل‌نشده مرزی و ظهور و نفوذ قدرت چین باعث افزایش چالش در آن منطقه شده است و شیوع بیماری همه‌گیر ابولا در غرب آفریقا و فجایع غیرانسانی که جان میلیون‌ها نفر را تهدید می‌کند نظم جهانی را به شدت بر هم زده است و حاکمیت جهانی را با چالش‌های فراوان دست به گریبان کرده است. عدم رغبت و تمایل نگاهبانان و راهبران سنتی و بالقوه دنیا برای حل و فصل بحران‌های موجود حلقه‌ی غیرانسانی بی‌نظمی را منجر شده است. پس از آن آنگلا مرکل صدر اعظم آلمان در رابطه موضوعاتی از قبیل بحران اوکراین و نقش روسیه در آن، نقش آلمان در حل چالش‌های بین‌المللی از قبیل اختلاف هسته‌ای با ایران و همچنین در گستره وسیع‌تر نقش آلمان در ثبات و فراهم آوردن ابزار امنیت بر پایه همکاری در اروپا به ایراد سخنرانی پرداخت. سخنران

1- The Elders

2- Martti Ahtisaari

3- Graca Machel

4- Gro Harlem Brundtland

دیگر سرگی لاوروف وزیر امور خارجه روسیه بود. وی نیز به تبیین مواضع روسیه در رابطه با زوال توسعه جهانی با ارجاع به سخنان رئیس جمهوری ولادیمیر پوتین در ۸ سال پیش پرداخت. وی مخالفت خود را با این موضوع که نظم جهانی با سقوط ناگهانی و یکباره مواجهه بوده است اعلام کرد. وی با اشاره به تاریخ، به نقش آمریکا و متحدانش در تضعیف ساختار ثبات در یوگوسلاوی، عراق و لیبی اشاره کرد. وی همچنین از تلاش آمریکا برای مقصر دانستن روسیه در تک تک بحران‌های موجود سخن گفت. وی در رابطه با شکل‌گیری بحران اوکراین افزود هر زمان که همکاران آمریکایی و اتحادیه اروپا وارد عمل شدند شرایط را وخیم‌تر کردند. وی همچنین از نقش آمریکایی‌ها در ترغیب عملیات نظامی در کیف پرده برداشت و از رفتار دوگانه و بدقولی آن‌ها در ایجاد گفتمانی بینامللی سخن به میان آورد. همچنین خاطر نشان کرد که گزینه‌ی نظامی تنها تراژدی مردم اوکراین را وخیم‌تر می‌کند. ایشان در پایان بر تلاش روسیه در برقراری ثبات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و همچنین اسقرار تمامیت عرضی در اوکراین تأکید کرد و طرح معماری امنیت برای اروپا را بدون روسیه ناشدنی و غیر ممکن دانست.

پس از این میزگرد، نوبت به مناظرات در رابطه با اختلاف بر سر اوکراین و امنیت اروپا رسید. این مناظرات در دو سطح نمایندگان پارلمان و رؤسای جمهور برگزار گردید. از جمله سخنرانان کلیدی در این

بخش می‌توان به سخنرانی جوزف بایدن^۱ معاون رئیس جمهور آمریکا، پترو پروشنکو^۲ رئیس جمهور اوکراین و رؤسای جمهور کشور لیتوانی، بلغارستان و فنلاند اشاره کرد.

جوزف بایدن در سخنان خود، با زیر سؤال بردن تعهد روسیه در قبال صلح، خواستار این شد که پوتین تمایل خود برای رسیدن به راه حل سیاسی بحران اوکراین را در عمل نشان دهد. وی خطاب به رئیس جمهور پوتین اعلام کرد "با درنظر گرفتن تاریخ اخیر روسیه، باید در رابطه با اعمال آنان قضاوت کرد نه گفتار؛ آقای رئیس جمهور به ما نگوئید، در عمل نشان دهید." وی در ادامه اظهار داشت دلیل آن که آمریکا کمک‌های امنیتی برای دولت اوکراین فراهم می‌آورد نه برای تهییج و ترغیب جنگ، بلکه با هدف کمک به آنان برای دفاع از خود صورت می‌پذیرد. او در ادامه از عدم اعتقاد کاخ سفید به راه حل نظامی برای اختلافات اوکراین سخن گفت و افزود: "بگذارید به صراحت بگویم: ما فکر نمی‌کنیم روسیه حق دارد هر عملی که بخواهد را انجام دهد."

در یکی دیگر از سخنرانی‌های حائز اهمیت این بخش از کنفرانس، رئیس جمهوری اوکراین به ایراد سخنرانی پرداخت. پترو پروشنکو خواستار حمایت جامعه جهانی از دولت اوکراین برای حفظ استقلال، تمامیت عرضی و اقتدار ملی شد. وی همچنین از حقانیت دولت برای دفاع از قلمرو و ملت خویش با حمایت دیگران

1- Joseph Biden

2- Petro Poroshenko

سخن گفت. پوروشنکو با اشاره به یادداشت تفاهم بود/پست بر حقانیت اوکراین در دریافت صلاح‌های غیرمرگبار برای دفاع از خود تأکید کرد. وی بر لزوم شک‌گیری سازوکاری جدید برای دفاع و جلوگیری از هرگونه تجاوز در چارچوب اساس‌نامه‌ای جدید که به کشورهای اروپایی اجازه دهد مقررات خودشان را وضع کنند تأکید کرد. رئیس جمهور اوکراین با نمایش کارت‌شناسایی و پاسپورت چند تن از سربازان روسی به عنوان گواهی بر حضور نظامی روسیه در خاک اوکراین اظهار داشت تجاوز به حریم شهروندان اوکراینی حدود ۸ ماه است که ادامه پیدا کرده است.

پس از آن میزگردی با موضوع اهمیت و تأثیر عنصر رعب و دهشت در نتیجه‌ی جنگ از چشم‌انداز منطقه‌ای عراق، بیت‌المقدس و اربیل برگزار گردید. سخنرانان کلیدی این بخش از برنامه را حیدر العبادی، نخست وزیر عراق، اسحاق هرزوغ^۱، رئیس حزب کارگری اسرائیل و مسعود بارزانی، رئیس اقلیم خودمختار کردستان عراق تشکیل می‌دادند. نخستین بار رئیس جمهور آمریکا جورج بوش پس از حوادث ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ از اصطلاح جنگ برپایه رعب و وحشت سخن به میان آورد. با از بین رفتن هسته مرکزی القاعده، نه تنها ریشه افراطی‌گری از بین نرفت، بلکه با رشد و تکثیر قارچ‌گونه‌ی گروه‌های تروریستی جهادی رعب و وحشت بیشتر از پیش بر جهان سایه افکنده است. کانون حملات و تجاوزهای این گروه‌ها با استراتژی مرکزیت‌زدایی دیگر فراتر از

"اهداف دشمن نزدیک"^۲ بسط پیدا کرده است و با تحریک و تهییج بی‌ثباتی در عراق و سوریه این منطقه را به بهشتی برای گروه داعش بدل کرده است. حال، پروژه ساخت خلافت اسلامی با استراتژی هژمونیک، خودکامه و بسط‌گرایی خویش با القای رعب و وحشت نوک پیکان خود را مستقیماً به سوی غرب و اروپا نشانه رفته است.

حیدر العبادی در سخنرانی خود، راه مقابله با داعش را اتحاد طرفین مخالف داعش دانست. وی با انتقاد از سیاست‌های ترکیه در صدور مجوز برای عبور هزاران تروریست خارجی از مرزهای این کشور و ورود به عراق، از آنان خواست با افزایش گشت‌زنی‌ها در خطوط مرزی مانع ورود آنان به خاک این کشور شوند. وی همچنین از برنامه جامع عراق برای آزادسازی شهرهای در تصرف تروریست‌ها خبر داد و تأکید کرد همکاری عراق با ائتلاف ضد داعش همکاری استراتژیک است. مسعود بارزانی رئیس اقلیم کردستان عراق نیز در سخنرانی خود در مونیخ ضمن تأکید بر لزوم مبارزه با داعش و افراطی‌گری، از آلمان و دیگر کشورها درخواست کمک‌های نظامی و سلاح‌های پیشرفته بیشتری برای عقب‌راندن تروریست‌ها کرد.

پس از آن دوباره میزگردی با موضوع بحران اوکراین، معضل حل‌نشده در اروپا، برگزار گردید. روز دوم کنفرانس با طرح موضوعاتی در رابطه با جنگ اطلاعات پایان یافت. سخنران کلیدی این بخش از کنفرانس رئیس جمهور استونی، توماس

1- Isaac Herzog

2- Near enemy targets

هندریک ایلوس^۱ بود. وی نیز بخش اعظم سخنرانی خود را به بحران اوکراین و دخالت‌های نظامی روسیه در خاک این کشور اختصاص داد. وی با تأیید سخنان صدر اعظم آلمان، مرکل، روسیه را حامی جنگ و مسبب اوضاع آشفته اوکراین دانست. وی ابراز امیدواری کرد که با تلاش و حمایت کشورهای اروپایی به‌ویژه آلمان به زودی ثبات و آرامش از طریق معاهده‌ی دائمی صلح در اوکراین برقرار شود و تمامیت عرضی به این کشور مسترد گردد. هر چند از دید وی، اصلاحات اقتصادی‌سیاسی داخلی در این کشور اجتناب‌ناپذیر است وی در ادامه افزود اهمّ این اصلاحات می‌تواند از همین دوره‌ی بحرانی و با وجود عملیات نظامی در اوکراین شرقی نیز آغاز گردد. ایلوس با تأکید بر این که امنیت اطلاعات حسّاس در فضای سایبری دیگر با یک رمزعبور قابل ضمانت نیست، از فرایند اعتبارسازی دوعاملی مورد استفاده در کشور استونی برای مهار حملات سایبری خبر داد.

روز پایانی کنفرانس با سخنان کوفی عنان دبیرکلّ پیشین سازمان ملل متحد آغاز گردید. وی با بررسی سه چشم‌انداز بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی در شرایط موجود، پیشنهادات خود را در رابطه با چگونگی شکل‌گیری خاورمیانه‌ای امن‌تر و با ثبات‌تر ارائه داد. وی با بیان اینکه بخشی از تزلزل و بی‌ثباتی عرضی در منطقه خاورمیانه ریشه در حکومت عثمانی دارد، توافقات میان بریتانیا و فرانسه در پایان جنگ جهانی نخست که منجر به

شکل‌گیری دول مصنوعی گردید را به عنوان نخستین علّت مطرح کرد. وی دومین و مسبب اصلی اوضاع حال حاضر خاورمیانه را جنگ آغاز شده در عراق در سال ۲۰۰۳ دانست که از دید وی در همان زمان نیز اشتباهی بزرگ بود. عنان خاطرنشان کرد تعجیل در ایجاد مردم‌سالاری در منطقه نه‌تنها چنین دستاوردی نداشت بلکه منجر به شکل‌گیری حاکمیتی فرقه‌گرا، کوتاه‌فکر و واپس‌گرا شد. وی سومین عامل بیرونی هرج و مرج در منطقه را ناتوانی شورای امنیت در اتخاذ راه‌کنشی یک‌پارچه و ثابت در قبال سوریه از سال ۲۰۱۱ دانست که این امر منجر به تضعیف این نهاد به عنوان ستون مرکزی معماری امنیت بین‌المللی شده است. اختلاف ریشه‌دار اسرائیل و فلسطین علاوه بر داشتن نقش زیان‌بار در منطقه بر آتش افراطی‌گری جوانان مسلمان دامن زده است. وی عامل نهایی منطقه‌ای را رخداد موسوم به بهار عربی دانست و با اشاره به این عنوان به ذکر عوامل داخلی بی‌ثباتی منطقه‌ای پرداخت. آنچه از دید ایشان از گزارش توسعه‌ی انسانی جامعه عرب^۲ UNDP می‌شود برداشت کرد عواملی چون نبود آزادی، حاکمیت ناکارآمد، نابرابری‌های اجتماعی و جنسیتی، رشد بالای جمعیتی و نرخ بالای بی‌کاری جوانان است که اوضاع منطقه را دگرگون ساخته است. وی افزود زمان آن رسیده است که قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی عمق خطر را احساس کنند و با همکاری مشترک ثبات را به منطقه بازگردانده و چاره‌ای برای رفع اختلافات ریشه‌دار چون

۲- برنامه توسعه سازمان ملل

1- Toomas Hendrik Ilves

رقابت سنتی - شیعه و اختلاف فلسطین - اسرائیل از یک سو و تهدیدهای متأخر چون پیدایش داعش از سوی دیگر بیانده شدند. وی راه حل رسیدن به ثبات حقیقی را تنها در همکاری مؤثر قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و افزون بر آن اصلاحات اساسی درون سازمانی کشورهای این منطقه به سمت جوامعی بازتر، جامع‌تر و عدالت‌محور دانست.

پس از ایشان، فدریکا موگرینی^۱، معاون کمیسیون اروپا و نماینده عالی‌رتبه امور خارجه و سیاست امنیت اتحادیه اروپا به ایراد سخنرانی پرداخت. وی ابتدای سخنرانی خود را به توصیف نحوه‌ی تغییر نظم جهانی به‌ویژه در اروپا اختصاص داد. از منظر وی نظام قدرت دیگر نه تک‌قطبی است و نه می‌توان گفت چند قطبی است، بلکه شاید در عصر حاضر قطبی وجود ندارد. در بخش دوم ایشان به راهکارهای اتحادیه اروپا برای حل چالش‌های عصر و تبدیل آن‌ها به فرصت اشاره کرد. موگرینی سپس، داعش را تهدیدی نه‌تنها برای جوامع اسلامی، بلکه برای دنیا دانست و از تلاش‌های اتحادیه اروپا برای مهار شبکه‌های تروریستی خبر داد. در ادامه، اتحادیه اروپا، روسیه، ایالات متحده آمریکا و سازمان ملل را چهار ستون اصلی برای رسیدن به اجماع بین‌المللی و یافتن راه‌حلی برای بحران خاورمیانه نامید.

وی با اشاره به مسائل هسته‌ای ایران که بر مناسبات میان ایران و جامعه بین‌المللی سایه افکنه است و همکاری‌ها را در بسیاری از حوزه‌های مشترک مختل کرده است، ابراز

امیدواری کرد که با تلاش فشرده‌ی طرفین به‌سوی رسیدن به توافقی جامع درهای همکاری‌های وسیع در حوزه‌های بسیاری گشوده شود. موگرینی، سپس به نقش اتحادیه اروپا در ترغیب و شکل‌گیری گفتمان واحد ملی در لیبی اشاره کرد. وی با ذکر عواملی چون پیدایش قدرت‌های نوظهور، تغییرات آب‌وهوایی، کمبود ذخایر طبیعی، توجه ناکافی به توسعه اجتماعی و انسانی بر لزوم ایجاد شراکت و همکاری در سطح جهانی تأکید کرد؛ چرا که از دید وی، کلید افزایش ثمربخشی سیاست دفاعی و امنیتی مشترک همانا همکاری است. وی در پایان به اهمیت تفکر و اقدام راهبردی اشاره کرد.

بخش بعدی کنفرانس به مناظره محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه کشورمان با دیوید ایگنیئوس^۲، ویراستار ستون‌نگار روزنامه واشینگتن پست اختصاص یافت. در ابتدای مناظره، ظریف به سؤالاتی در رابطه با مذاکره با جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا و دیگر اعضای گروه E3+3، آلمان، انگلیس و روسیه پیرامون برنامه هسته‌ای ایران و مذاکرات در روز دوم سوم پاسخ داد. وی با اشاره به دو هدف اتخاذ شده در نقشه‌ی عمل توافقات ژنو در نوامبر ۲۰۱۳، که عبارتند از صلح‌آمیزبودن و صلح‌آمیزماندن برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، بار دیگر بر حقوق ملت ایران به دستیابی به فن‌آوری هسته‌ای با اهداف صلح‌آمیز پافشاری کرد. وی در تأیید این مطلب اضافه کرد که در ۱۰ سال گذشته هیچ

1- Federica Mogherini

2- David Ignatius

کشوری همانند ایران در معرض بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نبوده است و از آمادگی ایران برای اطمینان‌بخشی به جامعه بین‌المللی در قبال برداشتن محدودیت‌ها و تحریم‌های تحمیل‌شده بر مردم ایران خبرداد. وی خاطرنشان کرد تحریم‌ها نه تنها باعث محدودیت بر صنعت هسته‌ای نشده‌اند، بلکه افزایش چندبرابری تعداد سانتریفیوژها حاکی از شکوفایی این فن‌آوری بوده است. وی افزود نباید این فرصت را برای رسیدن به توافقی جامع از دست داد چرا که همان‌طور که خانم موگرینی اشاره کردند این فرصت ممکن است تکرار نشود. ظریف تنها راه معامله با ایران را از طریق احترام، مذاکره و سیاست بازی با حاصل جمع غیرصفر^۱ دانست. وی در پاسخ به این سؤال که برخی در ایران ناقد رفتار دیپلماتیک اتخاذشده توسط ایشان در قبال آمریکا هستند، از جمله ۲۱ نماینده که خواستار طرح سوال از وزیر امور خارجه شده‌اند پاسخ داد که ایران جامعه‌ای است آزاد و مبتنی بر آزادی بیان و عقیده، با دیدگاه‌های متنوع بنابراین این انتقاد لزوماً چیز بدی نیست. به علاوه، این انتقادات ریشه در بی‌اعتمادی و شک اندیشی درازمدت ایرانی‌ها به غرب و به‌ویژه به آمریکا دارد.

موضوع بعدی مناظره به نحوه‌ی برداشتن تحریم‌ها در چارچوب نقشه‌ی عمل مشترک (JPOA^۲) اتخاذشده در نوامبر ۲۰۱۳ اختصاص یافت که ظریف از عدم تمایل خویش برای ذکر جزئیات مذاکره در

مناظره مربوط سخن به میان آورد. ظریف در پایان مناظره به تشریح و پیش‌بینی پیامدهای توافق جامع هسته‌ای بر منطقه و دنیا به‌ویژه از منظر امنیتی پرداخت.

بخش بعدی کنفرانس را مناظره فرانک والتراشتاینمایر^۳، وزیر امور خارجه جمهوری فدرال آلمان، جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا، و لوران فابیوس^۴، وزیر امور خارجه و توسعه بین‌الملل فرانسه تشکیل می‌داد. اشتاینمایر با اشاره به بحران‌هایی که جهان را بی‌نظم نمایان ساخته است از جمله بحران اوکراین، از تمایل آلمان برای مشارکت در صحنه‌ی سیاست خارجی در عصر حاضر که به صورت جدی از سال گذشته آغاز گردیده سخن گفت. پس از آن، جان کری به تشریح همکاری‌های فرا‌آتلانتیکی از جمله بهبود امنیت انرژی، تکمیل همکاری‌ها در زمینه سرمایه‌گذاری و تجارت فرا‌آتلانتیکی با شرکای اروپایی پرداخت و باردیگر به دخالت‌های آشکار روسیه در اوکراین به‌ویژه اشغال کریمه تأکید کرد. سپس، با اشاره به پیدایش افراطی‌گری پرخشونت، آن را آزمونی بزرگ برای جامعه جهانی دانست. سخنران پایانی این بخش فابیوس، وزیر امور خارجه فرانسه بود که به تفصیل به طرح موضوعاتی در رابطه با ضدتروریسم، بحران آفریقا و اوکراین و نهایتاً موضوع بهم خوردگی آب‌وهوا پرداخت. بخش بعدی به بیانات سناتور مک کین اختصاص یافت.

آخرین میزگرد این دوره از کنفرانس مونیخ نیز با موضوع خاورمیانه و با اظهارات

3- Frank-Walter Steinmeier

4- Laurent Fabius

1- Non-zero-sum game

2- Joint Plan of Action

نمایندگانی از فلسطین، رژیم صهیونیستی و قطر پایان پذیرفت. در پایان کنفرانس، اشرف غنی، رئیس جمهور افغانستان به ایراد سخنرانی پرداخت. وی ضمن قدردانی از اعضای ناتو -آیساف^۱ (نیروهای بین‌المللی کمک به امنیت)، به تبیین بوم‌شناسی تروریسم پرداخت. غنی گستره‌ی این پدیده را جهانی اما نقطه‌ی قانونی این زیست بوم را افغانستان دانست. در ادامه خاطر نشان کرد اقدامات نظامی پاکستان در شمال و جنوب وزیرستان مرکزیت ثقل را به‌سوی افغانستان تغییر داده‌است.

وی با اشاره به دیپلماسی فعال افغانستان با چین و آمریکا، از تولد کوریدور لاجورد^۲ که افغانستان را از مسیر ترکمنستان، آذربایجان، گرجستان و ترکیه به اروپا متصل می‌کند در آینده‌ای نزدیک خبر داد. لازم به ذکر است که بخش اعظم این مسیر را جاده‌ها و راه‌های آهن تشکیل می‌دهند و نکته‌ی حائز اهمیت دیگر آن که این مسیر کوتاه‌ترین و ارزان‌ترین مسیر ترانزیت تجاری میان آسیای مرکزی و اروپای مرکزی است. غنی در بخش دیگری از اظهارات خویش افغانستان را قربانی جنگ آمیخته و شبکه‌های عمیق تبهکاری دانست. وی اظهار کرد بخشی از اقتصاد افغانستان نیز در تسلط همین شبکه‌ها است. در پایان، غنی تصریح کرد راهکار برقراری ثبات و رفاه، اجماع و امضای توافقات در چهار سطح ملی، منطقه‌ای، اسلامی و جهانی می‌باشد.

1- International Security Assistance Force

2- Lapis Lazuli Corridor

فعالیت‌های موسسه

• شرکت نمایندگان موسسه هم‌اندیشی جهانی راه برتر CUDRAS در کنفرانس سالیانه گفتگوهای امنیتی هرات ۷ مهر ماه ۱۳۹۳ در افغانستان

دکتر حمید زارعی

• گزارشی از برگزاری همایش بین‌المللی افغانستان و مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ با نگاهی به پیش‌رو ۲۲ اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ در تهران

مرتبط با موضوع که عبارت بود از: افغانستان و مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ با نگاهی به پیش‌رو، حضور یافتند و در دومین رویداد، نمایندگان موسسه هم‌اندیشی جهانی راه برتر در کنفرانس سالیانه گفتگوهای امنیتی هرات به میزبانی مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان AISS شرکت کردند که ذیلاً گزارشی از رویدادهای یاد شده برای اطلاع خوانندگان محترم آورده می‌شود:

موسسه هم‌اندیشی راه برتر CUDRAS در راستای تقویت گفتگوهای مرتبط با موضوع مواد مخدر و جرائم مربوط به آن و ایجاد زمینه گفت‌وگو ملی و بین‌المللی در موضوعات یاد شده دو رویداد بین‌المللی را پیگیری نمود. در اولین رویداد که در ۲۲ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ با میزبانی موسسه و مشارکت مجمع تشخیص مصلحت نظام و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی تهران برگزار گردید، جمعی از اندیشمندان ملی و بین‌المللی

• همایش بین المللی افغانستان و مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ با نگاهی به

پیشرو

اولین همایش بین‌المللی مرکز مطالعات و تحقیقات بین‌المللی مواد مخدر هم اندیشی جهانی راه برتر — CUDRAS در روز دوشنبه مورخ ۲۲ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ با مشارکت مجمع تشخیص مصلحت نظام و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی در سالن علامه حلی برگزار گردید. انتخاب عنوان همایش به دو دلیل زمان و مطرح شدن مفروضات و احتمالات مربوط به تشدید وضعیت ضد امنیتی در افغانستان در تاثیرپذیری از خروج نیروهای خارجی و رویدادهای سیاسی به ویژه انتخابات ریاست جمهوری در آن کشور صورت گرفت. مضافاً اینکه شواهد و علائم موجود در منطقه حاکی از ارتباط هر چه بیشتر میان افراطی‌گری و تروریسم و فعالیت گروههای جرائم سازمان یافته در زمان حاضر و پیش بینی بدتر شدن اوضاع امنیتی منطقه به واسطه گسترش و پراکندگی جغرافیایی فعالیت گروههای افراطی و تروریستی می‌باشند بنابراین تبیین وضعیت و کنکاش در عوامل برون‌زا و درون‌زای منفی موثر بر وضعیت امنیتی منطقه در ارتباط با افزایش کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان و ارائه پیشنهادها مفید و کارآمد برای مقابله کشورها با این وضعیت و در راستای هم اندیشی به منظور تقویت بنیانهای فکری و

علمی مرکز هم اندیشی جهانی راه برتر را بر آن داشت تا در نخستین گام و اقدام خود در گردهم آوردن صاحب‌نظران و اندیشمندان این حوزه، همایش اول خود را با این عنوان برگزار نماید. حضور صاحب‌نظران داخلی با ترکیبی از مقامات اجرایی و اندیشمندان محافل دانشگاهی و مراکز علمی و متخصصین بارز و برجسته مرتبط با موضوع همایش از کشورهای مختلف جهان از نقاط قوت این همایش یک روزه بود. استقبال نویسندگان و صاحبان قلم از فراخوان مقاله و ارائه مقالات ارزشمند از سوی این عزیزان بر غنای علمی و ارتقاء سطح کیفی همایش افزود به طوریکه مجموعاً ۳۰ مقاله به همایش ارائه داده شد و سه مقاله برتر نیز توسط نگارندگان آن تبیین و تحلیل گردید. بر طبق برنامه همایش، سخنرانان داخلی و خارجی درباره موضوعات مربوط به عنوان همایش به ایراد سخن پرداختند، سخنرانان داخلی همایش عبارت بودند از: آقای دکتر هاشمی، رئیس کمیته مستقل مبارزه با مواد مخدر مجمع تشخیص مصلحت نظام (به دلیل کسالت، آقای محسنی از طرف ایشان سخنرانی را ارائه کردند) آقای فغانی، رئیس ستاد افغانستان وزارت امور خارجه، آقای دکتر نوذر شفیعی، نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی آقای دکتر عزتی، استاد واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی و اما آقای دکتر نور، سفیر جمهوری اسلامی

برنامه های همایش بر اساس برنامه تنظیم شده، همایش از ساعت ۸/۳۰ صبح روز دوشنبه مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۲ با ثبت نام شرکت کنندگان و سخنرانان کار خود را آغاز کرد.

در/بند/ آقای دکتر حمید زارعی، دبیر همایش، به تشریح اهداف و ضرورت‌های برگزاری همایش پرداخت. وی در سخنان خود با اشاره به انتخاب عنوان همایش "افغانستان و مواد مخدر با نگاهی به پیش رو در سال ۲۰۱۴" بر اهمیت کنکاش و تحقیق و بهره گیری از نظرات و دیدگاه‌های صاحب‌نظران و اندیشمندان در تاثیر گذاری تحولات افغانستان بر رویدادهای امنیتی در سال ۲۰۱۴ و فراتر از آن با توجه به در نظر گرفتن متغیرهای اثر گذار نظیر انتخابات ریاست جمهوری در آن کشور و اعلام خروج نیروهای ائتلاف و ناتو از افغانستان در سال ۲۰۱۴ و بررسی پیامدها و تاثیرات احتمالی آن بر وضعیت کشت، تولید، قاچاق افیون و رشد موارد ناامنی و از طرفی دیگر بررسی بی تاثیری خروج نیروها بر وضعیت مبتنی بر مواد مخدر در ابعاد مختلف آن تاکید نمود. وی در این زمینه اظهار داشت که هدف علمی و تحقیقی همایش مبتنی بر دو فرض تاثیر گذاری خروج نیروهای خارجی از افغانستان در سال ۲۰۱۴ بر وضعیت مواد مخدر و بی تاثیری خروج نیروها بر وضعیت کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان بوده است.

در ادامه وی با اشاره به افزایش قابل توجه کشت خشخاش در افغانستان در سال ۲۰۱۳ و فراتر رفتن میزان سطح زیر کشت افیون از مرز ۲۰۹۰۰۰ هکتار و تولید بیش

افغانستان در تهران، آقای بوریس کوپکه، پژوهشگر ارشد موسسه مطالعات امنیتی سوئد SIPRI، خانم ایکاترینا استپانوا، محقق ارشد موسسه مطالعات امنیتی مسکو IMEMO، آقای دکتر مرادیان، رئیس مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان AISS، آقای فابیو بارنابی، محقق و پژوهشگر و عضو موسسه مطالعاتی ECAD در اروپا و آقای دکتر کوهلهو، پژوهشگر و محقق موسسه مطالعاتی لیسبون به عنوان سخنرانان مدعو خارجی این همایش مطالب خود را در همایش ارائه نمودند. همچنین همانگونه که اشاره گردید در ادامه و در اختتامیه همایش، به سه مقاله برگزیده جوایزی اعطاء شد که مقاله اول با عنوان از هلمند تا دره فرغانه تاملی بر مسیرهای شمالی مواد مخدر از افغانستان به سمت آسیای مرکزی با نویسندگی آقای کوزه گر کالجی، با اعطای یک سکه و لوح یادبود همایش، مقاله دوم با عنوان: افغانستان در سال ۲۰۱۴ دولت ورشکسته با ساختارهای توسعه با ساختار ضعیف حکومتی بهشت جرائم سایبری، با نویسندگی خانم دکتر بیات از پژوهشگران ارشد مرکز هم اندیشی جهانی راه برتر CUDRAS با اعطای یک نیم سکه و لوح یادبود همایش و مقاله سوم با عنوان تبیین عوامل ژئوپولیتیکی مواد مخدر در افغانستان و پیامدهای آن با نویسندگی آقای دکتر جیدری مصلو با اعطای یک ربع سکه و اعطای لوح همایش مورد تشویق و قدردانی قرار گرفتند.

از ۵۵۰۰ تن تریاک در آن کشور و همچنین سیر صعودی کشت و تولید و همچنین قاچاق افیون و مشتقات آن در افغانستان این وضعیت را نشانه‌ای از بی‌تاثیری حضور و یا عدم حضور نیروهای خارجی در افغانستان با توجه به در اولویت قرار نداشتن موضوع مبارزه با مواد مخدر و برداشتهای متفاوت و نامتقارن از تاثیر کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان بر تشدید وضعیت ضد امنیتی در آن کشور و منطقه تلقی نمود.

در عین حال وی بر اهمیت بهره‌گیری از نتایج و یافته‌های تحقیقی ارائه شده در همایش برای برنامه ریزیهای آتی منطقه ای و فرامنطقه ای و تلاش برای ارائه الگوهای مناسب و موثر همکاری میان بازیگران تاثیرگذار کشوری و سازمانی در سطح منطقه ای و بین‌المللی تاکید کرد.

در ادامه سخنرانان داخلی و خارجی بر اساس برنامه تنظیم شده به ایراد سخن پرداختند که ذیلأً به اهم مطالب و محتوای آنها اشاره می‌گردد:

اولین سخنران، آقای محسنی، به عنوان نماینده آقای دکتر هاشمی بودند لازم به ذکر است که آقای دکتر هاشمی به علت کسالت موفق به حضور در همایش نشدند و لذا سخنرانی ایشان توسط آقای محسنی از اعضای محترم کمیته مستقل مبارزه با مواد مخدر مجمع تشخیص مصلحت نظام ارائه گردید.

وی در سخنرانی خود ضمن خیر مقدم به حضار ابراز امیدواری کرد که حضور اندیشمندان، صاحب‌نظران و پژوهشگران در این گردهمایی، فرصتی مغتنم را برای

تبادل نظرات و تعاطی آراء و اندیشه‌ها در موضوع افغانستان و مواد مخدر فراهم آورده و زمینه بهره‌برداری از یافته‌های نشست از در مجامع علمی و محافل ملی و بین‌المللی در راستای تلاش و کوشش برای نیل به برنامه‌های هرچه موثرتر در مبارزه با مواد مخدر باشد و دولت افغانستان را در کاهش کشت و تولید افیون در آن کشور ایجاد نماید. در زمینه اهمیت همایش، وی به این موضوع تاکید کرد که شاید که در سطح علمی و تحقیقاتی، این اولین همایش در سطح منطقه باشد که به موضوع مهم افغانستان و مواد مخدر با تاکید بر رویکرد علمی پرداخته است. در ادامه و در تبیین وضعیت مواد مخدر و مطرح شدن آن به عنوان یک معضل و چالش جدی جهانی وی اظهار داشت که در قرن بیست و یکم که عصر اطلاعات، علم و آگاهی نام گرفته است؛ از موثرترین رویکردها برای برخورد با چالش‌های جهانی، توجه به رهیافت‌های علم محور در ارائه راهبردها و راهکارهای کارآمد است و در این خصوص اگر مواد مخدر را چالشی نرم، با ویژگی خزندگی و گزندگی پنهان و مخرب در سست کردن بنیانهای اساسی جامعه بشری بدانیم، همانا برخورد نرم از جنس علم محور و منطبق با یافته‌های پژوهشی و تحقیقی نقطه آغاز در پویایی هر چه بیشتر در تبیین و تعیین برنامه‌های قوی در مسیر مبارزه با مواد مخدر قلمداد می‌گردد.

هم اینک مواد مخدر جزو چهار بحران اصلی‌های جهانی در کنار بحران‌های زیست محیطی، تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی و تروریسم است. در این باره هر گونه تلاش و

کوشش ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در مبارزه با موادمخدر، نوید بخش مقابله با تروریسم، خشونت و افراطی‌گری بوده و نتیجه بخش تخفیف آلام بشری و بحران‌های حال حاضر و پیش روی جامعه انسانی است و مسلماً تحقق این مهم در سایه هم‌افزایی اقدامات جامعه جهانی در درک صحیح از ارتباط مواد مخدر و تروریسم و یا به عبارتی «تروریسم مخدري»^۱ است.

در زمینه اهمیت توجه به موضوع مواد مخدر و در عین حال عدم توجه کافی و وافی به مبارزه با مواد مخدر در افغانستان توسط کشورهای حاضر در آن، وی گفت که هر چند که در عرصه گفتمان‌های جهانی، کنفرانس‌ها و مذاکرات بین‌المللی به موضوعاتی همچون مهار تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی، تروریسم و مسائل حقوق بشری توجه می‌گردد اما تهدید موادمخدر، شاید آن‌چنان‌که باید مورد توجه و امان نظر قرار نگرفته است. در این باره افغانستان نیز در طول ده سال گذشته شاهد نوسانات زیاد در طرز تلقی‌ها، رویکردها و برنامه‌های مبارزه با مواد مخدر بوده است؛ در حالیکه مشخص و روشن است که بین موادمخدر، افراطی‌گری و تروریسم ارتباطی نزدیک و معنادار وجود دارد اما می‌توان با بررسی آنچه در افغانستان در قبال مبارزه با مواد مخدر اتفاق افتاده چنین برداشت نمود که توجه و اهتمام برای مهار این بحران در قالب مسئولیت مشترک و جهانی توسط کشورهای مسئول حاضر در افغانستان

کافی و وافی به مقصود نبوده و لذا در طول سالهای اخیر، همواره بر میزان کشت، تولید و جریانات قاچاق افزوده شده به صورتیکه بعد جرائم مربوط به آن در فعالیت‌های گسترده گروه‌های جرائم سازمان یافته بیش از پیش عمق و گسترش بیشتری یافته است. در این زمینه، تشدید فعالیت این گروه‌ها، به عنوان سازمان‌های غیر دولتی مخرب، تهدیدی برای امنیت و حاکمیت دولت‌ها در عرصه بین‌المللی است و هم‌اینک نیز آنچه مشاهده می‌گردد؛ تداوم همین طرز تلقی است به طوریکه در جریان مذاکرات با طالبان در دوبی، دولت امریکا همچنان به تامین امنیت افغانستان بدون در نظر گرفتن نقش سلبی مواد مخدر در این باره تاکید کرده و در گفتگوها و برنامه‌ها از توجه به موضوع مبارزه با مواد مخدر غفلت شده است. این در حالی است که تمامی نظرات ابراز شده و نتیجه گیریهای به دست آمده حکایت از ارتباط میان افراطی‌گری و تروریسم با تولید مواد مخدر دارد.

وی با اشاره به پیشنهاد ریاست محترم جمهور به مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره مبارزه با افراطی‌گری و خشونت و تصویب آن در مجمع یاد شده، وی اظهار داشت که جمهوری اسلامی ایران در با مبارزه ای فراگیر و در خورد تحسین با موادمخدر، سردمدار مقابله با جریانات افراطی و تروریسم در منطقه و در عرصه بین‌المللی است و در این باره با انجام بیش از ۳۰۰۰۰ درگیری مسلحانه با قاچاقچیان مواد مخدر و تحمل خسارات معنوی و مالی، هزینه‌های سنگینی را

1. Narco-terrorism

تحمل می‌نماید. و در این زمینه تاکید نمود که این پیشنهاد در واقع تاکیدی است بر اهتمام برای مبارزه با هر چه که می‌تواند به افراطی‌گری و خشونت منجر شود و بی‌تردید کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر یکی از عوامل تشدید بحران افراطی‌گری و خشونت محسوب می‌گردد. در این باره به نظر می‌رسد آنچه می‌تواند آینده افغانستان و منطقه را تهدید کند، ترویج افراطی‌گری است و لذا توجه ویژه برای برنامه ریزی برای مقابله با علل و عوامل این جریانات از جمله مواد مخدر از موضوعاتی است که باید به آن اهتمام کافی مبذول گردد. هر چند که در بعد جهانی سازی و یا جهانی شدن، با طرز تلقی پروژه ای بودن این وضعیت و یا حرکت در قالب پروسه در حال وقوع، این روند می‌تواند به وجود آورنده فرصت‌های گردش سرمایه و توسعه تجارت باشد اما می‌تواند در بعد سلبی، تسهیل کننده قاچاق مواد مخدر و تحرکات گروه‌های جرائم سازمان یافته و پولهای غیر قانونی باشد.

درباره اهمیت رویکرد علمی به مبارزه با مواد مخدر وی خاطرنشان نمود که مواد مخدر در تمامی ابعاد آن، تهدیدی نرم و پیچیده است که مقابله با آن، مستلزم استفاده از روش‌های نرم مقابله ای است که یکی از بارزترین و موثرترین آن بهره گیری از توان علمی و تحقیقی در شناخت نوع و حجم این تهدید است. لذا رویکرد علمی برای تقویت برخورد نرم و برنامه ریزی با این تهدید از اهمیت خاصی برخوردار است. در خاتمه نیز وی ضمن آرزوی موفقیت در ارائه مباحث علمی در این همایش، ابراز

امیدواری کرد که نتایج آن برای تبیین وضعیت افغانستان و کمک به دولت و سازمان‌های مسئول به ویژه سازمان ملل متحد مفید باشد.

سخنران بعدی همایش، آقای فغانی، رئیس ستاد افغانستان وزارت امور خارجه بود، و وی نیز از برگزاری همایش در این موقعیت حساس تشکر نموده و با توجه به وضعیت منطقه برگزاری آن را دارای اهمیت مضاعف دانست. آقای فغانی با اشاره به اینکه مواد مخدر یکی از بحران‌های عمده در قرن حاضر است و عزم بین المللی را برای مبارزه ای موثر و هدفمند می‌طلبد؛ ابراز امیدواری نمود که مباحث مطرح شده در همایش بتواند منجر به ارائه یافته‌های علمی و تحقیقاتی در عرصه مبارزه با کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر در افغانستان گردد.

وی با اشاره به حکیمانه انتخاب کردن عنوان همایش و مورد اشاره قرار دادن سال ۲۰۱۴، بر این موضوع تاکید کرد که افغانستان در حل حاضر در وضعیت حساس امنیتی و اقتصادی است و لذا دوره انتقال برای پیشرفت و یا پسرفت اوضاع در آن کشور دارای اهمیت است.

در این زمینه ایشان با خوب و مناسب توصیف کردن انتخابات ریاست جمهوری در افغانستان و انتقال مسالمت آمیز قدرت سیاسی ابراز امیدواری کردند تا با ایجاد ساختارهای قوی، اقدامات در مبارزه با مواد مخدر هر چه بیشتر تقویت شوند.

در تبیین مشکلات و وضعیت اقتصادی افغانستان، ایشان این موضوع را مورد توجه قرار دادند که متأسفانه بودجه افغانستان

وابسته به کمکهای خارجی است و در عین حال کشورهای کمک کننده کهمدعی کمکهای بشردوستانه نیز هستند ارائه این کمکها را در جریان گروکشی های سیاسی قرار داده و از این طریق خواستههای نامشروع خود را مطرح می نمایند.

در بعد امنیتی و در تشریح وضعیت امنیت در سال ۲۰۱۴، رئیس ستاد افغانستان وزارت امور خارجه اظهار داشت که خروج و کاهش نیروهای خارجی در فغانستان به معنای تغییر ماموریت رزمی به ماموریت آموزشی است.

در ارتباط با موضوع وضعیت مواد مخدر در افغانستان اعم از زمینه های کشت، تولید و قاچاق و تاثیر نیروهای خارجی در این باره وی اظهار داشت که از زمان حضور نیروهای خارجی در افغانستان نه تنها از میزان کشت و تولید مواد مخدر در آن کشور کاسته نگردیده بلکه تا ۳۰ برابر افزایش داشته و تنها در سال ۲۰۱۳ میزان کشت خشخاش در افغانستان نسبت به سال ۲۰۱۲ تا ۳۶ درصد افزایش نشان می دهد.

در توضیح علل و عوامل دخیل در تولید مواد مخدر در افغانستان ایشان گفتند که سه نیر به طور مستقیم و غیرمستقیم در این فرآیند نقش دارند که گروه نخست جنگ سالاران و نیروهای افراطی هستند که مواد مخدر تامین کننده بودجه و هزینه های مالی آنها به شمار می رود. گروه دوم همان نیروهای خارجی هستند که درگیر این تجارت کثیف ۸۰۰ میلیارد دلاری می باشند. گروه آخر نیز افراد فاسد دولتی و نظامی هستند که خودشان با

ماfiای بین المللی کار می کنند. درباره دلائل افزایش قابل توجه کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان در سال ۲۰۱۳ وی به وجود آب فراوان، وضعیت سیاسی و غفلت از وضعیت مواد مخدر و تغافل نیروهای خارجی اشاره کرد.

در مورد تاثیر خروج نیروهای خارجی از افغانستان در روند کشت و تولید مواد مخدر در آن کشور وی به این موضوع اشاره داشت که در زمان حضور این نیروها هیچ کمک قابل توجهی برای کاهش و مهار کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان نگردند ولی خروج این نیروها می تواند در از دست رفتن یک تعداد از مشاغل وابسته به آنها موثر باشد و بر شغل های موادمخدري افزوده گردد. واقعیت آن است که برنامه های کشت جایگزین در افغانستان به هدف های خود نرسیده و با نقطه مطلوب فاصله زیادی دارد. از جمله موارد دیگری که آقای فغانی به آن اشاره داشت موضوع تعهد جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با مواد مخدر بود. در این زمینه وی تاکید کرد که جمهوری اسلامی ایران با توجه به مبانی اعتقادی و فتاوی مقام معظم رهبری اهتمام قابل توجهی در مبارزه با مواد مخدر داشته و جامعه جهانی نیز این اقدامات و تلاش ها را تایید کرده و از آن تقدیر کرده است.

در تشریح این اقدامات وی اظهار داشت؛ جمهوری اسلامی ایران در حالی هزینه های سنگین مبارزه با مواد مخدر را که سالیانه بالغ بر ۸۰۰ میلیون دلار می شود را تحمل و تقبل می نماید که مقصد اصلی این مواد اروپا است و در همین حال کمک های

بین‌المللی سالیانه به ندرت از ۱۵ میلیون دلار فراتر می‌رود. در همین زمینه ترانزیت مواد از افغانستان و ترانزیت آن از طریق ایران موجب رسوب و سر ریز مواد به داخل کشور شده و در نتیجه بر میزان اعتیاد جوانان ایرانی افزوده شده است. در واقع هر چه بر میزان کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان افزوده شود بر میزان اعتیاد در ایران نیز افزوده می‌گردد.

در ایراد انتقاد به مجامع بین‌المللی پیرامون اعدام‌ها در ایران و مطرح کردن اقدامات ضد حقوق بشری، ایشان گفتند که این سیاست، سیاست ناجوانمردانه‌ای است. این در حالی است که ایران بیش از ۴۰۰۰ شهید در راه مبارزه با مواد مخدر داده و هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی زیادی را متحمل گردیده است.

در تاکید بر لزوم جستن راهکارهای موثر رئیس ستاد افغانستان وزارت امور خارجه به این موضوع اشاره نمود که باید به دنبال راهکارهای نوین باشیم زیرا راهکارهای فعلی جوابگو نبوده و موضوع ارتباط مواد مخدر با سایر جرائم از جمله ارتباط آن با تروریسم را باید مورد توجه قرار دهیم.

در این زمینه ابتکار آقای روحانی رئیس جمهور محترم در مبارزه با خشونت و افراطی گری چتر فراگیری است که می تواند موجب انسجام در کارها و اقدامات در سطح بین‌المللی گردد.

بعد از سخنان آقای فغانی، رئیس ستاد افغانستان وزارت امور خارجه، آقای دکتر نوذر شفیعی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی و استاد دانشگاه سخنرانی خود را ایراد نمود

که باتوجه به طرح مباحث تئوریک عین سخنان ایشان ذیلاً آورده می شود:

علل متعددی را در مورد مواد مخدر می‌توان بر شمرد و در عین حال نیز می‌توان راهکارهای متعددی را هم بیان کرد.

مبانی نظری و تئوریک شناخت ریشه‌های اصلی مواد مخدر در افغانستان، مستلزم تجزیه و تحلیل راهکارهایی است که پیرامون حل معضل مواد مخدر در افغانستان مطرح است. امروزه مفهوم امنیت تغییر کرده است. ساختار و محتوا امنیت ملی به امنیت بین‌المللی و امنیت بین‌المللی به امنیت جهانی تبدیل شده است. البته در عین حال امنیت بین‌المللی و امنیت ملی هنوز هم دارای جایگاه خودشان هستند.

هنگامیکه از امنیت جهانی صحبت می‌کنیم منظور ما امنیت بشر است. در بعد محتوایی هم تغییر به وجود آمده و امنیت انسان فقط از بعد نظامی تهدید نمی‌شود بلکه جنبه‌های دیگر هم دارد از جمله مواد مخدر که تهدید امنیتی برای بشر است.

۱۲ میلیون نفر در ایران تحت تاثیر مستقیم مواد مخدر قرار دارند. موضوع امنیت بشری است و بیش از ۴۰۰۰ نفر شهید داده‌ایم.

عوامل تهدید کننده امنیتی را می توان در سه شکل گروه بندی کرد:

- فرد محور
- دولت محور
- برون محور

یک واژه و اصطلاح است به نام خود اتکائی که در مورد مواد مخدر در افغانستان می تواند مطرح باشد:

کشاورزان افغان: وابستگی کشاورزان به اقتصاد تریاک از موضوعات مهم است. مقابله با این وابستگی بدون ارائه جایگزین‌های مناسب یک اقدام ضد امنیتی محسوب می‌شود و خیلی خطرناک است. از سوی دیگر کشت تریاک نسبتاً کشت راحتی است و محصول پردرآمدی به حساب می‌آید.

دومین خود اتکائی به تریاک مربوط به جنگجویان یا جنگ سالاران است که در این زمینه می‌توان به جهادی‌های سابق و الان به طالبان اشاره نمود. هزینه‌ها و تامین مالی این گروه‌ها از مواد مخدر صورت می‌گیرد و اقتصاد جنگی طالبان وابسته به آن است.

سومین گروه وابسته به مواد مخدر و اقتصاد آن، دولت افغانستان است. تلاش دولت افغانستان در این زمینه برای مهار و کاهش بحران مواد مخدر بی‌فایده بوده و در شرایط فعلی نمی‌توانیم از دولت افغانستان بخواهیم کار مهمی انجام دهد.

دولت افغانستان یک دولت ورشکسته است که کاری برای تامین امنیت خود نمی‌تواند انجام دهد پس مشکلات زیادی در آن کشور و منطقه به وجود می‌آورد و لذا مواد مخدر در اولویت برنامه‌های آن قرار نمی‌گیرد. تامین امنیت شهروندان، اشتغال و کار، آموزش و بهداشت و تامین اقتصادی مردم در اولویت هستند. بنابراین با این شرایط دولت افغانستان مجبور است که دست کشاورزان را برای معیشت باز بگذارد

و لو عمد هم نداشته باشد.

چهارمین نیرو، قدرت‌های خارجی دخیل در بحران افغانستان هستند. در دهه ۱۹۸۰ یکی از کشورهای کمک کننده به ترویج کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان امریکائی‌ها بودند و مواد مخدر از پاکستان به افغانستان وارد گردید و ترویج شد.

آمریکائی‌ها برای تامین هزینه‌های خود در جنگ نیابتی با روس‌ها مجاهدین را تشویق به کشت و تولید مواد مخدر کردند و الان نیز تامین بخشی از هزینه‌های جنگی آمریکا در افغانستان از محل تولید مواد مخدر تامین می‌شود و این یک معمایی است و الان سوال این است که راهکار چیست؟ برخی از این راهکارها امحاء کشت خشخاش بوده است. این ابتکار جواب نداد و الان به یک مسئله ضد امنیتی تبدیل می‌شود. الان اگر دولت افغانستان بخواهد با کشت مقابله کند موجب شورش داخلی می‌شود.

دومین راهکار بستن مرزها است که این هم بی نتیجه بوده است. تنها تلاش برای انسداد مرز از سوی ایران بوده و هزینه‌های زیادی را هم متحمل شده است. دلائل مهم آن عدم همکاری بین‌المللی است وقتی تهدید جهانی است؛ جهان کمک خاصی برای انسداد مرزها به ایران نکرده است.

البته دومین راه حل موثر نیست ولی می‌شود که روی آن کار کرد وقتی که مرزهای جنوبی باز است تلاش ایران در بستن مرزهایش فایده ندارد. راه حل دیگر کشت جایگزین است که این هم نتیجه‌ای نداده است. مزیت نسبی تولید مواد مخدر نسبت به کشت دیگر محصولات مطرح است.

سه تجربه دیگر باید اتفاق بیفتد:

اول کمک به دولت افغانستان تقویت شود.

دوم دولت افغانستان از ورشکستگی خارج شود و سیاست ایران نیز هم این است.

رواج مواد مخدر در محیط‌های امنیتی دارد اتفاق می‌افتد که در افغانستان نیست و در پاکستان، محل تولید و قاچاق مواد مخدر است که باید این مشکل اجتماعی حل شود و فقر در این منطقه از بین برود و یک طرح مارشال دومی نیاز است که زمینه‌های ضد امنیتی را از بین ببرد و منطقه رشد پیدا کند.

و نکته آخر سازمان ملل متحد باید وارد عمل شود. تولید مواد مخدر در افغانستان تثبیت شود. کشاورزان مواد مخدر تولید کنند و تحت نظارت یک نهاد بین‌المللی انجام شود تولید شود و تحت نظارت خرید شود و قانونی باشد و کنترل شده باشد به این ترتیب به کشاورز امکان ادامه کشت می‌دهید و دولت افغانستان را هم یاری می‌دهید که هم بهره اقتصادی داشته باشد و هم قابلیت کنترل مطرح گردد. در نهایت دست مافیا هم قطع می‌گردد.

مواد مخدر یک تهدید جهانی است و برای مقابله با یک تهدید جهانی یک عزم جهانی لازم است و کلیه دولتها و کلیه سازمانهای بین‌المللی باید به طور جدی در مقابله با این پدیده گام بردارند.

سخنان دکتر نور، سفیر افغانستان در تهران، وی با ابراز تشکر از مرکز مطالعات تحقیقات و رهپافتهای بین‌المللی مواد مخدر برای برگزاری این نشست، اظهار

داشت که متأسفانه هر جا سخن از تولید خشخاش سخن به میان می‌آید از افغانستان به عنوان بزرگترین تولید کننده تریاک نام برده می‌شود.

همه می‌دانند افغانستان نزدیک به چهار دهه است که گرفتار تجاوزها، ترورها، اشغالها، جنگ‌ها، انتحارها، افراطها و فتنه‌های خارج از آن بوده و مسائل ضد امنیتی تحمیلی به این کشور آسیب‌های زیادی به صورت مادی و معنوی به افغانستان تحمیل گردیده است که یکی از این آسیب‌ها رواج کشت و تولید تریاک بوده و دنیا می‌داند کشت و تولید خشخاش و قاچاق مواد مخدر قبل از افغانستان در جاهایی غیر از افغانستان نیز وجود داشته و بعد از افغانستان نیز وجود خواهد داشت.

قبل از آنکه مافیای بین‌المللی و عناصر دخیل در جنگ‌ها کشت خشخاش را تحمیل کنند ما کشت خشخاش برای قاچاق نداشتیم و یک نفر معتاد نیز در افغانستان نبود. نهادهای دولتی گرفتار از روستاها تا شهرها از هم پاشیدند و از فعالیت بازماندند و مافیای بین‌المللی کشت و تولید مواد مخدر از خلاء استفاده کرد و کشت خشخاش را وارد افغانستان ساخت و به این ترتیب افغانستان قربانی کشت خشخاش شد و بدنامی ناشی از این کشت نصیب افغانستان و اما سود اصلی نصیب مافیای بین‌المللی گردید که این وضعیت هنوز ادامه دارد و نه تنها خارج از افغانستان و قلب آسیا مواد مخدر را از کشت تا قاچاق و عرضه مدیریت می‌کنند بلکه این سیستم هدایت و کنترل خارج از آسیا نیز وجود دارد.

مهاجرین اعتیاد را با خود آوردند و بیش از یک میلیون نفر معتاد در افغانستان وجود دارند و الان این واقعیت تلخ وجود دارد اما آنچه الان مهم است، آن است که چه کار کنیم که از این وضعیت رها شویم.

هیچ کشوری و هیچ منطقه‌ای به تنهایی نمی‌تواند به مشکل مواد مخدر پایان دهد و برای حل جدی آن، منبع، مسیر و مقصد باید مورد توجه قرار گیرند.

اگر عزم ملی منطقه‌ای و بین‌المللی وجود نداشته باشد مشکل حل نخواهد شد. حتی اگر افغانستان بتواند جلوی کشت را بگیرد مافیای بین‌المللی به جای دیگر می‌رود و از بحران و ناامنی استفاده می‌کند و شاید ایجاد بحران کند تا زمینه کشت و تولید را فراهم آورد.

دولت افغانستان هر آنچه بتواند انجام می‌دهد وزارت مبارزه با مواد مخدر و وزارت داخله و نهادهای امنیتی و قضایی در مبارزه فعال می‌باشند.

در مورد ناتوانی جامعه بین‌المللی در کاهش مواد مخدر در افغانستان وی گفت که طی ۱۲ سال اخیر منطبق با قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد کشورهای مقتدر دنیا در افغانستان حضور داشته‌اند و این ائتلاف بین‌المللی نتوانسته و یا نخواسته به این مشکل کشت و تولید پایان دهد. علت هر چه باشد آیا به جا است که وقتی این ائتلاف نتوانسته است کاری بکند از افغانستان ضعیف توقع داشته باشند که این مشکل بزرگ را به تنهایی حل کند. وی در ادامه گفت که در برخی از محافل سخن از سال ۲۰۱۴ میلادی است و اینکه خروج نیروهای خارجی چه تاثیری را بر

کشت خشخاش خواهد داشت. پاسخ آن است که حضور نیروهای بین‌المللی در افغانستان مانع کشت خشخاش و تولید مواد مخدر نشده که تا خروج آنها باعث تاثیرگذاری بر کشت و افزایش نگرانی‌ها گردد.

گزارش‌های بین‌المللی نشان می‌دهند که قاچاق مواد مخدر از مسیر دریایی صورت می‌گیرد. افغانستان که محاط بر خشکی است و نه کشتی دارد و نه کشتیرانی.

تصور کنید که یک محموله به قصد لندن و نیویورک، هزاران مایل را می‌پیماید و از چندین قلمرو، قاره و کشور عبور می‌کند تا به مقصد برسد.

وی تاکید کرد که نباید از این نکته غفلت شود که قاچاق پیش‌سازها از همین کشورهای مقصد صورت می‌گیرد و این محموله‌ها از آنجا به افغانستان و کشورهای پیرامونی می‌رسند تا هروئین تولید شود. سفیر افغانستان در تهران در ادامه سوالی را مطرح کرد وی گفت:

چرا کشورهای مسیر و مقصد نتوانسته‌اند طی ده‌ها سال بر تولید و قاچاق مواد مخدر توفیق یابند؟

این کشورها که مشکلات افغانستان را ندارند و امنیت و اقتصادشان قوی است و امکانات خوبی دارند و دارای پیشرفته‌ترین فناوری‌ها هستند و برخی از این کشورها کمترین جمعیت را دارند.

اگر دنیا می‌خواهد مهاجرین افغانی به افغانستان بازگردند و اگر دنیا می‌خواهد که افغانستان بتواند در مبارزه با مواد مخدر موفق باشند و یک کار را انجام دهند به مراکز گروه‌های انفجار و ترور که در بیرون

گروه‌های شیعه در افغانستان در دهه ۱۹۸۰ و بعد از آن همواره وجود داشته است.

سیاست ایران در زمان رئیس‌جمهور خاتمی و سیاست ایران برای رهایی افغانستان از جنگ و نظامی‌گری، کمک و همکاری ایران با جامعه بین‌المللی برای تامین صلح در افغانستان در شکل‌های مختلف بروز یافته است.

و اما حضور طالبان و به دست گرفتن قدرت توسط آنها تا سال ۲۰۰۱ تا حدی بر سیاست‌های ایران تاثیر گذارد و پشتون‌ها تقویت شدند و شیعیان در حاشیه قرار گرفتند و وضعیت امنیتی متاثر از همین سیاست‌ها در افغانستان بعد از سال ۲۰۰۱ باعث تشدید فعالیت گروه‌های شورشی گردید.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به این موضوع اشاره کرد که کمک‌های ایران در استان‌های غربی افغانستان یعنی هرات، فراه و نیمروز برای توسعه افغانستان موثر بوده و تاثیرات مثبت زیادی به همراه داشته است.

این اقدامات ایران البته در جهت تامین امنیت مرزهای شرقی خود با افغانستان بوده و سیاست درستی بوده زیرا فعالیت پشتون‌های افراطی در پشت مرزهای ایران همواره از نگرانی‌های تهران به شمار می‌آمده است.

در پایان ۲۰۱۴ فرایند دموکراتیک در افغانستان از بعد سیاسی دارای اهمیت بوده ضمن آنکه امنیت و اقتصاد نیز تا حد زیادی به همین تحولات بستگی داشته است لذا این وضعیت یک ویژگی خاص به

افغانستان قرار دارند اجازه ندهند از افراطی‌گری و تروریسم برای ناامنی و امپراطوری سازی استفاده کنند.

گروه‌های تروریستی و قاچاق مواد مخدر پشتیبان یکدیگر می‌باشند و تداوم ناامنی و بحران در افغانستان هدف آنها می‌باشد و قاچاق مواد مخدر تامین کننده هزینه‌های این گروه‌های تروریستی و افراطی هستند.

اگر تقاضا و مصرف مواد مخدر در بیرون از افغانستان نباشد و اینکه عدم تقاضا به معنای نبود عرضه است و نبود عرضه باعث توقف کشت می‌شود. و اگر چنین نمی‌شود معنایش آن است که دنیا دشمن مشترک دارد و اما در مقابل این دشمن مشترک ناتوان است. تا زمانیکه دنیا، با اراده جمعی و توانمندی مشترک دست به اقدام نزنند نتیجه ای جز تداوم این مشکل قابل تصور نیست.

سخنران بعدی همایش، دکتر کوپکه از موسسه مطالعات امنیتی سوئد SIPRI، آقای کوپکه محور سخنان خود را بر دوره‌های حساس انتقال قدرت و تاثیرات امنیتی در سال ۲۰۱۴ و زمان پس از آن متمرکز کرد. وی گفت که دوره انتقال در افغانستان حساس است و ایران یک نقش کلیدی در کمک به افغانستان دارد که از دهه‌های قبل وجود داشته و حمایت سیاسی ایران نیز خیلی مهم است که ایران همواره از افغانستان حمایت سیاسی کرده است.

ایران در طول سالیان اخیر پذیرای ۳ میلیون مهاجر افغانستان بوده است. پشتیبانی ایران از افغانستان در طول دوره اشغال کمونیست و حمایت ایران از

سال ۲۰۱۴ می بخشد.

در عین حال باید به این نکته توجه داشت که توسعه اقتصادی برای افغانستان دارای اهمیت زیادی است. و یکی از چالش‌های جدی برای افغانستان به شمار می رود.

در دهه اخیر اقدامات در افغانستان برای مبارزه با مواد مخدر و سایر اقتصادهای غیر قانونی ناکافی و ضعیف بوده است. تامین امنیت داخلی از چالش‌های جدی است. گسترش مناطق کشت خشخاش در افغانستان قابل توجه بوده است. اولویت ناتو تقویت فرآیند سیاسی و مقابله با تروریسم بوده است. این رویکرد ناتو باعث عدم توجه به وضعیت مواد مخدر در افغانستان شده و عملاً ما شاهد عدم توازن در موضوعات امنیتی بوده‌ایم.

در سال ۲۰۰۸ ISAF بر میزان حمایت خود از دولت افغانستان برای انجام عملیات ریشه کنی مزارع زیر کشت خشخاش افزود و به موضوع هدفگیری محموله‌های قاچاق نیز توجه شد اما باز نتیجه خاص و ملموسی نداشت. این به دلیل در اولویت قرار نداشتن موضوع مبارزه با مواد مخدر در افغانستان است. اولویت دولت افغانستان توسعه اقتصادی و سیاسی بوده است.

ایران راهبرد سیاسی بسیار موثری در مورد افغانستان دارد. ایران کمک زیادی به شیعیان افغانستان در جریان اشغال افغانستان توسط کمونیست‌ها داشت. ایران مهاجران افغانی را در دوران اشغال در خود جای داد. در زمان رئیس جمهوری آقای خاتمی سیاست‌های مسالمت‌آمیز و حمایتی برای افغانستان داشت.

سیاست‌های ایران در مورد استان‌های هرات، فراه و نیمروز قابل توجه بوده و کمک‌های زیادی به این استان‌ها کرده است.

در دوران سقوط طالبان در سال ۲۰۰۱ نیز این سیاست ادامه داشته است. کلاً دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ دهه‌های تبدیل شدن افغانستان به یک کشور وابسته به اقتصاد تریاک بوده است. لذا در طول این دو دهه و بعد از آن همواره شاهد افزایش کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر بوده‌ایم. ایران در زمینه‌های آموزش و کنترل مرز و ایجاد پست‌های مرزی، به افغانستان کمک‌های زیادی کرده است.

ارتباط پشتون‌ها و سنی‌ها با جریان‌ات شورشی در افغانستان از موضوعاتی است که باید مورد توجه قرار گیرد. گروه‌های شیعه عملاً به این جریان‌ات ارتباطی ندارند. اما هم زمان با افزایش تحرکات پشتون‌ها شیعیان افغانستان به حاشیه رانده شدند. دوباره آقای کوپکه بر اهمیت انتقال سیاسی و اقتصادی در سال ۲۰۱۴ تاکید کرد.

وی وضعیت امنیتی و کاهش رویدادهای ضد امنیتی را نیز دارای اهمیت دانست. وی گفت که توسعه و رشد اقتصادی در افغانستان مهم است. اولویت‌های افغانستان در حال حاضر نیز توسعه اقتصادی است که یک چالش مهم در داخل آن کشور است. در عین حال در طول دهه گذشته پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای در کنترل مواد مخدر در افغانستان مشاهده نشده است.

بر اساس گزارش سازمان ملل متحد

گسترش کشت و تولید در افغانستان قابل توجه بوده است.

اولویت کشورهای حاضر در افغانستان نیز بر اساس توجه به مقابله با تروریسم و طی مراحل سیاسی در افغانستان بوده است. در حالی که مقابله با مواد مخدر در افغانستان از اولویت‌های ناتو نبوده اما این در حالی بوده است که بر میزان کشت و تولید افیون در افغانستان در طول سالهای اخیر افزوده شده است.

افزایش تولید تریاک در افغانستان و ارزان شدن قیمت مواد مخدر موجب افزایش اعتیاد در ایران و سایر کشورهای منطقه گردیده است لذا با تحقیق می‌توان ارتباط معناداری میان افزایش تولید افیون و میزان اعتیاد در کشورهای منطقه پیدا کرد.

ایران در عین حال توجه ویژه‌ای به مرزهای شرقی خود داشته است ضمن آنکه مرزهای غربی افغانستان را از داخل مرز تقویت کرده است. که سیاست مهمی است. توجه ایران به امور پیشگیری و درمان اعتیاد نیز قابل توجه بوده است.

ابتکار سه جانبه ایران، افغانستان و پاکستان از سال ۲۰۰۷ و ایجاد مرکز تبادل منطقه‌ای اطلاعات JPC یکی از بهترین مدل‌های همکاری در سطح منطقه به شمار می‌رود.

مشارکت ایران در پروژه قلب آسیا نیز از سیاست‌های خوب ایران است. آقای کوپکه در ادامه تعدادی ارز اقدامات موثری که می‌توان در مبارزه با مواد مخدر به آنها توجه کرد به شرح ذیل فهرست نمود:

۱- افزایش کمک‌های آمریکا به افغانستان

هم زمان با کاهش قابل توجه نیروهای آن کشور

۲- حل مشکل شورش در افغانستان و توجه به دموکراسی و ایجاد ثبات در مرزهای غربی افغانستان با ایران

۳- داخل کردن طالبان در روند صلح

۴- توجه به کاهش تولید مواد مخدر در افغانستان

در ادامه وی به این نکته نیز اشاره کرد که در کنترل موادمخدر، توسعه جایگزین و توجه به مقابله با جریان تولید و قاچاق مواد مخدر در افغانستان خیلی مهم است.

ضمن آنکه باید به ایجاد موازنه بین توسعه جایگزین، مقابله و کاهش تقاضا توجه شده و همکاری‌های مرزی نیز گسترش یابند.

دکتر استپانوا، از موسسه مطالعات امنیتی روسیه به عنوان سخنران بعدی ضمن تشکر از برگزاری همایش، برای مرکز هم اندیشی جهانی راه برتر آرزوی موفقیت کرد.

خانم استپانوا در سخنرانی خود به دو موضوع اساسی اشاره داشت؛ یکی اینکه حضور نیروهای خارجی در افغانستان با در نظر گرفتن یک دهه رو به افزایش کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان هیچ تاثیری در مقابله با این روند نداشته و لذا خروج این نیروها می‌تواند موجب افزایش رویدادهای امنیتی در افغانستان شود که ممکن است به طور مستقیم یا غیرمستقیم از کشت و تولید مواد مخدر تاثیر گیرد.

دومین مورد مربوط به اهمیت توجه به زیرساخت‌های توسعه‌ای در افغانستان بود و در این مورد این محقق روسی، به

برنامه‌های پیشنهادی مسکو در این زمینه اشاره داشته و اظهار نمود که برنامه توسعه ای روسیه مبتنی بر تقویت زیرساختهای صنعتی در افغانستان است. در این مورد وی گفت که حتی می‌توان این برنامه‌های صنعتی در قالب اقتصادی و سودآوری مطرح کرد و آن را از حالت کمک بیرون آورد. در واقع سرمایه گذاری کشورهای در افغانستان با سود محوری خود کمکی به توسعه افغانستان و در نهایت تاثیر گذار بر روند کشت و تولید مواد مخدر در آن کشور و موارد ناامنی است.

در مورد مسیرهای قاچاق و ترانزیت مواد مخدر وی به دو راه اصلی فعلی اشاره کرد که یکی راه بالکان بود و دیگری مسیر شمالی از طریق کشورهای آسیای مرکزی که نهایتاً راه شمالی به روسیه منتهی می‌گردد.

وی در ادامه دو سوال رامطرح کرد:

- آیا سال ۲۰۱۴ می‌تواند در اقتصاد تریاک افغانستان تاثیر گذار باشد؟

- علت افزایش کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان چیست؟

در این زمینه و در پاسخ به این سوالات وی گفت که نیاز نیست که گفته شود که افغانستان بیش از هر زمانی وابسته به اقتصاد تریاک است.

در طول ۱۰ سال گذشته هم کشت و تولید تریاک در افغانستان به طور بارزی افزایش یافته است که قبل از سال ۲۰۰۱ نیز سابقه نداشته است. به طوریکه ۲۶٪ در طی یک دهه کشت و تولید افیون در افغانستان افزایش داشته و این در حالی بوده است که در تا سال ۲۰۰۱ و دوره

حکومت طالبان کشت و تولید تریاک تا ۹۱ درصد کاهش داشته است.

این روندی است که کشورهای منطقه نگرانی بیشتری در مورد آن دارند زیرا بیشتری سر ریز مواد در منطقه اتفاق می‌افتد و لذا این کشورها احساسا تهدید و آسیب بیشتری نسبت به این وضعیت دارند.

در این ارتباط کشورهای اروپایی روند با ثبات یا رو به کاهشی را در مصرف هروئین تجربه می‌کنند اما کشوری مانند روسیه بیشترین آمار مصرف هروئین را دارد و آسیب‌های زیادی را تحمل می‌نماید.

علاوه بر افیون و مشتقات آن، روسیه، درگیر افزایش مصرف حشیش و مواد مصنوعی نیز بوده است. به این لحاظ بازار مصرف هروئین در روسیه با کل بازار مصرف هروئین در اروپا برابری می‌کند.

از سوی دیگر امریکا نیز به صورت مستقیم و جدی تهدیدی جدی از جانب افیون افغانستان احساس نمی‌کند. لذا واقعیت آن است که با خروج و عقب نشینی نیروهای خارجی از افغانستان در سال ۲۰۱۴ اتفاقی در مورد وضعیت مواد مخدر در افغانستان اتفاق نمی‌افتد.

برای مقابله با این وضعیت وی گفت که بهترین راه در کاهش تولید مواد مخدر افغانستان کمک به آن کشور برای رهایی از وابستگی به اقتصاد تریاک در آن کشور است. و بنابراین باید به امور توسعه ای در این کشور توجه بیشتری صورت گیرد.

خانم استپانوا در بخش دیگری از سخنان خود بر این نکته تاکید کرد که بودن و یا نبودن نیروهای خارجی در افغانستان

تاثیری بر وضعیت مواد مخدر افغانستان ندارد و در این زمینه ناتو در طول حضور خود در افغانستان احساس مسئولیتی نکرده و از سوی دیگر باید به این نکته نیز توجه کرد که نیروهای افغانی نیز نمی‌توانند برنامه و اقدام مقابله‌ای موثری با کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان داشته باشند.

وی گفت واقعیت آن است که ناتو نیروهای خارجی در افغانستان بیشتری توجه خود صرف مقابله با جریان شورشی کرده‌اند و لذا مقابله با مواد مخدر در جنبه‌های مختلف آن در افغانستان مغفول مانده است.

حتی برنامه‌های نیروهای خارجی مثل برنامه FOOD ZONE تاثیر زیادی نداشته است. تاثیرات این برنامه‌ها را می‌توان در قندهار و هلمند مشاهده کرد که هم اینک از عمده‌ترین مناطق کشت خشخاش در افغانستان هستند.

در مورد نحوه مقابله و تدوین استراتژی موثر وی گفت که هم اینک سه گروه در جریان کشت و تولید افیون در افغانستان نقش دارند که عبارتند از:

- گروه‌ها و شبکه‌های قاچاق

- کشاورزان

- گروه‌های شورشی

در این باره باید به این نکته توجه کرد که عمده ترین سود و فعالیت مربوط به تولید مواد مخدر مربوط به گروه‌های قاچاق است و شبکه‌های قاچاق باید مورد نظر بوده و آنها مقابله شود. گروه‌های شورشی سهم کمتری دارند و کشاورزان نیز که وضعیتشان مشخص است.

وضعیت مواد مخدر معلول یکی گروه از علت‌های ترکیبی است و لذا برخورد با آن نیز یک برنامه ترکیبی و همه جانبه را طلب می‌کند.

طرح روسیه برای افغانستان، صنعتی کردن این کشور است. کشت جایگزین به تنهایی کافی نیست. نه فقط کمک بلکه سرمایه گذاری اقتصادی قصد روسیه است.

دکتر مرادیان، رئیس مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان AISS در سخنرانی خود به این موضوعات اشاره نمود:

وی گفت سوال اول من این است که چرا آنقدری که به موضوع مواد مخدر پرداخته می‌شود و به آن توجه می‌گردد؛ به موضوع مصرف الکل و یا تولید و قاچاق سلاح جلب نظر نمی‌گردد؟

مگر خطر این مواد و کالاها کمتر از مواد مخدر است؟

پس توجه به این موضوع دارای یک سری اهداف دیگری هست که باید به آنها توجه کرد.

چرا حجم تهدید مواد مخدر را اینقدر پررنگ می‌کنیم؟

اگر نتوانیم برای این سوال‌ها پاسخی درخور بیابیم، نمی‌توانیم کاری بکنیم. دنیا هم اینک مبتلا به معضلات جدی مانند آلودگی هوا و محیط زیست است. اینها مگر تهدید نیستند. من فکر می‌کنم موضوع مواد مخدر خیلی اغراق آمیز مطرح می‌گردد و به آن دامن زده می‌شود.

سوالی دارم در مورد اینکه بالاخره معلوم نشد که معتاد بیمار است یا مجرم؟ و اینکه کشاورزان آیا از روی حرص پول دست به کشت مواد می‌زنند یا از روی فقر و

ناچاری؟ در مورد گروه بندی قاچاقچیان هم خوب قاچاقچیان خرده پا هستند تا می‌رسند به قاچاقچیان رده بالا که حتی سرویسهای اطلاعاتی و امنیت نیز با آنها ارتباط دارند.

موضوع دیگری که باید به آن توجه شود؛ تفاوت ساختار تولید و توزیع مواد مخدر با ساختارهای مبارزه با مواد مخدر است.

واقعیت آن است که قاچاقچیان دارای تخصص و انسجام و سازماندهی بالایی هستند اما مبارزه کنندگان به صورت جزیره‌ای عمل می‌کنند و کمتر با یکدیگر تعامل و همکاری دارند. این وضعیت کار مبارزه را خیلی مشکل می‌کند.

به طور مثال، پلیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان هیچ ارتباطی با پلیس مبارزه با مواد مخدر ایران یا پاکستان ندارد. اگر بخواهد ارتباطی برقرار شود باید از لایه‌های مختلف بروکراتیک عبور کند و این ائتلاف وقت است و کار را بی حاصل می‌کند.

این در حالی است که همه می‌دانیم قاچاقچیان دارای شبکه‌های ارتباطی قوی در چهار گوشه دنیا هستند. اغلب کاری که در ساختار مبارزه می‌شود، واکنشی است و در واقع عکس العملی است به آنچه شبکه و ساختار قاچاق مواد مخدر انجام می‌دهد. ما در مورد قاچاقچیان سردرگم هستیم.

از سوی دیگر باید به این نکته اشاره کنم که اولویت مبارزه با مواد مخدر در دستگاه‌های دیپلماسی کشورها دیده نمی‌شود.

در مورد ایران درباره افغانستان، تهران بیشتر نگران حضور امریکا در افغانستان بوده تا اینکه نگران مواد مخدر در آن کشور

باشد. این همه هزینه‌هایی که دولت ایران می‌گوید درباره مبارزه با مواد مخدر کرده و صحبت از ۸۰۰ میلیون دلار در سال و نزدیک به یک میلیارد دلار هزینه برای مرزها بوده است در اینجا سوال من این است که آیا بهتر نبود که ایران این پول‌ها را برای مبارزه در داخل افغانستان خرج می‌کرد؟

همین موضوع را به سفیر امریکا نیز گفتم که آیا بهتر نبود این ۱۰ میلیارد دلاری که صرف مبارزه با مواد مخدر کردید در بخش کشاورزی افغانستان سرمایه‌گذاری می‌نمودید؟

وضعیت در غرب هم همینطور است و مبارزه با مواد مخدر در اولویت کشورهای غربی در افغانستان نیست. در مبارزه با مواد مخدر و ماموریت‌های مرتبط با آن ۵۵ مامور انگلیسی خاص این موضوع در افغانستان فعالیت دارند اما هنوز این عده نتوانسته اند لندن را متقاعد کنند که مواد مخدر و مبارزه با آن در اولویت باید باشد.

موضوع دیگر آن است که نباید به مواد مخدر صفت جغرافیایی بدهیم مثلاً بگوییم، مواد مخدر افغانستان و یا تریاک افغانستان این یک نگاه تقلیلی به مسئله است. نباید در دام جغرافیا سقوط کنیم. این یک مسئله پیچیده سیاسی و اقتصادی است.

الان در افغانستان هم نگرانی اعتیاد وجود دارد.

یک موضوعی را هم مرتب به آن دامن می‌زنند که بر اساس تئوری توطئه است. اینکه غربی‌ها با هواپیما سلاح می‌آورند و مواد مخدر می‌برند. این موضوع را نه تنها روس‌ها و ایرانیان می‌گویند بلکه در

افغانستان هم این رویکرد وجود دارد. در این مورد هیچ سندی وجود ندارد. امریکا در افغانستان تاکنون ۷۰۰ میلیارد دلار هزینه کرده است. و نیازی به پول مواد مخدر ندارد که تامین بودجه کند.

موضوع دیگر آن است که دستگاه‌های اطلاعاتی کشورها در تولید و قاچاق مواد مخدر سهم و نقش دارند. امکان ندارد که محموله‌های قاچاق بدون اطلاع سازمان‌های اطلاعاتی حرکت کند و به مقصد برسد.

موضوع دیگر تعرفه‌های سنگینی است که بر روی محصولات و تولیدات قانونی افغانستان وجود دارد و لذا مشکل صادرات است و اگر بخواهیم از راه توسعه، کشت و تولید مواد مخدر را تحت تاثیر قرار دهیم باید به اقتصاد قانونی افغانستان کمک کنیم. به این صورت این کار می‌تواند رقیب خوبی برای بازار تریاک باشد.

دکتر عزتی، استاد دانشگاه در سخنان خود به موارد و موضوعات ذیل اشاره کرد:

آنچه مهم است این است که مکان عرضه کجا است و مواد مخدر کجا تولید می‌شود. واقعیت این است که مبارزه نتیجه مطلوب نداشته است. سوال من این است که چرا ما به دنبال تقاضا نمی‌رویم و اینکه مصرف را کاهش دهیم. بررسی‌ها نشان می‌دهند که بیشتر برنامه دولت‌ها به سمت مقابله با عرضه است یعنی نه تولید مورد توجه قوی قرار دارد و نه مصرف و این وسط فقط به مقابله با توزیع تاکید می‌گردد. این دو حلقه اگر مفقود بمانند مبارزه با توزیع و عرضه هم نتیجه نمی‌دهد که الان وضعیت همین است. سوال این است که آیا با تکیه بر

تقاضا می‌توانیم به نتیجه مطلوب برسیم و من می‌گویم بله.

وی اظهار داشت که مطالعاتی را خود در مرزهای ایران و افغانستان و ایران با پاکستان داشته‌ام. در مرزهای غربی هم مطالعه داشته است.

موضوع دیگر آن است که ژئوپولیتیک با مفاهیم قدیمی و سنتی خود نمی‌تواند در جهان امروز و تحولات کنونی برای حل مشکلات موثر و مفید باشد.

یک مفهوم ژئوپولیتیک، علم تولید قدرت است. مهم این است که این قدرت باید در چه راهی مصرف شود و چگونه از آن بهره بگیریم و چه سمت و سویی داشته باشد. اگر منبع قدرت و مقصد و هدف مشخص باشد خوب کار راحت تر است و در زمان قدیم میزان قدرت و مکان جغرافیایی مشخص بود اما الان وضعیت خیلی فرق کرده است. حجم و تنوع قدرت زیاد و متعدد شده و پراکندگی اهداف گیج کننده است.

هیچ رویدادی در دنیا تصادفی نیست و با قصد صورت می‌گیرد. بعد از دوران جنگ سرد ما وارد دوران صلح سرد شدیم. مواد مخدر مرز نمی‌شناسد و موضوع دیگر نیز پدیده تروریسم است که فرای مرزها عمل می‌کند.

وقتی صحبت از جغرافیای تولید مواد مخدر می‌کنیم می‌رویم سراغ افغانستان و پاکستان اما پدیده مواد مخدر مرز نمی‌شناسد و لذا اگر مثلی را فرض کنیم نسبت راس به قاعده همواره در حال گسترش است. در این سمت و سوی گستردگی، تنوع و تعدد مسائل و موضوعات

رو به تزاید است که بر پیچیدگی وضعیت می‌افزاید.

به طور مثال، چین در مورد مواد مخدر در شرق و جنوب شرقی آسیا نقش دارد. اما استراتژی چین، استراتژی ابهام است. چین مکان ترانزیت هروئین مثلث طلایی به سایر نقاط دنیا است. از سوی دیگر کشور مقلدی است و توانایی زیادی در تقلید کردن دارد و می‌بینیم که صنایع تولید مواد پیش ساز آن قوی است و مکان‌های توزیع نیز قوی هستند پس چرا مقابله نمی‌شود.

سرمنشاء تولید و توزیع مواد مخدر ریشه اقتصادی دارد اما مقیاس‌های آن متفاوت است. در مورد تروریسم هم باید بگوییم که تروریسم تفکری حق طلبانه با زیربنای اقتصادی است. به این صورت باید ارتباط میان تروریسم و مواد مخدر را تحلیل کنیم. یک موضوعی که الان مطرح تولید هیدروپونیک حشیش در اروپا است. یعنی در بیشتر نقاط اروپا از این روش (هیدروپونیک) برای کشت و تولید حشیش استفاده می‌شود.

از نکاتی که این استاد دانشگاه به آن اشاره داشت در مورد منطقه تولید و فقدان اراده برای حل بحران مواد مخدر بود در این زمینه وی گفت که در مورد منطقه تولید، نمی‌خواهند که افغانستان به یک امنیت مطلق دست پیدا کند. این یک بن بست استراتژیک است مثل مورد صلح اعراب و اسرائیل که در همین وضعیت است.

مورد دیگر مربوط به توسعه مرزها است هر چه که مرزها از لحاظ توسعه ای تقویت شوند بحران در آنها کمتر می‌شود.

در مبارزه با مواد مخدر به آموزش و اشتغال نیز باید توجه ویژه ای صورت گیرد. در امریکا و ایران هزینه زیادی برای مقابله با مواد مخدر کرده اند اما نتیجه عکس داده است.

وی در خاتمه بر اینکه نباید با مواد مخدر نباید مقابله کرد بلکه باید مصالحه نمود؛ تاکید کرد.

آقای فابیو بارنابی، از موسسه مطالعاتی مواد مخدر ECAD در اروپا از دیگر سخنرانان مدعو خارجی بود؛

ماfiای ایتالیا، شریک جهانی با تروریسم است. این سر آغاز سخن آقای دکتر بارنابی از موسسه مطالعات اروپایی مواد مخدر ECAD بود. وی به این موضوع اشاره کرد که در چرخه کشت و تولید مواد مخدر تا قاچاق آن، تقاضا یک نقش مهم و محوری دارد. هر چه که تقاضا مهار شود، تاثیر آن بر تولید و عرضه مواد مخدر بیشتر خواهد بود.

وی گفت که کشورهای مسلمان و مسیحی هر دو دارای یک مشکل واحد و یک تهدید مشترک هستند هستند. مواد مخدر، مافیا و تروریسم هر دو جامعه این کشورها را تهدید می‌کند.

در مورد موقعیت بالکان و ارتباط آن با مبداء و منشاء تولید و قرار گرفتن آن در امتداد مسیر بالکان در قاچاق مواد مخدر، وی این موقعیت را در شکل گیری گروه‌های مافیایی و هدایت مسیر دارای اهمیت دانست.

در ادامه همین بحث آقای بارنابی به ارتباط سازمانی و قوی میان مافیای ایتالیا و گروه‌هایی نظیر طالبان و القاعده اشاره

کرد که بر تولید، قاچاق و ترانزیت مواد مخدر از افغانستان و پاکستان به منطقه بالکان تاثیر می‌گذارند.

وی در این مورد چندین بار به نقش مافیای ایتالیا و قدرت آن در منطقه تولید، مسیر ترانزیت و منطقه مصرف و توزیع در بالکان اشاره کرد و اظهار داشت که تسهیلات فی مابین در منطقه تولید و در منطقه ترانزیت و توزیع بین این دو برقرار است که این خود وضعیت را پیچیده‌تر می‌نماید.

در این میان فعالیت گروه‌های جرائم سازمان یافته قابل توجه بوده به نحوی که گروه‌های تروریستی و گروه‌های جرائم سازمان یافته هم‌پوشانی می‌کنند.

در مورد حوزه وسیع فعالیت گروه‌های مافیایی وی گفت که مافیا در یک صده اخیر همواره در حال گسترش سازمانی و جغرافیایی بوده است این حوزه جغرافیایی از اروپا تا امریکای شمالی شبکه‌های هروئین و کوکائین را هدایت و مدیریت می‌کند.

هم اینک مافیا حتی دولت‌ها را نیز تهدید می‌کند و ساختارهای شکننده را مورد تهدید قرار می‌دهد و یا ساختارهای مستعد را تضعیف و شکننده و آماده بحران می‌نماید.

دکتر بارنابی، روند قانونی سازی ماری جوانا را خطرناک دانست و آن را یک حرکت پیچیده، خزنده و جدید در بازار تولید و مصرف برای مدیریت بازار توسط مافیا دانست.

وی گفت که مافیا و القاعده دارای یک هدف مشترک هستند و آن تهدید جوامع

با استفاده از سلاح خاموش مواد مخدر است. پروفیسور کوهلهو/استاد دانشگاه و عضو مرکز مطالعات مواد مخدر لیسبون، با برشمردن الگوهای مصرف و اقدامات دولتها در برخورد با مواد مخدر اظهار داشت که دولتها صورت مسئله را پاک می‌کنند و مشکلات مواد مخدر را برای آشکار نشدن مانند آشغال به زیر فرش پنهان می‌نمایند.

وی گفت در مورد درمان اعتیاد یک روش درمانی واحد وجود ندارد و شیوه‌های درمانی می‌باید بسته به نوع اعتیاد از نوع بسیط و یا ترکیبی طراحی و اجراء گردند. وی در این زمینه گفت نمی‌توان یک الگوی درمانی را برای همه جا تجویز کرد. در مورد اهمیت دسترسی به امکانات درمانی وی گفت معمولاً این امکانات درمانی به صورت متناسب توزیع نمی‌شوند و در این زمینه مشکلات اساسی و حادی وجود دارد و این وضعیت با میزان عود مجدد ناشی از اعتیاد گره خورده و وضعیت را پیچیده‌تر و غامض‌تر نموده است.

لذا باید در زمینه درمانی برنامه‌های کاهش آسیب در جلوگیری از انتقال بیماری‌های مسری مانند ایدز مورد توجه قرار گیرند که این توجه در برخی از مناطق و کشورها کمتر مشاهده می‌شود.

ملاحظات در مورد همایش و نکات

مهم آن

۱- برگزاری همایش در مقطع زمانی سال ۲۰۱۴ و وجود حساسیت‌های امنیتی و سیاسی در افغانستان در سطح ملی و بین‌المللی مورد توجه قرار گرفت به طوریکه با انعکاس خبری مناسب داخلی و

خارجی، موجب گردید تا این موضوع بازتاب خوبی داشته باشد.

۲- انتخاب این موضوع نوعی حرکت چالشی برای به نقد کشیدن مسئولیت نیروهای خارجی در افغانستان درباره موضوع مبارزه با مواد مخدر و به تصویر کشیدن وضعیت بحرانی آن کشور و تاثیر متقابل میان مواد مخدر و ارتکاب سایر جرائم و بروز آسیب در زیرساخت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن کشور بود به نحوی که زمینه‌های جستار راهکارهای بهتر برای توجه به افغانستان به عنوان مبداء کشت و تولید مواد مخدر را فراهم ساخت.

۳- مشارکت خوب و مناسب میان برگزار کننده اصلی همایش، موسسه هم اندیشی جهانی راه برتر CUDRAS و مجمع تشخیص مصلحت نظام و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی تهران قابل توجه بود، ضمن آنکه همکاری وزارت امور خارجه و حضور پررنگ مسئولین آن وزارتخانه و همچنین نمایندگان مجلس شورای اسلامی بر رونق و غنای همایش افزود.

۴- با توجه به کوتاه بودن زمان تصمیم به برگزاری همایش تا زمان برپایی آن (حدوداً ۲ ماه و نیم) استقبال اندیشمندان و دانشجویان و ارسال مقالات شایسته تقدیر و تشکر است.

۵- استقبال داخلی و خارجی از موضوع همایش، تاکید بر توجه بیشتر به وضعیت افغانستان در ابعاد مختلف آن و تشویق به همکاری‌های علمی و تحقیقاتی در موضوعات مرتبط با مبارزه با مواد مخدر و

جرائم سازمان یافته در آن کشور و در عرصه ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی است.

۶- در این زمینه نگاه توسعه مدارانه در تقویت مناطق حائل و تقویت مرزهای دو کشور از طریق سرمایه‌گذاری‌های توسعه‌ای که از سوی سخنرانان نیز مطرح گردید، می‌تواند یکی از راه‌های بسیار موثر و کارآمد در تاثیرگذاری بر وضعیت کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر از مبداء افغانستان باشد.

۷- نتیجه اصلی برآمده از همایش، تاکید بر عدم ایفای نقش کشورهای حاضر در افغانستان و جامعه بین‌المللی در موضوع مبارزه با مواد مخدر و جرائم مرتبط با آن و در اولویت قرار نداشتن موضوع مبارزه با مواد مخدر در برنامه‌های ناتو و نیروهای ائتلاف در افغانستان بود. این در حالی بود که سخنرانان بر ارتباط میان مواد مخدر و ارتکاب سایر جرائم تاکید داشتند.

۸- موضوع پیشنهاد ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران به مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد مبارزه همه جانبه با افراطی‌گری و خشونت به خوبی در همایش مطرح و با توجه به ارتباط میان مواد مخدر و ارتکاب جرائمی همچون افراطی‌گری و خشونت در سطوح ملی و منطقه‌ای، اقدامات جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با موادمخدر، در راستای مقابله با خشونت و افراطی‌گری دانسته شد.

عناوین مقالات

نظر به انعکاس اهمیت موضوع همایش و استقبال خوب و مناسب هر چند با توجه به قلت زمان از موضوع و ارسال ۲۸ عنوان

- از هلمند تا دره فرغانه: مروری بر مسیرهای شمالی ترانزیت مواد مخدر از افغانستان به منطقه آسیای مرکزی
- وضعیت مواد مخدر در آسیای مرکزی و جنوب غربی آسیا
- ساختارهای امنیتی منطقه‌ای و مواد مخدر
- وزش بادهای بحران در منطقه آسیای مرکزی
- وضعیت کشت خشخاش در افغانستان
- صلح پایدار در افغانستان: از رویا تا واقعیت
- انتقال سیاسی در افغانستان و ارزیابی‌های امنیتی
- منشاءهای افزایش کشت خشخاش در افغانستان در دهه ۱۹۹۰
- مرزهای ناامن و تجارت مواد مخدر
- مرزهای افغانستان - پاکستان و قاچاق مواد مخدر
- مسیر شمالی: یک راه جدید ترانزیت
- ارزیابی‌های کشت خشخاش در افغانستان و تاثیر خشکسالی
- سازمانهای جرائم سازمان یافته و قاچاق مواد مخدر
- بحران مصرف مواد مخدر در افغانستان در یک دهه گذشته

سه مقاله برتر به ترتیب رتبه عبارت بودند از:

مقاله اول

دکتر کوزه گر کالچی با عنوان از هلمند تا دره فرغانه تاملی بر مسیرهای شمالی مواد مخدر از افغانستان به سمت آسیای مرکزی

- مقاله، ذیلًا عناوین مقالات ارسالی جهت اطلاع خوانندگان گرامی اعلام می‌گردند:
- افزایش عوامل کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان
- نیروهای خارجی و حوزه‌های مبارزه با مواد مخدر در افغانستان
- تهدیدات و تاثیرات روندهای قاچاق مواد مخدر در افغانستان بر روی امنیت ملی ایران
- نقش بازیگران بحران مواد مخدر در افغانستان در بعد منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای
- افزایش عوامل تولید مواد مخدر در افغانستان در یک دهه اخیر
- تولید مواد مخدر در افغانستان و تاثیراتش بر روی تقاضای مواد مخدر همراه با سیاست‌های جدید
- ژئوپولیتیک مواد مخدر افغانستان و تاثیرات آن بر روی تروریسم
- بررسی عوامل ژئوپولیتیکی بر روی شیوع مواد مخدر در افغانستان و تاثیرات آنها
- سیاست‌های افغانستان علیه مواد مخدر
- افغانستان بعد از سال ۲۰۱۴: دولت ورشکسته، توسعه زیرساخت‌ها، مامنی برای ارتکاب جرائم سایبری
- مروری بر عوامل افزایشی کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان و کشورهای غربی در یک دهه گذشته
- نگاهی بر آسیب‌های افغانستان و مشکلات کنترل مواد مخدر در آن کشور
- جنگ روانی امریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در افغانستان
- تحقیقی در مورد کشت و تولید مواد مخدر و تاثیرات آن بر روی بخش کشاورزی افغانستان

مقاله دوم

خانم دکتر بیات از پژوهشگران ارشد مرکز هم اندیشی جهانی راه برتر CUDRAS با عنوان: افغانستان در سال ۲۰۱۴ دولت ورشکسته با ساختارهای توسعه با ساختار ضعیف حکومتی بهشت جرائم سایبری

مقاله سوم

دکتر حیدری: تبیین عوامل ژئوپولیتیکی مواد مخدر در افغانستان و پیامدهای آن

• گزارشی از برگزاری کنفرانس

بین المللی گفتگوهای امنیتی هرات

کنفرانس گفتگوهای امنیتی هرات با همت مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان در هرات برگزار شد و نمایندگان موسسه هم اندیشی جهانی راه برتر در آن شرکت نمودند.

پیش گفتار

افغانستان به عنوان بزرگترین کشور تولید کننده تریاک و مواد مخدر در جهان است و سالانه هزاران تن مواد مخدر در این کشور تولید و توسط مافیای بین المللی مواد مخدر به کشورهای دیگر از جمله کشورهای غربی انتقال می یابد. این وضعیت نه تنها

مردم افغانستان بلکه همسایگان این کشور، از جمله جمهوری اسلامی ایران را با مشکلات و زیان های گسترده ای روبرو ساخته. معضل مواد مخدر سال هاست که دامن گیر افغانستان شده و این کشور را با چالش های زیادی مواجه کرده. فقر گسترده و داشتن بیش از یک میلیون معتاد در افغانستان و فساد در دستگاه های دولتی، تنها بخشی از مشکلات ناشی از تولید مواد مخدر در این کشور است.

بر این اساس مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان AISS سالانه کنفرانسی را تحت عنوان گفتگوهای بین المللی و امنیتی هرات برگزار می کند که طبق برنامه ریزی انجام شده در روزهای ۵ و ۶، مهر ماه سال جاری، برابر با ۲۷ و ۲۸، سپتامبر ۲۰۱۴ میلادی، سومین کنفرانس، با رویکرد مبارزه با مواد مخدر، تروریسم و جرایم سازمان یافته با حضور مقامات افغانی، سفراء و نمایندگان کشورهای، اندیشمندان و صاحب نظران موضوع در محل ارگ حکومتی هرات برگزار گردید.

ویژگی برگزاری این کنفرانس در هم زمانی آن با خروج و کاهش نیروهای ائتلاف از افغانستان در سال ۲۰۱۴ بود و نظر به اهمیت موضوع مبارزه با موادمخدر، تروریسم و جرائم سازمان یافته، به این موضوعات در بحث ها و سخنرانی ها توجه ویژه مبذول و به یک میزگرد تخصصی بدل شد. وگرایش کنفرانس، بیشتر سوق داده شد به موضوع مبارزه با موادمخدر، تروریسم و جرائم سازمان یافته، از سوی دیگر برگزاری این کنفرانس مصادف شد با مراسم تحلیف ریاست جمهوری در

در هرات و معاون ایشان نیز در مراسم شرکت نمودند.

روز نخست

در روز نخست، آقای وحیدی، والی هرات، طی سخنانی کوتاه به حاضرین خوش آمد گفته و ادامه برنامه را به دست اندرکاران برنامه سپردند. در ادامه آقای رنگین دادفر سپنتا، مشاور امنیت ملی افغانستان در سخنانی مبسوط موضوعات برجسته منطقه‌ای در حوزه‌های امنیت و سیاست را مورد توجه و امعان نظر قرار دادند.

سخنان آقای سپنتا

در این سخنرانی آقای سپنتا، با اشاره به تحولات منطقه‌ای و افغانستان از این که هنوز امنیت در افغانستان همراه با ثبات تامین و تضمین نشده است ابراز تاسف کرد. وی اظهار داشت، پس از پایان جنگ سرد، جهان شاهد تحولات قابل توجهی بوده و برخی از رقابت‌های ژئوپولیتیکی در مناطق مختلف جهان تشدید شده است. در این زمینه وی به بحران اوکراین اشاره و بیان داشت که جهان هم‌اینک شاهد رویدادهای ضد امنیتی از جمله خشونت و افراطی‌گری است. در تقابل و رقابت و هم‌چنین تنش‌های برخاسته از اختلافات میان روسیه، ناتو و اتحادیه اروپا است. مسکو به دنبال متحدان جدید در قاره آسیاست و در این باره باید به روابط نزدیک روسیه و چین تحت تاثیر این رویدادها توجه کرد. واقعیت‌ها و رویدادهای مربوط به خاورمیانه نیز از جمله موضوعاتی بود که وی در طی سخنرانی خود به آنها پرداخت.

افغانستان و هم‌چنین امضای توافقنامه امنیتی میان کابل و واشنگتن که با در نظر گرفتن عنوان کنفرانس و موضوعات مورد بحث در آن فضای کنفرانس بیش از پیش با وقایع سیاسی و امنیتی در افغانستان گره خورده بود به طوری که برای برهم زدن آن و استفاده از ایجاد فضای بحرانی در تحت الشعاع قرار دادن مراسم تحلیف ریاست جمهوری و امضای موافقنامه امنیتی، چند تیم انتحاری از سوی گروه‌های تروریستی به هرات اعزام شده بودند تا با عملیات انتحاری موجبات تهدید و تخریب کنفرانس را فراهم سازند و حتی هدف گرفتن هواپیمای حاضرین در کنفرانس در فرودگاه هرات را در حین برخاستن از فرودگاه مد نظر قرار داده بودند.

حضور هیات ایرانی در کنفرانس

با توجه به این که کنفرانس مزبور برای سومین بار بود که برگزار می‌شد. برای اولین بار بود که یک هیئت ایرانی از سوی مرکز تحقیقاتی، مطالعاتی و تخصصی، ضمن هماهنگی با دستگاه دیپلماسی کشور شرکت نمود.

این در حالی بود که در دو کنفرانس قبلی، نمایندگان ایرانی حضور نداشته و در عین حال هیات‌های مربوط به کشورهای منطقه و نیز کشورهای اروپایی و امریکایی حضوری پر رنگ و قابل توجه داشتند. اما در کنفرانس سوم و بنا به دعوت صورت گرفته هیاتی از سوی مرکز تحقیقات، رهیافت‌ها و مطالعات بین‌المللی مواد مخدر CUDRAS حضور یافتند و هم‌چنین با توجه به هماهنگی‌های به عمل آمده، سرکنسول محترم جمهوری اسلامی ایران

از جمله مهمترین دیدگاه‌های او در این زمینه مربوط به حمله امریکا به عراق و وقایع به وجود آمده پس از آن بود که جهان را به طور جدی درگیر کرده است. وی در این باره گفت که وضعیت عراق و منطقه، پس از حمله امریکا به عراق نه تنها بهتر نشد بلکه بدتر گردید. شکاف‌های اجتماعی میان عرب‌ها، کردها، سنی‌ها و شیعیان در عراق عمیق تر از هر زمان دیگر شد و دولت عراق را در لبه فروپاشی قرار داده است.

وضعیت لیبی از زمان سرنگونی قذافی بدتر گشته و ناتو میراثی جز بحران در لیبی بعد از حمله به آن کشور از خود به جای نگذاشته است.

سپنتا، رویدادهای سوریه را نیز مورد توجه قرار داد و گفت: هر چند برای آینده این کشور خوشبینی وجود ندارد اما سوریه علیرغم داشتن رژیم دیکتاتور و مستبد توانسته است فضایی از هم زیستی را برای همه مردم آن کشور با مذاهب مختلف و تعلق‌های قومی به وجود آورد. این سیاست و مدیریت دولت و حکومت سوریه در میان کشورهای عربی منطقه خاورمیانه مثال‌زدنی است. وی بر این موضوع تاکید کرد که نباید اقدام به تخریب و سرنگونی ساختارهای حکومتی بدون داشتن جایگزین‌های مناسب و معتدل کرد زیرا این اقدام بدون در نظر گرفتن جایگزین‌ها نتیجه‌ای جز ایجاد بحران و آشفتگی ندارد. تجربه‌های تاریخی اثبات کننده این مطلب و واقعیت است که حرکت‌های افراطی باعث ایجاد جریان‌های افراطی می‌گردند که در این مورد وجود گروه

داعش مثال بارز و مشخصی است. به این ترتیب هرگز نمی‌توان قبول کرد که گروه‌های تروریستی و افراطی جایگزین مناسبی برای قرار گرفتن به جای ساختارهای استبدادی و سکولار منطقه باشند.

ریشه‌های افراطی گری و خشونت در منطقه را که به نام اسلام صورت می‌گیرد را باید در فقدان دموکراسی، عدالت اجتماعی و چالش‌های مربوط به دوره انتقال از سنت به مدرنیته جستجو کرد. هم چنین این وضعیت میراث استعمار در منطقه است. به این ترتیب این جریان را می‌توان از شمال آفریقا تا پاکستان و اندونزی مشاهده کرد.

در مورد اقدامات امریکا در حمله به گروه موسوم به دولت اسلامی در سوریه و عراق این سوال مطرح است که آیا این کشور در پس این حملات به گروه‌های افراطی برنامه ای برای ترویج دموکراسی دارد؟ تجربه و بررسی ۱۳ سال مبارزه و مقابله با تروریسم در سطح جهانی حاکی از این واقعیت است که نه تنها این اقدامات موجب تضعیف گروه‌های تروریستی و فعالیت آنها نشده است بلکه این گروه‌ها قوی تر از گذشته به فعالیت خود ادامه می‌دهند.

سوال دیگری که سپنتا، مطرح کرد این بود که اگر بدون مجوز شورای امنیت امکان حمله به گروه دولت اسلامی در سوریه و عراق وجود دارد پس چرا پایگاه‌های طالبان و القاعده و هم چنین گروه‌هایی مانند حقانی در پاکستان مورد هدف قرار نمی‌گیرند؟

فعالیت سازمان اطلاعات پاکستان ISI و

تقویت و حمایت از گروه های تروریستی نتیجه ای جز تضعیف حاکمیت دولت ها و ایجاد میادین جدید جنگ و درگیری در پی نداشته است.

پاکستان یکی از حامیان اصلی گروه های تروریستی است و نباید به دولت هایی هم چون پاکستان کمک کرد و اقدامات را محدود به امور نظامی، در حالی که پاکستان از حامیان اصلی گروه های تروریستی است اما جامعه بین المللی آن کشور را شریک خود در اقدامات مقابله با تروریسم می داند. در مورد کشورهای حوزه خلیج (فارس) هم وضع همین طور است. این دولت ها نیز حامی تروریست ها هستند اما به گونه ای رفتار می شود که گویی شریک بین المللی در مبارزه با تروریسم هستند.

در بخش دیگری از سخنان خود بر این نکته تاکید داشت که هم اینک موضوع قابل انتقاد، فقدان استراتژی مشخص است و این که ابهام استراتژیک وجود دارد. مردم خاورمیانه نیاز به دموکراسی، عدالت و آزادی دارند نه خلافت اسلامی داعش و یا سرزمین های بی دولت.

ملاحظات در مورد سخنان آقای سپتا:

انتقاد صریح وی از عملکرد غرب در افغانستان و منطقه در ایجاد بحران های منطقه ای هم چون بحران داعش و تشدید افراطی گری و خشونت قابل توجه بود ضمن آن که باید به این نکته نیز توجه کرد که وی یکی از مدافعان سرسخت امضای پیمان امنیتی افغانستان با امریکا بوده است.

شاید انتقاد وی از نحوه عملکرد امریکا در افغانستان و عراق و یا حتی در مورد سوریه، ایجاد زمینه برای توجیه روند امضای توافقنامه امنیتی با واشنگتن باشد.

انتقاد وی از مورد حمله قرار نگرفتن پایگاه های طالبان و القاعده در پاکستان به بهانه لزوم اخذ مجوز شورای امنیت سازمان ملل متحد و زیر سوال بردن اقدامات مشابه از سوی امریکا و غرب در سوریه و عراق بدون مجوز شورای امنیت رویکرد قابل توجهی را نزد مقامات و صاحب نظران افغانی نسبت به تحولات منطقه مطرح می نماید. ضمن آن که همین وضعیت در مورد کشت و تولید مواد مخدر در افغانستان و جریان قاچاق و هم چنین پولشویی گسترده در کشورهای عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس صدق می کند.

میزگردهای تخصصی و طرح

دیدگاه ها

در ادامه و بر اساس برنامه ریزی کنفرانس، میزگردهای تخصصی با عناوین؛ توسعه سیاسی، توسعه اقتصادی، دورنگاه امنیتی روابط افغانستان و امریکا، آشفتگی های سیاسی در جهان و آینده جهان اسلام، عدالت و صلح پایدار، فرآیند صلح افغانستان همکاری های اقتصادی منطقه ای، موانع و فرصت های امنیت جامع و فراگیر، جامعه جهان وطنی و عرفان اسلامی زن، صلح و امنیت از تئوری تا واقعیت، رابطه مواد مخدر با جرائم سازمان یافته، تروریسم و فساد و دیدگاه های منطقه ای و همکاری با غرب در افغانستان تشکیل شدند. همانگونه که در گذشته آمد،

برای نخستین بار یکی از میزگردهای تخصصی به موضوع مبارزه با موادمخدر، تروریسم و جرائم سازمان یافته اختصاص یافت.

در این میزگردها به موضوعاتی؛ هم چون فقدان امکانات لجستیکی نظامی کافی در افغانستان، وابستگی اقتصادی افغانستان به خارج از کشور و منابع خارجی، عدم توانایی پوشش هوایی برای مبارزه با ناامنی در افغانستان، فراملی بودن جرائم سازمان یافته تروریسم و مواد مخدر و منحصر نبودن آن به مرزهای جغرافیایی، عدم تناسب امکانات نظامی با تعداد نظامیان آموزش دیده افغانی به نحوی که تعداد این نیروها با میزان توزیع امکانات تناسب منطقی نداشته است، افزایش تحرکات افراطیون و شورشیان در نتیجه ناتوانی در پوشش هوایی، آسیب پذیری شدید در ولایت هلمند در نتیجه فقدان پوشش هوایی مناسب در مبارزه با تحرکات شورشیان وجود چالش های جدی اقتصادی در افغانستان در طی ده سال آینده، لزوم انسجام، مدیریت و رویکرد استراتژیک برای تخصیص منابع، وجود اقتصاد جنگی، سایه ای و غیرقانونی در افغانستان، نقش مواد مخدر در اقدامات و وضعیت ضد توسعه ای، ضد دموکراتیک و ضد امنیتی در افغانستان، وجود ابهامات استراتژیک در مبارزه با مواد مخدر و اقدامات ضد امنیتی، هم چنین به سیاست های امریکا تحت رهبری بوش و نئوکانه و حمله به عراق و تاثیرات منفی آن اشاره شد. از جمله به پول های نفتی کشورهای ثروتمند منطقه و تاثیر این

پول ها بر گسترش بحران های امنیتی نیز اشاره گردید.

از جمله مواردی که مد نظر قرار گرفت این بود که، اینک وضعیت جهان اسلام در وضعیت پارادوکسیکال و متناقض در جهان است به نحوی که امکان حل مشکلات در آن از طریق گفتگو وجود ندارد. زمینه های گفتگو از بین رفته است و این به تشدید بحران کمک کرده است. عقل گرایی در حوزه اسلامی کاهش یافته و تضعیف و در مقابل افراطی گری ترویج می گردد. تفکر و برداشت تک بعدی از دین نیز بر این معضلات افزوده است و امکان و زمینه گفتگوی فعالانه میان جهان اسلام و سایر تمدن ها را بسیار کم رنگ کرده و باعث بدتر شدن وضعیت امنیتی و سیاسی در قلمرو جهان اسلام گردیده و از سوی دیگر غرب نیز به یک خود مرکز پنداری گرفتار و نگاه سلسله مراتبی و خود برتر بینی دارد و این رویکرد نیز امکان گفتگو و تعامل را از بین می برد.

و اگر زمینه توسعه جامعه مدنی فراهم نگردد، استبداد سیاسی و استبداد فکری گسترش و در نتیجه، فقدان توسعه سیاسی را در پی خواهد داشت. تولید و باز تولید اندیشه های افراطی در جهان اسلام خطرناک و بحران آفرین است. در درون جهان اسلام تهمرمایی باعث تبلور و ظهور آن در قالب گروه های ستیزه جو شده و مرزهای درون جهان اسلام و بیرون از مرزهای آن را به شدت مورد تهدید قرار داده است.

دیدگاه غرب نسبت به جهان اسلام احترام آمیز نیست و شخصی مانند هگل

غیر اروپائیان را فاقد تمدن های پویا دانسته که این خود مرکز پنداری غرب و بی احترامی به تمدن های غیر از تمدن غربی را به همراه و باعث تشدید اختلافات می گردد. از سوی دیگر جهان در فضای پست مدرنیسم است و قالب های گفتمان به درستی تعریف و یا ایجاد نشده اند.

سکولاریزه کردن منطقه و بهره گیری از الگوی ترکیه که توسط یکی از اندیشمندان ترکیه ای مطرح شد، از نکات قابل توجه بود. وی راه موثر در از بین بردن افراطی گری در منطقه را گرایش و تقویت افکار سکولار دانست. وی گفت از این طریق می توان روند دموکراتیزه کردن منطقه را تسریع بخشید.

آشتیگی های سیاسی در جهان و آینده جهان اسلام

از جمله موضوعات مهم دیگر، موضوع آشتیگی های سیاسی در جهان و آینده جهان اسلام بود که به موارد ذیل اشاره گردید:

۱- کشورهای عربی به طور اخص و جهان اسلام به طور عام در سال های اخیر با شرایط جدیدی از جمله بحران های شدید و انقلابات متعدد و سقوط دولت ها روبرو شده که در گذشته سابقه نداشت.

۲- این بحران ها و شرایط اگرچه براینده برخی مسایل داخلی به عنوان بستر اصلی بوده اما به اعتقاد بسیاری از تحلیل گران روابط بین الملل و موسسات مطالعاتی بروز و ظهور آن ناشی از عوامل بیرونی یعنی مداخلات و سناریوهای کشورهای خارجی بوده است.

۳- افراطی گری و خشونت در منطقه با اهداف فرامنطقه ای گره خورده و موجب بدتر شدن اوضاع گردیده است.

۴- تشدید اختلافات در جهان اسلام به صورت جهان عربی و غیرعربی و جهان شیعی و غیر شیعی به اختلافات و خشونت ها دامن زده است. لذا این وضعیت، زمینه را برای افزایش نقاط بحران خیز در منطقه فراهم ساخته است. در این زمینه افغانستان به لحاظ ساختارهای ضعیف کنترلی آسیب های بیشتری را از جانب این بحران ها تحمل خواهد کرد.

۵- سرمایه گذاری روی درگیری های شیعی و سنی از طریق حمایت از جریان های تندروی دو طرف سبب می شود تا زیرساخت های کشورهای عربی کاملاً ویران شوند و بذر ویرانی و نابودی و مرگ کاشته شود، کما این که درگیری خودساخته میان جنبش های اسلامی سیاسی مدنی مثل اخوان المسلمین با حکومت های عربی را نیز افزایش می دهد که بی شک این خطایی استراتژیک برای کسانی که به دنبال جنگ داخلی هستند، محسوب می شود، چرا که نه تنها باعث ایجاد جنگ میان جریان های اسلامی می شود بلکه رویارویی عبثی را میان ملت ها و فرهنگ های دینی نیز به وجود می آورد.

میزگرد تخصصی مواد مخدر، تروریسم و جرایم سازمان یافته

در میزگرد تخصصی مواد مخدر، تروریسم و جرائم سازمان یافته که با حضور آقای آلکسی، رئیس بخش مقابله با پولشویی دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان

ملل متحد، آقای دکتر حمید زارعی از مرکز تحقیقات، ره یافت‌ها و مطالعات بین‌المللی موادمخدر، خانم دکتر استپانوا، محقق ارشد موسسه مطالعات امنیتی روسیه، آقای هاشم وحدت یار، از دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در افغانستان و آقای سیدال، از بخش اطلاعات پولشویی پاکستان برگزار گردید. موضوعات مربوط به مواد مخدر و جنبه‌های مختلف جرم گونه آن و ابعاد اقتصادی، امنیتی و اجتماعی آن از جمله موارد قابل طرح در میزگرد مزبور بود.

در ابتدا آقای الکسی از بخش مقابله با پولشویی دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در وین اظهار داشت که سود ناشی از تولید و قاچاق افیون در افغانستان و مشتقات آن سالیانه بین ۶۵ تا ۷۰ میلیارد دلار است. وی به جریانات پولشویی در ترکیه و امارات متحده عربی اشاره کرد و گفت؛ که هم مسیرها و مکان‌های پولشویی مواد مخدر و جرائم مرتبط با آن از تنوع بیشتری در پولشویی بهره می‌برند. سیستم به کار گرفته شده برای پولشویی درآمدهای مواد مخدر در افغانستان و منطقه، حواله است. و ضمن آن که بانک‌های فرعی و حاشیه‌ای نیز هم اینک نقش مهمی را در جریان پولشویی ایفاء می‌کنند.

در ادامه آقای دکتر زارعی از مرکز تحقیقات، ره یافت‌ها و مطالعات بین‌المللی مواد مخدر نقطه نظرات خود را مطرح نمود که شامل موارد ذیل است:

• وضعیت منطقه اوراسیا به لحاظ اقتصادی و اجتماعی و وجود بحران‌های جدی مانند

فقر، خشونت، نابرابری، مشکلات فرهنگی، آسیب‌های اجتماعی و هم چنین بروز جریانات افراطی‌گری، شورشگری، خشونت و تروریسم.

• تهدیدات جدی نسبت به حاکمیت و جامعه کشورهای اوراسیا به عنوان دو رکن اصلی تشکیل دولت و وارد ساختن آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی درونی و تهدید برون مرزی نسبت به امنیت کشورها.

• فقدان مدل‌های ساختاری همکاری کارآمد در تقویت همکاری‌های امنیتی منطقه‌ای و وجود ابهامات استراتژیک در توجه به مناطق کشت، تولید و قاچاق موادمخدر.

• تنوع و دگرگونی در پراکندگی جغرافیایی جریانات افراطی و تروریستی در سطح اوراسیا.

• ایجاد پل‌ها و سرشاخه‌های همکاری بین منطقه‌ای و بین قاره‌ای با توجه به شعاع شاخک‌های انتقال و ارتباط بحران در مناطق مختلف.

• ارتباط بیش از پیش میان تروریسم، جرائم سازمان یافته و تولید و قاچاق مواد مخدر و جرائم مرتبط با آن در سطح بین‌المللی متأثر از وضعیت‌های اجتماعی و اقتصادی کلان در مناطق مختلف.

• توجه به نقش اقدامات توسعه‌ای در کاهش کشت و تولید مواد مخدر و تاثیرگذاری بر مناطق و مکان‌های کشت با ذکر اقدامات ایران در استان هرات افغانستان و تاثیر این اقدامات به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر روند کاهش تولید و قاچاق مواد مخدر در این استان.

• توجه به مدل Gravity Model در چرخه پولی ناشی از تولید و قاچاق مواد مخدر در مناطق مختلف جهان .

• توجه به نقش مقصدهای نهایی قاچاق و مصرف مواد مخدر و همچنین در رابطه متقابل نقش نقاط مقصد مصرف کننده مواد پیش ساز در تعامل و معاملات پولی بین المللی و بین منطقه‌ای.

• توجه به نقش ایجاد زیرساخت های توسعه ای در مناطق تولید از جمله در افغانستان در تاثیرگذاری بر روند کشت خشخاش و حشیش در آن کشور.

• توسعه محوری، پیشگیری محوری و گسترش همکاری های منطقه ای و بین منطقه‌ای برای تاثیرگذاری بر جریانات منفی.

• شناخت و تبیین هر چه دقیق تر مفهومی ارتباط میان تروریسم و موادمخدر. • توجه به علل کلان تاثیرگذار بر روند افزایش کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر و گسترش فعالیت گروه های جرائم سازمان یافته در سطح منطقه، در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی.

• توجه به تنوع و پراکندگی و هم چنین تغییرات مربوط به الگوهای تولید و مصرف انواع مواد مخدر اعم از سنتی و صنعتی.

• ایجاد زمینه همکاری های علمی و تحقیقاتی میان موسسات، مراکز و دانشگاه ها در موضوعات مرتبط با مواد مخدر و جرائم مرتبط.

سپس خانم دکتر استپانوا، از موسسه مطالعات بین‌المللی امنیتی مسکو در سخنان خود به این مطلب اشاره داشت؛

• اشاره به مدل Gravity Model در تشریح وضعیت توزیع پول های غیرقانونی مواد مخدر افغانستان در مناطق مختلف جهان و اشاره به گزارش سازمان ملل متحد در مورد تاثیر درآمدهای بالای مواد مخدر در مناطق حصول سود و تبدیل درآمدها در فرآیند پولشویی .

• اشاره به سهم اندک پولشویی و درآمدهای مواد مخدر در افغانستان و منطقه و ارتباط جریانات مالی و پولشویی در خارج از منطقه.

• اشاره به اقدام مرکز CUDRAS در برپایی همایش بین المللی افغانستان و مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ با نگاهی به پیش رو در تقویت زمینه های همکاری میان کشورها و تعمیق مبانی نظری مربوط به پیش بینی تحولات آتی در افغانستان .

• فقدان استراتژی موثر در طول ۱۳ سال گذشته در افغانستان و تاثیر آن بر روند رو به افزایش کشت و تولید مواد مخدر در آن کشور (ابهام استراتژیک) .

• ارائه آمار مربوط به میزان تجارت جهانی فعالیت گروه های جرائم سازمان یافته به ارزش اقتصادی ۲/۱ تریلیون دلار در سال و سهم ۹۰۰ میلیارد دلاری مواد مخدر از این درآمد.

• تبیین نقش کشت، تولید، قاچاق و ترانزیت مواد مخدر در گسترش و تشدید بحران های ناشی از افراطی گری شورشگری و تروریسم .

• بررسی روند گسترش و تنوع پدیده کارتلایسم در منطقه و ارتباط آن با گسترش فعالیت های گروه های جرائم سازمان یافته.

نکات قابل توجه

- ۱- حضور پر رنگ هیات امریکایی از جمله معاون سابق وزارت دفاع آن کشور و هم چنین سفیر سابق ایالات متحده در افغانستان و پاکستان قابل توجه بود ضمن آن که دو نفر از محققین ارشد از مراکز علمی و تحقیقاتی آن کشور (امریکن اینترپرایز) این هیات را همراهی می کردند.
- ۲- اقدام مرکز مطالعات استراتژیک افغانستان در برگزاری این کنفرانس ها که مورد اخیر سومین نشست بوده از ابتکارات خوبی است که به تدریج زمینه برند شدن آن را فراهم ساخته و امکان انجام لابی های داخلی و خارجی را در حوزه امنیت فراهم می سازد و لذا انجام اقدام مشابه با موضوعات مرتبط می تواند در دستور کار مرکز قرار گیرد.
- ۳- وقوع سه حادثه ضد امنیتی در هنگام برگزاری کنفرانس (اعزام تیم تخریب و انتحاری به هرات، سعی در هدف قرار دادن هواپیمای حامل شرکت کنندگان در کنفرانس در مسیر هرات - کابل و عملیات انتحاری در مسیر هتل به فرودگاه کابل) از موارد قابل توجه بود.
- ۴- در میزگرد تخصصی مواد مخدر و تروریسم، نکته قابل توجه همسانی سخنان نماینده مرکز با سخنان خانم استپانوا، وحدت یار و آلکسی از وین در مورد پولشویی و سهم ناچیز منطقه ای از سهم درآمدهای مواد مخدر و تمرکز فعالیت های پولشویی در کشورهای مقصد نهایی بود.
- ۵- اشاره به اقدامات جمهوری اسلامی ایران در هرات در زمینه بازسازی و توسعه آن استان و ارتباط آن با کاهش روند کشت و

• بیشترین آسیب تولید هروئین در افغانستان متوجه روسیه است و کمترین سهم اقتصادی تریاک مربوط به افغانستان است.

• بیشترین آسیب ها و تهدیدات ناشی از مواد مخدر و جرائم مربوط به آن متوجه افغانستان و کشورهای منطقه است و تخمین زده می شود که سالیانه حدود ۹۰ تن هروئین از مبداء افغانستان به مقصد روسیه از طریق مسیر شمالی قاجاق می گردد.

• حمله امریکا به افغانستان نقش به سزایی در بهم ریختگی اوضاع در آن کشور و افزایش لجام گسیخته کشت و تولید مواد مخدر در آنجا داشته است.

آقای هاشم وحدت یار از دفتر UNODC کابل نیز در سخنان خود به این موضوع اشاره کرد که مبارزه با مواد مخدر در افغانستان در اولویت های ملی و بین المللی قرار نداشته است و هم اینک ۲۲ اولویت کاری برای دولت افغانستان تعیین شده که موضوع مبارزه با مواد مخدر جزو این اولویت ها نیست.

هم چنین وی به وضعیت اعتیاد در افغانستان اشاره و اظهار داشت که جمعیت معتاد افغانستان هم اینک بین ۱۳۰۰۰۰۰ نفر تا ۱۶۰۰۰۰۰ نفر تخمین زده می شود که اگر روزی فقط یک گرم هم مصرف کنند و هر گرم ۱ دلار باشد در روز نزدیک به ۱/۵ میلیون دلار می شود. و در خاتمه گفت: سونامی مواد مخدر در افغانستان در راه است و این یک تهدید جدی نسبت به فرایندهای اقتصادی و اجتماعی در این کشور است.

ایجاد کرده است که نمی توان در کوتاه مدت راه حل مناسبی را برای آن پیدا کرد. با توجه به معضل پیچیده مواد مخدر که بخش های مختلف حکومت افغانستان را بیمار ساخته است آیا می توان گفت که بزودی اراده ای جدی در دولت افغانستان برای مبارزه مؤثر با آن وجود دارد؟

تولید مواد مخدر در هرات مورد توجه قرار گرفت و طرح این موضوع برای نخستین بار در یک محفل علمی بازتاب مناسبی را در تبیین اقدامات جمهوری اسلامی ایران برای ایجاد ثبات در افغانستان و حل مشکل مواد مخدر در آن کشور فراهم آورد.

سخن پایانی

این گونه اظهار نظرها در مورد مواد مخدر و جرایم سازمان یافته نشان می دهد که این معضل نه تنها به یک بحران داخلی و منطقه ای بلکه به یک بحران جهانی تبدیل شده است و اگر تلاش جدی در این ارتباط صورت نگیرد عواقب و پیامدهای خطرناک تری از آن چه که اکنون هیئت ایرانی در کنفرانس ابراز داشته در آینده رخ خواهد داد.

به نظر می رسد انگشت اتهام کم کاری در زمینه مبارزه با مواد مخدر بیشتر به سوی کشورهای غربی است که با نام مبارزه با مواد مخدر به افغانستان آمده اند. بحث مبارزه با تروریسم و نابودی مواد مخدر در افغانستان پس از گذشت ده سال که از حضور کشورهای غربی در افغانستان می گذرد نه تنها در بحث مبارزه با تروریسم دستاوردی نداشته اند بلکه تولید و قاچاق مواد مخدر هم نسبت به سال های گذشته افزایش یافته است.

اکثر کارشناسان موضوع بر این باورند که خود نیروهای غربی در قاچاق مواد مخدر از افغانستان دست دارند. نباید از پیامدهای منفی مواد مخدر در افغانستان غافل شد. چرا که به گفته کارشناسان معضل مواد مخدر چنان مشکلاتی را برای این کشور

معرفی رساله تحقیقاتی – دانشگاهی

دکتر فرنگیس بیات

صرف جرم شناسانه داشته است و بعد بین‌المللی این دست همکاری‌ها همواره مورد بی توجهی بوده است. نویسنده برای جبران چنین نگاهی اقدام به تحقیق و نگارش رساله ذیل کرده است.

تنگنای «توسعه هسته‌ای» و «مبارزه علیه مواد مخدر» در فاصله ۲۰۰۷-۲۰۱۱

از آگوست ۲۰۰۲ که برنامه هسته‌ای ایران به بحث‌های عمومی کارشناسان و سیاستمداران وارد شد، تحلیل‌گران، دانشگاهی‌ها و روزنامه نگاران مختلفی این برنامه را از جنبه‌های مختلف مورد بحث و ارزیابی قرار داده‌اند. در واقع بحث از ایران از این تاریخ به بعد تنها با تکیه بر «لنز» برنامه هسته‌ای تنظیم می‌شد و در مقابل مسئله همکاری بین‌المللی در مبارزه با مواد مخدر در ایران نادیده گرفته می‌شد. در این میان تنها تعداد معدودی از کارشناسان بین‌المللی عمدتاً ایرانی در سطوح کارشناسی و حرفه‌ای به بازگو کردن سیاست‌ها و تلاش‌های تهران برای مبارزه با مواد مخدر پرداختند. اما نکته قابل تأمل این بود که زیر حجم بالای تحلیل‌ها و نظرات کارشناسی در مورد سیاست‌های هسته‌ای ایران، مبارزه با مواد مخدر در

در این بخش نگاه ویژه‌ای خواهیم داشت به تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی خارج از کشور با موضوع مرتبط با وضعیت یا سیاست‌گذاری‌های مواد مخدر در ایران. در سال‌های گذشته تلاش‌های ایران چه در سطح مقابل با مواد مخدر و چه در سطح راهکارها و اقدامات کاهش آسیب مورد توجه بسیاری از محققان قرار داشته است و پژوهش‌های سازمانی و مستقلی روی آن صورت گرفته است. این بخش درصدد است با معرفی این آثار به تصویری که بیرون از ایران در باب سیاست‌های مواد مخدری ساخته می‌شود، دست یابد. در این شماره خلاصه‌ای از محورهای مهم رساله فوق لیسانس خانم «میریم منار» از دانشگاه «لاوال» کبک در کانادا معرفی خواهد شد. محقق این رساله با تمرکز بر موضوع مذاکرات هسته‌ای در یک دوره چهارساله ۲۰۰۷-۲۰۱۱ به تأثیرات آن بر همکاری‌های مواد مخدر و چگونگی ماهیت روابط میان مذاکره‌کنندگان اروپایی در این حوزه با ایران می‌پردازد. نویسنده تأکید دارد که عمده تحقیقات صورت گرفته شده در مورد مسئله مواد مخدر در ایران، نگاه

سایه قرار گرفت. در این رساله نگاه می‌کنیم، تلاش‌های هسته‌ای شدن از سوی ایران با چه سیاست‌هایی از سوی سایر بازیگران روبرو شده است و سیاست‌های مواد مخدر ایران چه جایگاهی در این میان دارد.

پاسخ جامعه بین‌الملل به برنامه هسته‌ای: منافع، اتحادها و برداشتها در مقابل ایران

برنامه هسته‌ای ایران یکی از مهمترین چالش‌های موجود در مقابل سیاست‌گذاران جامعه بین‌المللی بوده است. چنددستگی در میان آنها به واسطه برداشتهای مختلف آنها از این برنامه و راه حل‌های احتمالی حل بحران کاملاً قابل مشاهده است. در عین تفاوت‌ها و واگرایی‌های مختلف آنها تلاش می‌کنند پاسخ عینی و منسجمی بیابند. کمک به ایران در زمینه مبارزه با مواد مخدر از سوی کشورهای کمک‌کننده تحت تاثیر منافع ملی آنها، توازن قوا و برداشت مشترک آنها از برنامه هسته‌ای ایران قرار داشته است.

اتحادیه اروپا – ایران: بازی «یو – یو» در فضایی میان «همکاری و تقابل»

از زمان استقرار جمهوری اسلامی ایران در ۱۹۷۹ بین ایران و اروپا نوسان‌ها و پیچیدگی‌های دائمی وجود داشته است: چرخه‌هایی از تعهد به همکاری و بحران‌های دوره‌ای. اروپا در مقابل ایران دوره «صلح سرد» را تا اوایل دهه ۱۹۹۰ پیش برد. پس از آن دوره همکاری‌های اقتصادی-سیاسی آغاز شد که برای اولین

بار توسط شورای اروپا در ۱۹۹۲ در چارچوب گفت و گوهای انتقادی شکل عملی پیدا کرد. روابط دیپلماتیک در نهایت در ۱۹۹۸ وارد «دیالوگ جامع» شد. اما دیگری نگذشت که با آشکار شدن برنامه هسته‌ای ایران در سال ۲۰۰۲ وارد مرحله تنشی شد. موضوع اتمی که تا پیش از این جایی در روابط دو جانبه ایران و اروپا نداشت در راس همه دستورکارهای سیاست خارجی میان دوطرف قرار گرفت. در این بین توافق‌هایی با تروئیکای اروپایی امضا شد و ایران نیز در برهه‌هایی غنی سازی اورانیوم را متوقف کرد با این حال عدم توافقات میان دو طرف باعث در پیش گرفتن سیاست دو مسیره «تحریم/مذاکراه» شد. در واقع حتی این سیاست نیز نتوانست فرآیند غنی سازی/ایران را متوقف کند. در واقع ایران تحت فشار تعلیق برنامه غنی سازی اورانیوم تنها و براحتی سرعت توسعه این فرآیند را بیشتر کرد. در واقع تا همین امروز نیز اروپا در به تعویق انداختن زمان رسیدن ایران به «گریز هسته‌ای» ناکام مانده است. با وجود افزایشی شدن تنش‌ها در روابط ایران و اروپا، اتحادیه اروپا سعی کرده است روابط دیپلماتیک خود را با تهران به هر نحو و با قصد رد گزینه نظامی حفظ کند.

روابط ایران – فرانسه: نمایش بازیگر کلیدی اروپایی در مذاکرات

در دو سال گذشته ادبیات آکادمیکی در مورد تحلیل سیاست خارجی فرانسه در مورد ایران بیرون آمده است. در واقع چهار نوع تحلیل کلان از میان این تحقیقات قابل

شناسایی است. در اولین نگاه فلوران پوپونو محقق مرکز تحقیقات و مطالعات بین‌المللی دانشگاه مونترال این را بررسی کرده است که چگونه محیط بین‌الملل جهت‌گیری سیاست خارجی فرانسه را نسبت به پرونده هسته‌ای ایران در فاصله ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ شکل داده‌اند. در این دوره تحت بررسی، فرانسه در کنار بریتانیا و آلمان فعالانه از طریق پیگیری و حضور در مذاکرات به دنبال حل موضوع پرونده هسته‌ای ایران بوده است. در نتیجه سه کشور اروپایی در نهایت به دو توافق نامه در سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ با ایران رسیدند. با این حال این محقق معتقد است موفقیت اروپایی‌ها بواسطه عدم اطمینان آنها از حمایت واشنگتن از مذاکرات کمرنگ شد. این محقق انگیزه سیاستمداران فرانسوی را از انعقاد دو قرارداد با ایران نه تنها کنترل گسترش تسلیحات هسته‌ای بلکه اثبات این می‌داند که فرانسه نشان دهد در صحنه سیاست بین‌المللی بازیگر مهمی است. بعلاوه سیاست فرانسه در مورد پرونده هسته‌ای ایران نوعی مبالغه در مقابل سیاستمداران آمریکایی برای بیان کارایی چندجانبه‌گرایی هم بود. به رغم جاه طلبی‌ها و البته تظاهرهای فرانسوی سیاستگذاران این کشور نتوانستند توافقاتی امضا شده را به واسطه عدم حمایت آمریکا ادامه دهند. پوپونو خاطر نشان می‌کند که تلاش‌های تروئیکای اروپایی با تحریم‌های یک جانبه آمریکا علیه ایران پیوند خورد و بنابراین آنها هم نتوانستند مستقل از آمریکا در حل پرونده هسته‌ای بکوشند. بعد از دریافت این واقعیت که توانایی اروپایی‌ها در حل پرونده

هسته‌ای ایران روبروی مانع بزرگی به نام روابط تهران- واشنگتن است، آلمان، فرانسه و بریتانیا پشت آمریکا بعد از فوریه ۲۰۰۶ موضع گرفتند.

کلمان ترم یکی دیگر از محققانی است که معتقد است فرانسه بواسطه سیاست خاورمیانه‌اش موضع سختی در قبال توسعه برنامه هسته‌ای ایران دارد که عملاً در تقابل با بلندپروازی‌های منطقه‌ای ایران است. استدلال ترم سطحی و چندان قانع کننده بنظر نمی‌آید. تاکید بیش از اندازه بروی سیاست خاورمیانه‌ای فرانسه به عنوان متغیر تعیین کننده چندان قانع کننده نیست، چرا که خود ایران به عنوان موضوع این بحران بطور کلی نادیده گرفته می‌شود. همانطور که پوپونو هم می‌گوید هر تحلیلی از سیاست خارجی فرانسه بدون در نظر گرفتن نقشی که واشنگتن بازی می‌کند، ناکامل است. نزدیک به کلمان ترم، پیروز ایزدی نیز تقابل ایران و فرانسه در سطح سیاست خارجی را به پیگیری سیاست خارجی‌های متفاوت تعبیر می‌کند. با این حال آنها در تحلیل شان با تکیه بر رویکرد «تئورالیسم» در روابط بین‌الملل از سویی منابع، موقعیت ژئواستراتژیک و توانایی بالقوه ایران را برای تبدیل شدن به قدرت منطقه‌ای مورد توجه قرار می‌دهند و از سویی تلاش پاریس برای جلوگیری از ظهور چنین قدرتی را به ویژه با تکیه بر دستیابی به توانایی هسته‌ای. چنین موقعیتی از قدرت هسته‌ای منطقه‌ای ایران در تقابل محض با منافع و سیاست خارجی خاورمیانه‌ای ترسیم شده توسط پاریس است. در واقع فرانسه شیوه مخصوص خود را در سیاست اتمی‌اش در قبال ایران دارد

که می‌توان آن را «شیوه مخصوص فرانسوی» نامید. این شیوه مخصوص بر چهار پایه استوار است: تقدیس تسلیحات هسته‌ای، عقلانیت بخشی به فضیلت توان نظامی هسته‌ای، برابری سازی قدرت هسته‌ای و ایده‌ای که انرژی هسته‌ای امن و پاک است. ترس فرانسه از ایران درباره دستیابی بالقوه ایران به تسلیحات هسته‌ای از این چهار اصل بر می‌خیزد. بنابر این تحلیل، سیاست‌گذاران فرانسوی به دنبال سیاستی بوده‌اند که در تقابل با توسعه توان نظامی هسته‌ای ایران قرار دارد. این سیاست در راستای جلوگیری از امکان گسترش قدرت‌های هسته‌ای است و گام اول آن بازداشتن ایران از رسیدن به چنین اوجی است.

روابط ایران – بریتانیا: محدودیت‌های فراآلاتیکی و سیاست‌های داخلی

در مورد سیاست‌های بریتانیا در مقابل سیاست هسته‌ای ایران تحلیل‌ها به وسعتی که در بین کارشناسان فرانسوی علاقمندی جلب کرده است، نیست. اندریا النر در کینز کالج لندن می‌نویسد که سیاست‌های منع گسترش هسته‌ای در مقابل ایران و خاورمیانه برد محدودی داشته است. سیاست‌های منع گسترش منطقه‌ای بریتانیا به واسطه اتحاد این کشور با آمریکا، موقعیت لندن به عنوان قدرتی هسته‌ای و پیگیری صرف منافع خود تاثیر و برد محدودی داشته است. لندن در مقابل ایران به باور این کارشناس چندان سیاست خاص و مستقلی از دیگر شرکای بین‌المللی اتخاذ نکرده است و از این رو سیاست لندن را نمی‌توان سیاستی مستقل نامید. این

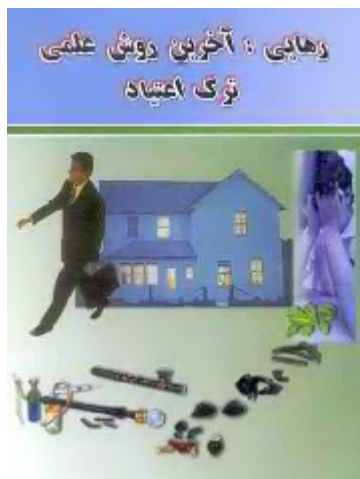
محقق می‌نویسد که بریتانیا نفوذ محدودی در خاورمیانه دارد که به عنوان یک قدرت استعمارگر و روابطش با آمریکا قابل فهم است. کریس کیچین و ریانون دیکرز سیاست هسته‌ای لندن در قبال تهران را متأثر از سیاست داخلی بریتانیا ارزیابی می‌کنند. آنها به این محور هم می‌پردازند که چگونه رویارویی با پرونده هسته‌ای ایران تحت تاثیر سنت‌های دولت کارگری بریتانیا شامل نگاه این حزب به نظام بین‌الملل، منافع و جامعه بین‌المللی است. نویسندگان معتقدند که دولت‌های کارگری بلر و بروان برای تهدید بروز کرده از سوی ایران چارچوب تهدیدی تعریف کردند و پاسخ‌های سیاسی آنها بر مبنای سنت‌های حزبی‌شان در مقابل نظام بین‌الملل و جامعه بین‌المللی بوده است. آنها برای توضیح بیشتر در مورد سیاست لندن در قبال ایران در آن دوره ۵ محور از میان سنت‌های حزب کارگری را نام می‌برند: حمایت از نهادهای بین‌المللی، باور به منافع بین‌المللی در خصوص اینکه هر دولت مسئولیت همکاری دارد، باور به اصول دموکراتیک و ارزش‌ها و اصول جهانشمول که دولت بریتانیا رهبری اخلاقی دارد تا آنها را تقویت کند. بریتانیا نیاز به امنیت دسته جمعی را تنها از طریق راه حل‌های چندجانبه و مفاهیم غیر از نظامی‌گری جستجو می‌کند. پاسخ‌های لندن در قبال برنامه هسته‌ای ایران در سه مرحله که خود بازتاب دهنده سنت‌های حزب کارگر بوده است قابل پیگیری است: همکاری چندجانبه دیپلماتیک، حمایت از روابط بین‌المللی و تحریم‌های چندجانبه.

معرفی کتب فارسی

دکتر اسدالله افشار

رهای: آخرین روش علمی ترک اعتیاد

پدیدآورندگان : نویسنده: اسمعیل یحیی زاده ،

ویراستار: امان الله ترجمان

موضوع : اعتیاد ، اعتیاد - درمان

ناشر : پرشکوه

محل نشر : تهران

قطع : وزیری

نوع کتاب : تالیف

زبان اصلی : انگلیسی

قیمت : ۲۲۰۰۰

نوع جلد : شومیز

قطع : وزیری

تیراژ : ۳۶۰۰

تعداد صفحات : ۳۷۲

تاریخ نشر : ۱۳۸۰/۱۱/۲۸

"تریاک"، "هروئین"، "والیوم" و "ماری جوانا" بخشی از کتاب نیز به شیوه‌های درمان افراد مبتلا به این مواد اختصاص دارد.

"در این کتاب انواع مواد مخدر و اعتیادآور با اشاره به عوارض و پی‌آمدهای ناشی از آن معرفی می‌شود. برخی از این مواد عبارت‌اند از: "کودئین"، "کوکائین"، "تنباکو"، "سیگار"، "پ شاپ"، "الکل"،

جنگ خاموش اعتیاد: شناخت - درمان - پیشگیری

پدیدآورندگان: نویسنده: محمدهادی افتخارزاده ، ویراستار: نرگس‌السادات صحرائیان

موضوع: اعتیاد ، مواد مخدر

ناشر: مصلی

محل نشر: جهرم

قطع: وزیری

نوع کتاب: تالیف

زبان اصلی: فرانسوی

قیمت: ۳۵۰۰۰

نوع جلد: شومیز

قطع: وزیری

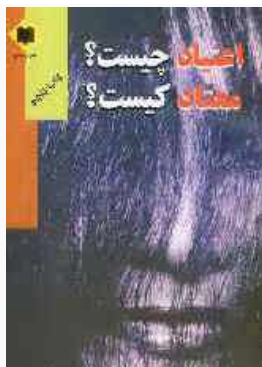
تیراژ: ۵۰۰۰

تعداد صفحات: ۱۵۸

تاریخ نشر: ۱۳۹۰/۶/۲۳

"نویسنده در این کتاب، ضمن بیان تعریف و علل و عوامل مؤثر بر اعتیاد، به معرفی انواع مواد مخدر؛ محرک‌ها؛ داروهای نیروزا و توهم‌زا همچون: «چرس»؛ «نورجیزک»؛ «مسکالین»؛ «کرانم» و... پرداخته و پس از آن با شرح دو بیماری مهم همراه با اعتیاد، یعنی: هپاتیت و ایدز، روش‌ها و مراحل درمانی این بیماری را بررسی و درباره راه‌های پیشگیری از آن توضیح داده است. شایان ذکر است در پایان کتاب تصاویری از انواع مواد مخدر به منظور آشنایی بیشتر مخاطبان با این مواد، ضمیمه شده است."

اعتیاد چیست و معتاد کیست؟

پدیدآورندگان: نویسنده: ورنون کولمن،

مترجم: محمدرضا میرفخرایی

موضوع: معتادان، اعتیاد

ناشر: نشر واحدی

محل نشر: تهران

قطع: رقعی

نوع کتاب: ترجمه

زبان اصلی: انگلیسی

قیمت: ۲۵۰۰۰

نوع جلد: شومیز

قطع: رقعی

تیراژ: ۱۵۰۰

تعداد صفحات: ۲۵۶

تاریخ نشر: ۱۷/۷/۱۳۸۶

"این کتاب حاوی مباحثی در زمینه

نیاز بشر به مواد مخدر - اعتیاد بیماری

معضل اعتیاد و راههای مقابله با آن است. از

است - افکار عمومی جهان و برداشتهای

جمله مطالبی که در این نوشتار می‌خوانید

متفاوت از مواد مخدر و مفهوم اعتیاد و ..."

عبارتنداز: بررسی سیر تاریخی مواد مخدر -